

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı

OKUL YÖNETİCİLERİNİN, ÖĞRETMENLERİN, ÖĞRENCİLERİN VE VELİLERİN
OKUL DIŞI ÖĞRENMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Başak YAŞAR ÇETİN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2021

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye... En İyiyeye...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı

OKUL YÖNETİCİLERİNİN, ÖĞRETMENLERİN, ÖĞRENCİLERİN VE VELİLERİN
OKUL DIŞI ÖĞRENMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

VIEWS OF SCHOOL MANAGERS, TEACHERS, STUDENTS AND PARENTS
ABOUT OUT-OF-SCHOOL LEARNING

Başak YAŞAR ÇETİN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2021

Öz

Öğrenme, tek bir mekânla sınırlı olmayan, bireylerin etkileşimle doğrudan veya dolaylı olarak edindikleri bilgilerden oluşan, bireylerin yaşantılarına devam etmeleri için gerek duydukları kazanımlardır. Okul dışı öğrenme alanları günlük hayatla ilişkili olacak şekilde disiplinler arası yaklaşımının var olduğu, neyin nerede ve nasıl öğrenileceğinin önceden belirlendiği, hazırlık gerektiren özelliklere sahiptir. Okul dışı öğrenme ile ilgili eğitim paydaşlarının görüşlerinin belirlenmesi önemlidir. Bu çalışmanın amacı da bu paydaşları oluşturan öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme ile ilgili görüşlerini bütüncül bir yaklaşımla belirlemektir. Çalışmanın yöntemi nitel olup, durum çalışması gerçekleştirilmiştir. Kahramanmaraş'taki 7 farklı ortaokulun öğrencileri, öğretmenleri, okul yöneticileri ve velileri gönüllülük esasına göre açık uçlu sorulardan oluşan Okul Dışı Öğrenme Anket Sorularını çevirim içi ortamda yanıtlamışlardır. Betimsel analiz sonucunda belirlenen araştırma verileri temalar oluşturularak sunulmuştur. Araştırmada öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin; okul dışı öğrenme alanları, alanların avantajları, alanlardaki zorluklar, öğrenme alanı seçim kriterleri, faaliyet seçimi ve süreci, alan deneyimleri, alanda öğrenme süreci öncesinde ve sürecinde sorumluluk konularında bazı benzer fikirleri olsa da bu paydaş grupları arasında daha çok farklı fikirlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: okul dışı öğrenme, okul dışı öğrenme alanı, okul dışı öğrenme deneyimi, okul dışı öğrenme faaliyetleri

Abstract

Learning is not limited to a single place, it is the acquisitions that individuals need to continue their lives, consisting of the information that individuals acquire directly or indirectly through interaction. Out-of-school learning areas have features that require preparation, with an interdisciplinary approach to be related to daily life, pre-determination of what and how to learn. It is important to determine the views of education stakeholders regarding out-of-school learning. The aim of this study is to determine the views of students, teachers, school administrators and parents, who make up these stakeholders, about out-of-school learning with a holistic approach. The method of the study is qualitative, case study has been carried out. Students, teachers, school administrators and parents of 7 different secondary schools in Kahramanmaraş, answered the Out-of-School Learning Survey Questions, which consist of open-ended questions on a voluntary basis, in the online environment. The research data determined as a result of the descriptive analysis were presented by creating themes. In the research, students, teachers, school administrators and parents; Although they have some similar ideas about out-of-school learning areas, advantages of areas, difficulties in areas, selection criteria for learning areas, activity selection and process, field experiences, responsibilities before and during the learning process in the field, it has been concluded that there are more different ideas among these stakeholder groups.

Keywords: out-of-school learning, out-of-school learning area, out-of-school learning experience, out-of-school learning activities

Teşekkür

Okul dışı öğrenme ile ilgili gerçekleştirdiği çalışmalarıyla araştırma konumu belirlerken ufku genişleten, bilgi ve deneyimleri ile araştırmalarıma katkılar sunan, öğrencisi olmaktan ve danışmanlığında tezimi hazırlamaktan onur duyduğum Prof. Dr. Ahmet İlhan ŞEN hocama katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Alan yazınına önemli katkıları olan deneyimleriyle tezime yapıcı eleştiriler sunan ve tezimin gelişmesine değerli görüşleri ve önerileriyle önemli katkıları olan tez jürimin değerli hocaları Prof. Dr. Ayşegül SAĞLAM ARSLAN' a, Prof. Dr. Deniz GÜRÇAY' a, Doç. Dr. Canan LAÇİN ŞİMŞEK' e ve Dr. Öğretim Üyesi Hülya ERTAŞ KILIÇ' a teşekkürlerimi sunuyorum. Yüksek lisans eğitim sürecinde alan yazını ile ilgili güncel çalışmaları paylaşan ve alan bilgime katkılar sunan Doç. Dr. Sema ÇILDIR' a teşekkür ederim.

Eğitim ve yönetim üzerine yazmış olduğu eserleri ve gerçekleştirdiği eğitimleri ile tezimin araştırma sürecinde öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve velilerden oluşan eğitim paydaşlarının rollerini bir bütün haline görmeme katkı sunan ve değerli fikirlerini paylaşan Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU' na desteğinden dolayı teşekkür ederim. Tez araştırmalarım sürecindeki değerli katkılarından dolayı Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mustafa TAŞLIYAN' a teşekkür ederim.

Eğitimle ilgili yenilikçi çalışmaları ve öğretmenleri destekleyen tutumları ile eğitim sürecine her zaman destek olan, araştırma verilerimin toplanma sürecinde sağladığı önemli katkılarından dolayı Türkoğlu İlçe Milli Eğitim Müdürü Sayın Adem AYDOĞAN' a teşekkür ederim. Okul dışı öğrenme ile ilgili değerli görüşlerini paylaşmak için çalışma sürecine katılmaya gönüllü olan ve zaman ayıran, görüşleri ile çalışmalarına katkılar sunan eğitimin önemli paydaşlarını oluşturan öğrencilere, öğretmenlere, okul yöneticilerine ve velilere teşekkür ediyorum.

Hayatımın her aşamasında desteğini her zaman hissettiren ve yanımda olan aileme teşekkür ederim.

İçindekiler

Öz.....	i
Abstract.....	ii
Teşekkür.....	iii
Tablolar Dizini.....	vii
Şekiller Dizini.....	xiii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	xiv
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	2
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	4
Araştırma Problemi.....	6
Sayıtlılar.....	6
Sınırlılıklar.....	6
Tanımlar.....	7
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	8
Formal, İnfomal ve Nonformal Öğrenme.....	8
Okul Dışı Öğrenmenin Eğitimdeki Yeri ve Önemi.....	9
Okul Dışı Öğrenmenin Avantajları.....	11
Okul dışı öğrenmenin Sınırlılıkları ve Çözüm Önerileri.....	20
Sınıf ve Okul Dışı Öğrenme Ortamları.....	23
Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Gezi Planlamaları.....	34
Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Araştırmalar.....	38
Okul dışı öğrenme ile ilgili ulusal araştırmalar.....	38
Okul dışı öğrenme ile ilgili uluslararası araştırmalar.....	51
Bölüm 3 Yöntem.....	60
Araştırmanın Çalışma Grubu.....	61

Katılımcıların Demografik Özellikleri	62
Veri Toplama Süreci.....	64
Veri Toplama Araçları	65
Verilerin Analizi	67
Bölüm 4 Bulgular	69
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	69
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	87
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	94
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	114
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	124
Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	133
Yedinci Probleme İlişkin Bulgular	152
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	170
Sonuçlar ve Tartışma	170
Okul dışı öğrenme alanlarında öğrenmeye ilişkin sonuçlar ve tartışma	178
Katılımcıların okul dışı öğrenme deneyimlerine ilişkin sonuçlar ve tartışma....	181
Okul dışı öğrenme deneyimleri öncesi hazırlıklara ilişkin sonuçlar ve tartışma	184
Okul dışı öğrenme deneyimleri sonrası çalışmalara ilişkin sonuçlar ve tartışma	185
Okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklara ilişkin sonuçlar ve tartışma	185
Okul dışı öğrenme alanları seçimlerine ilişkin sonuçlar ve tartışma	190
Okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma.....	202
Okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma.....	204
Okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma	205

Okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma	207
Okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma	208
Okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma	209
Okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma	210
Okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma	211
Öneriler	212
Kaynaklar	215
EK-A: Okul İdarecilerinin Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Görüşleri	244
EK-B: Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Görüşleri	246
EK-C: Velilerin Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Görüşleri	248
EK-D: Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Görüşleri	250
EK-E: Gönüllü Katılım Formu	252
EK-F: Çocuk/Ergen Formu	253
EK-G: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	254
EK-Ğ: Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Yapılacak Araştırmaya Yönelik İzin Belgesi	255
EK-H: Etik Beyanı	256
EK-I: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu	257
EK-İ: Thesis/Dissertation Originality Report	258
EK-J: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	258

Tablolar Dizini

Tablo 1 Öğrencilerin Demografik Özellikleri	62
Tablo 2 Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	63
Tablo 3 Okul Yöneticilerinin Demografik Özellikleri	64
Tablo 4 Velilerin Demografik Özellikleri	64
Tablo 5 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Görüşleri	70
Tablo 6 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Görüşleri	71
Tablo 7 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Görüşleri	73
Tablo 8 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanları Görüşleri	75
Tablo 9 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Görüşleri	76
Tablo 10 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Diğer Alanlardan Farkı Görüşleri	77
Tablo 11 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Diğer Alanlardan Farkı Görüşleri	79
Tablo 12 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Diğer Alanlardan Farkı Görüşleri	81
Tablo 13 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Diğer Alanlardan Farkı Görüşleri	82
Tablo 14 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Seçilmesindeki Zorluklar İle İlgili Görüşleri	83
Tablo 15 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyaretinin Yapılmaması Sebepleri İle İlgili Görüşleri	84
Tablo 16 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyaretinin Yapılmaması Sebepleri İle İlgili Görüşleri	85
Tablo 17 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyaretinin Yapılmaması Sebepleri İle İlgili Görüşleri	86
Tablo 18 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyaretinin Yapılmaması İle İlgili Görüşleri	87
Tablo 19 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Öğrenme İle İlgili Görüşleri	88
Tablo 20 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanında Gerçekleşen Öğrenme Süreci Görüşleri	89

Tablo 21 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanında Gerçekleşen Öğrenme Süreci Görüşleri.....	91
Tablo 22 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanında Gerçekleşen Öğrenme Süreci Görüşleri.....	93
Tablo 23 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanında Gerçekleşen Öğrenme Süreci Görüşleri.....	94
Tablo 24 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Öğrenme İle İlgili Görüşleri	95
Tablo 25 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimleri İle İlgili Görüşleri.	96
Tablo 26 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Öğrenme Alanı ve Konuları.....	96
Tablo 27 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimleri İle İlgili Görüşleri.....	97
Tablo 28 Öğretmenlerin Öğrenme Deneyimlerinin Öğrenme Alanı ve Konuları ...	98
Tablo 29 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Deneyimleri İle İlgili Görüşleri .	99
Tablo 30 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Öğrenme Alanı ve Konuları.....	100
Tablo 31 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimleri İle İlgili Görüşleri.....	100
Tablo 32 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı ve Konuları Deneyimleri İle İlgili Görüşleri.....	101
Tablo 33 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Deneyimleri Öncesi Hazırlıklar İle İlgili Görüşleri.....	101
Tablo 34 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı Konusundaki Görüşleri	103
Tablo 35 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Deneyimi Sonrası Çalışmalar İle İlgili Görüşleri.....	104
Tablo 36 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Öncesi Hazırlıklar İle İlgili Görüşleri.....	105
Tablo 37 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Sonrası Çalışmalar İle İlgili Görüşleri.....	106
Tablo 38 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Öncesi Hazırlıklar İle İlgili Görüşleri.....	107
Tablo 39 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Sonrası Çalışmalar İle İlgili Görüşleri.....	108

Tablo 40 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Ziyareti Öncesi Hazırlıklar İle İlgili Velilerin Görüşleri	108
Tablo 41 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Ziyareti Sonrası Çalışmaları İle İlgili Velilerin Görüşleri	109
Tablo 42 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı Konusundaki Görüşleri	110
Tablo 43 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı İle İlgili Görüşleri	111
Tablo 44 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı İle İlgili Görüşleri	112
Tablo 45 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı İle İlgili Görüşleri	113
Tablo 46 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı İle İlgili Görüşleri	113
Tablo 47 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri.....	114
Tablo 48 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Ders Seçimleri	115
Tablo 49 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri İle İlgili Görüşleri .	116
Tablo 50 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri İle İlgili Görüşleri	117
Tablo 51 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri İle İlgili Görüşleri	118
Tablo 52 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri İle İlgili Görüşleri	119
Tablo 53 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçim Kriterlerini	120
Tablo 54 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimindeki Kriterler İle İlgili Görüşleri.....	121
Tablo 55 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimindeki Kriterler İle İlgili Görüşleri.....	122
Tablo 56 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimindeki Kriterler İle İlgili Görüşleri.....	123
Tablo 57 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimindeki Kriterler İle İlgili Görüşleri	124

Tablo 58 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanındaki Faaliyet Seçimleri	125
Tablo 59 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Faaliyet Seçimleri İle İlgili Görüşleri.....	126
Tablo 60 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Faaliyet Seçimleri İle İlgili Görüşleri.....	127
Tablo 61 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Faaliyet Seçimleri İle İlgili Görüşleri.....	128
Tablo 62 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Faaliyet Seçimleri İle İlgili Görüşleri.....	128
Tablo 63 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerinin Gerçekleştirilme Süreci.....	129
Tablo 64 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Faaliyet Gerçekleştirme Süreci İle İlgili Görüşleri.....	130
Tablo 65 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Faaliyet Gerçekleştirme Süreci İle İlgili Görüşleri.....	131
Tablo 66 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Faaliyet Gerçekleştirme Süreci İle İlgili Görüşleri.....	132
Tablo 67 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Faaliyet Gerçekleştirme Süreci İle İlgili Görüşleri.....	132
Tablo 68 Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları	134
Tablo 69 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	135
Tablo 70 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	136
Tablo 71 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri.....	137
Tablo 72 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	138
Tablo 73 Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmenlerin Sorumlulukları .	139
Tablo 74 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	140

Tablo 75 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	141
Tablo 76 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmen Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	142
Tablo 77 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmen Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	143
Tablo 78 Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları	144
Tablo 79 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	145
Tablo 80 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	146
Tablo 81 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	147
Tablo 82 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	147
Tablo 83 Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları	148
Tablo 84 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	149
Tablo 85 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	150
Tablo 86 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	151
Tablo 87 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	152
Tablo 88 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları	153
Tablo 89 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	154
Tablo 90 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	155
Tablo 91 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	156
Tablo 92 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	156

Tablo 93 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları	157
Tablo 94 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri.....	158
Tablo 95 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	159
Tablo 96 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	160
Tablo 97 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri.....	161
Tablo 98 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları	162
Tablo 99 Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri.....	163
Tablo 100 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri.....	164
Tablo 101 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	165
Tablo 102 Velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri	165
Tablo 103 Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları.....	166
Tablo 104 Öğrencilerin okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri	167
Tablo 105 Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri.....	168
Tablo 106 Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri	169
Tablo 107 Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri.....	169

Şekiller Dizini

- Şekil 1.* Okul dışı öğrenmede öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve veli rolü. 5
- Şekil 2.* Okul dışı öğrenme alanlarının çalışmalarda kullanım sıklığı 33

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

Bölüm 1

Giriş

Bireyler hayatta kalmak amacıyla doğayı anlamak ve anlamlandırmak isteği ile bilim ve bilimsel bilgi ile sürekli bir etkileşim halindedir. Böylece bilim ve bilimsel bilgi sadece bilim insanlarının değil tüm insanların ilişki içerisinde olduğu bir durum olarak varlığını sürdürmektedir. Farklı mesleklerden bireyler bilimsel çalışmalara yön vermektedir ve ivme kazandırmaktadır. Aerodinamik çalışmalarını yapan bisiklet tamircisi Wright kardeşler, çiçek aşısının etkisini hafifleten “Onesimus” isimli bir Afrikalı köle, Galileo’nun gelgit olayı ile ilgili yanılığını çözen balıkçılar ve denizciler bunlara örnek olarak verilebilir. Ancak bunların yanında kuantum teorisi ilkeleri ve DNA’nın yapısı gibi bilim insanlarının büyük katkılarına olduğu çalışmaların varlığı da önemlidir. Bu açıdan modern bilimin en tepesinde bilim insanları yer alıyorsa temelini doğada var olma mücadelesi veren insanlar oluştururlar (Kanlı, 2019, s.14). Bireyler yaşamaya devam etmek ve neslinin devamını sağlamak amacıyla bilgiler edinir. Doğumdan sonra başlayan duyular aracılığıyla gerçekleşen öğrenme şekli çocuklukta bilgilerin takliti, kaydedilmesi ve karşılaştırılması olarak devam eder (Erar, 2019, s.728-729). Her çocuk öğrenme isteği ve merakı ile doğar, bu istekle çevresini izler. Çevresindeki nesnelere yönelip onları görür ve koklar, onlara dokunur. Örneğin; çocuk sobanın sıcak olduğunu elini sobaya dokundurduğu zaman hissettiği yanma deneyimiyle öğrenir. Benzer şekilde çocuğun dili öğrenmek için gramer kurallarına uyması gerekmez. Çocuğun çevresini dinlemesi, kavramları öğrenmesi ve zamanla olgunlaşma ile birlikte konuşması gerçekleşir. Ailesi ile birlikte pikniğe giden bir çocuk ormanda babasıyla mantar toplarken zehirli olmayan mantarları diğerlerinden ayırt etme yöntemini gözlemler. Mantarların yıkanması ve pişirilmesinde annesini gözlemlemesi de bir öğrenme sürecidir (Cemaloğlu, 2020, s.161-163). Çocuğun çevresindeki varlıklarla etkileşiminin anlamlı olması bu açıdan önemlidir. Çevresinde yer alan varlıkların düzenlenmesi ve yer almayan varlıkların sürece dâhil edilmesi gerekir (Kaptan, 1999, s.129). Bu durum eğitimin amacı ile ilgili olup, bireylerin yaşamını devam ettirmesini sağlayan bilgilere ulaşmasını ve kapasitesini değerlendirmesini sağlar. Bireylerin kapasitesini değerlendirmesi; kapasitesinin farkında olması ve kullanabilmesi ile ilgilidir (Erar, 2019, s.728-729).

Bu bölümünde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımlar sunulmuştur.

Problem Durumu

Okul, okul dışı öğrenme ortamlarına göre öğrencilerin genellikle soyut bilgilerle donatıldığı ve günlük yaşam becerilerine yeterince sahip olamadıkları bir ortamdır. Okul dışı öğrenme ortamları okuldan farklı olarak öğrencilerin somut yaşantılar kazanmalarına imkân tanır (Braund ve Reiss, 2006). Okul dışı öğrenme ortamları günlük yaşam problemlerini çözerken bilgiyi kullanabilen bireylerin yetişmesini sağlar. Bu etki uluslararası başarılarında da kendini gösterecektir. Uluslararası bir değerlendirme sistemi olan PISA ile ölçülen 21.yüzyıl yetkinlikleri konusunda öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkileyecektir (Uçar, 2019, s.58). PISA sınavı sadece matematik ve fen bilgileri ile okuduğunu anlama becerisini ölçmez. Risk alabilme, öz-farkındalık, özgüven, fırsatları keşfetme, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim gibi girişimcilik becerilerine sahip olan öğrenciler PISA sorularını daha iyi çözecekleri için sınavlarda daha başarılı olacaklardır. Bu açıdan okulların girişimcilik becerilerinin gelişimini sağlayan etkinlikleri esas alan programlar yapmaları faydalı olacaktır (Uçar, 2019, s.58). Ancak yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının olduğu somut ve soyut düşünmenin birbirini desteklediği öğrenme ortamının sadece okulda gerçekleşmesi radikal değişiklik gerektirdiği için zordur. Bu konuda okul dışı öğrenme ortamları okullara göre daha esnek bir yapıya sahip olduğu için bu ortamlar kullanılabilir. Robotik kodlama kulüpleri, yarışmaları ve kampları son zamanlarda okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleşen yapılandırmacılık ile ilgili yaklaşıma sahip örnekler arasındadır. Doğal ve anlamlı öğrenme deneyimi sağlayan okul dışı öğrenme alanları disiplinler arası ve somut düşünmeyi sağlayan teknolojilerle desteklenmektedir (Çelik, Özdemir ve Orkun, 2019, s.222-223). Farklı disiplinlerin bir arada olduğu bir yaklaşımla günlük hayatta karşılaşılan problemleri belirlemek ve çözmek gerekir. Bu konuda formal öğrenme ortamları tek başına yeterli olmadığı için formal ve informal ortamlar birlikte kullanılmalıdır (Yürümezoğlu, Karabey, Yiğit Koyunkaya ve Enginoğlu, 2019, s.316). Okul etkileşimin ve iletişimin iç içe olduğu bir yumak olarak nitelendirilebilir. Yöneticilerinin, öğretmenlerinin, öğrencilerinin, velilerinin ve yardımcı personellerinin sürekli olarak birbirleriyle etkileşim ve iletişim içinde var oldukları bir

eğitim alanıdır. Öğrenme sürecini oluşturan bu öğelerin iletişimlerinin formal boyutunun yanında informal boyutu da vardır (Hatipoğlu ve Kavas, 2016). Okul dışı öğrenme ile ilgili alan yazını incelendiğinde çalışmaların genellikle okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin öğrenmeleri üzerine etkileri konusunda yoğunlaştığı belirlenmiştir. Okul dışı öğrenme alanları ile ilgili alan yazını incelendiğinde okul dışı öğrenmenin; başarıya (Anderson, Lucas, Ian Ginns and Dierking, 2000; Scharfenberg, Bogner and Klautke, 2008; Zhanga and Tang, 2017), motivasyona (Dohn, 2013), gözlem becerisine (Erten, 2016), başarıya ve tutuma (De White and Jacobson, 1994; Paris, Yambor and Packard, 1985), tutuma (Braund and Reiss, 2006; Barrable and Arvanitis, 2019), motivasyon ve yaratıcılığa (Kulalıgil, 2016), motivasyon ve farkındalığa (Karppinen, 2012), başarı motivasyon ve kalıcılığa (Özdemir, 2019) etkisini gösteren çalışmalar bulunmaktadır.

Okul dışı öğrenme ile ilgili paydaşların görüşlerini araştıran farklı çalışmalar bulunmaktadır. Alan yazını incelendiğinde çoğunlukla öğrencilerin (Wang ve Carlson, 2011; Miño-Puigcercós ve Sancho-Gil, 2015; Mutanen ve Aksela, 2018), öğretmenlerin (avuş, Umdu Topsakal ve Öztuna Kaplan, 2013; ifi ve Dikmenli, 2016; Ürey, Göksu ve Karaçöp, 2017; Cabello ve Ferk Savec, 2018) görüşlerini inceleyen çalışmaların ağırlıklı olduğu görölmektedir. Bunun dışında öğretmen adaylarının (Balkan Kıyıcı ve Yiğit, 2010; Bostan Sarıoğlan ve Küçüközer, 2017), eğitimcilerin (Eşmekaya, 2017), velilerin (Kesicioğlu ve Alisinanoğlu, 2013) görüşlerini araştıran çalışmalar vardır. Öğrencilerin ve öğretmenlerin (Yavuz, 2012), öğrencilerin ve velilerin (Armağan, 2015); öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının (Karademir, 2013); öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul idaresinin (Füz ve Korom, 2019); öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin (Brynjegard, 2001); öğretmenlerin, velilerin, gönüllülerin (Chang and Chang, 2010) görüşlerini inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır.

Alan yazını incelendiğinde genellikle eğitim sürecinin paydaşları olan ve eğitim sürecini etkileyen öğrencilerin, öğretmenlerin, okul idaresinin ve velilerin okul dışı öğrenme ile ilgili ortak görüşlerinin incelendiği bütüncül bir bakış açısına sahip olan çalışmalara rastlanmamıştır. Okul dışı öğrenme faaliyetlerinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin ortak bir paydada buluşması önem arz etmektedir (Avcı ve Gümüş, 2019, s.371). Okul dışı öğrenme ile ilgili bu paydaşlar arasındaki ilişkileri belirlemek okul dışı öğrenme sürecinin verimliliği açısından önemlidir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Öğrenme sürecinde öğretmen, öğrencilerin ön ilgi ve inançlarını açığa çıkararak öğrencilerin mevcut fikirlerini fark etmelerini sağlamalıdır. Açığa çıkarılan farklı özellikleri dikkate alarak öğrenmeye elverişli ve öğrenmeyi destekleyen ortamlar meydana getirmelidir. Öğrencilerin ön bilgileri alternatif düşüncelerden oluşuyorsa alternatif düşüncelerle ilgili tartışmalar ve değerlendirmeler yapılmasına yönlendirmelidir. Tartışmalarda ve etkinliklerde sürecin öğrenci tarafından gerçekleştirilmesine ve yine bilgilerin öğrenciler tarafından yapılandırılmasına fırsat sunmalıdır. Yapılandırılan bilgilerin yeni durumlara uygulanmasını desteklemelidir. Bir olay hakkında alternatif yorumlar yapmalarına ve hipotezler kurmalarına teşvik etmelidir (Topsakal, 2005, s.8-9). Falk'e (2005) göre serbest seçimli öğrenme ortamları; çoğunlukla okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleşen ve öğrenene neyi, ne kadar, nasıl öğrenmeleri gerektiği konusunda özgür bir ortam sunan alanlardır. Bu ortamlarda öğrenilen konuların kimlerle ve nerede paylaşılacağı konusunda bireylere esneklik sağlanır (Akt. Uluhan, 2019, s.412). Öğrenciler okul dışı öğrenme ortamlarında bilgilerini, becerilerini ve tutumlarını geliştirmek amacıyla özgür seçimler yaparak öğrenirler. Okul ortamı eğitimde ortak çevredir, ortak olmayan çevreler ise okul dışı öğrenme ortamları ile sağlanır. Okul dışı öğrenme ortamları ortak olan çevrenin eksik olan taraflarını tamamlayan bir görev üstlenerek öğrencilerin yeni bilgi, beceri ve tutum kazanmalarını sağlar (Bulca ve Demirhan, s.362). Okul dışı öğrenme ortamları sadece öğrenciler için değil, aynı zamanda öğretmenler için de öğrenilen ve ilgi duyulan alandır. Bu açıdan öğretmenlerin gelişim merkezleri olarak okul dışı öğrenme alanları düşünülebilir (Uçar, 2019, s.53). Öğretmen adayları ve öğretmenler için bilimin doğasının öğretimi ile ilgili mesleki gelişimi sağlamaktadır (Köseoğlu ve Eren Şişman, 2019, s.161). Ayrıca ebeveynlerin okul dışı etkinliklere dâhil edilmesi öğrencilerin kavrama yeteneklerini geliştirmede önemlidir. Etkinliklerin yönergeleri önceden belirlenerek ebeveynler sürece dâhil edilebilir. Örneğin; aile üyelerinin kalıtsal özelliklerinin araştırılmasında fiziksel özellikleri gösteren tabloyu hazırlama yapılabilir. Okul dışı öğrenmenin önemi ile ilgili velilere eğitimler verilebilir ve veliler bu aktivitelere davet edilebilir (Yılmaz, 2019, s.385). Bununla birlikte ailenin genç yetişkinlerinin informal ortamlarda ilgi ve beklentilerinin bulunduğu, bir öğrenme kapasitesine ve karar verme yetkisine sahip oldukları unutulmamalıdır. Bu durum araştırmacılar,

eğitmciler ve programcılar tarafından göz önünde bulundurulmalıdır. İnfomal ortama gerçekleştirilen ziyaretlerde yetişkinler genç yetişkinlerin deneyimlerine destek sunarken kendileri de öğrenirler (Briseño-Garzón, Anderson and Anderson, 2007, s.314). Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) çalışmalarında okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitimin ailede başlayan ve okulda devam eden bir süreç olduğunu düşündüklerini, bundan dolayı evde ve okulda öğrenilenlerin bütün olması gerektiği görüşüne sahip olduklarını belirlemiştir. Bu görüşlerini destekleyecek şekilde ailelerin eğitim sürecinin içerisinde yer almasının gerekli ve zorunlu olduğuna inandıkları sonucuna ulaşmıştır. Okul yöneticileri ise okul dışı etkinliklere öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin katılımları hususunda yönelimi sağlamada, süreci organize etmede ve yönetmede önemli bir konumdadır (Karaküçük, 1999). Karakuş, Aksoy ve Gündüz (2012) çalışmalarında öğrencilerin zamanının çoğunu evde geçirdiğini ve okul dışı etkinliklerin gerçekleşmesinde velilere düşen sorumluluğun fazla olduğunu belirtmişlerdir. Okul dışı alanlarda gerçekleştirilecek çalışmalar konusunda alan çalışanları, öğrenciler, öğretmenler ve veliler bilinçlendirilmelidir (İnce, 2017, s.56).

Şekil 1 Okul dışı öğrenmede öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve veli rolü.

Şekil 1’de okul dışı öğrenme sürecinde paydaşların önemi açıklanırken okul dışı öğrenme bir ağaca benzetilirse bu ağacın gelişimine katkı sunan ve gelişiminden etkilenen bir konumda olan ana köklerin okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve veliler olduğu benzetmesi yapılabilir. Bu açıdan okul dışı öğrenme süreci ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşlerinin

belirlenmesinin okul dışı öğrenme sürecinde verimliliğin, etkililiğin ve bütünlüğün sağlanması açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı; eğitim sürecinin paydaşları olan okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin okul dışı öğrenme, okul dışı öğrenme alanları ve okul dışı öğrenme süreci görüşlerinin bütüncül bir yaklaşım ile ilgili belirlenmesidir.

Araştırma Problemi

Okul dışı öğrenme ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri nelerdir?

Alt problemler. Araştırmaya katılan öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin;

- Okul dışı öğrenme alanları, diğer öğrenme alanlarından farkı, alanların seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Okul dışı öğrenme alanları ile ilgili daha önce gerçekleşen deneyimleri ve deneyimlerini diğer öğrencilerle paylaşımı nelerdir?
- Okul dışı öğrenme alanları seçimleri ve alanların seçimindeki kriterleri nelerdir?
- Okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ve faaliyetlerin gerçekleştirilme süreci ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul idaresi, öğretmen, öğrenci ve veli sorumlulukları ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Okul dışı öğrenme sürecinde okul idaresi, öğretmen, öğrenci ve veli sorumlulukları ile ilgili görüşleri nelerdir?

Sayıtlılar

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin araştırma sorularına içten yanıt verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında, Kahramanmaraş il merkezinde bulunan 7 farklı ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin ve öğrenci velilerinin, bu

okullarda görev yapan öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Öğrenme. Bireyin kendisinden beklenen performansı gösterirken öğretmen, ebeveyn ve diğer bireylerin desteğiyle çevre olanaklarından faydalanması sonucu oluşan nispeten kalıcı izli davranış değişikliğidir (Senemoğlu, 2020).

Formal öğrenme. Yasalar tarafından yapılandırılan ve yönlendirilen, sıkı müfredat hedefleri dâhilinde eğitim kurumlarındaki öğrencileri ve öğretmenleri kapsayan, devam zorunluluğu olan ve bir diploma ile sonuçlanan öğrenmedir (Todaro, 1995).

İnformal öğrenme. İnformal öğrenme bireylerin kişisel tercihlerine bağlı olarak motive oldukları neyi, ne zaman ve nerede öğreneceğine karar verdikleri, doğrusal bir yapı göstermeyen özelliklere sahip olan öğrenmedir (Falk ve Dierking, 2000).

Nonformal öğrenme: Formal ve informal arasında bir konumda olan, amaçları belli olan ve organize edilmiş özellikteki öğrenmedir (Eshach, 2007).

Okul dışı öğrenme. Okul sınırları dışında yer alan çeşitli yaşam alanlarından sanal ortamlara kadar birçok alanı kapsamaktadır (Eshach, 2007).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Formal, İnfomal ve Nonformal Öğrenme

Öğrenme süreci insanlık tarihinin başlangıcında insanların çanak ve çömlek, basit koruma araçları gibi ihtiyaçlarını ilk uygulayanı izleyerek keşfetmesiyle gerçekleşmiştir. Öğrenme ve uygulama ile gerçekleşen süreçler zamanla karmaşık bir duruma dönüşerek yapıcı ve yaratıcı bir hal almıştır. İşlerin becerilmesi, üretim ve paylaşma yoluyla insanlar zamanla değişen ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır. Öğrenme süreci böylece zamanla kurumsallaşan bir yapıda gerçekleşmeye başlamıştır (Özsoy, 2019, s.276). Öğrenme sürecinin kurumsal olan bu yapısı formal öğrenme olarak ifade edilebilir. Formal eğitim sisteminde bilim doğal ortam olan doğadan, yapay ortam olan okul ya da sınıfa getirilir. Öğrencilerden gerçeği algılamaları beklenir, ancak yapay ortamda doğa ile ilgili uyarıcıların gözlemlenebilme olasılığı daha azdır. Mevcut sistemi etkilemeden doğal uyarıcıların gözlemlenebilmesi için çözümler bulmaya çalışılır (Zoldosova and Prokop, 2006, s.305).

Druger (1988) bireylerin öğrenme yaşantılarının büyük bir kısmının okulda gerçekleştiğini, ancak bu öğrenmelerin yalnızca okul ile sınırlandırılmayacağını ifade etmiştir (Akt. Uçar, 2019, s.48). Bireylerin hayata ve topluma uyum sağlamak amacıyla doğduğu andan itibaren başlayan çevre ile etkileşimi sonucu kendiliğinden gerçekleşen öğrenme süreci ise informal öğrenmedir. Kitap veya dergi okurken, televizyon seyredirken, bir çocuğun arkadaşları ile oyun oynarken, bir kızın annesini izlerken gerçekleşen öğrenmeleri informal öğrenmeye örnek durumlardır (Laçın Şimşek, 2011, s.1-2). Bell, Lewenstein, Shouse ve Feder (2009) informal öğrenme kategorilerini; günlük informal ortamlar, düzenlenmiş informal ortamlar ve informal programlar olarak gruplandırmışlardır. Günlük informal ortamları; televizyon izlemek, gazete ve dergi takip etmek, kitap okumak, bilgisayarda oyun oynamak, internette araştırma yapmak, hobileri gerçekleştirmek olarak örneklendirmiştir. Düzenlenmiş informal ortam örneklerini; müzeler, hayvanat bahçeleri, akvaryumlar, bilim merkezleri, kütüphaneler, planetaryumlar olarak belirtmiştir. İnfomal programları; okul etkinlikleri, müze veya hayvanat bahçeleri bilim programları, bilim kulüpleri ile örneklendirmiştir (Akt. Uçar, 2019, s.49).

İnformal öğrenme ortamlarında bireyler kendisine sağlanan özgür ortam sayesinde yeni bilgileri ve becerileri içsel motivasyonla kazanır. Bu ortamlarda bireylerin olması gereken sınavlar ve tamamlaması gereken projeler bulunmaz. Ayrıca belirgin bir müfredatın tamamlanması kaygısı da yoktur (Sevim, Çevik ve Taner, 2019, s.574). İnformal öğrenme ortamları bireylerin bilim ile buluşmasına da aracılık eder. Bilim insanı ve halk arasında bilim iletişimi gerçekleşir. Bu yönüyle bilim insanı ile halk arasındaki iletişim kanalı özelliği gösterir. Bilimsel içerikler doğrudan veya gizil yol ile bu ortamlar sayesinde bilim insanından halka aktarılır (Şen, 2019, s.4). Eshach'e (2007) göre nonformal öğrenme sahip olduğu özellikleri ile formal ve informal arasında bir formdadır. Nonformal öğrenmenin amaçları önceden belli ve organize edilmiştir. Formal öğrenme ortamları okul içerisindeki çalışmalardır. Ev, sokak ve doğa gezisi gibi önceden organize edilmemiş ortamlar ise informal öğrenme ortamlarındandır (Yürümezoğlu, Karabey, Yiğit Koyunkaya ve Enginoğlu, 2019, s.317). Öğretmen ve öğrencilerin birlikte çalıştıkları ve ardışıklık gerektirmeyen özelliğe sahip önceden tasarlanmış etkinliklerden oluşan, devam zorunluluğunun olmadığı gönüllülüğe bağlı katılımın olduğu ortamlar nonformal ortamlardır (Yürümezoğlu, Karabey, Yiğit Koyunkaya ve Enginoğlu, 2019, s.317). Öğrenmenin genel yapısı düşünüldüğünde Rennie'nin (2014) de belirttiği üzere; "öğrenme süreci aslında farklı öğrenme ortamlarından beslenmekte, bu durum formal ve okul dışı öğrenmenin doğasındaki farklılığı betimlemektedir" (Akt. Adadan ve Kabapınar, 2019, s.101). İnformal öğrenme alanları yakın çevremizdeki kurumsal olmayan alanlar iken, non-formal öğrenme alanları okulun dışında belirli zamanlarda ziyaret edilebilen alanlardır (Tal ve Morag, 2009).

Okul Dışı Öğrenmenin Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Bireysel farklılıkların en aza indirildiği okul çağında öğrencilerin topluma faydalı birer birey olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır, ancak formal eğitim ortamları eğitimi sınıflara sınırlamıştır. Oysaki bireylerin çocukken öğrendikleri bilgilerden oluşan informal öğrenmeleri de hayatlarında önemli bir yer tutmaktadır. Belli bir zamana sığmayan ve konuların istenilerek öğrenildiği informal ortamlardan öğrenme sürecinde müfredat dâhilinde faydalanılabilir (Türkmen, 2019, s.136). Geleneksel yaklaşımda disiplinlere bakıldığında tek disiplinli veya çok disiplinli eğitim anlayışı vardır. Çağdaş yaklaşımla birlikte farklı disiplinlerin birleşmesi konusu önem

kazanmıştır. Örneğin; klasik yaklaşımda bir öğrenci ortaokul ve lisede fen ve matematik derslerini, üniversitede teknoloji ve mühendislik derslerini almıştır. Yeni yaklaşımla birlikte bir öğrenci ilkokul ve ortaokulda da teknoloji ve mühendislik derslerini almaya başlamıştır (Çolakoğlu, 2019, s.35). 2005-2006 öğretim yılından itibaren ilköğretim birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar olan öğretim programlarında farklı branşların müzelerden öğretim sürecinde faydalanmalarının önemi ve gerekliliği belirtilmiştir (Çakır İlhan, 2019, s.23). Okul dışı alanların derslerle ilişkilendirilmesi hususunda 2023 Vizyonu yayınlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Vizyonu Temel Eğitim Politikaları bünyesinde Yenilikçi Uygulamalara İmkân Sağlanacak hedefi yer almaktadır. Hedefin içeriğindeki ders dışı ve okul dışı faaliyetlerle ilgili olarak; öğrencilerin bulunduğu bölgedeki coğrafya, kültür, sanat ve üretimi keşfetmelerini bitki ve hayvan türleri ile yöresel yemek, oyun ve folklor gibi değerlerini dersleri ile bütünleşik ya da ders dışı etkinlik olarak tanımalarına ağırlık verilmesi amaçlanmaktadır. Diğer amaçlar; öğrencilerin sosyal girişimciliklerini destekleyecek toplumsal sorunları çözmeleri için motive edilmeleri, okul bahçelerinin tasarım-beceri atölyeleri ile ilişkili olarak dönüşüm geçirmeleri, mahalle-okul-spor kulüpleri arasındaki işbirliği sayesinde öğrencinin yetenekli olduğu spor faaliyeti ile ilgili öğleden sonra yoğun antrenman gerçekleştirmelerini sağlayacak yapının inşa edilmesidir. Ayrıca okul bölgelerindeki müze, bilim merkezleri, sanat merkezleri, teknopark ve üniversite işbirliğinin artırılması da amaçlanmaktadır (MEB, 2020).

Öğretmenlerin öğretim sürecinde okul dışı öğrenme alanlarını tercih etmeleri konusunda motive olduğu durumlar farklılık gösterebilir. Lucas (2000) tarafından gerçekleştirilen çalışma ile açığa çıkarılan öğretmenlerin okul dışı alanları tercih etme motivasyonları;

- Müfredatı pekiştirme ya da genişletme fırsatı sunabilir. Bu ortamlarda öğrencilere farklı bakış açıları kazandırılabilir ve öğrencilerin anlamlı bağlar kurmaları sağlanabilir.
- Öğrencilere yeni deneyimler kazanma imkânı tanıyabilir. Öğrencilere birinci elden ve zengin bir öğrenme deneyimi sunulabilir. Yeni deneyimlerle öğrenilen konuların gelişimi sağlanırken, öğrenilecek konular için olumlu etki oluşturur.
- Öğrencilere unutulmaz bir öğrenme deneyimi sağlayabilir.
- Öğrencilerin ilgisini, motivasyonunu ve merakını arttırabilir.

- Sınıfta öğrenme rutinini değiştirme farklı bir ortamda öğrenme imkânı tanıyabilir.
- Öğrencilere öğrenmenin okulun ötesinde olduğunu ailesi ve arkadaşları arasında da öğrenmenin gerçekleşebileceğini görme imkânı sunabilir. Yaşam boyu öğrenmeye teşvik edebilir.
- Öğrenciler için ödül ve keyif alınan bir olanak görülebilir.
- Okul politikası ya da meslektaşlarının baskısı ile geziler düzenlenebilir (Akt. Eshach, 2007, 175-176)

Okul dışı müze gezilerinde öğretmenlere yol gösterecek ilkeler; okul ve müze öğreniminin entegrasyonu, öğrencilere öğrenmeyi kendi kendine gerçekleştirmeleri fırsatını verme, ortam ve öğrenme stratejilerinin uygunluğu olarak belirtilebilir (Griffin, 1998, s.661)

Okul Dışı Öğrenmenin Avantajları

Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenme sürecinde sağladığı avantajlar farklı kategoriler altında toplanabilir;

Yaşam boyu öğrenmeyi destekler. Okul dışı öğrenme alanları bireylerin duyu ve duygular yoluyla öğrenmelerine ve yaşamlarına önem veren, bireylere yaşanan çevreye ve dünyaya tanıklık etme imkânı tanıyan, yaşam boyu eğitimi benimseyen uzman kuruluşlar olarak ifade edilebilir (Çakır İlhan, 2019, s.22).

Çok sayıda duyunun kullanılmasına imkân verir. Öğrenme sürecindeki geleneksel yaklaşımlarda öğrenciler pasif bir şekilde öğretmenin anlattığını dinlerler. Öğrenme kalitesini olumsuz etkileyen bu durum yerine, öğrenmede önem arz eden görme duyusu ön plana çıkarılmalıdır. Bilgilerin anlamlı olmasını sağlama açısından, konuların bulunduğu alanlarda gezi gözlem yönteminin uygulanması önerilmektedir (Taşpınar, 2006, s.83). Güntay ve Taşçi (2016) çalışmalarında okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin gözlem, veri kullanma ve model oluşturma becerilerine katkı sağlayan bir süreç olduğunu açığa çıkarmışlardır.

Meslek seçimlerine yön verir. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanları deneyimlerinin meslek seçimlerine yön verebileceğini çalışmada belirten Ergün (2018) ortaokul öğrencilerinin mühendislik imajlarının mühendisliğin beden gücü gerektiren bir meslek olduğuna dair düşüncelerden oluştuğunu belirlemiştir.

Araştırmacı alışma bulgularına dayanarak okul dışı öğrenme alanlarına dzenlenecek tasarım programları ile öğrencilerin mühendislik mesleğine ilişkin algılarının değişebileceği önerisinde bulunarak, öğrencilerin kariyer olarak mühendislik mesleğini daha fazla seçebileceğini belirtmiştir.

ğrenme kaynaklarını ilk elden deneyimleme fırsatı sunar. Öğrencilerin kendi fikirlerini geliştirmeleri açısından birincil kaynaklara ulaşmaları, var olan bilimsel fikirleri benimsenmeleri ve kendi fikirlerini bilimsel bilgiler ile birleştirmeleri önemlidir (Griffin, 1998, s.657). Örneğin okul dışı öğrenme alanlarından müzelerde nesnelere ve olaylar deneyimlenir. Öğrencilerin nesnelere birincil iletişim aracı olarak ulaşmaları ile anlamlı öğrenmeler sağlanır (Sheppard 1993, Akt. Griffin, 1998, s.659). Yardımcı (2009) alışmasında doğa eğitimine katılan öğrencilerin doğa kamplarında bitkilerle ve hayvanlarla etkileşim ile doğadaki çeşitlilik ve ekosistem gibi konularda bilgilerinin ve düşüncelerinin derinleştiğini belirlemiştir.

Okul öğrenmelerini destekler. Okul dışı öğrenme ortamları öğrencilere okulda öğrendiği konuları yeniden gözden geçirme fırsatı sunar. Öğrencilerin okulda kabullendiği bilgileri akıl süzgecinden geçirmelerini ve sormayı unuttukları kısımları sorgulamalarını sağlar. Öğrencilerin araştırma ve sorgulama yoluyla bilgiyi içselleştirmelerini destekler. Öğrenilen yeni bilginin günlük hayatta kullanımında bilginin içselleştirilmesi önemlidir (Taner, 2019, s.652-653). Okul dışı öğrenme ortamlarından müze ziyaretlerinin okul temelli olan öğrenmeler üzerinden yürütülmesi öğrenme araçlarının oluşturulmasında netlik kazandırır. Örneğin; ğrenci okulda yaşadığı vre ile ilgili ekolojik çalışmalar yapacaksa doğa ve tarih müzesini, basit makineleri ğrenecekse bilim müzesi ve bilim merkezini ziyaret etmelidir. Öğrencilerin bu ortamlarda gerçekleştirdiği çalışmalar da ortam özelliğine göre farklılıklar göstermektedir. Doğa ve tarih müzesinde çalışmalar yapan ğrenci yaşadığı vredeki canlıların uyum ve beslenme durumunu, av ve avcılık ile ilgili topladığı veriler üzerinden hayatta kalma gereksinimlerini belirleyebilir. Buldukları vredeki canlıların farklı türlerini ve yiyecek ağlarını inceleyebilir. Bilim müzesinde ve bilim merkezinde çalışmalar yapan ğrenci günlük hayattan basit makine örneklerini gözlemleyebilir, geçmişten günümüze değişen ve gelişen basit makineleri inceleyebilir. Basit makinelerin kullanım amacını test ederek öğrenebilir. Örneğin; bir kasnak yardımıyla ağır bir nesnenin kolaylıkla kaldırılabildiğini uygulama fırsatına sahip olur (Griffin, 1998, s.660).

Kuş (2009) yüksek lisans tez çalışmasında değerlerin kazanılmasında resmi ve örtük programların rolüne ilişkin öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerini incelemiştir. Kişisel ve evrensel değerlerin kazanılmasında okul dışı öğrenme alanlarının etkili olduğuna ilişkin görüşleri açığa çıkarmıştır. Okul dışı öğrenme alanlarının okul öğrenmelerini destekleyen yapıda olduğu söylenilebilir.

Öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine katkı sağlar. Ders dışı fen etkinliklerinin öğrencilerin fen başarılarına olumlu ve dolaylı etkisinin olduğunu (Zhang and Tang, 2017), okul dışı bir gen teknolojisi laboratuvarındaki etkinlikleri izlemenin öğrencilerin bilişsel başarılarını geliştirdiğini (Scharfenberg, Bogner and Klautke, 2008), hayvanat bahçesi gezisinin öğrencilerde motivasyonu sağladığını (Dohn, 2013), hobi bahçelerinin öğrencilerde gözlem becerisini geliştirdiğini (Erten, 2016), atölye çalışmasına katılımın öğrencilerde bilgi ve tutumunu arttırdığını (De White and Jacobson, 1994), geri dönüşüm ile ilgili tesis ziyaretlerinin öğrencilerin geri dönüşüm ve çevre tutumlarını olumlu yönde etkilediğini (Can, 2019), bilim merkezi gezilerinin tutum ve algıları olumlu yönde etkilediğini (Doldur, 2019), dış mekân uygulamalarının öğrencilerde psikolojik ihtiyaçları desteklediğini (Barrable and Arvanitis, 2019), sınıf dışı etkinliklerin öğrencilerin motivasyonunu arttırdığını ve yaratıcılığını geliştirdiğini (Kulalıgil, 2016), gözlemevlerinin ve planetaryumların başarıyı, motivasyonu ve kalıcılığı sağladığını (Özdemir, 2019), okul dışı STEM etkinliklerinin akademik başarıya ve karar verme becerisine katkısının olduğunu (Kayabaş, 2019) gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Yaşar Çetin (2016) yüksek lisans tez çalışmasında farklı öğrenme ortamlarının öğrencilerin önceki öğrenmelerine ilişkin eksikliklerini tamamlanmalarını ve önceki öğrenmelerini yeni öğrenmeleri ile bütünleştirmelerini sağlayabileceğini belirtmiştir.

De Wilde, Brysbaert and Eyckmans (2020) çalışmalarında İngilizce dilinin informal öğrenilmesine etki eden etkenleri ve dilin yeterlilik düzeyini araştırmışlardır. Araştırmada dil öğreniminin gerçekleşmesi için toplumsal fırsatın fazla olduğu, bağlamsal dil öğrenimi deneyimi yaşayan bireylerin geniş bir dil kazanımlarına sahip oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Öğrenme motivasyonu, dil yeteneği ve zekâ gibi öğrenenlerin çeşitli özelliklerinin dikkate alındığı çalışmaların da gerçekleştirilmesini önermektedirler. Dohn (2013), çalışmasında öğrencilerin hayvanat bahçesindeki ilgilerinin yenilik, sürpriz, bilgi edinme, aktif ve sosyal katılım gibi değişkenlerden etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Duyuşsal deneyimlerin bireylerin motivasyonlarını

arttırmada etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Faris (2012), çalışmasında hayvanat bahçesindeki doğal oyun alanlarında bir hafta boyunca oynayan çocukların empati ve doğaya saygı gibi davranışları farklı seviyelerde gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmanın uzun süreli etkilerinin gözlemlenmesi ve farklı değişkenlerin sürece dâhil edilmesinin doğal oyun alanlarının etkilerinin daha iyi anlaşılabilmesini sağlayacağını belirtmişlerdir. Wüst-Ackermann, Vollmer, Randler and Itzek-Greulichet (2018) çalışmalarında omurgasız hayvanlar konusunun öğrenilmesinde okul içi ve okul dışı alanların etkisini araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırma sonunda okul ve üniversite grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu, üniversite grubu öğrencilerinin en yüksek başarıya sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ilgi, motivasyon, vicdanlı olma ve cinsiyet değişkenlerinin de başarı ile ilişkisi incelenerek sonuçlar yorumlanmıştır. Vicdanlılık, motivasyon ve ilgi ile başarı arasında pozitif ilişkinin olduğu ve kızların erkeklere göre daha başarılı olduğu araştırmada ulaşılan sonuçlardandır. Başka bir çalışmada Maria isimli bir katılımcı aracılığıyla boş zamanlarında kendi kurduğu sistematik müzik öğrenme sistemi ile okulun müzik dersleri arasındaki uyumsuzluk sorunundan dolayı müzik derslerini sevmeyen bir öğrencinin durumu incelenmiştir. Okul müfredatına öğrencinin ilgisi, bilgisi ve becerisi dâhil olduğu zaman öğrenci öğrenme sürecine katılımda hoşnutluk duymuştur (Miño-Puigcercós ve Sancho-Gil, 2015, s.12).

Çebi (2018) çalışmasında okul dışı öğrenme ortamının fen bilimlerine ilgisi düşük olan öğrencilerin ilgilerinin değişimini incelemiştir. Okul dışı ortama gezi sonrası öğrenciler; fenin eğlenceli olduğunu, fen ile ilgili çalışmalar (etkinlik, deney, soru çözme gibi) yaptıklarını, fen dersinin meslek seçimlerine katkılarının olduğuna inandıklarını, günlük hayattaki durumların fen ile aralarında bağ kurmalarını sağladığını, gezi ile çok fazla bilgi edindiklerini ve bundan etkilendiklerini belirtmişlerdir. Kılıç (2020) yüksek lisans tez çalışması ile öğrencilerin duyu organlarını öğrenme sürecinde aktif kullanımının ve konuların günlük hayatla ilişkilendirilmesinin konuya olan ilgilerini olumlu yönde etkileyebileceğini ifade etmiştir.

Bilimin doğasına ilişkin öğrenme ortamı sunar. Sınıfın dışında gerçekleşen öğrenme deneyimlerinden oluşan okul dışı öğrenme ortamları bilimin doğasının öğrenilmesi hususunda öğrencilere imkânlar sunmaktadır (Köseoğlu ve Eren

Şişman, 2019, s.161). Bilim merkezleri bilimi ve bilimin doğasını sorgulayan yerler olmalıdır. Bunun için hazırlanan etkinliklerin eğlenceli ve dikkat çekici özellikte olmasından ziyade bilim felsefesi, bilim tarihi ve bilim doğasına dayanması gerekmektedir. Etkinlikler hazırlanırken önceden hazırlanmış ve süreçte değişmeyen bir yapıda olmamasına dikkat edilmelidir. Doğa ve bilim anlayışımıza uygun olarak ziyaretçilerin değişkenlerini kendilerinin belirleyeceği ve üzerinde değişiklikler yapacağı düzenekler oluşturulmalıdır. Bu durum doğa ve bilim anlayışındaki donukluğu önleyebilir (Doğan, Çetin ve Ürkmez, 2019, s.200). Gerber, Cavallo ve Marek (2001) çalışmalarında informal ortamda fen öğretiminin sınıf ortamındaki fen öğretimine göre öğrencilerin bilimsel düşünme yeteneklerini geliştirdiğini belirlemiştir. Şentürk (2009) çalışmasında bilim merkezlerinin öğrencilerin bilime tutumlarını artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Akay (2013) çalışmasında öğrencilerin TÜBİTAK 4004 Bilim Okulu Projesi ile bilimsel bilgiyi öğrenme fırsatı kazanırken, aynı zamanda eğlenerek öğrendiğini belirtmiştir.

Farklı öğrenci seviyelerine ve gereksinimlerine hitap eden yapısı ile kapsayıcıdır. Öğrencilerin gelişim özelliklerine bağlı olarak gereksinimleri arasında farklılıklar olabilir. Örneğin üstün yetenekli öğrenciler geniş ilgi alanlarına sahiptirler, bu öğrencilerin erken yaşlarda zekâ gelişimlerinin desteklenmesi önemlidir. Gelişimlerini destekleyen yaşam boyu öğrenmelerini amaçlayan disiplinler arası eğitim almaları gerekmektedir. Böylece öğrenciler daha iyi performans gösterebilirler (Yürümezoğlu, Karabey, Yiğit Koyunkaya ve Enginoğlu, 2019, s.314-315). Ayrıca devlet kurumlarında kaynaştırma veya özel eğitim kurumlarında eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin en az kısıtlayıcı olan bir ortamda öğrenci merkezli bir yaklaşım ile öğrenmeleri önemlidir. Bilim merkezleri gibi okulun dışındaki öğrenme alanlarında özel gereksinimli öğrencilere sunulan akranlarıyla iletişim kurma ve deneyimlerini interaktif ortamda gerçekleştirme olanakları onların toplumla bütünleşmelerini üst seviyelere çıkarmaktadır. Bilim merkezlerinin özel gereksinimli birey için uygunluğu ve kullanımı kapsayıcılığı ile ilgilidir (Şen Yılmaz ve İnan Yosun, 2019, s.338). DeMarie (2001), çalışmasını hayvanat bahçesi gezisine katılan farklı yaş gruplarındaki 21 çocuk ile yürümüştür. Çocukların her birine verilen fotoğraf makinesi ile geziye katılmayan çocuklara hayvanat bahçesinin nasıl bir yer olduğunu göstermeleri amacıyla gezi sırasında fotoğraflar çekmelerini istemiştir. Çalışmada farklı yaş gruplarındaki çocukların olaylara farklı açılardan baktığı, yeni şeylerin

karşılaştırması ya da tanıdık şeylerin farklı yönleriyle görülmelerini sağlamak amacıyla alan gezilerinin kullanılabilceği sonucuna ulaşmıştır. Açık hava etkinlikleri otizimli çocukların sorumluluk almalarını sağlayarak, diğer insanlarla iletişim kurmalarında köprü görevi görür. Değişen çevre koşullarını görmelerine imkân verir, olumlu davranışlar ve duygular kazanmalarını sağlar (Chang and Chang, 2010, s.3-5).

Süreci yönetme becerisi ve sosyal beceriler kazanmalarını sağlar. Okul dışı öğrenme alanları bireylerde sosyal becerileri sürdürme konusunda katkı sunar. Örneğin; doğa bilim kampları bireylerin liderlik becerilerini destekler, sürece aktif katılmalarını ve bireyler arasındaki iletişimlerini sağlar. Bireylerin benlik saygılarının oluşumunu destekler. Toplumsal aidiyet ve sorumluluk alma bilinci kazandırır (Oğuz Ünver, Arabacıoğlu ve Okulu, 2019, s.485). Müzeler öğrencilerin bilimi kendi kendine öğrenmelerini sağlar (Griffin, 1998, s.661). Araştırmada Judith isimli bir katılımcı aracılığıyla çevirim içi ortamda arkadaşlarıyla bilgi paylaşan ve geri bildirim alan öğrencilerin durumları incelenmiştir. Katılımcının çevirim içi deneyim paylaşımı, yüz yüze gerçekleşen deneyim paylaşımına dönüşmüştür (Miño-Puigcercós ve Sancho-Gil, 2015, s.12).

Öğrencilere daha fazla öğrenme sorumluluğu tanır. Öğrenme sürecini birey kendisi yönetir, seçimlerini kendisi yapar. Ayrıca iletişim halinde olmak öğrenme sürecinin gerçekleşmesi için bir gereklilik olup fikirlerin ifade edilmesini de sağlar (Şen Yılmaz ve İnan Yosun, 2019, s.336). Öğrenciler açık mekânda öğrenirken daha fazla ilgili olmakta ve görevler almaktadır, kendilerini daha rahat hissetmektedir (Guardino, Hall, Wight ve Hubbuch, 2019). Araştırmada Yassine isimli bir katılımcı aracılığıyla dünya çapında yaygın olarak görülen okul memnuniyetsizliği durumunu incelenmiştir. Memnuniyetsizliğe bağlı olarak okul başarısızlığı ve okulu bırakma durumları görülebilir. Ancak çalışmada Yassine, bazı öğretmenlerinin gerçekleştirdiği ders dışı etkinlikler yardımıyla öğrenme sorumluluğu alarak okulu bırakmak yerine okuldan memnun olup daha fazla ders çalışmaya devam etmiştir (Miño-Puigcercós ve Sancho-Gil, 2015, s.11-12).

Disiplinler arası yaklaşımın gerçek yaşamda uygulanmasını sağlar. Çocuklar yaşadıkları çevrenin karmaşık yapısını anlama, yorumlama ve bir düzen arama gayreti içerisinde. Fen, bu süreçte onların sorularını etkili bir şekilde

yanıtlamak ve sürekli değişen çevreye uyum sağlamalarını hedefleyen derslerin başındadır. Uyum sürecinde amaç, eğitim ile edindikleri beceriler yardımıyla yaşadığı çevreyi ve evreni bilimsel boyutu ile incelemelerini sağlamaktır. Çocuklar olayları gözlemler ve neden-sonuç ilişkisi kurar, sonunda bir sonuca varırlar (Kaptan, 1999, s.22). Fen konuları hayatın içinden olmasına rağmen öğrenciler fen dersini az sevmektedir. Bunun sebebi fen konularının laboratuvarında görünmez dünyanın olguları olarak öğrencilere yansıtılması, kavramların soyut kalmasıdır. Bu durum öğrencilerin bilgileri içselleştirmelerini zorlar ve öğrenciler günlük hayattaki fen konuları ile fen kavramlarını ilişkilendiremezler. Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarında feni keşfetmesi ve deneyimlemesi bu açıdan önemlidir. Fen konuları böylece hayatın içinden ve anlamlı öğrenilir (Laçın Şimşek, 2011, s.3-4). Benzer bir örnek olarak matematik günlük hayatta okulda anlatılanlardan daha fazlasıdır. Yürümek, spor yapmak ve balık tutmak gibi aktivitelerle ilişkili olan; alışverişte, aile bütçesinin hesaplanmasında kullanılan; piyano çalmak ve resim yapmak gibi sanatsal çalışmaları da içeren özelliğe sahiptir. Erken yaşlarda matematiğin öğrenilmesi önem arz eder. Buna rağmen matematik dersi okulda pek sevilmez ve öğrenilirken güçlükler yaşanılır (Kırgız, 2019, s.708). Yine bu durumun sebebinin de matematik dersinin hayatın içinden öğrenilmemesi olduğu söylenebilir.

Okul dışı öğrenme ortamlarından bilim merkezleri gerçek yaşamla ilgili olan problemlerin disiplinler arası etkinlikler yoluyla öğrencilerin bütünsel gelişimini desteklemesini ve zengin içeriğin sunulmasını sağlar (Yürümezoğlu, Karabey, Yiğit Koyunkaya ve Enginoğlu, 2019, s.328). English'e (2016) göre farklı disiplinlerin belli amaçlar doğrultusunda birleştirilmesi ile meydana gelen entegrasyon, düzeylerine göre farklılık gösterir. Kavramlar ve beceriler; her disiplinde ayrı ayrı öğreniliyorsa disiplinler, ortak bir temada her disiplinde ayrı ayrı öğreniliyorsa multidisipliner, farklı disiplinlerin birleştirilmesiyle derinleştiriliyorsa interdisipliner, farklı disiplinler günlük yaşam problemleri ve projelerde kullanılıyorsa transdisipliner entegrasyon söz konusudur (Akt. Yürümezoğlu, Karabey, Yiğit Koyunkaya ve Enginoğlu, 2019, s.319). Bir sera projesi örneğinde öncelikli olarak beslenmeye ilişkin tarihsel gelişim süreci açıklanır. Geçmişte insanların beslenme ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları anlatılarak günümüzdeki beslenme sorunları durumuna dikkatleri çekilir. Günümüzdeki ve gelecekteki beslenme sorunlarına çözüm olan teknoloji tabanlı bir projeyi öğrencilerin tasarımları istenir. Örnek bir çözüm önerisi olan akıllı seralar

ile ilgili olarak; bitkilerin yetiştiği toprağın nemi, optimum sıcaklık, fotosentezin en fazla gerçekleşeceği ortam ışık rengi gibi durumları düzenleyen bir sistem geliştirmek amaçlanır. Sera için gerekli olan naylonun sera alanını kaplama ölçümünde matematik dersinde öğrendikleri alan hesaplamasını yapmaları istenir. Ayrıca sera tabanında en fazla bitkinin yetişmesini sağlayacak eşit parsellere bölme durumunu en büyük ortak bölen ve en küçük ortak kat hesaplamaları ile bulmaları istenir. Böylece matematik dersinde öğrenilen konular problem durumuna ilişkin basamaklarda kullanılmış olur. Seranın akıllı bir sistemle çalışmasında akıllı cihaz kartı ve bilgisayarla kontrol edilen bir sistem oluşturulmaya başlanır. Bitkinin çevresinde değişen durumları algılayan bu algılayıcılar yardımıyla bitkinin verimli yetişmesini sağlayan bir ortam oluşturulmuş olur. Öğrencilerin bu projeleri matematik, fen ve bilişim teknolojileri dersinin bir arada olduğu harmanlanmış bir özellik göstermektedir (Çelik, Özdemir ve Orkun, 2019, s.230-231). Okul dışı öğrenme farklı alanlarla bağlantı kurabilen disiplinler arası bir yaklaşıma sahiptir. Örneğin; okul bahçesinde gerçekleşen Beden Eğitimi ve Spor dersi, aynı zamanda fen bilimleri/fizik konularından hareket ve atışlar gibi konularla da bağlantı kurabilir (Şen, 2019, s.7). Ertaş, Şen ve Parmaksızoğlu (2011) çalışmalarında enerji parkı ziyaretinin öğrencilerin enerjiyi günlük hayatla ilişkilendirme konusunda daha fazla fikir sahibi olmalarını sağladığını açığa çıkarmışlardır.

Öğrencilerin çevre bilgisi edinmelerini ve doğaya saygı duymalarını sağlar.

Doğa ile iç içe gerçekleşen eğitimler öğrencilerin doğayı korumalarını ve doğaya saygı duymalarını sağlayan doğa ile barışık bir anlayışı öğrencilerde oluşturabilir (Sözer, 2013, s.14-15). Okul dışı alan gezilerinin öğrencilerde hayvanlara karşı tutumlarını ve ilgilerini arttırdığını gösteren çalışmalar (Ballantyne, Packer, Hughes, Dierking, 2007; Marino, Lilienfeld, Malamud, Nobis and Broglio, 2010) bulunmaktadır. Randler (2010), çalışmasında bireylerin hayvan türleri bilgisini etkileyen farklı değişkenleri araştırmıştır. Yaş ve eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerin yanında, hayvanlarla ilgili kitap/dergi okumalarının ve internet gibi kaynakların araştırılmasının etkilerini de incelemiştir. Doğada yürüyüş, hayvanları izleme, müze, hayvanat bahçesi ve oyun parkı ziyaretleri ile hayvan türleri bilgisi arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Günlük yaşam ile ilgili bilgi ve becerilerin edinilmesi fırsatı verir. Dünyayı tanımak, anlamlandırılmasında ilk adımdır (Hodson, 1994, Akt. Griffin, 1998, s.656).

Okul dışı alanlar günlük yaşamın içinden deneyimler sunarak yaşamla ilgili durumları ve olayları anlamlandırmayı sağlar. Bilim merkezleri öğrencilere günlük hayatta kullanabilecekleri bilgileri de vermektedir. Örneğin; kaybolma gibi bir durumda gökküreyi inceleyerek yönünü bulma becerisi kazandırılabilir. Genel bir yanlış olan kutup yıldızını en parlak yıldız olarak düşünmeleri, yanlış yön bulmalarına sebep olacaktır. Çünkü en parlak yıldızın Sirius olduğu bilgisine sahip değillerdir. Bu konuda yanlış bilgileri düzeltilmelidir (Taner, 2019, s.669-670).

Bireylerin yaşam becerilerini kullanmalarına ve sorumluluk almalarına imkân verir. Zorluklarla karşılaşan bireylerin benlik saygılarının oluşumunu destekler. Toplumun bir parçası olmalarını hissetmeleri ve kendilerine yetebilen bireyler olmalarını sağlar. Bireylerin gönüllü olarak katıldıkları ve bir program dâhilinde gerçekleşen faaliyetlerdir. Tasarlanan etkinliklerle bireylerin bilime ilişkin merak, ilgi, keşfetme, heyecan duyma ve eğlenme durumlarının sürdürülebilirliği sağlanmaktadır (Oğuz Ünver, Arabacıoğlu ve Okulu, 2019, s.485-486). Yavuz Topaloğlu'nun (2016) çalışmasında öğrenciler okul dışı öğrenmenin destekleyici özelliği ile ilgili; öğrencilere sosyobilimsel konularda bilgi toplama ve öğrencileri bilgilendirme, farkındalık sağlama, aktif katılım imkânı verme, nitelik oluşturma ve sonuca varma açıklamalarını yapmışlardır.

Güncel bilgilerin toplumla paylaşıldığı bir ortam sunar. Bilimsel bilgiler ile ilgili güncel yaklaşımların halk ile paylaşılması hususunda okul dışı öğrenme alanları kullanılabilir. Örneğin; bilim gecesi etkinlikleri güncel bilimsel çalışmalar ile ilgili toplumların farkındalığını arttırmaktadır. Ayrıca bilim insanının toplumdan, toplumun ise bilim insanından beklentilerini karşılama hususunda önemli bir yaklaşımdır. Bilim merkezleri bünyesindeki etkinliklerin gerçekleşmesi için ülkemizde bilim merkezi sayılarının artırılması sağlanmalıdır. Ayrıca bilim merkezlerinde bilim geceleri organizasyonlarının yapılmasına önem verilmelidir. Bu etkinlikler bilim insanından halka bir bilgi aktarımı olarak değil, halkın da katıldığı çalıştaylar olarak yapılmalıdır. Bilim gecesine toplumu oluşturan farklı kesimlerin bir arada katılımı sağlanarak bilimin yaygın etkisi gerçekleştirilebilir (Çavaş, Oral ve Karagöz, 2019, s.368-369).

Öğretmenlere mesleki becerilerini geliştirme ortamı sunar. Bilim merkezleri farklı yöntem ve tekniklerin uygulanmasına olanak tanıyan, sosyokültürel farklılıkları geliştiren özelliği ile mentorluk uygulamalarını desteklemektedir. Öğretmen

adaylarının birebir etkileşimler yoluyla edindikleri uygulamalar eksikliklerinin tamamlanmasına katkıları sunmaktadır (Kanlı, Çiğdemoğlu, Kahraman ve Çelik, 2019, s.791).

Okul Dışı Öğrenmenin Sınırlılıkları ve Çözüm Önerileri

Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenme sürecinde sağladığı avantajların yanında dezavantajları da bulunmaktadır. Bunlar farklı kategoriler altında toplanabilir;

Öğrenmeler belgelenemeyen özelliktedir. Okul dışı öğrenme ortamlarında öğrenme süreci sonunda öğrenmenin seviyesini gösteren bir diploma yoktur. Dolayısıyla öğrencilerin; düşündükleri ile ilgili deneyler yapması, farklı deneyimler yaşaması, süreçte konu ile ilgili sorular sorması, yeni bilgileri araştırması ve diğerleriyle iletişim halinde olması durumları öğrenmenin başarılı gerçekleştiğini göstermektedir (Şen Yılmaz ve İnan Yosun, 2019, s.336).

Ortamlardaki özel eğitim ve uygulamaları gelişimi yeterli düzeyde değildir. Yurt dışında bilim merkezlerine özel gereksinimli bireylerin de katılımını sağlamak için uygulamalar geliştirilmektedir. Ancak Türkiye’de bu konuda yeterli çalışmalar yapılmamıştır. Özel gereksinimli bireylerin bu ortamlardan faydalanmaları için onların temel ihtiyaçları belirlenmeli, öğretmenlere özel eğitim konusunda eğitimler verilmelidir (Şen Yılmaz ve İnan Yosun, 2019, s.338).

Ortam ziyaretlerinin sürdürülebilirliği maliyet desteğine ve içeriğin geliştirilmesine bağlıdır. Ülkemizde okul dışı öğrenme ortamlarından bilim merkezlerine olan ilginin dinamikliği bilim merkezlerinin içeriğinin yenilenmesi ile sağlanabilir. Yenilenen bir içerik oluşturmada maliyet önemlidir. Bilim merkezlerinin kurulması için gerekli olan finansal destek, varlığını sürdürmesi için yeterli olmayabilir. Bunun için finansal destek sağlayan sponsorlar kullanılabilir. Bilim merkezlerine olan ilginin sürdürülmesinde farklı etkinlikler ve yeni atölyeler oluşturulabilir, hizmet içi eğitimler yapılabilir, sergiler açılabilir, şenlikler düzenlenebilir (Oğuz Ünver, Arabacıoğlu ve Okulu, 2019, s.490). Bilim merkezi ziyaretlerinin sayısını; güncelliğini koruması, dikkat çekmesi ve tematik bağlamla oluşturulması durumları etkilemektedir. Güncel ve yenilikçi bir öğrenme ortamı ile yeni etkinliklerin oluşturulması gerekmektedir, bu konuda bilim merkezi

çalışanlarına önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir (Çavaş, Oral ve Karagöz, 2019, s.356). Doğa kamplarında yerel kuruluşlar ile sağlanan işbirliği sayesinde katılımcıların gelişmiş teknolojik cihazları tanımaları ve kariyer seçimlerine de bu doğrultuda yön vermeleri durumları gerçekleşmektedir (Oğuz Ünver, Arabacıoğlu ve Okulu, 2019, s.494).

Ortamlar eğlenilecek ortam olarak düşünülmektedir. Okul dışı öğrenme ortamları çoğunlukla öğrenciler tarafından eğlenilecek ortamlar olarak algılanmaktadır. Örneğin; doğa ve bilim kampları genellikle okulların tatil olduğu dönemlerde gerçekleştiği için katılımcılar kamplarda eğlenmeyi de beklemektedir. Bu açıdan kamp planlamasında kamp alanına göre katılımcıların eğlenmelerine fırsat sunan oyun ve etkinlik imkânları verilmelidir. Bireylere eğlenerek bilimi öğrenme deneyimi yaşatılmalıdır. Kamplarda yerel kuruluşlar ile sağlanan işbirliği sayesinde katılımcıların gelişmiş teknolojik cihazları tanımaları ve kariyer seçimlerine de bu doğrultuda yön vermeleri durumları gerçekleşmektedir (Oğuz Ünver, Arabacıoğlu ve Okulu, 2019, s.494). Benzer bir düşünce ile bilim merkezi gezilerinin amaçlı ve iyi yönlendirilmiş gözlemlerden oluşması sağlanmalıdır. Öğrenciler bilim merkezlerini eğlenceli ortam olarak görüp öğrenilecek konuyu göz ardı edebilirler veya ders ortamı olarak algılayıp sıkılabirler. Arada bir dengenin kurulması gerekir, öğrencilerin belli bir amaç doğrultusunda yeni bilgiler ve keşifler yapmaları sağlanmalıdır (Laçın Şimşek, 2019, s.266).

Öğretmenlerin konuya ilişkin tutumları okul dışı öğrenme sürecine yön vermektedir. Öğretmenlerin lisans döneminde almış oldukları dersler ve konular öğrenme sürecinde okul dışı öğrenme alanları seçimlerini de etkilemektedir. Örneğin; astronomi dersine karşı tutumları derslerinde astronomi konularının öğrenilmesine rehberlik ederken belirleyici olmaktadır. Dolayısıyla bu durum öğrencileri de etkileyen ve sürece yön veren önemli bir etmendir (Taner, 2019, s.671-672).

Ortamdaki diğer çalışmalar öğrencilerin dikkatini dağıtabilir. Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarından bilim merkezleri ziyaretlerinde belli konulara yoğunlaşmasını sağlamak için sergi sınırlandırılması yapılmalıdır. Bu durum öğrencilerin dikkatini diğer sergilerin dağıtmasını önleyerek üst düzey bilişsel kazanım sağlar (Adadan ve Kabapınar, 2019, s.107).

Ortamın farklılığından kaynaklı olarak öğrenciler ortama uyum sorunu yaşayabilirler. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarının fiziksel özelliklerini ve içeriğini gezi öncesinde bilmesi sağlanmalıdır. Örneğin; bilim merkezi ziyareti öncesi öğrenciler bilim merkezinin fiziksel özelliklerini iyi bilmelidir. Sergi alanları, dinlenme yerleri, lavabolar gibi gezi sürecinde kullanılacak alanları bilmeleri onların kendilerini rahat ve güvende hissetmelerini sağlayacaktır. Bu durum onların öğrenme sürecindeki kaybolma ve uyum sağlayamama endişelerinin de oluşmasını önleyeceği için yalnızca öğrenme sürecine odaklanabilirler. Süreçteki kısa molalar konuya ilişkin sorular sorma, dinlenme ve fiziksel ihtiyaçların giderilmesi hususunda kolaylık sağlar. Çünkü fiziksel yorgunluk ve yoğun bilgi süreci öğrenme verimliliğini olumsuz etkileyebilir (Adadan ve Kabapınar, 2019, s.113).

Öğrencilerin ortamın farklılığından kaynaklı duydukları motivasyon ve ilgi ortamdaki öğrenme sürecinde zamanla azalabilir. Öğrenciler okul dışı öğrenme alanı gezisi sırasında sürekli aynı motivasyonda olamayabilir. Öğrencilerin motivasyonlarının süreç içerisinde daimi tutulması onlara ara ara sorular sorulması ile sağlanabilir (Taner, 2019, s.671-672).

Okul ortamına göre daha fazla güvenlik sorunları oluşabilir. Okul dışı öğrenme alanlarındaki etkinliklerin okul ortamına göre daha az güvenli olduğu endişesi eğitimciler de olabilir. Bu durumla ilgili Tatar ve Bağrıyanık (2012) çalışmalarında fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilere faydalı olduğuna inandıkları, fakat süreçte karşılaşılabilecek güvenlik sorunlarını düşünerek çoğunlukla kendilerinin aktif olduğu etkinlikleri yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Ortam özellikleri ve etkinlikle ilgili oluşabilecek olumsuz durumlara karşı gezi öncesinde önemlerin alınması sağlanabilir.

Okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı maliyetlidir ve zaman alıcıdır. Okul dışı alanlara gitmek her zaman seyahat masrafına ve zaman kaybına sebep olur. Örneğin omurgasız canlılar ile ilgili konu öğrenilecekse canlılar sınıfa getirilebilir. Bu yöntem okul dışı öğrenmeye alternatiftir, böylece okul dışı öğrenmeler sınıf içerisinde uygulanabilir. Ancak bu yöntemin okul dışı alan gezisine göre daha az sınıflandırma bilgisi içerdiği göz önünde bulundurulmalıdır (Wünschmann, Wüst-Ackermann, Randler, Vollmer and Itzek-Greulich, 2018).

İzin alma işlemleri ile ilgili sorunlar oluşabilir. Okul dışı öğrenme alanlarını seçerken izin alma durumu engel oluşturmaktadır. Bu durum daha önce gerçekleştirilen okul dışı etkinliklerde yaşanan kazaların oluşturduğu etkileri uzun süre ve önemle yansıtan medyanın, bireylerde oluşturduğu hassasiyet ve duygu durumundan kaynaklanmaktadır (Topçu, 2017, s.14). Resmi yazılar, velilerin izinlerinin alınması, kurum ve kuruluş izinleri, araç muayene işlemleri gibi sorunlar öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarına katılımlarında engel olarak düşünülmektedir. Öğrenci katılımını azaltan resmi işlemler azaltılabilir, okul aile birliği üyelerinin süreçte sorumluluk almaları sağlanabilir, okul ve ilçe gezi koordinatörlerinin gezi süreci ile ilgili çalışmalarından faydalanılabilir (Aydemir ve Toker Gökçe, 2016, s.637).

Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin öğrenme sorumluluğu aldıkları, çok sayıda duyu organı ile ilk elden zengin öğrenme deneyimi yaşadıkları, yaşam ve çevre bilgisi ile sosyal beceriler kazandıkları, aynı zamanda okul öğrenmelerini de destekleyen ve meslek seçimlerine yön veren katkıları düşünüldüğünde öğrenme sürecinde oluşabilecek sınırlılıklara ilişkin alternatif çözüm önerileri uygulanabilir. Ayrıca okul dışı öğrenme alanlarının tanınmasının öğrenme sürecinin verimliliğine ve etkililiğine yön veren bir etken olduğu düşünüldüğünde, okul dışı öğrenme alanlarının özelliklerinin bilinmesi önemlidir. Sınıf ve okul dışı öğrenme alanları sayıca fazla olmakla birlikte okul bahçeleri, müzeler, bilim merkezleri, planetaryumlar (gezegenevleri), botanik bahçeleri, milli parklar, doğa eğitimi ve doğa okulları, hayvanat bahçeleri, akvaryumlar, bilim kafeleri, bilim şenlikleri, bilişim teknolojileri-robotik kodlama, sağlık kurum ve kuruluşları, sanayi kuruluşları, spor merkezleri, sanat galerileri ve atölyeleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Yaygın olarak kullanılan sınıf ve okul dışı öğrenme ortamlarının özellikleri, avantajları ve öğrenme sürecinde kullanımları okul dışı öğrenme ortamları ayrı bölümler halinde olacak şekilde sunulmuştur.

Sınıf ve Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Okul bahçeleri. Sınıflar çocuklarda çevre bilincinin tanıtımı için bir fırsat sunar. Ancak sınıflarda anlatılanlar dünyadaki çevre sorunlarının anlaşılmasında soyut kalır. Çocuklar çevresi ile dünyadaki çevre sorunları arasında bağlantı kuramaz ve boşluklar oluşur. Oluşan boşluklar dünyanın karşı karşıya olduğu

sorunlara endişe duyma ve başa çıkma çabası oluşturmaz. Okul bahçeleri oluşan bu boşlukları giderebilir. Okul bahçeleri aracılığıyla çocuklar bitkilere ve hayvanlara dolayısıyla yakın çevresine daha çok yaklaşabilir (Brynjegard, 2001, s.6). Çocuklar okul bahçelerinde bir yaprağın dokusunu ve parlaklığını, bir örümcek ağını ya da bir tırtılı büyük bir hevesle inceler. Bir bitkinin yaşamak için havaya, suya ve toprağa ihtiyaç duyduğunu gözlemlerler. Canlıların varlığının yaşam kalitemizle ilgili olduğunu anlarlar. Yaşları ilerledikçe kurmuş oldukları bu ilişki çocukluk anıları olarak zihinlerinde izler bırakır. Hayal güçlerine, Dünya'ya bakış açılarına ve yaşama duydukları saygıya yön verir (Brynjegard, 2001, s.26).

Okul bahçesi etkinliklerine uygun bahçe seçimi, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına hitap eden özellikte olmalıdır. Gözlem becerileri ve çevresel duyarlılık insan yaşamında uzun süre etkisi süren kazanımlardandır. Bu kazanımlara öğrencilerin okul bahçesi etkinlikleri ile ulaşmaları sağlanabilir. Öğrenciler süreçte kendi kendine keşfetmeyi öğrenir (Blair, 2009, s.35-36). Gerçek bir okul bahçesi projesinde öğrencilerin sürece dâhil olmalarına, projeye kendilerini adayın bir öğretmen grubuna ve öğretmenleri destekleyen okul yöneticilerine ihtiyaç vardır. Ayrıca velilerin sürecin modellenmesinde etkisi bulunmaktadır. Velilerin sürece sadece maddi olarak destek vermeleri yeterli değildir, en az bir gün okul bahçesinde kendi çocukları yanında olmasa bile zaman geçirmeleri önemlidir (Brynjegard, 2001, s.24-25).

Müzeler. Müzeler toplumların sosyal ve kültürel değerlerini koruma, ekonomiyi canlandırma ve kurumlar arası ilişkilere hız kazandırma gibi farklı işlevlere sahip olup toplum içerisinde “ortak bellek” alanı olan birincil elden farklı yaş gruplarına öğrenme imkânları sunan kurumlardır (Çakır İlhan, 2019, s.27). Müzeler UNESCO'nun 1958 tarihli Brezilya bölgesel seminerinde; sanat müzeleri, modern sanat müzeleri, arkeoloji ve tarih müzesi, etnografya ve folklor müzesi, doğa bilimleri müzesi, bilim ve teknoloji müzesi, bölge müzesi, ihtisas müzesi, üniversite müzesi olmak üzere dokuz grup halinde incelenmiştir. Koleksiyonlarına göre müzeler; genel müzeler, arkeoloji müzeleri, sanat müzeleri, tarih müzeleri, etnografya müzeleri, doğa tarihi ve jeoloji müzeleri, bilim müzeleri, planetaryumlar, endüstri müzeleri, ekonomüzeler olarak gruplandırılmaktadır. Bağlı oldukları kurumlara göre müzeler; devlet müzeleri, belediye müzeleri, özel müzeler, vakıf müzeleri, eğitim kuruluşlarına bağlı müzeler, askeri müzelerdir. Koleksiyonlarını sergiledikleri mekânlarına göre

müzeler; açık hava müzeleri, anıt müzeler, müze evler olarak gruplandırılmaktadır (Çakır İlhan, 2019, s.27-30).

Müzedeki eğitim programlarında ziyaretçilerin yaş grubu dikkate alınır. Bu programların yaş grubunun ilgi ve merakını ortaya çıkaran, tüm duyularla etkileşime ve ziyaretçilerin anlayabilmesine olanak veren, bilgiyi eğlenerek kendi kendilerine keşfetmelerini sağlayan, kendi fikirlerini ve dünyaya bakış açılarını geliştirmelerine katkı sunan özelliklere sahip olmasına önem verilir (Bozdoğan, 2011, s.28). Müze eğitimlerinde farklı yöntem ve teknikler uygulanmaktadır. Karakterlerin bilgilerinin yer aldığı ve karakterlerin canlandırıldığı rol kartları çalışması; müze nesnelere ile ilgili resimlerin ve soruların bulunduğu ayrıntılı inceleme imkânı sunan ara-bul çalışması; geçmişten günümüze kadar gerçekleşen tarih dönemlerinden ve olaylardan konu alan tarih şeridi çalışmasıdır. Sınırları belli olan ülkede bilgilerin yer almadığı şehirleri tahmin etme olan dilsiz harita çalışması; tarihi dönem veya olaylardaki iki karakterin senaryolarının bulunduğu kartların canlandırılmasını içeren müzede öykü bulma çalışması; müzedeki nesne veya temalardan oluşan yazılı ve görsel duvar ilanları olan müzede afiş çalışmasıdır. Müze ile ilgili ayrıntılı bilgilerin taşınabilir, yazılı ve görsel özellikteki yayınlarla hazırlanmasından oluşan müze broşürü hazırlama çalışması; dün-bugün- yarın çizelgesinden oluşan müzelerdeki farklı dönemlerin eserlerinin gelecek nesillere aktarılmasını konu alan zaman kapsülü çalışmasıdır. Ayrıca bilgi edinilmek istenilen kültür varlığını ayrıntılı anlatan keşif tutanağı da bu çalışmalar arasındadır (Çakır İlhan, 2019, s.34-39).

Oppenheimer (2018) yerel bir lisede fizik öğretmenliği yaparken öğrencilerini araba mezarlıklarına götürerek fizik prensiplerini eski araba parçalarını kullanarak anlatmıştır. Daha sonra University of Colorado'da aldığı kadro ile ileride yapmak istediklerinin bir protatipi özelliği gösteren bir öğrenme laboratuvarını burada kurmuştur. Avrupa'daki bilim müzelerini ziyaret ederek, bilim müzelerinin zayıf ve güçlü yanlarını belirlemiştir. Bilim müzeleri yerine bilim merkezleri adını almasını düşündüğü bu yapıların, doğa kanunlarının öğrenilmesine yardımcı olan etkileşimli objelerden oluşması gerektiği fikrine sahip olmuştur (Çakan, 2019, s.7).

Bilim merkezleri. Bilim merkezlerinin ortaya çıkışı ile ilgili fikirlerden biri merak dolaplarıdır. Kesin bilgi olmamakla birlikte 16. yüzyılın başlarında oluşan koleksiyon türü olarak ifade edilebilir. Tarihin farklı dönemlerinde kayıt altına alma ve saklama ile eşyalar muhafaza edilmiştir. Örneğin; krallıklara farklı ülkelerden sunulan çeşitli değerli hediyelik eşyaların kayıt altına alınması, saraylardaki önemli kişilerin kişisel

eşyalarının halka sunulmasının yanı sıra cerrah, ressam ve eczacıların kullandıkları araç gereç ve çalışmaları sergilemeleri şeklinde de gerçekleşmiştir (Çakan, 2019, s.2). Bilim merkezlerindeki “ayaküstü” bilgi paylaşımı sağlayan bu faaliyetler duyarlılığın gelişmesini sağlayan özel bir yol olarak ifade edilebilir. Enerji tasarrufu, canlıların yaşam hakları, değişen iklim koşullarının etkileri, ekoloji, insan faaliyetlerinin çevreye etkisi konularının muhakeme edilmesine imkan verir (Taner ve Sevim, 2019, s.676). Günlük yaşamın bir parçası olma görevini üstlenen bilim merkezleri ve müzeler etkileşimli ve eğlenceli bilim deneyimi imkânı sağlamaktadır. Ayrıca bilim merkezleri ülkenin kalkınmasına destek olacak bilim insanlarının ve mühendislerin yetişmesini de amaçlamaktadır (Doğan, Çetin ve Ürkmez, 2019, s.194-195).

Bilim merkezlerinde farklı öğrenme stilleri ve stratejileri bulunmaktadır. Ziyaretçiler etkileşim kurmak istedikleri içeriği ekrandan seçebilir, statik gösteri izleyebilir, uygulamalı ve etkileşimli sergileri deneyimleyebilir, video ve multimedya içeriğine ulaşabilir. Bireylerin kendi öğrenme tarzlarına göre seçimlerinde farklılıklar olabilir (Griffin, 1998, s.657). Okul dışı öğrenme ortamlarından bilim merkezi ziyaretçileri yaş, bilgi ve beceri yönünden farklılıklar göstermektedir. Heterojen olan bu gruplar arasında gerçekleşen akran öğretimi sosyokültürel yapılandırıcılık sağlar. Bireylerin özellikle kavram yanılgısı gibi ön bilgilerini önemseyen bir yaklaşım içerisinde olan okul dışı öğrenme ortamları kavramsal değişim modelinden faydalanır. Ayrıca bilim merkezlerindeki özgün sergiler ziyaretçilerin konu ile ilgili kavramları sosyal etkileşim ve paylaşımlar yoluyla öğrenmesini sağlayan süreç olup durumlu öğrenme kuramı özelliği göstermektedir. Bilim merkezlerinin sağladığı ilk elden deneyim, yeni ürünler tasarlama ve öğrenilen durumları diğer olay ve olguları açıklarken kullanma durumu deneyimsel öğrenme imkânı vermektedir (Adadan ve Kabapınar, 2019, s.102-103).

Bilim merkezlerinde; kilin şekillendirilmesi ile eşya üretimi olan “Seramik Çalışması Tekniği”, fon karton ya da geniş dokulu kâğıtlara yapılan yağlı ya da kuru pastel boya çalışması olan “Pastel Boya Tekniği”, bir yüzeye farklı malzemelerin yapıştırılması ile oluşan kompozisyon olan “Kolaj ve Asamblaj Tekniği” gerçekleştirilen sanatsal çalışmalardandır. Sergilenen nesnelere ilişkin rol kartlarının olduğu rol canlandırma yöntemi olan “Bilim Merkezinde Öykü Bulma Çalışması”, bilim merkezindeki bir nesne ya da temayı görsel ve yazılı sunma olan “Bilim Merkezi İçin Afiş Çalışması” da yapılmaktadır. Elle taşınabilir ve görsel

olan bilim merkezi ile ilgili tanıtıcı bilgileri içeren “Bilim Merkezi İçin Broşür Hazırlama Çalışması”, nesnelere gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla dün-bugün-yarın olarak bir çizelgede gösterildiği “Zaman Kapsülü Çalışması”, farklı teknik ve malzemelerden oluşan “İpucu Kâğıdı Örneği” sanatsal çalışmalardandır (Çakır İlhan, 2019, s.751-755).

Planetaryumlar (Gezegenevleri). Gerçeğine çok yakın bir gökyüzü görüntüsünün özel projektörler yardımıyla bir kubbeye yansıtılan ve uzun süre gerçekleşen olayların kısa sürede gözlemlenmesine olanak sağlayan, gök cisimleri hareketlerini gösteren yapılar gökgeveleri (planetaryum) olarak ifade edilmektedir (Şentürk, 2019, s.93). Planetaryumlar astronomi, coğrafya, fizik, matematik ve fen bilimleri alanlarındaki konuların öğrenilmesinde zengin bir ortam sağlamaktadır. Öğrencilerin dikkatlerini çeken ve keyif almalarını sağlayan özelliği ile fen bilimlerinde astronomi konularının yanında madde, ışık ve renkler, enerji, dünya atmosferi, çevre ve çevre kirliliği gibi konuların öğrenilmesinde de kullanılabilir. Öğrenme ortamı olarak kullanımında öğretmenlerin ortam özelliklerini ve konuları ilişkilendirebilme becerisi yön vermektedir (Ertaş ve Şen, 2011, s.87). Gökgeveleri dünyamıza olan sevgimizi ve farkındalığımızı arttıran, sadece astronomi ile ilgili bilgilerin artmasına olanak sağlamayan bir özelliğe sahiptir. Ziyaretçilerine güncel bilimsel konuları keşfetme ve bilim okuryazarı birey olabilme imkânı sunar (Şentürk, 2019, s.101).

Botanik bahçeleri. Botanik bahçeleri canlı müze özelliği gösteren yapısı ile otsu ve odunsu bitkilerin birlikte toplandığı, tanıtıldığı, incelendiği ve korunduğu yerlerdir. Botanik bahçeleri bilimsel araştırmaların gerçekleştiği alanlardan büyük bahçelere kadar geniş bir alana yayılan ve farklı işlevleri olan özelliklere sahiptir. Bilimsel, estetik, eğitimsel ve rekreasyonel ihtiyaçları karşılayan öneme sahiptir. Kent peyzajının önemli yeşil alanlarını oluşturup canlıların düzenlemeler dâhilinde tanıtıldığı alanlardır. Bu alanlarda bireylerin bitki sevgisi kazanması da sağlanmaktadır (Köseoğlu ve Mercan, 2019, s.216-217).

Türkiye’deki botanik bahçeleri tarihin ilk zamanlarında tıbbi bitki, sebze ve meyve yetiştiriciliği amacıyla kurulmuştur. Modern botanik bahçelerinden olan İstanbul Üniversitesi Botanik Bahçesi yurt içi ve yurt dışı tohum alışverişlerini gerçekleştiren, en eski botanik bahçedir. Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi biyolojik çeşitliliği koruma, destekleme ve tanıtma amacı ile kurulan, susuzluğa dayanıklı bitkileri de sergileyen ve projelere destek veren özelliklere sahiptir. Bursa Botanik Bahçesi

farklı türdeki bitkilerden oluşan bahçe alanları ve çeşitli sporlara imkân tanıyan bölümleri ile doğal sit alanıdır. Darıca Faruk Yalçın Botanik Bahçesi ender bitki türleri ile zengin bir dokuya sahip olan ve bitki bilinci oluşturmak amacıyla projeler yürütülen niteliklere sahiptir. Gaziantep Botanik Bahçesi çeşitli türlerde bitkilerin bulunduğu özel tasarım bahçelerinden oluşan öğrencilere araştırma olanağı veren alanlardır (Nuhoğlu, 2011, s.68-75).

Milli parklar. Milli park alanları; belli doğal bölgeleri temsil eden örnekleri içermek, ekolojik işlevlerini sürdürebilecek büyüklüğe ve kaliteye sahip olma, doğal duruma sahip ve yerli olmayan türler tarafından istila riski düşük, doğal durumuna geri dönebilme potansiyelini barındıran özellikleri ile diğer alanlardan ayrılmaktadır (Ertuş Kılıç, 2019, s.189-190). Türkiye’de milli parklar Doğu Akdeniz, Güney Ege, Güney Marmara, Orta Anadolu ve Doğu Karadeniz kesimlerinde yoğun olarak yer almaktadır. Zengin ve bozulmamış fauna ve florası ile doğal, kültürel ve tarihi değerler bir arada bulunmaktadır (Varnacı Uzun, 2011, s.121). Milli parklar ve tabiat parklarının ülkemizdeki önemi uzun bir süre yeterince anlaşılamamış ve bu alanlar gereken alt yapıya sahip olmamışlardır. Bu durum doğal ve kültürel değere sahip olan bu alanların ekolojik temelli eğitim ve ekoturizm alanları yerine, halk tarafından uzun süre piknik alanları olarak kullanılmasına sebep olmuştur (Küçük ve Yıldırım, 2019, s.248).

Doğa eğitimi ve doğa okulları. Doğa bireylerin gözlemleyip yorumlarda bulunabileceği bir açık laboratuvar özelliğine sahiptir. Bireyler doğa kamplarında doğrudan doğayla etkileşim içerisinde olurlar ve bu durum onları süreçte motive eder. Artan motivasyon beraberinde etkili ve verimli öğrenmelerin gerçekleşmesini sağlar (Küçük ve Yıldırım, 2019, s.247). Doğa, bireylerin sorumluluk almasına ve diğer bireylerle birlikte takım halinde uyum içerisinde çalışmalarına katkı sunar. Doğada iyi planlanan etkinlikler ile doğanın var olan potansiyelinden faydalanılabilir. Doğaya öğrenme sürecinde daha az yer vermek bireylerin sahip olabileceği önemli imkânları kaçırmamasına yol açabilir (Sözer, 2013, s.15-16). Bilginin görselliğinin ve etkileşimli uygulamalarla aktarımının amaçlandığı bilim ve teknoloji projelerinde katılımcıların merak etmelerini sağlama, araştırma ve öğrenme isteklerini oluşturma ve bilimsel olguların farkında olmaları destekleme konularına önem verilmektedir. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin hedef kitlesi olduğu bilim ve teknoloji projeleri topluma açık bir yapı göstermektedir. Bu hedef kitlenin

yanı sıra öğretmen ve kırsal kamu personeli gibi kitlelere de ulaşılmak amaçlanmaktadır (Keleş, 2011, s.137-139).

Hayvanat bahçeleri. Hayvanat bahçeleri insanların canlı çeşitliliği ile ilgili bilgilenmesini, farklı türleri gözlemlemesini, vahşi hayvanların araştırılmasını, nesli tükenme tehlikesindeki türlerin korunmasını, ortamın doğal yaşam alanı haline dönüştürülmesini amaçlamaktadır. Hayvanat bahçeleri zaman içerisinde değişen ihtiyaç durumuna göre farklı özellikler kazandı. Dar kafeslerden daha geniş kafeslere, kafeslerin içeriğinin hayvanların doğal yaşam alanlarına yakın ortamlar oluşturulmasına ve hayvan türüne ilişkin bilgilendirmelerin yapıldığı tanıtım levhalarının ortama eklenmesine kadar farklı değişiklikler eklendi. Geçen zaman içerisinde kafeslerin yerini modern hayvanat bahçeleri alırken canlıların kendi doğal yaşam alanlarının korunması fikri ile hayvanat bahçelerinin değişimi ve gelişimi gerçekleşmiştir (Türkmen, 2019, s.137-139).

San Diego, Amerika Bileşik Devletleri'ndeki en büyük hayvanat bahçesidir. Aynı zamanda doğal hayvanat bahçesi örneklerindedir. İlgi çekici etkinlikler, arttırılmış deneyimler, çocuk programları, okul ve gençlik programları, evlilik organizasyonları, yemek, alışveriş merkezi ve otel gibi farklı özellikleri içerisinde bulunduran yapısı ile ziyaretçilerine hizmet sunmaktadır (Türkmen, 2019, s.152). Hayvanat bahçeleri iklim ve tabiat koşulları, gece karanlıkları ile hayvanların yaşamına uygun özelliklere sahiptir. Özel hayvan hastaneleri, ölen hayvan müzeleri ve laboratuvar gibi farklı alanlar içeren çok modern hayvanat bahçeleri de bulunmaktadır (Balkan Kıyıcı, 2011, s.51).

Akvaryumlar. Akvaryumlar, müzeler, hayvanat bahçeleri ve bilim merkezleri değişen fiziksel ve duyuşsal ihtiyaçları olan ziyaretçiler için eğitime ve eğlendirme özelliğindedir (Walker, Godfrey, Orlosky, Bruce, and Sanford, 2006, s.238). Müzeler ve akvaryumlar ayrıca ailelerin sosyal yönden gelişimini sağlar. Ancak müze ve akvaryum uzmanları ailelerin yalnızca sosyal yönden gelişimine odaklanmamalıdır. Aynı zamanda ailelerin sosyal etkileşim ve dinamiklerini de bu ortamlarda öğrendiklerini göz önünde bulundurmalıdır. Ebeveynler ziyaret sürecinde çocuklarının nasıl bir sosyal dinamik ve etkileşim yoluyla öğrendiğini öğrenir (Briseño-Garzón, Anderson and Anderson, 2007, s.314). Briseño-Garzón, Anderson and Anderson (2007) çalışmalarında akvaryum aile ziyaretlerinin gerçek deneyimlerle bilgilerin tanımlanmasıyla bilişsel, farklı aile üyeleri arasındaki ilişkilerle sosyal, değerleri içselleştirmeye duyuşsal öğrenme deneyimleri sunduğu

sonuçlarına ulaşmışlardır. Öğrenme deneyimleri etkisinin ziyaretlerinden sonra da gelişerek ev ve iş yerleri gibi yaşam alanlarındaki bağlamlarla ilişkiler kurmalarını sağladığını belirtmişlerdir. Akvaryumlar her yaştan bireye hitap etme özelliğine sahip olmasına rağmen, fiziksel engeli bulunan bireyler diğer bireyler gibi bu ortamlardan verimli bir şekilde faydalanamayabilir. Walker, Godfrey, Orlosky, Bruce, and Sanford (2006) "Georgia Tech Accessible Aquarium Project" isimli projeleriyle görme engelli bireyler için akvaryum ziyaretinin erişilebilir bir durumda olmasını sağlamayı amaçlamıştır. Projede akvaryumda hangi canlıların yer aldığından ziyade bu canlıların akvaryumdaki konumları ve hareketleri de işitsel ekranlar yoluyla ziyaretçilere aktarılmak istenilmiştir.

Bilim kafeleri. Halk, bilimi anlaşılabilir ve ulaşılmaz olarak düşünebilmektedir. Bu düşünceye bağlı olarak gerçekleşen uzaklaşmadan dolayı araştırma yapmak ve yeniliği oluşturmak konusunda yeterince motive olamamaktadırlar. Bilimin tartışıldığı kurumların resmi olduğu veya her kesimden bireylerinin ulaşamayacağı görüşü genel olarak toplumda hâkim olan bir yanılgıdır. Bu yanılgının önüne geçmek için bilim ile halkı buluşturan, bilim farkındalığı ve okuryazarlığı sağlayan, bilimin eğlenceli yönünü de açığa çıkaran farklı bilim aktiviteleri gerçekleştirilmektedir. Bunlardan biri de bilim iletişimi sağlayan bilim kafeleridir. Ayrıca bilim ve teknoloji gelişmelerinin toplumdaki bireylere ulaştırılmasında müzeler, bilim merkezleri, bilim kafeleri, bilim söyleşileri, bilimsel fotoğraf sergileri, popüler bilim dergileri ve kitapları, bilim ile ilgili internet sayfaları, ulusal ve yerel basınlar gibi çeşitli araçlar mevcuttur. Bunların arasından bilim kafelerinin, bilimin hem bilgi hem de eğlenceli yönünü yansıtan ve etki düzeyi yüksek olan araçlar olduğu düşünülmektedir (Dilli ve Gözcelioğlu, 2019, s.118-119).

Bilim şenlikleri. Bilim şenliklerinde katılımcılar gözlemler ve uygulamalar yoluyla düşünme, keşfetme, bilimi ve teknolojiyi günlük hayatla ilişkilendirme, bilime ve teknolojiye bakış açısı geliştirme imkânı kazanmaktadır. Kayseri Bilim Merkezi'nde her yıl düzenlenen bilim şenliği ile bilime yönelik ilginin ve merakın oluşması, yeni bilgilere ve deneyimlere erişilebilmesine fırsat sunulması, bilimi ve teknolojiyi kullanma imkânı sağlanması, bilim ile ilgili kariyer planlamalarına öncülük edilmesi, yeni ağlar kurulması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bilim şenliklerinde katılımcılar gözlemler ve uygulamalar yoluyla düşünme, keşfetme, bilimi ve teknolojiyi günlük hayatla ilişkilendirme, bilime ve teknolojiye bakış açısı geliştirme imkânı kazanmaktadır (Şahin, 2019, s.401-402). Bilim şenliklerinde öğrencilerin

aktif katılımının derslere karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği araştırma sonuçlarına göre, okullarda bilim şenliklerinin gerçekleştirilmesi ve öğrencilerin katılımlarının sağlanması önerilmektedir (Şahin, 2012; Yıldırım, 2018).

Bilişim teknolojileri-robotik kodlama. Okullar ebeveynlerin, üniversitelerin ve işverenlerin beklentileri doğrultusunda sürekli eğitim programlarını değiştirip ders saatlerini arttırmaktadır, bu durum eğitimin kalitesinde düşmeye sebep olmaktadır. Eğitim programlarında zamanında gerçekleşmeyen değişimler ile birlikte amaçlanan ile gerçekleşen arasında farklar oluşmaktadır. İçeriği yüksek kalitede olan eğitim programları öğrencilere derin bir anlayış kazandırmaktadır. Eğitim programlarında gerçekleşen inovasyonlar öğrencilerin eşit olarak yararlanmasını sağlayan özelliğe sahip olmalıdır (Çolakoğlu, 2019, s.30). Robotik kodlamalar bireylerin programlama ve kompütasyonel becerilerini geliştirir. Aynı zamanda farklı branşlarla ilişkiler kurar. Disiplinler arası bu yaklaşımla kazanımlara ulaşma konusunda uygulamalar sağlayarak somut yaşantılar sunmaktadır. (Altun ve Kasalak, 2019, s.73). Robotik kodlama etkinlikleri öğrencilerin bilime ilgi duymalarına katkılar sunmaktadır ve kendilerini ilgileri doğrultusunda geliştirmelerine fırsatlar vermektedir. Etkinliklerde sürecin yönetilmesinde güçlükler yaşanabilir bunun nedenleri isteksiz öğrencilerin, kalabalık grubun ve araç gereç fazlalığının varlığı olabilir (Altun ve Kasalak, 2019, s.76).

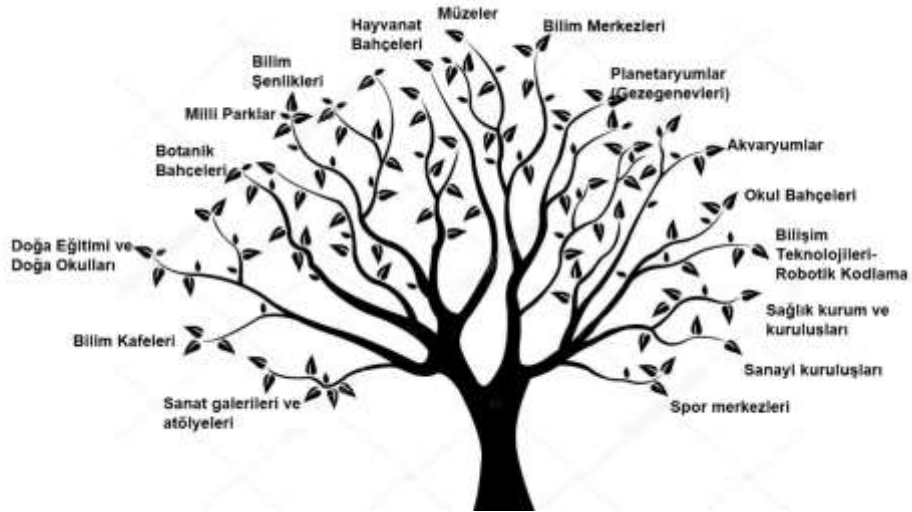
Sağlık kurum ve kuruluşları. Öğretim programı içerisinde yer alan kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin bilimsel araç ve gereçlerin çalışma prensipleri ile ilgili deneyimler kazanmaları gerekebilir. Böyle bir durumda okul ortamı bu araç ve gereçlerin öğrenilmesi konusunda yetersiz kalabilir. Bazı durumlarda araç ve gerecin okul ortamlarına getirilmesi mümkün olmayabilir. Örneğin; röntgen ve manyetik rezonans (MR) gibi cihazlara ilişkin bilgiler hastane ortamında öğrenilebilir. Bu durumda hastanelerin konu alanı ve kaynak çeşitliliği bakımından zengin olan bir okul dışı öğrenme ortamı olma özelliğine sahip olduğu söylenebilir (Şen ve Ekinci, 2019, s.313-315). Bilinçli ilaç kullanımı ve sağlıklı yaşam konuları hayatımızı etkileyen önemli konular arasındadır. Bu konuların hastanelerde uzman personellerce verilen eğitim yoluyla öğrenilmesi öğrenme sürecin verimliliği açısından faydalı olacaktır. Öğrenciler ilaçların yapısı ve bilinçsiz kullanımındaki sonuçlar hakkında farkındalık kazanacaklardır. Spor yapmanın vücudumuza olumlu etkileri, yoğun ve yorucu sporların yol açtığı olumsuz etkiler ile ilgili bilgi sahibi olacaklardır (Şen ve Ekinci, 2019, s.315).

Sanayi kuruluşları. Sanayi kurum ve kuruluşları öğrencilere konularla ve kavramlarla etkileşime gireceği ortamlar sağlar, böylece öğrenciler konuları deneyimleme şansına sahip olurlar. Gelişen ve değişen dünya yapısı ile bireylerden beklenen üreten ve çağı takip eden öğrenci modelidir. Bu modelin gelişimine sanayi kurum ve kuruluşları katkılar sunar (Karamustafaoğlu ve Bakioğlu, 2019, s.342-343). Araştıran, sorgulayan, eleştirel düşünen, problem çözen ve karar verme becerisine sahip olan bireyler fen okuryazarı bireylerdir. Fen eğitimi ile bireylerin fen kavramlarını öğrenmeleri ve öğrendiklerini okul dışındaki ortamlarda uygulamaları, yani fen okuryazarı olma durumu beklenilmektedir. Sanayi kuruluşları öğrencilere kullandıkları ürünlerin üretim süreçlerini görme ve fen konuları ile ilişkilendirme fırsatı sunmaktadır (Atabek Yiğit, 2011, s.107). Ülkemizde meslek liselerinde yer alan derslerden bazıları sanayi kurum ve kuruluşları ile gerçekleştirilen ortak çalışmalar yoluyla yürütülmektedir. Öğrencilerin uygulamalı ortamlarda mesleklerine ilişkin deneyimler kazanmaları sağlanmaktadır. Ders çalışmaları staj eğitimi adı altında gerçekleşmekte, bu durum bir nevi “sanayi okul ortaklaşması” olarak yapılmaktadır (Karamustafaoğlu ve Bakioğlu, 2019, s.345).

Spor merkezleri. Spor merkezleri okuldaki spor salonları ve okul bahçelerinden farklıdır, öğrencilere daha zengin bir ortam sunar. Bu ortamlar öğrencilere cesaret verir, her öğrencinin kendi hızında ilerlemesini sağlar, ayrıca öğrencilere bilgi ve becerilerini daha fazla geliştirme fırsatı sunar. Öğrencilerin yeni olaylarla etkileşime girmesi sonucu yeni fikirler edinmesi durumu oluşur. Bu ortamlar spor genel müdürlüğü bünyesinde yer almaktadır, genellikle yerel yönetim ve özel kuruluş veya kişilerce işletilmektedir (Bulca ve Demirhan, s.362). Spor merkezleri öğrencilerin hareket becerilerine katkı sunar, aktif olmalarını sağlar ve sağlıklı bir yaşam sürmelerini destekler. Eğitim öğretimde spor merkezleri okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanıldığında öğrencilerin zihin ve beden gelişimine katkı sağlar. Ancak bu ortamlar kullanılmadan önce programdaki konularla bağlantılı olacak şekilde dersin planlanması gerekir, uygulama boyutunda uzmanlardan fikirler alınabilir. Öğrencilerin tamamının katılımının olduğu, merak ve ilgilerinin arttığı bu uygulamalar öğrencilerin bireysel değerlendirilmelerini de gerektirmektedir (Bulca ve Demirhan, s.367-368).

Sanat galerileri ve atölyeleri. Sanat; duygu ve düşünceleri çeşitli araç ve gereçlerle yansıtma biçimidir. Bireylere yaşamın her anında zevk ve güç veren, yaşamı yücelten ve anlamlı kılan özelliklere sahiptir (Çakır İlhan, 2019, s.750).

Sanat galerileri üst düzey düşünme becerilerini geliştiren, estetik algılamayı sağlayan, demokratik toplumun oluşumuna katkılar sunan özellikleri ile okul dışı bir eğitim ortamları olarak kullanılma potansiyeline sahiptir. Yalnızca görsel sanatlar derslerinde değil diğer disiplinlerin farklı konularında da kullanılabilir. Disiplinler arası, çok disiplinli ve transdisipliner eğitim modelleri ile öğrencilerin algılarını geliştiren özelliğe sahiptir (Özsoy, 2019, s.289-290). Sergiler, atölyeler, stüdyolar ve işlikler okul dışı öğrenme ortamları arasında yer almaktadır. Bu ortamlar görsel ve dokunsal olarak uygulamalı gerçekleşen öğrenme sürecini sağlar. Öğrenmede ilk aşamalarda yavaş yavaş bakma ve inceleme özelliğine sahip “yavaş bakış” yöntemi kullanılır. Bu yöntem ile ziyaretçilerle bilgi köprüsü kurulur, öğrenilmesi istenilen duruma dikkat edilerek anlamlı ve kalıcı öğrenme desteklenmiş olur. Bu yöntem çok çeşitli duyular aracılığıyla öğrenmede etkili olan, sadece sanat dersleri ile ilgili olmayıp diğer derslerde de uygulanabilecek bir özelliğe sahiptir (Özsoy, 2019, s.278-282).

Şekil 2. Okul dışı öğrenme alanlarının çalışmalarda kullanım sıklığı

Şekil 2’de okul dışı öğrenme alanları bir ağacın dallarına benzetilerek okul dışı öğrenme alanlarının kullanım sıklığı arasındaki farklar gösterilmiştir. Alan yazını incelendiğinde müzeler, bilim merkezleri, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri ve planetaryumlar gibi alanlardaki çalışmaların sanat galerileri, sanayi kuruluşları, sağlık kurum ve kuruluşları, spor merkezleri ve bilim kafeleri gibi alanlara oranla daha fazla gerçekleştirildiği yorumu yapılabilir.

Okul dışı öğrenme ortamlarının sahip olduğu benzer ve farklı özellikler düşünüldüğünde gezi sürecinin belli bir amaç doğrultusunda planlanması gerekmektedir. Gezi planlamaları öğrenme sürecinde eğitim paydaşlarına rehber olan ve öğrenme sürecini gözlemleyebilme fırsatı sunan yapısı ile okul dışı öğrenme ortamları gezileri için önem arz ettiği söylenebilir. Okul dışı öğrenme ortamlarına gezi planlamaları gerçekleştirilirken önem verilmesi gereken hususlar; gezi öncesinde yapılacak olan çalışmalar, gezi sırasında yapılacak çalışmalar ve gezi sonrasında yapılacak olan çalışmalar halinde ayrı bölümler olarak sunulmuştur.

Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Gezi Planlamaları

Okul dışı öğrenme alanı gezileri belirli bir amaç olmaksızın gerçekleştirildiğinde, öğrenciler öğrenme sürecinde önceden belli olan aşamaları takip ederek öğrendiğinde, okul dışı öğrenme süreci sonunda ulaşılması gereken doğru sonuçlar öğrencilere süreç öncesinde tahtada gösterildiğinde gerçekleştirilen gezi zaman ve maliyet kaybından başka bir şey değildir (Griffin, 1998, s.661). Bu açıdan gezi süreci aşamalarının ve çalışmalarının doğru planlanması önemlidir. Okul dışı öğrenme ortamlarına gezi planlamaları; gezi öncesi, gezi sırası ve gezi sonrası olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır.

1. Gezi öncesinde yapılacak olan çalışmalar. Okul dışı öğrenme ortamlarına gezi öncesinde gerçekleştirilen çalışmalar; bürokratik işler ve ulaşım, eğitimsel hazırlıklar, yeme-içme ve barınma olarak sınıflandırılabilir (Laçın Şimşek, 2011, s.13).

a. Bürokratik işler ve ulaşım. Gezi ile ilgili zaman- akış planlaması ve gidiş-dönüş ulaşım planı hazırlanmalıdır. Maliyet hesaplamalarının yapılması ve ulaşım süresinin belirlenmesi açısından önemlidir (Şen, 2019, s.11). Okul ve mahalli idari yönetiminden, öğrenci velilerinden gerekli izinler alınmalıdır (Laçın Şimşek, 2011, s.14). Gezi yapılacak ortamdaki randevu alınmalıdır ve ortam yetkililerine öğrenciler ile ilgili bilgiler verilmelidir. Ziyaretçilere ilişkin özelliklerin bilinmesi ve gezi alanında anlatımı yapılacak alanların belirlenmesi, ziyaret sırasında rehberin mekân ile ilgili yapıları etkin kullanmasını ve ziyaretçilerle etkili iletişim kurmasını destekler (Ok, Güney, Koyuncu ve Bilici, 2019, s.507). Gezi yapılacak ortam yetkilileri ile iletişim sağlanmalı ve yardımcı personel seçimi gibi işlemler yapılmamalıdır. Öğretmenin uygulama öncesinde ihtiyaç durumuna göre süreçte destek sağlayacak yardımcı

personelle görüşmesi uygulama planlaması ve içeriğinin doğru işleyişi açısından gereklidir (Şen, 2019, s.12). Öğrenci velilerine okul dışı öğrenme ortamı ile ilgili bilgilendirme amaçlı tanıtım broşürü verilmelidir. Broşürde geziye ilişkin gezinin; amacını, tarihini ve saatini, ücretini, gezi sırasındaki etkinlikler ile ilgili bilgiler bulunabilir (Laçın Şimşek, 2019, s.267). Etkinliklerin bir ders saati ile sınırlı olamayacağı durumu göz önünde bulundurulmalıdır. En az 2 ders saati olacak şekilde, gerekli durumda diğer branş öğretmenleri de planlama sürecine dahil edilebilir (Şen, 2019, s.13).

b. Eğitimsel hazırlıklar. Eshach'e (2007) göre gezisi öncesinde ziyaretin amacının okulda öğrenilen konuların derinlemesine incelenmesi ve genişletilmesi mi yoksa öğrencilerin derse ilgilerinin ve motivasyonlarının artırılması mı olduğu belirlenmelidir. Gezinin amacının öğrencilerle paylaşılması beklentilerin yönü konusunda bilgilendirici olacaktır (Akt. Adadan ve Kabapınar, 2019, s.113-114). Gezi sırasında konu içeriğinin hangi aşamalarda nasıl bir sıra ile verileceği önceden belirlenmelidir. Uyulması gereken kurallar ve sürecin işleyişi ile ilgili katılımcılar çalışma öncesinde bilgilendirilmelidir (Ok, Güney, Koyuncu ve Bilici, 2019, s.518). Etkinlik seçiminde; katılımcıların hazırbulunuşluk durumlarının dikkate alınması, kazanımlara uygun yöntemlerin seçilmesi, etkinliklerin yaşam temelli olması ve derslerle ilişkilendirilmesi, grup çalışmaları ve bireysel ilgileri içermesi, grup çalışmalarını destekleyen yöntemlerin kullanılması ve ortamların oluşturulması, grupların oluşturulmasında ve çalışmaların yapılmasında beklentilerinin karşılanması, grup dinamiğinin sağlanması önemlidir (Çakır İlhan, 2019, s.32-33). Gezi sırasındaki hava koşullarının değişebilir durumu düşünülerek açık hava alan etkinliklerine alternatif etkinlikler de planlamaya dâhil edilmelidir (Şen, 2019, s.12).

Gezi düzenlenecek ortam ile ilgili tanıtım broşürü alınmalıdır veya öğrenciler arasında bir yarışma olacak şekilde öğrencilere hazırlatılmalıdır. Bu broşürler öğrencilerin ilgisini çekmeli, bütün sayfayı kaplamalı ve sayfa sayısı en fazla 4 olmalıdır. Ayrıca gezi ortamındaki bölümlerin isimlerini ve gezi ortamı planını buldurmamalıdır, bulmaca gibi sorulardan oluşan değerlendirmeleri içermelidir (Laçın Şimşek, 2011, s.14). Öğrencilerden gezi sürecinde notlar almalarını sağlayacak defter-kâğıt ve kalem gibi malzemeleri getirmeleri istenilmelidir. Öğretmenler de konuya ilişkin çalışma kâğıtlarını hazırlamalıdır (Şen, 2019, s.13). Yanmaz (2017) çalışmasında müze rehberinin ve müze çalışma yapraklarının

hazırlanmasının öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilediği ve öğrenmede kalıcılığı sağladığı sonuçlarına ulaşmıştır. Gezi sürecinde fotoğraf çekmeye odaklanmanın verimliliği etkileyeceği ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Bu amaçla gezi sonrasında derslerde kullanılacak fotoğrafları çekme görevi gezi öncesinde planlanarak bir öğrenciye verilebilir (Şen, 2019, s.13).

Gezi tarihindeki hava tahmin raporları incelenmeli ve öğrencilerin kıyafetlerini hava durumuna uygun giyinmeleri sağlanmalıdır (Özsoy, 2019, s.299). Gezi alan ile ilgili fiziksel düzenlemeler önceden yapılmalı ve kontrol edilmelidir. Alan temizliği, sıcaklığı ve aydınlatması gibi ortama ilişkin hazırlıklar yapılmalıdır. İnternet bağlantısı ve bilgisayar programı gibi ihtiyaç duyulan teknik durumlar önceden kurulup kontrol edilmelidir. Malzemeler eksiksiz ve ihtiyaç duyulan miktarlarda önceden hazırlanmalıdır (Ok, Güney, Koyuncu ve Bilici, 2019, s.517-518). Öğrenciler için gezi sırasında kullanılacak yaka kartları hazırlanmalıdır. Öğrencinin adı ve soyadı, okulunun ismi ve acil durum için aranılacak telefon numarasının yazılı olduğu yaka kartlarına gezi planı, toplanma yeri ve saati bilgileri de eklenilebilir (Laçın Şimşek, 2019, s.267). Öğrenci grubu içinde engeli bulunan öğrencinin engel durumuna ilişkin bilgiler edinilmelidir ve özel ihtiyaçlarının süreçte giderilmesi sağlanmalıdır (Şen, 2019, s.13).

c. Yeme-içme ve barınma. Etkinlik öncesinde öğrencilerin yemek yeme alışkanlıkları ile ilgili durumların tespit edilmesi ve yemek listelerinin buna göre düzenlenmesi sağlanmalıdır. Gezi öncesi öğrencilere formlar dağıtılarak yeme alışkanlıklarına ilişkin bilgiler alınabilir. İhtiyaç durumunda temiz suya anında ulaşmaları sağlanmalıdır (Küçük ve Yıldırım, 2019, s.254-255). Gezi alanı uzak ise ve konaklanması gerekiyorsa konak yerleri belirlenmeli ve gerekli olan yazışmalar gerçekleştirilmelidir (Küçük ve Yıldırım, 2019, s.253).

2. Gezi sırasında yapılacak olan çalışmalar. Deneysel etkinlikler; bilimsel bilgi temelli, öğrencilerin bilimsel kavramlara ve becerilere ulaşmasını sağlayan, alternatif problem çözme yollarını içeren, araştırma temelli süreç içerisinde gerçekleşen özelliklere sahip olmalıdır. Etkinlik başarısında esneklik ve bilimsel süreç becerileri çeşitliliği önemlidir. Öğrencilerin merak ve ilgilerini destekler, farklı düşünme yollarını keşfetmelerini sağlar. Etkinlikler bilimsel kavramlar ve ilkeler ile başlamayan, oyunsal bir faaliyet ile başlayıp kavramsal ilkelere dönüşen yapıda olmalıdır. Etkinliklerin gelecek yıllarda kalıcılığı eğitim ortamlarında oluşturulan

atölye ve bilim köşeleri ile sağlanabilir (Oğuz Ünver, Arabacıoğlu ve Okulu, 2019, s.501-502).

Ziyaret sırasında rehber mekân ile ilgili yapıları etkin kullanarak ziyaretçilerle etkili iletişim kurar ve belli bir kurgu ile anlatımı güçlendirir. Rehberin kullandığı sözcüklerin yanında sözcüklerin ifade ediliş şeklini oluşturan ses tonu ve bedensel hareketlerinin de süreçte bütünlük oluşturması önemlidir. Hikâye tasarımı ile süreçte ziyaretçilerin dikkatleri daha uzun süre tutulabilir. Gezi sırasında sürecin rehber kontrolünde olması ve zaman kaybına yol açabilecek tartışma ve farklı konulara eğilimlerden uzak durulması sağlanır (Ok, Güney, Koyuncu ve Bilici, 2019, s.507-508). Gezi sırasında öğrencilerin kurallara uyması ve etkinliklere katılması, çalışma kâğıtlarını düzenli doldurmaları, bazı öğrencilerin fotoğraf çekmelerine izin verilmesi sağlanır. Süreç sonunda uygulamalar ile ilgili nitel, nicel ve sanatsal araçlar yoluyla değerlendirmeler yapılır. Farklı araçlar kullanılarak süreçle ilgili değerlendirmeler yapılabilir; öz ve akran değerlendirmeleri, görüşme formları, rubrikler, grup değerlendirmeleri, eğitsel gelişim dosyaları (portfolyolar) (Özsoy, 2019, s.300). Gezi öncesinde gezi ortamından kaynaklı oluşabilecek güvenlik problemlerinin belirlenmesi sonucu temin edilen güvenliği sağlayan ekipmanlar (gözlük, yelek, baret, kulak tıkacı vb.) gezi sırasında kullanılmalıdır (Karamustafaoğlu ve Bakıoğlu, 2019, s.346-347).

3. Gezi sonrasında yapılacak olan çalışmalar. Etkinlik sonrası değerlendirme çalışmaları okul dışı ortamda, sınıfta veya okulda yapılabilir. Sürecin değerlendirilmesi okul dışı öğrenme etkinliklerini gezi kavramından farklı kılar. Uygulanabilecek değerlendirme yöntemlerinden bazıları; soru-cevap, kavram haritaları, zihin haritaları, metin çözümlemesi, bulmacalar, kompozisyon/mektup yazma, fotoğraf sergisi, gazete/poster/broşür hazırlama (Şen, 2019, s.14-15). Gezi sonrası öğrencilere deneyimlerini ifade etme fırsatı sunulmalı, öğrendikleri yeni kavramlarla günlük hayat arasındaki ilişkileri kurmaları sağlanmalı ve yanlış kavram öğrenmelerinin sınıf içi tartışmalarla düzeltilmesi imkânı verilmelidir. Öğrencilerin kendi deneyimlerinin yanında arkadaşlarının deneyimlerini de dinlemesi, süreçte gözünden kaçan durumları fark etmesini ve tamamlamasını sağlar. Tartışma ortamları öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine katkı sunar (Laçın Şimşek, 2011, s.15).

Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Araştırmalar

Ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenerek öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme görüşlerine ulaşılmak amaçlanmıştır. Bu amaçla “yaygın olarak kullanılan okul dışı öğrenme alanları”, “öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı seçimi kriterleri”, “okul dışı öğrenme alanlarının kullanımında karşılaşılan zorluklar”, “okul dışı öğrenme alanlarının kullanım amaçları”, “okul dışı öğrenme alanı görüşleri”, “okul dışı öğrenme alanlarında öğretmen ve eğitimci rolleri”, “okul dışı öğrenme alanlarında rehber materyal kullanımı”, “okul dışı öğrenme alanları ve eğitsel atölyeler” konuları araştırılmıştır. Ayrıca okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilerin “başarısına”, “tutumlarına”, “karar verme becerilerine”, “kaygı düzeylerine”, “psikomotor becerilerine” etkileri incelenmiştir. Okul dışı öğrenme alanlarında “doğa ve geri dönüşüm”, “sosyobilimsel konular”, “fen-teknoloji-toplum-çevre” konularının öğrenilmesi de araştırılmıştır.

Bu bölümde okul dışı öğrenme ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğretmen adaylarının ve öğrencilerin görüşlerini araştıran çalışmalar sunulmuştur.

Okul dışı öğrenme ile ilgili ulusal araştırmalar. Filiz (2010) “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı” isimli yüksek lisans tezinde sosyal bilgiler öğrenme sürecinde gerçekleştirilen nesne merkezli uygulamalara öğrencilerin yükledikleri anlamları açığa çıkarmayı amaçlamıştır. İstanbul ili Pazar (rumuz) ilçesindeki bir ortaokulda öğrenim gören bir 6. Sınıf şube öğrencilerinden oluşan katılımcıların müze ortamında gerçekleştirilen öğrenme deneyimlerini kendi bakış açıları ile ifade etmesi amacıyla araştırmada fenomenoloji yöntemine başvurmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin tarihsel empati süreci içinde buldukları, ses efektleri ile desteklenmiş ve dokunma imkânı veren nesnelere yakından incelemekten ve nesnelere ilgili aktivitelere katılmaktan keyif aldıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Müzeler ile ilgili hizmet içi eğitimlerin gerçekleştirilmesini ve öğretmenlerin bu konu ile ilgili gelişmeleri güncel yayınlardan takip etmelerini, müze ziyaretlerinde planlamaların yapılmasını, okul idaresinin çalışmalar konusunda öğretmenlere destek vermesini önermektedir.

Akın (2012) “Okul İçi ve Okul Dışı Öğrenmelerin Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde ilköğretim öğrencilerinin başarılarını etkileyen

değişkenleri belirlemeyi amaçlamıştır. Burdur ili merkez ve ilçelerinde 9. Sınıfta öğrenim görmeye başlayan 3909 öğrenci içerisindeki 2890'ından oluşan katılımcılara bilgi alma formu vermiştir. Katılımcıların bilgilerine tarama yöntemiyle bilgi formu aracılığıyla ulaşmaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin okul etkinliklerini yetersiz buldukları için okul dışı çalışmalara katıldıklarını ve katılım süreleri ile başarılarının da arttığı, katılım ve başarının sınıf seviyelerine göre farklılık gösterdiğini belirlemiştir. Ayrıca dershaneye giden öğrencilerin etüt ve okul içi çalışmalara katılanlara göre daha başarılı olduğunu, etüt çalışmalarına katılanların da özel derslere katılanlara göre daha fazla başarılı olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Okul öğrenmelerinin etkinliğini arttırmak amacıyla öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesini, dersane imkânı yetersiz bölgeler için Halk Eğitim kurslarının açılmasını, okul rehber öğretmenlerinin okul dışı ek çalışmalar konusunda öğrencileri takibini ve yönlendirmelerini önermektedir.

Yavuz (2012) "Fen Eğitiminde Hayvanat Bahçelerinin Kullanımının Akademik Başarı ve Kaygıya Etkisi Ve Öğretmen-Öğrenci Görüşleri" isimli yüksek lisans tezinde hayvanat bahçelerinin eğitim sürecinde okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılması ile ilgili öğrenci başarı ve kaygılarına etkisini, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Katılımcılar 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Kocaeli ili Gölcük İlçesi'nde bir ortaokulda 6. Sınıfta öğrenim gören 33'ü deney grubunu (17 Kız ve 16 Erkek), 32'si kontrol grubunu (15 Kız ve 17 Erkek) oluşturan toplam 65 öğrenciden oluşmuştur. Araştırma sonucunda öğretmen ve öğrencilerin hayvanat bahçelerini eğitim ortamı olarak algıladıkları, bilişsel ve duyuşsal becerilere katkılarının olacağını düşündükleri, öğrenme sürecinde kullanımlarının öğrencilerin akademik başarısına katkı sağladığı ve fene karşı kaygılarını değiştirmedeği sonuçlarına ulaşmıştır. Hayvanat bahçeleri gezilerinin programla ilişkilendirilecek şekilde planlanmasını, öğretmen ve idarecilere okul dışı öğrenme ile ilgili eğitimler verilmesini, resmi yazışmaların kolaylaştırılmasını, ulaşım ve maliyet durumlarının kurumlarca desteklenmesini, velilerin de bu ortamlara katılımlarının teşvik edilmesini önermektedir.

Karademir (2013) "Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Fen ve Teknoloji Dersi Kapsamında 'Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerini' Gerçekleştirme Amaçlarının Planlanmış Davranış Teorisi Yoluyla Belirlenmesi" isimli doktora tezinde fen ve teknoloji dersindeki okul dışı öğrenme etkinliklerini öğretmen ve öğretmen adaylarının gerçekleştirme amaçlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Türkiye'de 6 farklı

bölgedeki sekiz üniversitede öğrenim gören toplam 2991 fen bilgisi ve sınıf öğretmen adayına, Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkokul ve ortaokullardaki toplam 236 sınıf öğretmeni ve fen-teknoloji öğretmenine uygulamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerle ilgili olarak okul dışı öğrenme etkinliklerini gerçekleştirirken referans kişilerin (okul yönetimi, Milli Eğitim yetkilileri vb.) beklentilerini önemsedikleri ve tutumlarının bu yönde çalışmalar yapma konusunda etkili olmadığı, okul dışı öğrenme ortamını kullanma konusunda süreklilik göstermediklerini belirlemiştir. Öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeyle ilgili olarak dersler dışında kalan boş vakit ve dersin tamamlayıcısı algılarına sahip oldukları, dersi zenginleştirdiğini ve konunun anlaşılabilirliği ile kalıcılığını sağladığını düşündüklerini belirlemiştir. Ayrıca okul dışı öğrenme etkinlikleri seçiminde tutumlarının etkili olduğu, okul dışı etkinliklerin avantaj ve dezavantajlarını düşünmelerinde öğrenim gördükleri bölgelerin şartlarının etkisinin bulunduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Okul dışı öğrenmenin eğitim sürecinde kullanılmasında öğretmen adayları ve öğretmenlerin daha istekli olmalarını, okul dışı etkinliklerin programlarla ilişkilendirilmesini ve farklı kurumlar ile uygulayıcılar arasında protokollerin gerçekleştirilmesini önermektedir.

Kesicioğlu ve Alisinanoğlu (2013) çalışmalarında okul öncesi öğrencilerinin okul dışı alanlardaki matematik öğrenme süreçlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Nitel durum çalışmasıyla desenlendirilen çalışmada Giresun il merkezindeki anasınıflarından 150 çocuk ve ailesi ile çalışılmıştır. Araştırma verilerine açık uçlu sorulardan oluşan görüşme soruları ile ulaşılmıştır. Araştırmada ailelerin okul öncesi matematik konuları hakkında bilgilerinin olduğu, okul dışı ortamdaki etkinlikleri faydalı buldukları ve en fazla oyun yoluyla matematik etkinlikleri gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak okul-aile işbirliğinin sağlanması, okul dışı alanlarda matematik etkinliklerinin öğrenci seviyesine göre planlanması ve bu konuda velilere bilgi verilmesi, maddi yetersizliği olan öğrencilerin de etkinliklere katılmasının sağlanması önerilmektedir.

Kazan (2014) "Öğrenme Ortamlarında, Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Motivasyon Uygulamaları ve Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesi" isimli yüksek lisans tezinde fen ve teknoloji öğretmenlerinin öğrenme sürecinde gerçekleştirdikleri motivasyon uygulamalarının öğrencilerin hayatına yayılma ölçülerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Düzce ili merkez ve ilçelerinde görev yapan 188 fen ve teknoloji öğretmeninden oluşan katılımcılar ile çalışılmıştır. Araştırma sonucunda

öğretmenlerin ders kitaplarının öğrencileri motive etme konusunda yeterli olmadığını, fen öğretimini öğrencilerin hayatına yayamadıklarını ve fen ve teknoloji ile ilgili güncel çalışmaları yeterince takip etmediklerini düşündüklerini belirlemiştir. İlköğretim bünyesinde Ar-Ge birimleri oluşturmasını, okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımının yaygınlaştırılmasını, MEB tarafından okul dışı öğrenme etkinliklerinin hazırlanmasını ve kullanımının genişletilmesini, MEB ile sanayi kuruluşları, üniversite ve belediyeler arasında işbirliğinin sağlanmasını önermektedir.

Aslan (2015) "Etkileşimli Sınıf Dışı Kimya Ortamı Tasarımı Ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi" isimli doktora tezinde tasarlanan sınıf dışı bir kimya ortamının öğrencilerin kimya tutumu ve kimyayı günlük hayatla ilişkilendirmesi üzerine etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Trabzon İli Akçaabat İlçesi'nde özel bir lisede 1,2 ve 3. Sınıfta öğrenim gören 19 kız öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin deneylerden olumlu bir deneyim kazandığı ve kimya tutumlarının da olumlu olduğu, öğrencilerin kimya dersinin konularını daha iyi anlamlandırabildikleri sonuçlarına ulaşmıştır. Sınıf dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin kimyayı günlük hayatla ilişkilendirmesine katkılar sunacak şekilde basit ve karmaşık olmayan araçların kullanıldığı etkinliklerle gerçekleştirilmesini, gezilerin programlarla ilişkilendirilmesini, sınıf dışı etkinlikler ile ilgili; öğretmenlere hizmet içi eğitim desteğinin sağlanmasını ve öğretmen adaylarına lisans eğitimleri verilmesini önermektedir.

Armağan (2015) "İlkokul Dördüncü Sınıf Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları: Bir Eylem Araştırması" isimli yüksek lisans tezinde ilkokul dördüncü sınıf fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili uygulamalar hakkında öğrenci ve velilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Katılımcılar İzmir'in Çiğli ilçesinde özel bir ilkokulda öğrenim gören 20 öğrenci ve öğrencilerin velilerden oluşmuştur. Araştırma sonucunda okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin ilgi ve meraklarını arttırdığı, çevre bilgilerini arttırdığı ve çevreye karşı farkındalıklarını geliştirdiği, fen dersini sevmelerini sağladığı ve ilgilerini arttırdığı, öğrencilerin bireysel ve grup çalışmalarını eğlenceli bulduklarını belirlemiştir. Veliler ile ilgili olarak öğrencilerin etkinlikleri ve uygulama sürecindeki duygularını velileri ile paylaştıkları, velilerin çevre duyarlılığına olumlu etkiler sağladığı ve çevre ile ilgili çalışmaları yapmaya istekli oldukları sonuçlarına ulaşmıştır. Okul dışı öğrenmeler konusunda öğretmenlerin ve okul idaresinin farklı ortamları kullanmasının öğrencilere katkılar sunacağını önermektedir.

Sözer (2015) "Sınıf İçi Öğrenmeleri Destekleyen Okul Dışı Aktif Öğrenmeler: Bir Meta-Sentez Çalışması" isimli doktora tezinde İlköğretim kurumlarında 2004-2014 yılları arasında gerçekleştirilen sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı öğrenme uygulamalarının sonuçlarını sentezleyerek kuramsal önermelere ulaşmayı amaçlamıştır. Araştırma ile ilgili anahtar kelimeleri içeren 1128 tez içerisinden dâhil etme ölçütlerini karşılayan 61 tezi meta-senteze eklemiştir. Araştırma sonucunda okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenciler ve öğretmenler tarafından faydalı bulunduğunu ve bu etkinliklerin öğrencilerin başarı, tutum, sosyal yönden gelişimini destekleyen çalışmalar olarak düşünüldüğünü belirlemiştir. Okul dışı uygulamaların faydalı olduğunu düşünen öğretmenlerin uygulama sürecindeki sınırlılıkları düşünerek okul dışı uygulamaları eğitim sürecine yansıtmadığını, uygulama öncesi öğretmenlerin hazırlıklar gerçekleştirdiği ve öğrencilerin bunu yararlı bulunduğu, uygulama sonrası sınıf içi etkinliklerin yetersiz olduğu ve öğrencilerin bu etkinliklere katılımı önemsedikleri sonuçlarına ulaşmıştır. Okul dışı öğrenme süreçlerinin planlı gerçekleştirilmesini, ders programlarında okul dışı öğrenme için uygun zaman oluşturulmasını, öğretmenlerin hizmet içi eğitim almasını, bürokratik zorlukların çözülmesini, maliyet ve ulaşım konuları ile ilgili okullara destekler sunulmasını önermektedir.

Yavuz Topaloğlu (2016), "Sosyobilimsel Konulara Dayalı Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğrencilerin Kavramsal Anlamalarına Ve Karar Verme Becerilerine Etkisi" isimli doktora tezinde okul dışı öğrenme ortamlarında sosyobilimsel konuların öğrenilmesinin 7.sınıf öğrencilerinin kavramsal anlamaları ve karar verme becerilerine etkisini, ayrıca okul dışı öğrenme ortamı hakkında öğrencilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada Sakarya İli Hendek İlçesi'nde bir ortaokulda öğrenim gören 7. Sınıf 21 öğrenci katılımcı grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonunda okul dışı öğrenme ortamlarında sosyobilimsel konuların öğrenilmesinin öğrencilerin kavramsal anlamalarını arttırdığını, karar verme ve özsaygı becerini geliştirdiğini belirlemiştir. Öğrenciler okul dışı öğrenme etkinliklerinin; bilgi edinme, duyuşsal beceriler, Fen okuryazarlığı, anlamlı ve tam öğrenme, somutlaştırma, motivasyonu arttırma, sosyal beceriler, gelecek yaşantı, genel kültür kazanma etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada okul dışı öğrenmenin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal beceriler kazanmasını sağladığı sonucu göz önünde bulundurularak okullarda okul dışı öğrenme etkinliklerinin ders saati veya ders saatinin dışında gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Okulun dışında

kalan zaman düşünülduğünde öğrencilerin aileleri ile birlikte okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyetlere katılmalarını sağlamada ortam sayısının artırılmasını, fırsat ve imkân oluşturulmasını belirtmiştir.

Çifçi ve Dikmenli (2016) çalışmalarında coğrafya öğretmenlerinin okul dışı alan gezileri ile ilgili düşüncelerini ve kullanımlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Sivas, Kayseri, Tokat ve Yozgat illerindeki 30 coğrafya öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler coğrafyanın hayatın içinden olduğunu ve okul dışı öğrenme alanlarının kullanımının önemli olduğunu düşünmekte, okul dışı gezi faaliyetlerini gezi-gözlem ağırlıklı doğa ile ilgili etkinliklerle (piknik yapmak, kamp, izcilik, ağaç dikmek, doğa yürüyüşü) ilişkilendirmektedir. Okul dışı öğrenme alanlarını derslerinde sıklıkla kullanmaktadırlar. Okul dışı öğrenme alanlarını en fazla dağ, ova ve deniz olarak örneklendirmişlerdir. Öğrencilerde doğa bilinci ve duyarlılığı, iletişim becerisi, genel kültür bilgisi, yaparak yaşayarak öğrenme, öğrenilenlerin kalıcılığı faydalarını sağladığını belirtmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerin ve velilerin okul dışı alan ile ilgili bilinçlendirilmesini, bürokratik işlemlerin azaltılmasını, maddi ve manevi destek sağlanmasını, ders sayısının artırılmasını önermiştir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak araştırmacılar tarafından farklı branşlardaki öğretmenlerin okul dışı öğrenme ile ilgili düşüncelerinin araştırılması önerilmektedir.

Bakioğlu (2017), "5. Sınıf Vücudumuz Bilmecesini Çözelim Ünitesinin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Destekli Öğretiminin Etkililiği" isimli doktora tezinde okul dışı öğrenme ile ilgili rehber materyalin etkililiğini geliştirmeyi, okul dışı öğrenme ortamlarının başarı ve tutumlara etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Tokat ilinde öğrenim gören 5. Sınıf 31 öğrenci (16 kontrol ve 15 deney grubu) katılımcı grubunu oluşturmuştur. Araştırmada geliştirilen rehber materyalin öğrencilerin başarıları, tutumları ve kalıcı öğrenmeleri üzerinde olumlu etkide olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Mülakatlar incelendiğinde öğrenciler okul dışı ortam ziyaretlerinde; heyecan duyup mutlu olduklarını, uzmanların anlatımlarının konuyu daha iyi anlamalarını sağladığını, bilmedikleri meslekleri öğrenme ve mesleki seçiminde düşünme fırsatı kazandıklarını, günlük hayatlarında uygulayabilecekleri sağlık ile ilgili faydalı bilgiler ve beceriler kazandıklarını, diğer derslerde de okul dışı ziyaretlerin yapılmasının faydalı olacağını belirtmişlerdir. Rehber materyallerin farklı derslerde ve konularda hazırlanmasını, öğretmen adaylarına okul dışı öğrenme

deneyimleri sağlayan dersler verilmesini, okul dışı öğrenme sürecinin verimli gerçekleşmesi hususunda rehberin bilgilendirilmesini önermektedir.

Eşmekaya (2017), "Matematik Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Görevli Olan Eğitmenlerin Rollerini" isimli yüksek lisans tezinde okul dışı öğrenme ortamları olan bilim müzelerinde ve bilim merkezlerindeki matematik alan araştırması, eğitmen özellikleri ve rollerini belirlemeyi amaçlamışlardır. 9 farklı ilin 2 bilim müzesi ve 10 bilim merkezi alanları ve eğitmenleri araştırmanın katılımcı grubu kapsamına alınmıştır. Araştırmada bilim merkezlerinde; en fazla fizik branşına sahip eğitmenlerin bulunduğu ve düzeneklerin çoğunun fizik ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların eğitmen betimlemelerini; çoğunlukla "doğrudan öğreten kimse" ve "dolaylı öğreten kimse" şeklinde olmuştur. Eğitmen rollerini; sergi ve atölyeleri yapmak ve izleyicilere yaptırmak, ziyaretçilere öğrenme fırsatı oluşturmak, ortam ile ziyaretçiler arasında ilişki kurmak, gerekli çalışmalarını yerine getirmek olarak açıklamışlardır. Öğrenci gruplarıyla iletişimlerinde en fazla sergiyi açıklamak ve düzeneklerle etkileşimi sağlamak yöntemlerini kullandıklarını, öğrencilerle ortak dil oluşturmak amacıyla günlük yaşam ve bilim dili arasında bağ kurarak sorular sorduklarını ve öğrencilerin kendi cevaplarına ulaşmaları için desteklediklerini belirtmişlerdir. Müze ve bilim merkezlerindeki matematik düzeneklerinin nicelik ve niteliğinin geliştirilmesi, düzeneklerin ilgili olduğu alanın uzman kişilerince yapılması, eğitmen eğitimlerine önem verilmesi önerilmektedir.

İnce (2017), "İnformal Öğrenme Ortamlarının Öğrencilerin Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre İlişisini Anlamalarına Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde informal ortamların öğrencilerin fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkisinin anlamalarına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Şanlıurfa ilinde öğrenim gören 5. Sınıf 14 erkek öğrenci katılımcı grubunu oluşturmuştur. Araştırmada öğrenciler bilimin toplumu olumlu etkilediğini ve bilimsel araştırmaların desteklenmesi gerektiğini, bilimsel sonuçların farklı toplumlar için farklı anlamlara gelebileceğini, bilimsel sonuçların cinsiyete bağlı olmadığını ve zaman içerisinde değişebileceğini, teknolojinin gelişmesinde toplumun etkisinin büyük olduğunu belirtmişlerdir. Ders kazanımlarının informal öğrenme ortamı ile ilişkilendirilmesi, okul idarecilerinin izin işlemleri konusunda kolaylaştıran ve okul dışı alanların kullanılmasını teşvik eden bir tutum sergilemeleri, rehberlerin sürece dâhil edilmesi, öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarının okul dışı alanlar ile ilgili bilgi ve deneyim kazanmalarının sağlanması önerilmektedir.

Ok (2018), "Konya Bilim Merkezinde Gerçekleştirilen Atölye Çalışmalarının İlkokul Ve Ortaokul Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tezinde atölye çalışmaları ile ilgili öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Atölye çalışmalarına katılan 1905 öğrenciden 662 ilkokul ve ortaokul öğrencisine ulaşılmıştır. Araştırmada öğrencilerin yaşları ilerledikçe bilime ilgili olma ve bilim ile ilgili mesleği seçme düzeylerinin arttığı, etkin katıldıkları ve arkadaşları ile birlikte yaptıkları etkinlikler ile rehberin oluşturduğu öğrenme atmosferinin etkinliklere ilgilerinin çekmesini sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bilim merkezi kullanımının yaygınlaştırılması, özellikle maddi yönden dezavantajlı durumda olan öğrencilere bilim merkezi yoluyla ulaşılması önerilmektedir.

Durel (2018), "Okul Dışı Fen Etkinliklerinin Fen Bilimleri Öğretmen Ve Öğretmen Adayları İle Öğrenciler Üzerine Etkileri" isimli yüksek lisans tezinde okul dışı fen etkinlikleri ile ilgili öğretmen ve öğretmen adaylarının farkındalıkları ile öğrencilerin başarılarını, bilimsel süreç becerilerini ve tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Öğrenci katılımcı grubunu; Edirne ilindeki 4 farklı ortaokulda öğrenim gören 7. Sınıf 65 öğrenci (34 kontrol ve 31 deney grubu) oluşturmuştur. Ayrıca çalışmaya katılan 21 fen bilimleri öğretmeni ve Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 3. Sınıfta öğrenim gören 11 fen bilimleri öğretmen adayı da katılımcı grubu oluşturmuştur. Araştırmada deney grubu öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerinin ve akademik başarılarının arttığı, ancak tutumlarında kontrol grubuna göre anlamlı bir fark oluşmadığı belirlenmiştir. Uygulama öncesinde öğretmenlerin okul dışı öğrenme ile ilgili farkındalıkları incelendiğinde; öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri senede bir defa yapılan yılsonu gezileri ve fuarlar olarak, eğlenme ve gezme amacıyla yaptıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin okul dışı alan sayısı, öğretim programı ile ilişkilendirilen okul dışı alanlar, işbirliği yapılan kurum ve kuruluşlar, okul dışı alanların faydaları konularında verdikleri örneklerin ve açıklamaların uygulama sonrası arttığı belirlenmiştir. Öğretmen adayları okul dışı öğrenme çalışmalarına katılımı mesleki gelişimleri açısından faydalı bulduğunu ancak uygulama öncesinde çok az deneyimi olduğunu belirtmişlerdir. Dersin eğlenceli hale getirilmesinde, ilgi ve merakın oluşturulmasında, başarının ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasında okul dışı öğrenmenin önemli olduğunu düşünmektedirler. Okul dışı öğrenmenin uygulanmasındaki zorlukları öğretmenler; sınıf hâkimiyeti, müfredat yetiştirme ve sınav kaygıları ile ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak

okul dışı öğrenme alanlarında uzman rehberlerin bulunması, okul dışı alanların yaygın ve tüm branşlarda kullanılması, okul idaresinin ders programları düzenlemelerinde esnek ve okul dışı etkinlikleri teşvik eden yaklaşımda olmaları önerilmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarına lisans eğitimlerinde okul dışı öğrenmeyi uygulamalı çalışma imkânı ve öğretmenlere hizmetçi eğitimler sunulması, öğrencilerin okul dışı öğrenme çalışmalarına katılmasındaki maddi zorlukların ortadan kaldırılması önerileri de yapılmıştır.

Aydın (2019) “Evsel Atıklar ve Geri Dönüşüm Konusunun Okul Dışı Öğrenme Ortamları İle Desteklenmesinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Tutumuna Etkisinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde okul içi ve okul dışı çevre temalı atölye programlarının öğrencilerin çevre uygulamaları görüşlerine ve tutumlarına etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Kocaeli ilinin Gölcük ilçesinde bir ortaokulda öğrenim gören 7. Sınıf 100 öğrenci (50 kontrol ve 50 deney grubu) ile çalışılmıştır. Araştırma sonunda kontrol ve deney gruplarının çevreye yönelik tutumlarının en fazla deney grubunda olacak şekilde arttığı belirlenmiştir. Öğrenciler okul dışı öğrenme ile ilgili olarak; ders ortamından farklı bir ortamda eğlenceli etkinlikler yapma, sosyalleşme, farklı tasarım ve ürünler oluşturma, stres durumundan uzaklaşma, görsel ve üç boyutlu deneyim kazanma düşüncelerine sahiptir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak çevre eğitiminin öğrencilerde gerçek yaşama dair problemleri fark edebilmeye ve problemlerle ilgili çözüm önerileri geliştirmeye katkı sunduğu, geri dönüşüme bütüncül bakış açısı kazandırdığı yorumu yapılmıştır. Öğrencilere çevre ile ilgili sorunları deneyimleme imkânı veren okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı önerilmektedir.

Can (2019) “Geri Dönüşüm ve Çevreye Etkileri Konusunda Okul Dışı Öğrenme Ortamları Etkinliklerinin İlkokul Öğrencilerinde Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde okul dışı alan gezilerinin öğrencilerin geri dönüşüm ve çevre tutumlarına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Erzincan il merkezinde bir okulda öğrenim gören 4. Sınıf 58 öğrenci (26 kontrol ve 32 deney grubu) ile çalışılmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin geri dönüşüm ve çevre tutumlarının kontrol grubu öğrencilerine göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Deney grubu öğrencileri konuyu öğrenirken eğlendiklerini, konuyla daha fazla ilgilendiklerini, her derste okul dışı alan gezileri ile öğrenmeyi istediklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler geri dönüşüm ve çevre konusunda projeler üretmeyi, dersin sonraki konularının okul dışı hangi alanlarda

öğrenilebileceği ile ilgili fikirler oluşturmayı istemişlerdir. Araştırmada okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilerin geri dönüşüm ve çevre konularında bilgilerini ve tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucu göz önünde bulundurularak okul dışı öğrenme alanlarının kullanımının artırılması, çevre sorunları ile ilgili öğrencilerin aileleri ile birlikte katılacağı faaliyetlerin yapılması, konu içeriğine göre ders saatlerinde okul dışı alan gezilerinin düzenlenmesi önerilmektedir.

Doldur (2019) "Bilim Merkezinde Gerçekleştirilen Fen Bilimleri Dersinin Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Algılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde okul dışı öğrenme alanlarından olan bilim merkezlerinin öğrencilerin tutum ve algılarına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Konya ili Sarayönü ilçesindeki iki ortaokuldan 7. Sınıf 42 öğrenci (18 kontrol ve 24 deney grubu) ile çalışılmıştır. Araştırma sonunda okul dışı öğrenmenin öğrencilerin tutumlarına ve algılarına olumlu katkılarının olduğu, ancak kalıcılık sağlamadığı belirlenmiştir. Kontrol grubu öğrencileri okul dışı öğrenme alanlarını; ev, kütüphane, park, bahçe, cami, akraba, komşu, okul bahçesi laboratuvar gibi yakın çevresini oluşturan alanlarla ifade etmiştir. Deney grubu öğrencileri uygulama sonrası okul dışı öğrenmeyi daha ayrıntılı tanımlayabilmiştir. Kontrol grubu öğrencileri başarı ve konu tekrarı imkânı olarak okul dışı öğrenmenin faydalarını belirtirken, deney grubunun yanıtları daha detaylıdır. Okul ile okul dışı öğrenme arasındaki ilişki kontrol grubu öğrencileri tarafından ders başarısı ve eğlenceli zaman geçirme ile nitelendirilirken, deney grubunun yanıtları daha geniştir. Kontrol grubu öğrencileri bilim merkezini önceki yıllardaki deneyimleri ile ifade ederken, deney grubu öğrencilerinin yanıtları bilim merkezinin konu içeriğini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda okul dışı öğrenme alanlarının kullanımının yaygınlaştırılması ve sürecin planlanması önerilmektedir.

Katırcıoğlu (2019) "Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının 7. Sınıf Öğrencilerinin Geri Dönüşüm Konusundaki Doğa Algısı Ve Bilinç Düzeyine Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde okul dışı öğrenme ortamlarının doğa algısı ve bilinç düzeyine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Denizli ili Pamukkale ilçesindeki bir ortaokulda 7. Sınıf 53 öğrenci (28 kontrol ve 25 deney grubu) ile çalışılmıştır. Araştırma sonunda evsel atıklar ve geri dönüşüm ile ilgili kontrol ve deney gruplarının bilgi düzeyinde deney grubu lehine farklılık olduğu, duygu ve davranış düzeyinde farklılık olmadığı belirlenmiştir. Destekleyici bilgiler ölçeği sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre; geri dönüşümü daha geniş anlamda

ele aldığı, atık sınıflandırmasının önemini kavradığı belirlenmiştir. Ancak geri dönüşüm faaliyetlerinin davranış olarak kazandırılması gözlemlenememiştir. Bu durum araştırmacı tarafından geri dönüşüm ile ilgili davranış değişikliğinde ailenin önemli bir konumda olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilere ilk elden deneyim kazanma imkânı sunma avantajına rağmen öğretmenler tarafından yeterince kullanılmadığı belirtilmiştir. Öğretmenler sorumluluk alma konusunda planlama ve maliyet durumlarını düşünerek gönüllü olmamaktadır. Bu durumla ilgili okul yöneticilerinin öğretmenlere destek sunması ve kurumlarla işbirliği yapması önerilmektedir.

Kayabaş (2019) “Probleme Dayalı Okul Dışı STEM Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Karar Verme Becerilerine Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde öğrencilerin akademik başarılarına, karar verme becerilerine ve STEM etkinlikleri görüşlerine probleme dayalı okul dışı STEM etkinliklerinin etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Muğla il merkezindeki bir ortaokulda 7.sınıf 42 öğrenci (22 kontrol ve 20 deney grubu) ile çalışılmıştır. Araştırma sonunda akademik başarının ve karar verme becerisinin deney grubu lehine artış gösterdiği belirlenmiştir. Deney grubu öğrencileri okul dışı ortamdaki fen dersini zevkli ve eğlenceli bulduklarını, STEM etkinliklerinin tasarım ve çizim becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak öğrencilerin başarısına, el becerilerine ve yaratıcılığına STEM etkinliklerinin katkısının bulunduğu belirtilerek STEM etkinliklerinin derslerle ilişkilendirilecek şekilde kullanımı önerilmektedir.

Öztürk (2019) “Okul Dışı Öğrenmeye İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri” isimli yüksek lisans tezinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ve sosyal bilgiler dersi arasındaki ilişki ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Niğde ili merkezi okullarında görevli gönüllü 24 sosyal bilgiler öğretmeniyle çalışılmıştır. Öğretmenler okul dışı öğrenmeyi yaşamımızda her anda gerçekleşebilen öğrenme olarak nitelendirmişlerdir. Okul dışı öğrenmenin informal ortam öğrenmelerinden farkını; planlı gerçekleşme, kalıplaşmamış öğrenme, olumlu öğrenme ve teorik olma ile açıklamışlardır. Sosyal bilgiler dersindeki okul dışı öğrenmenin kalıcı ve etkili, sosyalleşmeyi sağlayan, yaparak yaşayarak ve uygulamaya dayalı öğrenme imkânlarını belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler dersindeki okul dışı öğrenme ortamlarını; müzeler, tarihi mekânlar, kültür merkezleri,

medreseler, sanat sergileri, fotoğraf sergileri gibi sosyal hayatın bir parçası olarak nitelendirdikleri çeşitli alanlarla örneklendirmişlerdir. Okul dışı öğrenmelerin; soru-cevap, oyun, gözlem, hikâye-kompozisyon yazmak, sunum gibi geleneksel değerlendirme örnekleri ile saptanacağını belirtmişlerdir. Okul dışı öğrenmelerin hayata aktarımı sağladığını ve somut öğrenmeyi destekleyen yapılandırıcılıkla ilgili olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak okul dışı öğrenme ortamlarının derslerde kullanımının yaygınlaşması için fiziki koşullar, öğrenci sayısı, zaman, maliyet, hizmet içi eğitim ve okul dışı alan sayısı durumlarında düzenlemeler önerilmektedir.

Tekin Karagöz (2020) “Okul Dışı Öğrenme Programlarına Yönelik Görsel Kültür Temelli Görsel Sanatlar Etkinliklerinin Geliştirilmesi Ve Uygulanması: Bir Eylem Araştırması” isimli doktora tezinde yaygın eğitim kurumlarında okul dışı öğrenme ortamları ve görsel kültür kuramına göre oluşturulan görsel sanatlar eğitim modelini uygulanmayı ve değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada yaşları 9-12 arasında olan çocuklar ve çocukların ebeveynleri ile çalışılmıştır. Araştırma sonunda velilerin çocukları ile birlikte okul dışı öğrenme etkinliklerine katılımının görsel kültürün artmasına, aile içi açık iletişimin ve güven duygusunun sağlanmasına, bireysel ve aile olarak kaliteli zaman geçirmelerine, üretim yapabilme duygusunu hissetmelerine, yaşam boyu öğrenmeye isteklerinin artmasına katkı sağladığı belirlenmiştir. Bu tip etkinliklerin daha geniş kapsamlı bir topluluğa ulaşmayı hedefleyen, sosyal konulara değinen özellikleri ile yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Küçük ve Yıldırım (2020) “The Effect of Out-of-School Learning Activities on 5th Grade Students’ Science, Technology, Society and Environment Views” isimli çalışmalarında okul dışı öğrenme ortamlarında öğrencilerin bilim, teknoloji ve çevre hakkındaki görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Karma yöntemin uygulandığı çalışmaya 5. Sınıftan 22 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonunda okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin bilim, teknoloji ve çevre ile ilgili görüşlerini geliştirdiği ve bu gelişimin uzun süre kalıcı etkilerinin olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Okul dışı öğrenme ortamlarının disiplinler arası bir yaklaşımla öğrencilere zengin öğrenme ortamları sunduğunu belirterek öğrenme sürecinde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılması önerilmektedir.

Kır, Kalfaoğlu ve Aksu (2021) “Mathematics Teachers' Opinions on the Use of Out-of-School Learning Environments” isimli çalışmalarında matematik

öğretmenlerinin okul dışı öğrenmeye ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. 12 matematik öğretmeni ile gerçekleştirdikleri çalışma verilerine açık uçlu sorular aracılığıyla ulaşmışlardır. Araştırma sonunda öğretmenlerin geometri ve ölçme, sayılar ve işlemler konularının okul dışı öğrenme alanlarında öğrenilmeye uygun olduğuna inandıklarını ortaya çıkarmışlardır. Ayrıca resmi izinler ve sınıf mevcudunun fazla olması konularında sınırlılıklar olduğunu düşündüklerini belirlemişlerdir. Öğretmenler okul dışı öğrenmenin öğrencilerin başarılarını, ilgilerini, sosyal ve psikomotor becerilerini geliştirdiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre Matematik derslerinde okul dışı öğrenme etkinliklerinin kullanılması önerilmektedir.

Akyüz (2021) "Extra Scholastic Applications in Teaching Turkish: An Example of Educational Attainment" isimli çalışmalarında Almanya'da yaşayan Türk çocuklarının anadili becerilerini geliştirmek amacıyla gerçekleştirilen uygulamalara ilişkin dönütlerini incelemek amaçlamıştır. 8-10 yaşlarında 10 çocuk ile gerçekleştirilen araştırmanın verilerini katılımcı görüşleri ve araştırmacı gözlemleri oluşturmuştur. Araştırma sonunda Türkçe anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesinde okul dışı öğrenme alanlarının etkili olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarından çocuk kütüphanelerini kullanmaları, kütüphane çalışanlarının çocuklarla okul öğrenmelerine destek olan nitelikli zamanlar geçirmeleri önerilmektedir.

İnce ve Akcanca (2021) "Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Ebeveyn Görüşleri" isimli çalışmalarında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin ebeveynlerin görüşlerini araştırmayı amaçlamışlardır. 11 ebeveyn ile gerçekleştirilen görüşmede yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Araştırma sonunda ebeveynler okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin bilişsel ve sosyal becerileri geliştiren, yaşam becerilerine katkılar sunan avantajlarından bahsetmişlerdir. Ekonomi, güvenlik ve sosyal yönden okul dışı öğrenme ortamlarının dezavantajlarının olduğunu ve bu ortamların yeterli sıklıkta kullanılmadığını belirtmişlerdir. Okul dışı öğrenme ortamlarının artırılması ve öğrenme sürecine velilerin de dâhil edilmesi önerilmektedir.

Karbeyaz ve Karamustafaoğlu (2021) "Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğretime Katkısı Hakkında Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Üzerine Bir İnceleme" isimli çalışmalarında okul dışı öğrenme alanlarını öğrenme sürecinde kullanan sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır.

11 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilen görüşmede yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Araştırma sonunda sınıf öğretmenleri okul dışı öğrenme ile ilgili eğitim almadıklarını, ancak etkinliklerini planladıklarını ve gerekli izinleri aldıklarını, öğrencilerin okul dışı öğrenme sürecinde yaparak ve yaşayarak öğrendiğine inandıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler için mutlu geçtiğini düşündükleri öğrenme sürecinde güvenlik, ekonomi ve izin alma konusunda zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlere süreçte karşılaşılabilecekleri sorunlarla ilgili eğitim ve seminerler düzenlenmesi, öğretim programlarının uzman görüşleri doğrultusunda öğrenme alanı olarak okul dışı öğrenme alanlarına daha fazla yer verilecek şekilde yeniden düzenlenmesi önerilmektedir.

Okul dışı öğrenme ile ilgili uluslararası araştırmalar. Brynjegard (2001) çalışmasında her yaşta çocuğun katıldığı okul bahçelerinin dünyanın karşı karşıya olduğu çevre sorunları hakkında öğrencilere sunduğu bilgilerin niteliğini belirlemeyi amaçlamıştır. Farklı okullardan öğretmenler, öğrenciler ve velilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada okul bahçelerinin sadece birkaç sınıfın değil tüm okulun dâhil olduğu bir sistem sağlandığında verimli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum okul bahçesini tüm okulun sahiplenmesi sağlanarak öğrencilerin tamamının bahçenin gelişimi ve korunmasına önem vermelerini sağlama olarak açıklanmıştır. Ayrıca öğrenciler arasında bahçe işleri yapma rekabetinin oluştuğunu, öğretmenlerin bahçe işlerine dâhil olan meslektaşlarını gözlemleyerek sürece dâhil olduğunu, öğretmenlerin okul bahçesini derslerinde kullandıkça sürekliliğin zamanla oluştuğunu belirlemiştir. Araştırma sonucundaki veriler göz önünde bulundurularak araştırmacı tarafından gerçek bir okul bahçesi projesinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerin ve velilerin birlikte sürecin gelişimine katkıları gerektiğini belirtilmiştir. Okul bahçelerinin çocukların canlılığının varlığının yaşam kalitemizle ilgili olduğunu anlamaları ve Dünya'ya bakış açılarını oluşturma konusunda uzun vadeli hedeflere hizmet edebileceği için yaygın kullanımı önerilmektedir.

Luehmannand ve Markowitz (2007) çalışmalarında fen öğretmenlerinin okul dışı fen zenginleştirme programı ile ilgili görüşlerini araştırmışlardır. 8 fen bilgisi öğretmeni yazılı ve sözlü olarak okul dışı fen izlenimlerini paylaşmışlardır. Araştırmada öğretmenler okul dışı öğrenme ortamının; bilimsel araştırmaların

anlaşılabilirliği, zengin içerik, çevre farkındalığı, genel sınavlarda başarı, gelişmiş ekipman, deneyimle öğrenme sağladığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı kullanımında kendi izlenimleri, olumlu bağlılık ve takdir edilme durumlarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin öğrencileriyle daha iyi ilişkiler kurmaları, idarecilerinin ve meslektaşlarının gözündeki itibar durumu da öğrenme alanları kullanımlarında etkili olmaktadır. Öğretmenler üniversite ile ortak yürütülen bir çalışma ile öğrencilerin özgün araç kullanımlarını, bilimsel sorgulamaya ilişkin rollerini etkili deneyimleme fırsatı kazanmıştır. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilerin ihtiyaç ve başarılarına uygun olarak eşsiz kaynaklara erişimi sağlayan zengin ortam özelliklerinden dolayı yaygın kullanımı önerilmektedir.

Blair (2009) çalışmasında öğretmenler tarafından yaygın olarak kullanılan deneyimsel ilköğretim bahçeciliği etkinliklerinin öğrencilerde gözlemlenebilir başarı ve davranış değişikliğini sağlama düzeyini bütüncül bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamıştır. Ayrıca okul bahçeciliği ile ilgili öğretmenlerin ve okul idaresinin yaklaşımlarının etkisini de belirlemeyi hedeflemiştir. Alan yazınındaki 7 nitel ilköğretim bahçeciliği çalışmasını incelemiştir. Araştırmada incelenen çalışmalardaki ortak temalara göre ilköğretim bahçeciliği; öğrencilerin öğrenme motivasyonunu ve okula karşı tutumunu arttırmakta, okul ve toplum arasında güçlü bağlar kurulmasını sağlamakta, çevre yönetimi ve fen ile matematiği uygulama imkânı vermekte, doğal olayları keşfetmeyi sağlamakta ve gıda bilgisini kazandırmakta, gönüllü yetişkinlerin ve uzmanların okul ile iletişimini oluşturmaktadır. Alan yazınındaki 12 nicel çalışmanın 9'unda okul bahçeciliğinin öğrencinin başarısını ve davranışlarını olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir. Okul bahçeciliği etkinliklerinin başarısında öğretmenlerin ve okul idaresinin etkisinin önemli olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak öğretmenlerin okul bahçeciliği ile ilgili bilgi ve deneyimlerinin artırılması, kendilerini sürece hazır hissetmeleri için çalışma öncesi hizmet içi eğitimlerin gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Davidson, Passmore ve Anderson (2010) çalışmalarında öğrenci, öğretmen ve hayvanat bahçesi eğitimcilerinin alan gezisi sürecindeki deneyim ve görüşlerini incelemişlerdir. Öğrencilerin süreçte en fazla önem verdiği durumun arkadaşlarıyla sosyal ilişkileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Alan gezisindeki başarının ve verimliliğin öğretmenler ve eğitimcilerin iletişimi ile sağlanacağını vurgulamışlardır.

Öğretmenlerin pedagojik uygulamaları ve öğrenci kazanımlarının sürece yön veren önemli değişkenler olduğu belirtilmiştir.

Chang and Chang (2010) çalışmalarında açık hava etkinliklerinin otizimli çocuklar açısından faydalarını araştırmayı amaçlamışlardır. Öğretmenler, gönüllüler ve otizimli çocukların ebeveynlerinden oluşan 15 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 20 dakika süren katılımcı görüşmeleri ses kaydına alınarak, yazıya aktarılmıştır. Araştırmada katılımcılar açık hava etkinliklerini seçme sebeplerini; iletişim, sosyal etkileşim, davranış, duygu, biliş, azalan otizm hassasiyeti, fiziksel aktivite temaları ile açıklamışlardır. Araştırma sonuçlarından otizimli çocukların gelişimi açısından açık hava etkinliklerin kullanımının faydalı olduğu, dolayısıyla çocuklar için etkinlik tasarımı olarak düşünülmesi önerilmektedir.

Wang ve Carlson (2011) çalışmalarında okul dışı alan gezilerinde öğrencileri etkileyen faktörlerin açığa çıkarılmasını amaçlamışlardır. Öğrencilerin okul dışı alan gezilerini etkileyen durumlar öğrenme hedefleri, alan deneyimi ve öğrenci içerik bilgisi sorularından oluşan bir anket ile açığa çıkarılmıştır. Ankette 43 seçmeli, 4 açık uçlu soru bulunmaktadır. Anket Metro Çocuk Su Festivali'ndeki su ile ilgili 31 istasyona katılan 5. Sınıf öğrencilerinden oluşan 1200 katılımcıya dağıtılmıştır, ancak katılımcılardan 841'inin anketi geçerli olmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yarısından fazlasının festivaldeki memnuniyetlerinin; sunum, sosyal içerik ve öğrenme koşullarından kaynaklandığı belirlenmiştir. Eğlenceli bir öğrenme ortamının öğrencilerin ilgisini çektiği, dikkatini sağladığı, katılımını arttırdığı ve etkileşimini oluşturduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma bulguları göz önünde bulundurularak informal öğrenme çevrelerinin öğrenmede bir fırsat olduğu, saha gezisi ile sınırlı olmaması gerektiği ve öğrencilerin öğrenmelerini bu ortamlarda etkileyen durumların belirlenmesi için daha fazla çalışma yapılması gerektiği önerilmektedir.

Wilhelmsson, Ottander ve Lidestav (2012) çalışmalarında öğretmenlerin açık alanda eğitim gerçekleştirme sebeplerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Öğretmenlerin okul ormanlarını kullanımlarına, öğrencilerde geliştirmeyi amaçladıkları bilgilerin ve becerilerin türlerine odaklanmışlardır. Açık havada eğitim deneyimi olan öğretmenler belirlenirken İsveç'te farklı bölgelerde bulunan 8 okulla iletişime geçilerek, gönüllü 4 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin tamamının açık alan etkinliklerini sınıfta öğrenilenlere alternatif olması amacıyla düzenledikleri belirlenmiştir. Öğretmenler açık alanların eğitim sürecinde

kullanımlarında açık alanın varlığının ve okul idaresinin cesaretlendirmelerinin belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmada öğretmenler açık alan etkinliklerini bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fiziksel katkılar olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenler açık alanların; öğrencilerin ilgisini çektiğini ve motivasyonunu arttırdığını, doğa bilgilerine katkı sunduğunu, gerçek dünyadan malzemelerle deneyim imkânı verdiğini belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak açık hava etkinliklerinin kullanımındaki amaçların farklı öğretmen düşünceleri ile geniş kapsamlı olarak araştırılması önerilmektedir.

Miño-Puigcercós ve Sancho-Gil (2015) çalışmalarında gençlerin etnografik anlatılarını gerçekleştirirken kurdukları okul dışı bağları incelenmeyi amaçlamışlardır. Okul başarısı yönünden heterojen bir gruptan oluşan yaşları 16-18 arasında değişen 11 gencin, sanat öğretmenleriyle birlikte atölyede gerçekleşen çalışmalarında pedagojik tavırları ve uygulamaları tanınmaya çalışılmıştır. Çalışmalar sırasında gençler okul kurallarını ve okulda gerçekleşen çalışmalardaki durumu sorgulayan açıklamalar yapmışlardır. Gençlerin arkadaşları ile iletişimlerini incelediğinde; iletişim kurarken sadece yazılı iletişimi tercih etmedikleri görülmüştür. İletişimlerinde resim, video, sembol, ifade, müzik ve web sitelerini de kullanmışlardır. Bu durum iletişimdeki çeşitli yolların varlığına rağmen informal ve formal ortamlarda neden sadece metinler yoluyla öğrenmenin gerçekleştiğini sorgulatmıştır. Gençlerin etnografik anlatı deneyimleri geliştirilmiştir. Hikâyeler yardımıyla okul içi ve dışında bağ kurmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonunda gençler okul dışında yapmaktan keyif aldıkları eylemler (resim çizimi, müzik besteleme, youtube ve photoshop uygulamalarını kullanma gibi) ile okul içi çalışmaları ilişkilendirmiştir. Gençler çevirim içi ortamdan çevirim dışı ortama geçiş sağlamış, okul ile okul dışı arasında bağ kurmuşlardır. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak öğrencilerin okulda kuralların oluşturulmasında ve sorunların çözümünde öğretmeni ile işbirliği yapması önerilmektedir. Ayrıca öğrencilerin okul dışı öğrenmelerinin okul öğrenmelerinin önemli bir parçası olduğu ve okul dışı deneyimlerin okul eğitimindeki sürece dâhil edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Gafoor (2017) çalışmasında lise öğrencilerinin okul dışı öğrenme deneyimlerinin ve öğrenme stillerinin fizik, kimya ve biyoloji dersi ilgisine etkilerini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin cinsiyetlerinin ve öğrenme stilleri tercihinin fizik, kimya ve biyoloji bilimine olan ilgisine etkisinin

olmadığını belirlemiştir. Benzer başarı düzeyine rağmen kızların biyolojiye ve kimyaya, erkeklerin ise fiziğe ilgilerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Okul dışı öğrenme deneyimleri ile fizik, kimya ve biyoloji dersleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Kız öğrencilerin biyolojiye ilgilerinin fazla olması kuş ve böcek gibi hayvan gözlemleri, bahçecilik ve ev tıbbı deneyimleriyle ilişkilidir. Kız öğrencilerin kimyaya ilgilerinin fazla olması ise yemek pişirme ve temizlik malzemelerinin kullanımı ile ilişkilidir. Erkek öğrencilerin fiziğe olan ilgilerinin fazla olması ev aletleri, elektrik, mıknatıslar, piller, elektronik aletler ve cep telefonları deneyimleriyle ilişkilidir. Araştırma sonuçlarını göz önünde bulundurarak fen konularına olan ilgilerin artması için öğretim programlarının kız ve erkek öğrencileri eşit düzeyde etkileyen örnekler, resimler ve ödevlere yer vermesi gerektiğini önermektedir.

Mutanen ve Aksela (2018) çalışmalarında Finlandiya Biyoloji Olimpiyatı katılımcılarının olimpiyattaki eğitim uygunluğu ile ilgili görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Çevirim içi anketler yoluyla katılımcılara eğitim öncesi biyoloji ile ilgilenme sebepleri ve beklentileri, eğitim sonunda ise öğrenilen konular sorulmuştur. Araştırmada katılımcıların eğitime katılma sebeplerinin daha çok bireysel ilgilere kaynaklı olduğu, ayrıca eğitimden beklentilerinin; bireysel, mesleki ve toplumsal ilgiyi yansıtan yanıtlar içerdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Katılımcıların eğitimden beklentileri çoğunlukla özel bir konuda derinlemesine bilgi edinmek ve pratik beceriler öğrenmek olmuştur. Eğitim sonucunda katılımcılar daha çok bireysel olan; teorik bilgi öğrenme, pratik çalışmalar yapma ve araştırma hakkında bilgi edinme kazanımlarına sahip olmuştur. Araştırma sonuçlarından olimpiyatların katılımcıların bireysel, mesleki ve toplumsal ilgilerini geliştirmede önemli olduğu çıkarımı yapılmıştır. Yaygın eğitimin geliştirilmesi ve yüksek beceriye sahip bireylerin olimpiyatlara katılımlarının desteklenmesi önerilmektedir.

Anna, Coll, Membrive ve Oller (2018) çalışmalarında okul çağındaki çocuk ve ergenlerin okulun dışında gerçekleşen bireysel öğrenmelerinde kullandıkları bilgi ve iletişim teknolojileri faaliyetlerini ve bu faaliyetleri okul öğrenmeleriyle ilişkilendirme düzeylerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Anket ve görüşme sorularından oluşan veri toplama araçlarından görüşme sorularına verilen yanıtlar kodlanarak analiz edilmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin cinsiyet, sosyoekonomik durumları ve yaşadıkları bölgenin özelliklerinin bilgi ve iletişim teknolojileri faaliyetlerini etkilemediğini, ancak yaş seviyesinin artışına bağlı olarak faaliyet çeşitliliğinin de artış gösterdiğini belirlemiştir. Öğrenciler bilgi ve iletişim teknolojileri faaliyetlerini

daha fazla eğlence ve iletişim amaçlı kullanırken bilgi arama, bilgiyi düzenleme ve paylaşma, bilgiyi tartışma gibi öğrenme amaçlı kullanımların çok az olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonuçlarını öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımını okul dışında motive eden durumun okul için kullanılmadığı zamanlarda eğlence ve iletişim amaçlı kullanım olarak yorumlamışlardır.

Henriksson (2018) çalışmasında ilköğretim öğretmenlerinin fen derslerindeki okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Öğretmenlerin okulun çevresindeki alanları nasıl ziyaret ettiklerine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşmelerle ulaşılan sonuçlar tematik olarak kodlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre okul çevresindeki alanlar bir iki saatlik süreyi kapsayan gezi ise yürüyerek veya bisikletle, uzun süreli gezi ise çadırda konaklama veya bir haftalık kamp okulu olarak gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Açık alan gezileri genellikle biyoloji ile ilişkilendirilerek bitki gözlem ve inceleme, mikroskop kullanımı, kuş türlerini inceleme gibi faaliyetlerden oluşmaktadır. Öğretmenler okul dışı alanların somut ve pratik çalışma, öğrenciye okul günü etkinlikleri için farklılık oluşturma, ön bilgileri açığa çıkarma ve kullanma fırsatı oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Okul dışı alanların kullanımında zorlukları; öğretmenlerin okuldaki ders ve yemek zamanlarındaki bölünmeleri, gezinin maliyetli olması, mevsimsel ve okul konumundan kaynaklı bitki çeşidi incelemesinin zorlaşması, ulaşım aracının ayarlanması, yardımcı yetişkine ihtiyaç duyulması olarak belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarını okul dışı öğrenme alanları kullanımında öğretmenlerin görüşlerinin dikkate alınmasının önemli olduğu, ayrıca bahsedilmeyen konuların da düşünülmesi gerektiği olarak yorumlamıştır.

Clarke Vivier ve Lee (2018) çalışmalarında eğitimcilerin okul dışı öğrenme deneyimlerini planlama ve uygulama kapsamını etkileyen durumları belirlenmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonunda eğitimcilerin eğitim düzeyleri ve demografik özellikleri ile okul dışı alanları eğitimde kullanma sıklıkları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, katılımcıların yarısından fazlasının önceki yıl iki veya daha fazla okul dışı öğrenme alanını kullandığı belirlenmiştir. Öğretmenler okul dışı alanların okul konularının genişletilmesini ve çeşitlendirilmesini sağladığını, öğrencilere otantik deneyim kazandırdığını, öğrencilerde merak ve ilgi oluşturduğunu, sosyal beceri ve deneyim imkânı öğrenciye verdiğini belirtmişlerdir. Okul dışı alanların planlanmasındaki zorluklar; maliyet, ulaşım, müfredatla ilişkilendirme, okul desteği, veli desteği, öğrenci ilgisi ve katılımını sağlama, okul büyüklüğü olarak

betimlenmiştir. Okul idaresinin ve velilerin beklentisini karşılama, genel sınavlardaki başarı beklentileri, ebeveynlerin sürece yardımcı olarak katılmaları konularındaki endişelerini de açıklamışlardır. Okul dışı öğrenme planı hazırlamada kendilerine ve okul idaresinin sürece destek verme konusunda güvenlerinin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarından yola çıkarak araştırmacılar, okul dışı öğrenme alanlarının kullanımındaki zorlukların göz önünde bulundurularak çözüme kavuşturulması hususundaki önemden bahsetmiştir.

Halonen ve Aksela (2018) çalışmalarında bilim kamplarına katılan çocukların ve ailelerinin görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada aileler bireysel ilgilerinden dolayı kampa katıldıklarını ve çocuklarının da kampa katılmalarını teşvik ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak çocuklar ilgilerinden dolayı kampa katıldıklarını ifade etmiştir. Bu iki sonuç arasındaki tutarsız durum, ailelerin çocuklarının kampa katılma sebebini kendilerinin bakış açılarıyla yanıtladıklarını göstermiştir. Aileler kampa katılmalarında iş hayatındaki bilgilerini arttırmaları ve sosyal ilişkileri geliştirmeleri hususunda destekleyici bulmuştur. Araştırma sonuçlarında bilim kamplarının kişisel, toplumsal ve mesleki ilgiyi arttırdığı belirlenmiştir. Formal ve informal öğrenme ortamlarının ortak amacı öğrenmenin en iyi şekilde gerçekleşmesini sağlamaktır, dolayısıyla iki ortam birbirini desteklemektedir. Araştırma sonuçlarına göre kampların toplumsal ve mesleki uygunluğu sağlama açısından geliştirilmesinin gerekliliği önerilmiştir.

Dumitru Tabacaru (2018) çalışmasında öğretmenlerin non formal etkinliklerin öğrenme üzerine etkisi ile formal ve non formal eğitimin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yönler açısından kurduğu bağlantı hakkındaki görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma görüşlerinden non formal öğrenmelerin formal öğrenmeden ayrı olarak tek başına verimli öğrenmeyi sağlamadığı, formal öğrenme ile eşdeğer bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Öğretmenler non formal öğrenmenin; etkili öğrenme için gerekli olan geri bildirim sağladığını, ilginç ve aktifliği sağlayan etkinlik seçimi imkânı verdiğini, bilgilerin yeni bakış açısı ile keşfini kolaylaştırdığını düşünmektedir. Araştırma sonuçlarından öğrenmenin formal ve non formal öğrenmenin ilişkili olacak şekilde bütünsel bir yaklaşımla gerçekleşmesi gerektiği, öğretmenin öğrencinin bilinmeyenini keşfetmesi hususunda yönlendirici görevinin önemli olduğu görüşüne varılmıştır. Bilginin daha fazla erişilebilir bir konumda yer aldığı günümüzde medya ve dijitalleşmenin yanı sıra formal olmayan metodoloji ve akran işbirliğinin teşviki önerilmektedir. Araştırma temelli olan etkili,

yaratıcı ve etkileşimli yöntemler üzerine kurulu derslerin oluşturulmasının gerekliliği belirtilmiştir. Bunun için teknolojinin derslerde kullanımının ve öğrenmede geri bildirimlerinin takibinin okul başarısını ve performansını sağlamada önemli olduğu vurgulanmıştır.

Cabello ve Ferk Savec (2018) çalışmalarında öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarının kolaylaştıran özellikleri ile ilgili görüşlerini, ayrıca uygulamalı okul dışı ortamlardaki fen ve matematik öğrenme fırsatlarını incelemeyi amaçlamışlardır. 8 farklı okul dışı makalenin incelenmesi sonucu okul dışı öğrenmenin avantaj sağlayan özellikleri belirlenmiştir. Okul dışı öğrenmenin; fen eğitim öğretiminde kaynak olduğu, açık hava deneyiminin bilimsel bilgiye ilgiyi oluşturduğu, kimya laboratuvarında öğrenmenin olumlu beklentileri sağladığı, müzede bilimsel bilgi inşasının gerçekleştiği, bilim kamplarının çocukların ve ailelerinin ilgilerini arttırdığı, sergilerin halkın bilime katılmasını sağladığı, dış mekân fotoğrafçılığının matematik ile birleştirdiği çıkarımlarını yapmışlardır. Okul dışı öğrenme alanları araştırmacılar tarafından öğrenciler arasında eşitsizliği azaltan ve öğrencilerin katılımlarını arttıran özelliklere sahip olarak betimlenmiştir. Araştırma sonuçlarından okul dışı öğrenme alanlarının eğitim sürecinde üçüncü kaynak olduğu ve öğrencilerin bu kaynağa ulaşma sürecinde öğretmenlerinin aracılık ettiklerini belirtilmişlerdir.

Fúz ve Korom (2019) çalışmalarında ilköğretim okul yöneticilerinin, öğretmenlerinin ve öğrencilerinin okul dışı öğrenme programının bilişsel ve bilişsel olmayan özelliklerine ilişkin görüşlerini araştırmışlardır. Bu amaçla katılımcılara çevirim içi anket uygulamışlardır. Çalışma sonucunda yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin okul dışı öğrenmenin sosyallik sağladığını düşündükleri sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca öğretmenlerin ve yöneticilerin okul dışı öğrenme konusunda program sürecinin kısıtlı olduğuna inandıklarını ve öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini belirlemişlerdir.

Okul dışı öğrenme ile ilgili ulusal çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla öğrenciler, öğretmenler ve aileler ile çalışmaların gerçekleştiği görülmektedir. Çalışmalar genellikle müze, hayvanat bahçesi, okul bahçesi ve bilim merkezi okul dışı öğrenme alanlarında alan deneyimi, fene karşı tutum ve başarı, bilim ve teknoloji görüşü, çevre bilgisi ve tutumu, sosyobilimsel konular ile ilgilidir.

Okul dışı öğrenme ile ilgili uluslararası çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla çalışmaların öğrenciler, öğretmenler, okul yöneticileri, aileler ve eğitimciler ile gerçekleştirildiği saptanmıştır. Çalışmalar genellikle alan deneyimi, açık hava etkinliği, bilgi iletişim teknolojisi, bilim olimpiyatlarına yaklaşım, bilim kampı görüşü ve çevre sorunları konuları ile ilgilidir.

Ulusal ve uluslararası çalışmaların en önemli ortak özelliğinin çalışmaların çoğunlukla öğretmenlerin ve ortaokul öğrencilerinin okul dışı öğrenme görüşleri ile ilgili olduğu söylenebilir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde araştırma yöntemi, çalışma grubu, veri toplama süreci, veri toplama araçları, verilerin analizi sunulmuştur.

Araştırmalar nicel, nitel ve karma olmak üzere 3 araştırma desenine göre gruplandırılmaktadır. Araştırma desenleri problem durumuna özgü olarak belirlenir. Örneğin bir kurumda çalışanların iş hayatında mobbinge maruz kalma sıklığını araştıran bir çalışma nicel araştırma deseni ile gerçekleştirilebilir. Ancak kurumdaki mobbing durumunda çalışanların duyguları ve yaşadıklarını anlamlandırmaları üzerine ayrıntılı bilgilere odaklanılan bir çalışma ise nitel araştırma deseni gerektirmektedir. İnsan davranışlarındaki karmaşıklık durumu nicel ve nitel analizlerin birlikte kullanıldığı karma araştırma deseninin varlığını da ortaya çıkarmıştır (Özdemir ve Doğruöz, 2020, s.65). Nicel araştırmalar büyük örneklemin incelenebilmesi, sistemli araştırmaların karşılaştırılması ve istatistiksel güvenlik özellikleri ile nitel araştırmalara göre üstündür. Ancak derinlemesine inceleme olanağı sunamayan, problem durumunu kısa süreli inceleyen, insan eylemlerinin sebeplerini yorumlayamayan özellikleri ile nicel araştırmalar sınırlıdır (Özdemir ve Doğruöz, 2020, s. 67-68). Nitel araştırmalar karmaşık durumları daha fazla anlayabilme, katılımcı görüşlerine göre olan verilerden meydana gelme, iç deneyim olarak tanımlanan deneyimleri bütünsel inceleme olanağı verme özellikleri ile nicel araştırmalara göre üstündür (Özdemir ve Doğruöz, 2020, s. 82). Nitel araştırmalarda araştırmacının bilgileri ve deneyimleriyle gerçekliğin bulunduğu bağlamda adlandırılması söz konusudur. Anti-pozitivist yorumcu bakış açlarına sahiptir. Gerçekler sosyal ortamlarda yapılandırıldığı için aynı ortamdaki bireylerin farklı görüşlerinin olabileceği yaklaşımı söz konusudur (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s.12-13).

Bu araştırmanın yöntemi temel aldığı felsefeye göre nitel olup, nitel araştırma türlerinden durum çalışmasıdır. Durum çalışmasında olay ve gerçek yaşam arasındaki bağ açık değildir, araştırmacı olayı ve olguyu kendi doğal çevresinde “nasıl” ve “niçin” sorularına odaklanılıp olay ile ilgili çok az etki ile ya da hiçbir etki olmadan inceleme yapar (Yin, 1984). Durum çalışmasında bir sistemin işleyişi ile ilgili olarak derinlemesine inceleme gerçekleştirilir (Chmiliar, 2010). İnceleme sırasında veriler sistematik toplanır ve gerçek ortamdaki olaylara bakılır. Olayların

nedeni ve gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalarda odaklanması gereken durumlar açığa çıkarılır (Davey, 1991). Durum çalışmalarında zaman kısıtlaması (Creswell, 2007) ve tek bir durumun incelenmesi (Gerring, 2007) söz konusudur. Durum çalışmalarında olaylar ve davranışlar keşfedilerek kategorize edilir (Hancock ve Algozzine, 2006). Durum çalışması aşamaları (Şimşek ve Yıldırım, 2008);

1. Araştırma sorularının geliştirilmesi
2. Araştırmanın alt problemlerinin geliştirilmesi
3. Analiz biriminin saptanması
4. Çalışılacak durumun belirlenmesi
5. Araştırmaya katılacak bireylerin seçimi
6. Verinin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi
7. Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması
8. Durum çalışmasının raporlaştırılması.

Bu çalışmada öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri “nasıl” ve “niçin” soruları esas alınarak bütüncül bir yaklaşımla derinlemesine incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları gelecekte okul dışı öğrenme ile ilgili gerçekleştirilecek çalışmalar için odak durumlar olacaktır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu seçkisiz olmayan uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Uygun örnekleme yönteminde ulaşılabilir ve elverişli grup seçimi yapılarak bilgiler daha hızlı toplanır. Araştırma nitel bir araştırma olduğu için nicel araştırmalara göre örneklem büyüklüğünün belirlenmesi daha zordur. Nitel araştırmalar için izlenmesi gerekli görülen net bir yöntem bulunmamaktadır. Önemli olan araştırmanın amacı doğrultusunda elde bulunan zaman ve kaynaklara göre nelerin yapılabileceğidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s.97).

Araştırmada “Okul Dışı Öğrenme Anket Soruları” yedi farklı devlet ortaokulundaki farklı sınıf seviyelerinden 221 öğrenciye, farklı branşlardan toplam 320 öğretmene, 34 okul yöneticisine, 72 veliye online ortamda gönderilmiştir. Ankete

yanıt veren birey sayısına göre çalışma grubu belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında, Kahramanmaraş il merkezinde bulunan yedi farklı devlet ortaokulunda öğrenim gören 193 ortaokul öğrencisi, okullarda görev yapan farklı branşlardan 260 öğretmen ve 27 okul yöneticisi, okulların 47 velisi oluşturmaktadır.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 1

Öğrencilerin Demografik Özellikleri

	5. Sınıf (N=42)	6.Sınıf (N=45)	7.Sınıf (N=51)	8.Sınıf (N=55)	Toplam (N=193)
Cinsiyet	%	%	%	%	%
Kız	23 54,76	22 48,89	27 52,94	29 52,73	101 52,33
Erkek	19 45,24	23 51,11	24 47,06	26 47,27	92 47,67

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan kız öğrencilerin (%52,33), erkek öğrencilere (%47,67) göre daha fazla olduğu görülmektedir. En az katılım sağlayan 5. Sınıf, en fazla ise 8. Sınıf öğrencileridir.

Tablo 2

Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Demografik Bilgiler		N	%
Cinsiyet	Kadın	126	48,46
	Erkek	134	51,54
Mesleki Deneyim	0-10 yıl	88	33,85
	11-20 yıl	140	53,85
	21-30 yıl	32	12,31
Alan	Türkçe	43	16,54
	Matematik	38	14,62
	Fen Bilimleri	38	14,62
	İngilizce	29	11,15
	Sosyal Bilgiler	26	10,00
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	26	10,00
	Beden Eğitimi ve Spor	19	7,31
	Teknoloji ve Tasarım	16	6,15
	Bilişim Teknolojileri	10	3,85
	Görsel Sanatlar	8	3,08
Müzik	7	2,69	

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan erkek öğretmen sayısının (%51,54), kadın öğretmen sayısına (%48,46) göre daha fazla olduğu görülmektedir. Mesleki deneyimleri 11-20 yıl olan öğretmenler (%53,85) çoğunluktadır. Türkçe (%16,54), matematik (%14,62) ve fen bilimleri (%14,62) branşlarının öğretmen sayıları diğer branşlara göre daha fazladır.

Tablo 3

Okul Yöneticilerinin Demografik Özellikleri

Demografik Bilgiler		N	%
Cinsiyet	Kadın	5	18,52
	Erkek	22	81,48
Mesleki Deneyim	0-10 yıl	4	14,81
	11-20 yıl	6	22,22
	21-30 yıl	17	62,96

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan erkek okul yöneticilerinin (%81,48), kadın okul yöneticilerine (%18,52) göre daha fazla olduğu görülmektedir. Mesleki deneyimleri 21-30 yıl olan okul yöneticileri (%62,96) çoğunluktadır.

Tablo 4

Velilerin Demografik Özellikleri

Demografik Bilgiler		N	%
Cinsiyet	Kadın	27	57,45
	Erkek	20	42,55
Öğrenim Durumu	İlkokul	9	19,15
	Ortaokul	15	31,91
	Lise	18	38,30
	Üniversite	5	10,64

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan kadın velilerin (%57,45), erkek velilere (%42,55) göre daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrenim durumları lise olan veliler (%38,30) çoğunluktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma veri toplama tekniğine göre görgül (ampirik, gözleme dayalı) araştırmadır. Görgül araştırmalarda; ihtiyaç duyulan verilere araştırma soruları şeklinde görüşme, anket, gözlem gibi araçlarla ulaşılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak,

Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s.13). Anket bireylerin kâğıt-kalem aracılığıyla kendisi, bir grup ya da obje ile ilgili bilgiler vermesidir. En fazla tercih edilen betimleme yöntemidir. Çünkü bilgilere doğrudan ulaşılır, kullanımı kolay ve ucuzdur. Ayrıca sorular kâğıt üzerinde yazılı olarak bireylere verildiği için bireylerin cevaplarını tekrar tekrar kontrol etmeleri kolaydır. Anket ile ulaşılan bilgilerin görüşme yoluyla ulaşılanlara göre daha doğru olacağı beklenen bir sonuçtur (Kaptan, 1998, s.138-139). Nitel araştırmalarda durumlar ve olaylar araştırma sürecine katılan bireylerin bakış açıları ile anlaşılmasına çalışılır. Genellemeler oldukça sınırlı olmakla birlikte, durumlara ilişkin uygulanabilirlik yorumu okuyucuya bırakılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s.13). Nitel araştırmalarda ulaşılan sonuçlar yalnızca incelenen duruma uygulanabilir ve bir hipotez oluşturmak amacıyla kullanılabilir. Dolayısıyla ulaşılan çalışmaların başka çalışmalar için genellenmesi söz konusu olamaz, benzer bir durum için tutarlı sonuçlar görülebilir (Blair, 2009, s.34).

Veri Toplama Araçları

Okul dışı öğrenme anket soruları. Araştırma problemi tanımlandıktan sonra, araştırma amacı doğrultusunda anket geliştirme süreci gerçekleştirilmiştir. Anket soruları oluşturulmadan önce alan yazını incelenmiş ve araştırmanın alt problemleri belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemlerine uygun olacak şekilde okul dışı öğrenme ile ilgili açık uçlu sorular araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Ankette yer alan madde sayısının fazla olması katılımcıların cevaplama isteğini azaltabilir, yorulmalarına sebep olabilir ve soruları içten yanıtlamalarına engel olabilir. Bu sonuçlar geçerli ve ulaşılmak istenilen bilgilerin önünde engel teşkil eder (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s.129). Dolayısıyla bu çalışmanın anketinde yer alan maddelerin niteliği açık uçlu sorulardan oluştuğu için, madde sayısının belirlenmesinde belirtilen olumsuz durumların oluşmaması göz önünde bulundurulmuştur. Ankette açık uçlu soru gruplarından yorumlama ve listeleme soruları yer almıştır. Açık uçlu sorular; katılımcıların soruları serbestçe yanıtladıkları, araştırmacının beklemediği yanıtların ortaya çıktığı, sonunda ayrıntılı ve geniş bilgiye ulaşıldığı avantajlara sahiptir. Yorumlama sorularını katılımcıların sorunun altında bırakılan boşluğa yanıtlamaları

istenilir, listeleme sorularını ise katılımcılar belli düzen içinde yanıtlarlar (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s.132).

Ayrıca ankette yer alan aynı konu ile ilgili soruların bir arada bulunması önemlidir. Yanıtlayacak birey anketteki düşünceye daha kolay uyum sağlayabilir. Genel sorulardan sonra özel sorular yer almalıdır (Kaptan, 1998, s.141). Oluşturulan taslak sorular aynı durumla ilgili olanlar genelden özele olacak şekilde düzenlenmiştir. Cronbach'e (1990) göre araştırmaya konu olan soruların ölçme aracında dengeli bir şekilde yer alıp araştırmayı temsil etme durumu kapsam geçerliliği ile ilgilidir. Ölçülmesi istenilen durumun iyi örneklenmesiyle bu durum sağlanır. Ölçme aracını geliştiren bireyin tamamen kendisinin değerlendirmeyi yapması yanıltıcı bir sonuç ortaya çıkarabilir. Kapsam geçerliliğini sağlamada alan uzmanları ile işbirliği yapılması ve alan uzmanlarının değerlendirmeleri neticesinde soruların düzenlenmesi önemlidir (Akt. Tavşancıl, 2006, s.38-39). Soruların araştırmanın amacına uygunluğu ile ilgili kapsam geçerliliğini belirlemede 3 fen eğitimi uzmanının ve dil uygunluğunu belirlemede 2 uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. Başlangıçta 15 açık uçlu sorudan oluşan anket soruları uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenerek soru sayısı 10'a düşürülmüştür. Ankette 1 soruya verilmesi muhtemel iki yanıtı sorunun altında alt sorular halinde yer verilerek yanıtların verilme sebebine ulaşılamaya çalışılmıştır. Alt soru ile ilgili olduğu düşünülen 3 soru da alt soruya bağlı olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Böylece ankette yer alan 2 soruya bağlı alt sorular yer almıştır. Sonuç olarak ankette 10 ana soru, 1 ana soruya bağlı 4 alt soru, 1 ana soruya bağlı 3 alt soru bulunmaktadır.

Anket soruları okul dışı öğrenme alanları, okul dışı öğrenme alanlarının avantajları, okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme süreci, okul dışı öğrenme deneyimleri, okul dışı öğrenme alanları ve ders seçimi, okul dışı öğrenme süreci etkinlikleri, okul dışı öğrenme deneyimlerinin paylaşılması, okul dışı öğrenme alanı seçim kriterleri, okul dışı öğrenme öncesinde ve sürecinde eğitim paydaşlarının rolleri konuları ile ilgilidir. Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin eğitim sürecindeki konuları göz önünde bulundurularak tüm katılımcılardaki anket sorularının aynı olması şartıyla soruların dil anlatımına bu durum yansıtılmıştır. Okul yöneticilerine, öğretmenlere, öğrencilere ve velilere sorulan okul dışı öğrenmeye ilişkin "Okul Dışı Öğrenme Anket Soruları" Ek-1, Ek-2, Ek-3 ve Ek-4'de sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri nitel verilerden oluşmaktadır. Araştırma verilerin betimsel analizi gerçekleştirilmiştir. Betimsel analiz değişkenlere ilişkin verilerin düzenlenerek özetlenip betimlenmesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019).

Nitel verilerde verilerin birbirlerinden bağımsız olmaması ve her zaman belirtilen aynı sırada ilerlememesi için belirli basamaklar dikkate alınarak veri analizi gerçekleştirilmelidir. Bu basamaklar (Creswell, 2017);

1. Verilerin analiz için hazırlanması,
2. Verilerin tamamının incelenmesi,
3. Verilerin kodlanması ve betimlenmesi,
4. Elde edilen temalar ve betimlerin sunumunun tasarlanması,
5. Elde edilen temalar ve betimlerin yorumlanarak raporlanması.

Miles Huberman (1994, akt. Cemaloğlu, 2020, ss.163-164)' a göre nitel veri analizi aşamaları;

1. Verilerin Azaltılması: Araştırmada ulaşılan veriler arasından araştırma için önemli olduğu düşünülen verilerin seçilmesi ve düzenlenmesidir. Düzenleme yoluyla verilerden kodlar ve temalar oluşturulur. Bu çalışmada "Okul Dışı Öğrenme Anket Soruları" ile ilgili araştırma grubunun verdikleri yanıtlar incelenmiş, yanıtlar arasından araştırmanın alt problemi ile ilgili olduğu düşünülen kelime ve ifadelerin seçimi yapılmıştır. Seçilen kelimeler ve ifadelerin kodlar ve temalar oluşturmak suretiyle düzenlenmiştir.
2. Verilerin Gösterimi: Düzenlenen verilerin görsel hale getirilerek sonuçların daha iyi anlaşılmasının sağlanmasıdır. Veriler bir format olacak şekilde metinler, grafikler, çizelgeler, ağlar veya matrisler aracılığıyla gösterilmektedir. Bu çalışmada okul dışı öğrenme ile ilgili araştırma grubunun verdikleri yanıtlar kodlar ve temalar oluşturularak tablo halinde sunulmuştur.
3. Sonuçların Ortaya Konması Ve Doğrulama: Ortaya çıkan sonuçların oluşturulma aşamasında kodlama yöntemleri ve araştırmacının tecrübesi gibi

durumların geçerlik bakımından doğruluğunu sağlanmaktadır. Bu çalışmada kodlamalar gerçekleştirilirken aynı veri seti iki farklı araştırmacı tarafından kodlanarak kodlamanın uygunluğu netleştirilmiştir. Kodlama tutarlılığı $[\text{Görüş birliği} / (\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100]$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliği içsel tutarlılığı sağlamaktadır ve bu değer en az ,80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Bu çalışmada veri analizi güvenilirliğini sağlamak için kodlayıcılar arası görüş birliği incelenmiş ve kodlamaları yapan araştırmacılar arasındaki uyum ,93 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin ayrıntılı tanımlanması kategorilerin gerçek durumla uyum derecesini değerlendirme fırsatı sunar (Shenton, 2004). Ayrıca alanyazını ile velilerin ilişkilendirilmesi de nitel çalışmaların değerlendirme ölçütlerindedir (Silverman, 2000). Bu çalışmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla araştırma verilerinin ulusal ve uluslararası alan yazını incelemeleri ile çeşitlenmesi, sonuçların ayrıntılı betimlenmesi ve elde edilen verilerin istenildiğinde yeniden incelenebilir şekilde dış denetime açık olması durumları sağlanmıştır.

Bölüm 4

Bulgular

Bu bölümde eğitim sürecinin paydaşları olan öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme, okul dışı öğrenme alanları ve okul dışı öğrenme süreci görüşlerinin bütüncül bir yaklaşım ile belirlenmesi amacıyla ulaşılan bulgular bulunmaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Okul dışı öğrenme alanları, diğer öğrenme alanlarından farkları, alanların seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri nelerdir? ” şeklinde tanımlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri alınmıştır.

Okul dışı öğrenme alanları ile ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri bütün halinde Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Görüşleri

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Alanı
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Kütüphane (320), Kurs (270), İnternet (251), Ev (194), TV (151), Arkadaş Ortamı (192), Müze (180), Mahalle (142), Fuar (128), Doğa (103), Tiyatro (94), Sinema (83), Fabrika (55), Hayvanat Bahçesi (49)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Öğretmen, Veli	Orman (84), Cami (46)
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Konferans Salonu (88)
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	Oyun Parkı (52)
Öğrenci, Öğretmen	Laboratuvar (68), Hastane (49), Spor Salonu (30)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	Alışveriş Merkezi (49)
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğretmen, Veli	Kültürel Gezi (61), Kültür Merkezi (43)
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	
Öğretmen	Bilim Merkezi (48), Atölye (25)
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanları ortak görüşlerinin kütüphane, kurs, internet, ev, tv, arkadaş ortamı, müze, mahalle, fuar, doğa, tiyatro, sinema, fabrika ve hayvanat bahçesi olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanları ile ilgili görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Araştırma verilerini oluşturan okul dışı öğrenme alanları; kurumsal alan, eğitim alanı, sosyal alan, sanat alanı, sanal alan, spor alanı, dini alan ve işyeri alanı temaları altında toplanmıştır.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanları ile ilgili görüşleri. Araştırmada farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin görüşleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	5. Sınıf (N=42) %	6.Sınıf (N=45) %	7.Sınıf (N=51) %	8.Sınıf (N=55) %	Toplam (N=193) %
Okul dışı öğrenme alanı	Kurumsal alan	Kütüphane	26 61,90	22 48,88	23 45,10	20 36,36	91 47,15
		Müze	10 23,81	11 24,44	12 23,53	20 36,36	53 27,46
		Hastane, İtfaiye		5 11,11	9 17,65	13 23,64	27 13,99
		Kurs	10 23,81	14 31,11	27 52,94	27 49,09	78 40,41
		Fuar	5 11,90	8 17,78	9 17,65	22 40,00	44 22,80
	Eğitim alanı	Laboratuvar	7 16,67	10 22,22	12 23,53	10 18,18	39 20,21
		Orman	4 9,52	9 20,00	15 29,41	16 29,09	44 22,80
		Doğa	4 9,52	5 11,11	8 15,69	7 12,73	24 12,44
		Hayvanat bahçesi		2 4,44	6 11,76	10 18,18	18 9,33
	Doğal alan	Arkadaş ortamı	12 28,57	21 46,67	19 37,25	26 47,27	78 40,41
		Ev	20 47,62	19 42,22	11 21,57	11 20,00	61 31,61
		Mahalle, sokak	19 45,24	12 26,67	15 29,41	10 18,18	56 29,02
		Alışveriş merkezi, çarşı, market	2 4,76	4 8,89	12 23,53	27 49,09	45 23,32
		Oyun parkı	13 30,95	7 15,56	10 19,61	12 21,82	42 21,76
		Tiyatro	3 7,14	8 17,78	13 25,49	15 27,27	39 20,21
		Sinema	4 9,52	13 28,89	10 19,61	10 18,18	37 19,17
		İnternet	11 26,19	14 31,11	20 39,22	29 52,73	74 38,34
		TV	5 11,90	15 33,33	15 29,41	14 25,45	49 25,39
		Spor alanı	Stadyum, spor salonu			4 7,84	4 7,27
	Dini alan	Cami, Mescit		2 4,44	5 9,80	8 14,55	15 7,77
		İşyeri alanı	Fabrika		3 6,67	5 9,80	7 12,73

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenme alanlarının kütüphane (%47,15), kurs (%40,41), arkadaş ortamı (%40,41) ve internet (%38,34) olduğu görülmektedir. Okul dışı öğrenme alanı olarak belirtilen

kütüphane öğrencilerin sınıf seviyelerine göre incelendiğinde en fazla 5. Sınıf (%61,90), en az 8. Sınıf öğrencilerinin görüşüdür (%36,36). İnternet, tiyatro ve alışveriş merkezi-çarşı-market okul dışı öğrenme alanları olarak sınıf seviyesi arttıkça öğrenciler tarafından daha fazla seçilmiştir. 8. Sınıf öğrencileri internet (%52,73), tiyatro (%27,27) ve alışveriş merkezi-çarşı-market (%49,09) görüşünü daha fazla belirtmiştir. Diğer sınıf seviyelerindeki öğrencilerin görüşleri incelendiğinde kütüphane 5. Sınıf (%61,90) ve 6. Sınıf (%48,88), kurs 7. Sınıf (%52,94) ve 8. Sınıf (%49,09) öğrencileri tarafından en fazla görüş olarak belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları ile ilgili görüşleri. Araştırmada farklı branş öğretmenlerinin okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin görüşleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)	
			%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Okul dışı öğrenme alanı	Kurumsal alan	Kütüphane	30	22	15	16	24	14	8	10	13	6	5	163	
			69,77	57,89	39,47	61,54	82,76	53,85	80,00	52,63	81,25	75,00	71,43	62,69	
		Müze	9	13	21	25	11	7	5	5	6	7	3	112	
			20,93	34,21	55,26	96,15	37,93	26,92	50,00	26,32	37,50	87,50	42,86	43,08	
		Hastane, İtfaiye	5		8	4		5							22
			11,63		21,05	15,38		19,23							8,46
	Kurs	16	33	13	20	18	12	5	3	6	4	5	5	135	
		37,21	81,58	34,21	76,92	62,07	46,15	50,00	15,79	37,50	50,00	71,43	51,92		
	Konferans salonu	12	7	5		6				3	2	6	5	49	
		27,91	18,42	13,16		20,69				15,79	12,50	75,00	71,43	18,85	
	Eğitim alanı	Fuar		6	12		5	3	8		8	3	4	49	
				15,79	31,58		17,24	11,54	80,00		50,00	37,50	57,14	18,85	
	Bilim merkezi			7	20	5	4	4	3	2	3			48	
				18,42	52,63	19,23	13,79	15,38	30,00	10,53	18,75			18,46	
	Laboratuvar			3	4	16	4		2					29	
				6,98	10,53	42,11	15,38		7,69					11,15	
	Doğal alan	Doğa	8	5	18	3	5	4	3	3	6	4	5	64	
			18,60	13,16	47,37	11,54	17,24	15,38	30,00	15,79	37,50	50,00	71,43	24,62	
	Orman	8	4	11	3	5	3					3		37	
			18,60	10,53	28,95	11,54	17,24	11,54				37,50		14,23	
	Hayvanat bahçesi				10		4							14	
					26,32		13,79							5,38	
	Ev	29	11	9	10	6	18	4	5	8	3	3	3	106	
		67,44	28,95	23,68	38,46	20,69	69,23	40,00	26,32	50,00	37,50	42,86	40,77		
	Sosyal alan	Mahalle, sokak,		3	11	5	4	17	8	8	10	5	4	75	
				7,89	28,95	19,23	13,79	65,38	80,00	42,11	62,50	62,50	57,14	28,85	
	Kültürel gezi			7		9	12	5	4		3	4	3	50	
				16,28		23,68	46,15	17,24	15,38		18,75	50,00	42,86	19,23	
Tiyatro	17	4	2		4			1		5	2		35		
	39,53	10,53	5,26		13,79			10,00		31,25	25,00		13,46		
Kültür merkezi	5				4	3			5	4	6	3	30		
	11,63				13,79	11,54			26,32	25,00	75,00	42,86	11,54		
Sinema					8			5		4	3		26		
					27,59			50,00		25,00	37,50		10,00		
İnternet	21	11	16	13	19	10	9	9	13	5	4	4	130		
	48,84	28,95	42,11	50,00	65,52	38,46	90,00	47,37	81,25	62,50	57,14	50,00			
TV	15	9	6	6	10	5	8	6	6	7			78		
	34,88	23,68	15,79	23,08	34,48	19,23	80,00	31,58	37,50	87,50			30,00		
Spor alan	Stadyum, spor salonu			3			3	10					2		
				7,89			30,00	52,63					28,57	8,46	
Dini alanlar	Cami, Mescit					6		22						28	
						23,08		84,62						10,77	
İşyeri alanları	Fabrika	7		8	4			6		4	3		32		
		16,28		21,05	15,38			60,00		25,00	37,50		12,31		
Atölye			6	4	3					7	5		25		
			15,79	10,53	11,54					43,75	62,50		9,62		

Tablo 7 incelendiğinde farklı branşlardan öğretmenlerin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenme alanlarının kütüphane (%62,69), kurs (%51,92), internet (%50,00) ve müze (%43,08) olduğu görülmektedir. Kütüphane Türkçe (%69,77), kurs matematik (%81,58), konferans salonu görsel sanatlar (%75,00), fuar bilişim teknolojileri (%80,00), bilim merkezi (%52,63) ve laboratuvar fen bilimleri (%42,11), müze sosyal bilgiler (%96,15), doğa müzik (%71,43) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. Orman görsel sanatlar (%37,50), hayvanat bahçesi fen bilimleri (%26,32), mahalle-sokak bilişim teknolojileri (%80,00), kültürel gezi görsel sanatlar (%50,00), tiyatro Türkçe (%39,53), kültür merkezi görsel sanatlar (%75,00), sinema bilişim teknolojileri (%50,00) öğretmenleri tarafından en fazla ifade edilmiştir. İnternet bilişim teknolojileri (%90,00), televizyon görsel sanatlar (%87,50), stadyum-spor salonu beden eğitimi ve spor (%52,63), cami-mescit din kültürü ve ahlak bilgisi (%84,62), fabrika görsel sanatlar (%37,50), atölye görsel sanatlar (%62,50) öğretmenleri tarafından en fazla görüş olarak belirtilmiştir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanları ile ilgili görüşleri.
Araştırmada okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin görüşleri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanları Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Okul Yöneticisi (N=27) %
Okul dışı öğrenme alanı	Kurumsal alan	Kütüphane	24 88,89
		Müze	15 55,56
		Kurs	26 96,30
	Eğitim alanı	Konferans salonu	19 70,37
		Fuar (Kitap, Bilim, Resim)	18 66,67
		Hayvanat bahçesi	10 37,04
	Doğal alan	Doğa	5 18,52
		Ev	12 44,44
		Oyun parkı	8 29,63
	Sosyal alan	Arkadaş ortamı	6 22,22
		Alışveriş merkezi, çarşı, market	4 14,81
		Mahalle, sokak	2 7,41
	Sanat alanı	Tiyatro	11 40,74
		Sinema	11 40,74
	Sanal alan	İnternet	24 88,89
		TV	12 44,44
	İşyeri alanı	Fabrika	3 11,11

Tablo 8 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenme alanlarının kurs (%96,30), kütüphane (%88,89), internet (%88,89) ve konferans salonu (%70,37) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme alanları ile ilgili görüşleri. Araştırmada velilerin okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin görüşleri Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Veli (N=47) %		
Okul dışı öğrenme alanı	Kurumsal alan	Kütüphane	32 68,09		
		Müze	9 19,15		
		Kurs	31 65,96		
	Eğitim alanı	Konferans Salonu		20 42,55	
			Fuar (Kitap, Bilim, Resim)	17 36,17	
		Doğal alan	Doğa	10 21,28	
			Hayvanat bahçesi	7 14,89	
	Orman		3 6,38		
	Sosyal alan	Ev		15 31,91	
			Kültürel gezi	11 23,40	
			Mahalle, sokak	9 19,15	
		Arkadaş ortamı		2 4,26	
			Oyun parkı	2 4,26	
			Kültür merkezi		13 27,66
				Tiyatro	9 19,15
		Sanat alanı	Sinema	9 19,15	
			Sanal alan	İnternet	23 48,94
				TV	12 25,53
	Dini alan	Cami, Mescit		3 6,38	
			İşyeri alanı	5 10,64	
			Fabrika		

Tablo 9 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenme alanlarının kütüphane (%68,09), kurs (%65,96), internet (%48,94) ve konferans salonu (%42,55) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı ile ilgili görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı ile ilgili görüşleri. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı ile ilgili görüşleri Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Diğer Alanlardan Farkı Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	5. Sınıf (N=42) %	6.Sınıf (N=45) %	7.Sınıf (N=51) %	8.Sınıf (N=55) %	Toplam (N=193) %
Okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı	Fiziksel özellik	Sessiz	24 57,14	28 62,22	37 72,55	17 30,91	106 54,92
		Açık alan	14 33,33	20 44,44	18 35,29	12 21,82	64 33,16
		Zengin araç-gereç, malzeme	16 38,10	19 42,22	11 21,57	10 18,18	56 29,02
	Bilgi türü	Zengin bilgi	12 28,57	33 73,33	42 82,35	47 85,45	134 69,43
		Yaşamla ilgili	5 11,90	15 33,33	26 50,98	24 43,64	70 36,27
		Araştırma imkânı	32 76,19	34 75,56	36 70,59	47 85,45	149 77,20
	Öğrenme süreci	Bilgiyi paylaşma	28 66,67	35 77,78	41 80,39	38 69,09	142 73,58
		Konu tekrarı imkânı	13 30,95	22 48,89	40 78,43	49 89,09	124 64,25
		Merak uyandıran ve ilgi çekici	17 40,48	18 40,00	29 56,86	33 60,00	97 50,26
		Esnek ve rahat	16 38,10	29 64,44	14 27,45	37 67,27	96 49,74
		Eğlenceli	30 71,43	20 44,44	27 52,94	16 29,09	93 48,19
		Gözleme dayalı	10 23,81	32 71,11	16 31,37	13 23,64	71 36,79
	Çalışma stili	Yaparak yaşayarak öğrenme	13 30,95	11 24,44	20 39,22	12 21,82	56 29,02
		Bireysel	15 35,71	27 60,00	31 60,78	17 30,91	90 46,63
		Grup	22 52,38	15 33,33	19 37,25	26 47,27	82 42,49

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkının araştırma imkânı (%77,20), bilgiyi paylaşma (%73,58), zengin bilgi (%69,43) ve konu tekrarı imkânı (%64,25) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin görüşleri sınıf seviyelerine göre incelendiğinde 5. Sınıf öğrencileri araştırma imkânı (%76,19), eğlenceli (%71,43) ve bilgiyi paylaşma (%66,67), 6. Sınıf öğrencileri ise bilgiyi paylaşma (%77,78), araştırma imkânı (%75,56) ve zengin bilgi (%73,33) en fazla görüşündedir. 7. Sınıf öğrencileri zengin bilgi (%82,35), bilgiyi paylaşma (%80,39) ve konu tekrarı imkânı (%78,43), 8. Sınıf öğrencileri ise konu tekrarı imkânı (%89,09), zengin bilgi (%85,45) ve araştırma imkânı (%85,45) görüşünü en fazla belirtmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı ile ilgili görüşleri. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı ile ilgili görüşleri Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Diğer Alanlardan Farkı Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Fiziksel özellik	Sessiz	31 72,09	14 36,84	15 39,47	7 26,92	16 55,17	7 26,92		10 52,63	5 31,25	3 37,50		108 41,54
	Zengin araç-gereç, malzeme	17 39,53	10 26,32	31 81,50	18 69,23	10 34,48	3 11,54	7 70,00	4 21,05				100 38,46
Bilgi türü	Açık alan	8 18,60	4 10,53	6 15,79	4 15,38	5 17,24	4 15,38	3 30,00	5 26,32	3 18,75		6 85,71	48 18,46
	Zengin bilgi	16 37,21	8 21,05	23 60,53	21 80,77	18 62,07	9 34,62	10 100,00	9 47,37	6 37,50	4 50,00	5 71,43	129 49,62
Okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı	Yaşamla ilgili	10 23,26	8 21,05	16 42,11	8 30,77	7 24,14	20 76,92		5 26,32	6 37,50	6 75,00	7 100,0	93 35,77
	Gözleme dayalı	18 41,86	12 31,58	26 68,42	23 88,46	10 34,48	18 69,23	6 60,00	10 52,63	9 56,25	7 87,50	3 42,86	142 54,62
Öğrenme süreci	Yaparak yaşayarak öğrenme	22 51,16	12 31,58	28 73,68	13 50,00	6 20,69	17 65,38		8 42,11	6 37,50		5 71,43	117 45,00
	Konu tekrarı imkânı	14 32,56	28 73,68	9 23,68	15 57,69	7 24,14	5 19,23	5 50,00	3 15,79	7 43,75		3 42,86	96 36,92
Çalışma Stili	Düzenli çalışma	27 62,79	14 36,84	4 10,53	12 46,15	11 37,93			5 26,32	4 25,00	4 50,00	3 42,86	84 32,31
	Bilgiyi paylaşma	15 34,88	4 10,53	4 10,53	5 19,23	6 20,69	8 30,77	9 90,00	5 26,32	4 25,00	7 87,50	6 85,71	73 28,08
Çalışma Stili	Esnek ve rahat	11 25,58	11 28,95	17 44,74	3 11,54	5 17,24		6 60,00	4 21,05	10 62,50		4 57,14	71 27,31
	Araştırma imkânı	10 23,26	13 34,21	7 18,42	9 34,62	7 24,14		9 90,00	3 15,79	4 25,00	3 37,50	5 71,42	70 26,92
Çalışma Stili	Merak uyandıran ve ilgi çekici	6 13,95	9 23,68	9 23,68	19 73,08	4 13,79		5 50,00		3 18,75	4 50,00		59 22,69
	Anında dönüt alma		5 13,16				11 42,31		9 47,37	3 18,75			28 10,77
Çalışma Stili	Bireysel	8 18,60	8 21,05	10 26,32	5 19,23	10 34,48		6 60,00		4 25,00	3 37,50	2 28,57	56 21,54
	Grup	6 13,95	3 7,89	12 31,58		5 17,24	5 19,23		4 21,05				35 13,46

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkının gözleme dayalı (%54,62), zengin bilgi (%49,62), yaparak yaşayarak öğrenme (%45,00) ve sessiz (%41,54) olduğu görülmektedir. Sessiz Türkçe (%72,09), zengin araç-gereç-malzeme fen bilimleri (%81,50), açık alan müzik (%85,71), zengin bilgi bilişim teknolojileri (%100,00), yaşamla ilgili müzik (%100,00), gözleme dayalı sosyal bilgiler (%88,46) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. Yaparak yaşayarak öğrenme fen bilimleri (%73,68), konu tekrarı imkânı matematik (%73,68), düzenli çalışma Türkçe (%62,79), bilgiyi paylaşma bilişim teknolojileri (%90,00), esnek ve rahat teknoloji ve tasarım (%62,50), araştırma imkânı (%90,00) bilişim teknolojileri öğretmenleri tarafından en fazla ifade edilmiştir. Merak uyandıran ve ilgi çekici sosyal bilgiler (%73,08), anında dönüt alma beden eğitimi ve spor (%47,37), bireysel bilişim teknolojileri (%60,00), grup fen bilimleri (%31,58) öğretmenleri tarafından en fazla görüş olarak belirtilmiştir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı ile ilgili görüşleri. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı ile ilgili görüşleri Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Diğer Alanlardan Farkı Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Okul Yöneticisi (N=27) %
Okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı	Fiziksel özellik	Sessiz	24 88,89
		Zengin araç-gereç, malzeme	22 81,48
		Açık alan	10 37,04
		Yaşamla ilgili	20 74,07
	Bilgi türü	Zengin bilgi	18 66,67
		Merak uyandıran ve ilgi çekici	13 48,15
		Kalıcı	8 29,63
		Gözleme dayalı	21 77,78
	Öğrenme süreci	Bilgiyi paylaşma	21 77,78
		Araştırma imkânı	20 74,07
		Konu tekrarı	17 62,96
		Düzenli çalışma	16 59,26
		Anında dönüt alma	13 48,15
		Yaparak yaşayarak öğrenme	11 40,74
		Bireysel	14 51,85
	Çalışma stili	Grup	13 48,15

Tablo 12 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkının sessiz (%88,89), zengin araç-gereç-malzeme (%81,48), gözleme dayalı (%77,78) ve bilgiyi paylaşma (%77,78) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı ile ilgili görüşleri. Velilerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı ile ilgili görüşleri Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Diğer Alanlardan Farkı Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Veli (N=47) %	
Okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı	Fiziksel özellik	Bilgiyi paylaşma	41 87,23	
		Sessiz	39 82,98	
		Açık alan	8 17,02	
		Zengin araç-gereç, malzeme	6 12,77	
		Zengin bilgi	45 95,74	
		Yaşamla ilgili	13 27,66	
		Araştırma imkânı	24 51,06	
		Konu tekrarı imkânı	21 44,68	
		Gözleme dayalı	17 36,17	
		Merak uyandıran ve ilgi çekici	16 34,04	
	Bilgi türü	Yaparak yaşayarak öğrenme	11 23,40	
		Bireysel	19 40,43	
		Çalışma stili	Grup	10 21,28

Tablo 13 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkının zengin bilgi (%95,74), bilgiyi paylaşma (%87,23) ve sessiz (%82,98) olduğu görülmektedir.

Okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri bütün halinde Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarının Seçilmesindeki Zorluklar İle İlgili Görüşleri

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Alanı
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Okul dışı öğrenme ortamı yetersizliği (152), Müfredat ve sınav yoğunluğu (134)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Öğretmen, Veli	Okul yöneticilerinin tutumu (172), Velilerin tutumu (141)
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	Öğretmenlerin tutumu (85)
Öğretmen, Okul Yöneticisi	Öğrenci sayısının fazla olması (124), Resmi izinlerin alınmasındaki zorluk (117), Maddi yetersizlik (57)
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	
Öğretmen	Okul dışı öğrenme ortamındaki deneyim eksikliği (93), Branşın okul dışı öğrenme ortamı ile uyumsuzluğu (93)
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ortak görüşlerinin okul dışı öğrenme ortamı yetersizliği, müfredat ve sınav yoğunluğu olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyaretinin Yapılmaması Sebepleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	5. Sınıf (N=27) %	6.Sınıf (N=29) %	7.Sınıf (N=32) %	8.Sınıf (N=38) %	Toplam (N=126) %
Okul dışı öğrenme alanı ziyaretinin yapılmaması sebebi	Öğretmenlerin tutumu	14	15	20	20	69
	Okul yöneticilerinin tutumu	51,85	51,72	62,50	52,63	54,76
	Velilerin tutumu	6	10	17	23	56
	Müfredat ve sınavların yoğunluğu	22,22	34,48	53,13	60,53	44,44
	Okul dışı öğrenme ortamı yetersizliği	10	13	19	12	54
		37,04	44,83	59,38	31,58	42,86
				11	27	38
			3	5	9	14
		11,11	17,24	28,13	36,84	24,60

Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanı ziyaretinin yapılmaması sebeplerinin öğretmenlerin tutumu (%54,76) ve okul yöneticilerinin tutumu (%44,44) olduğu görülmektedir. Müfredat ve sınavların yoğunluğu yalnızca 7. Sınıf (%34,38) ve 8. Sınıf öğrencileri (%71,05) tarafından okul dışı öğrenme alanı ziyaretinin yapılmaması sebebi olarak belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyaretinin Yapılmaması Sebepleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Türkçe (N=25)	Matematik (N=25)	Fen Bilimleri (N=31)	Sosyal Bilgiler (N=14)	İngilizce (N=27)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=21)	Bilişim Teknolojileri (N=7)	Beden Eğitimi ve Spor (N=16)	Teknoloji ve Tasarım (N=10)	Görsel Sanatlar (N=6)	Müzik (N=5)	Toplam (N=187)	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Okul dışı öğrenme alanı ziyaretinin yapılmaması sebebi	Güvenlik	18	19	16	13	20	19	5	12	5	4	4	135	
	Öğrenci sayısının fazla olması	18	16	13	8	16	16	6	5	9	4	3	114	
	Resmi izinlerin alınmasındaki zorluk	15	13	28	5	11	12	3	10	4	3	3	107	
	Okul dışı öğrenme ortamı yetersizliği	11	18	20	8	12	12	6	5	5	5	3	105	
	Okul yöneticilerinin tutumu	19	16	12	10	10	13	6	6	5	4	3	104	
	Okul dışı öğrenme ortamındaki deneyim eksikliği	20	14	10	8	13	8	2	9	6	1	2	93	
	Branşın okul dışı öğrenme ortamı ile uyumsuzluğu	10	24	7	5	15	8	3	8	8	4	1	93	
	Velinin tutumu	14	11	10	8	7	10	3	6	5	2	1	77	
	Müfredat ve sınavların yoğunluğu	21	23	13	10	6	4							77
	Maddi yetersizlik	6	9	16	7	3	2		4	3		2	52	
			24,00	36,00	51,61	50,00	11,11	9,52		25,00	30,00		40,00	27,81
			72,00	76,00	51,61	92,86	74,07	90,48	71,43	75,00	50,00	66,67	80,00	72,19
			72,00	64,00	41,94	57,14	59,26	76,19	85,71	31,25	90,00	66,67	60,00	60,96
			60,00	52,00	90,32	35,71	40,74	57,14	42,86	62,50	40,00	50,00	60,00	57,22
			44,00	72,00	64,52	57,14	44,44	57,14	85,71	31,25	50,00	83,33	60,00	56,15
		76,00	64,00	38,71	71,43	37,04	61,90	85,71	37,50	50,00	66,67	60,00	55,61	
		80,00	56,00	32,26	57,14	48,15	38,10	28,57	56,25	60,00	16,67	40,00	49,73	
		40,00	96,00	22,58	35,71	55,56	38,10	42,86	50,00	80,00	66,67	20,00	49,73	
		56,00	44,00	32,26	57,14	25,93	47,62	42,86	37,50	50,00	33,33	20,00	41,18	
		84,00	92,00	41,94	71,43	22,22	19,05						41,18	

Tablo 16 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanı ziyaretinin yapılmaması sebeplerinin güvenlik (%72,19), öğrenci sayısının fazla olması (%60,96) ve resmi izinlerin alınmasındaki zorluk (%57,22) olduğu görülmektedir. Güvenlik sosyal bilgiler (%92,86), öğrenci sayısının fazla olması teknoloji ve tasarım (%90,00), resmi izinlerin alınmasındaki zorluk fen bilimleri (%90,32), okul dışı öğrenme ortamı yetersizliği bilişim teknolojileri (%85,71), okul yöneticilerinin tutumu bilişim teknolojileri (%85,71) öğretmenleri tarafından en fazla

belirtilmiştir. Okul dışı öğrenme ortamındaki deneyim eksikliği Türkçe (%80,00), branşın okul dışı öğrenme ortamı ile uyumsuzluğu matematik (%96,00), müfredat ve sınavların yoğunluğu matematik (%92,00), maddi yetersizlik fen bilimleri (%51,61) öğretmenleri tarafından en fazla görüş olarak belirtilmiştir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyaretinin Yapılmaması Sebepleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Okul Yöneticisi (N=17) %
	Güvenlik	14 82,35
	Müfredat ve sınavların yoğunluğu	11 64,71
Okul dışı öğrenme alanı ziyaretinin yapılmaması sebebi	Resmi izinlerin alınmasındaki zorluk	10 58,82
	Öğrenci sayısının fazla olması	10 58,82
	Okul dışı öğrenme ortamı yetersizliği	6 35,29
	Maddi yetersizlik	5 29,41

Tablo 17 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanı ziyaretinin yapılmaması sebeplerinin güvenlik (%82,35), müfredat ve sınavların yoğunluğu (%64,71) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri. Velilerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklar ile ilgili görüşleri Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyaretinin Yapılmaması İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Veli (N=26) %
Okul dışı öğrenme alanı ziyaretinin yapılmaması sebebi	Öğretmenlerin tutumu	16 61,54
	Okul yöneticilerinin tutumu	12 46,15
	Okul dışı ortam yetersizliği	10 38,46
	Velilerin tutumu	10 38,46
	Müfredat ve sınavların yoğunluğu	8 30,77

Tablo 18 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanı ziyaretinin yapılmaması sebeplerinin öğretmenlerin tutumu (%61,54) ve okul yöneticilerinin tutumu (%46,15) olduğu görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme ile ilgili görüşleri nelerdir?” şeklinde tanımlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri alınmıştır.

Okul dışı öğrenme alanında gerçekleşen öğrenme süreci ile ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri bütün halinde Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 20

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanında Gerçekleşen Öğrenme Süreci Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
		(N=42) %	(N=45) %	(N=51) %	(N=55) %	(N=193) %
Okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme	Aktif öğrenme	30	37	38	52	157
		71,43	82,22	74,51	94,55	81,35
	Gözlem	29	27	41	43	140
		69,05	60,00	80,39	78,18	72,54
	Sosyal öğrenme	27	25	31	37	120
		64,29	59,52	60,78	67,27	62,18
	Eğlenerek öğrenme	38	36	21	20	115
		90,48	80,00	41,18	36,36	59,59
	Bireysel öğrenme	21	25	27	28	101
		50,00	55,56	52,94	50,91	52,33
	Dinleme	15	34	25	21	95
		35,71	75,56	49,02	38,18	49,22
	Araştırma-İnceleme	27	32	17	16	92
		64,29	71,11	33,33	29,09	47,67
	Okuma	20	21	25	18	84
		47,62	46,67	49,02	32,73	43,52
	Etkinlik ve deney	29	19	16	15	79
		69,05	42,22	31,37	27,27	40,93
	Konu tekrarı-test çözme	15	17	20	22	74
		35,71	37,78	39,22	40,00	38,34
Soru-cevap	8	14	20	21	63	
	19,05	31,11	39,22	38,18	32,64	
Yaratıcılığı geliştirme	11	17	8	9	45	
	26,19	37,78	15,69	16,36	23,32	
Ürün oluşturma	7	8	10	13	38	
	16,67	17,78	19,61	23,64	19,69	
Kendiliğinden öğrenme	14	10	6	7	37	
	33,33	22,22	11,76	12,73	19,17	

Tablo 20 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenmenin aktif öğrenme (%81,35), gözlem (%72,54), sosyal öğrenme (%62,18) ve eğlenerek öğrenme (%59,59) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin görüşleri sınıf seviyelerine göre incelendiğinde 5. Sınıf öğrencileri eğlenerek öğrenme (%90,48), etkinlik-deney (%69,05), sosyal öğrenme (%64,29), kendiliğinden öğrenme (%33,33) görüşlerini diğer sınıf seviyelerine göre en fazla belirtmişlerdir. Sınıf seviyesi arttıkça eğlenerek öğrenme, etkinlik-deney ile ilgili belirtilen görüş azalmaktadır. 8. Sınıf öğrencileri konu tekrarı-test çözme (%40,00) ve ürün oluşturma (%23,64) görüşlerini diğer sınıf seviyelerine göre en fazla belirtmişlerdir. Sınıf seviyesi arttıkça konu tekrarı-test çözme ve ürün oluşturma ile ilgili belirtilen görüşlerin arttığı görülmektedir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme ile ilgili görüşleri. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme ile ilgili görüşleri Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanında Gerçekleşen Öğrenme Süreci Görüşleri

Tema	Kod												
		Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme	Araştırma-İnceleme	36 83,72	25 65,79	30 78,95	19 73,08	24 82,76	15 57,69	8 80,00	10 52,63	13 81,25	5 62,50		185 71,15
	Gözlem	22 51,16	20 52,63	35 92,11	24 92,31	10 34,48	16 61,54	6 60,00	15 78,95	12 75,00	4 50,00	4 57,14	168 64,62
	Aktif öğrenme	25 58,14	18 47,37	32 84,21	17 65,38	13 44,83	20 76,92	5 50,00	13 68,42	9 56,25	5 62,50	3 42,86	160 61,54
	Dinleme	24 55,81	18 47,37	10 26,32	21 80,77	15 51,72	10 38,46	7 70,00	11 57,89	6 37,50	7 87,50	2 28,57	131 50,38
	Okuma	27 62,79	17 44,74	11 28,95	15 57,69	16 55,17	7 26,92		8 42,11	5 31,25	4 50,00	3 42,86	113 43,46
	Sosyal öğrenme	19 44,19	9 23,68	8 21,05	17 65,38	18 62,07	23 88,46	6 60,00	15 78,95	12 75,00	3 37,50	2 28,57	132 50,77
	Bireysel öğrenme	19 44,19	27 71,05	10 26,32	11 42,31	8 27,59		5 50,00	7 36,84	10 62,50	4 50,00	3 42,86	104 40,00
	Konu tekrarı-test çözme	16 37,21	25 65,79	5 13,16	10 38,46	15 51,72		5 50,00	12 63,16	6 37,50	3 37,50	4 57,14	101 38,85
	Eğlenerek öğrenme	10 23,26	7 18,42	13 34,21	8 30,77	10 34,48	4 15,38	6 60,00	16 84,21	14 87,50	4 50,00	3 42,86	95 36,54
	Etkinlik ve deney	3 6,98	11 28,95	29 76,32	9 34,62	4 13,79	8 30,77	4 40,00	2 10,53	5 31,25		2 28,57	77 29,62
	Soru-cevap	8 18,60	4 10,53	3 7,89	13 50,00	12 41,38	7 26,92	5 50,00	9 47,37	3 18,75	6 75,00	3 42,86	73 28,08
	Yaratıcılığı geliştirme			19 50,00		9 31,03		4 40,00	12 63,16	7 43,75	2 25,00	4 57,14	57 21,92
	Kendiliğinden öğrenme	5 11,63			6 23,08	8 27,59	11 42,31		10 52,63	11 68,75		4 57,14	55 21,15
	Ürün oluşturma		5 13,16	17 44,74	6 23,08		4 15,38	3 30,00		5 31,25	5 62,50	4 57,14	49 18,85
	Grup tartışması yapma	4 9,30		7 18,42	6 23,08	6 20,69	5 19,23	6 60,00		9 56,25	3 37,50		46 17,69

Tablo 21 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenmenin araştırma-inceleme (%71,15), gözlem (%64,62), aktif öğrenme (%61,54) ve dinleme (%50,38) olduğu görülmektedir. Araştırma-inceleme Türkçe (%83,72), gözlem sosyal bilgiler (%92,31), aktif öğrenme fen bilimleri (%84,21), dinleme görsel sanatlar (%87,50), okuma Türkçe (%62,79), sosyal öğrenme din kültürü ve ahlak bilgisi (%88,46) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. Bireysel öğrenme matematik (%71,05), konu tekrarı-test çözme matematik (%65,79), eğlenerek öğrenme teknoloji ve tasarım (%87,50), etkinlik ve deney fen bilimleri (%76,32), soru-cevap görsel sanatlar (%75,00) öğretmenleri tarafından en fazla ifade edilmiştir. Yaratıcılığı geliştirme beden eğitimi ve spor (%63,16), kendiliğinden öğrenme müzik (%57,14), ürün oluşturma görsel sanatlar (%62,50), grup tartışması yapma bilişim teknolojileri (%60,00) öğretmenleri tarafından en fazla görüş olarak belirtilmiştir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme ile ilgili görüşleri. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme ile ilgili görüşleri Tablo 22'de sunulmuştur.

Tablo 22

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanında Gerçekleşen Öğrenme Süreci Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi (N=27) %
Okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme	Konu tekrarı-test çözme	25
		92,59
	Dinleme	25
		92,59
	Araştırma-İnceleme	22
		81,48
	Soru-cevap	20
		74,07
	Aktif öğrenme	20
		74,07
	Okuma	18
		66,67
Gözlem	15	
	55,56	
Sosyal öğrenme	12	
	44,44	
Bireysel öğrenme	10	
	37,04	
Kendiliğinden öğrenme	5	
	18,52	

Tablo 22 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenmenin konu tekrarı-test çözme (%92,59), dinleme (%92,59) ve araştırma-inceleme (%81,48) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme ile ilgili görüşleri. Velilerin okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme ile ilgili görüşleri Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanında Gerçekleşen Öğrenme Süreci Görüşleri

Tema	Kod	Veli (N=47)
		%
	Dinleme	45 95,74
	Soru-cevap	38 80,85
	Konu tekrarı-test çözme	34 72,34
	Araştırma-İnceleme	32 68,09
Okul dışı öğrenme alanlarında öğrenme	Okuma	29 61,70
	Gözlem	26 55,32
	Bireysel öğrenme	18 38,30
	Sosyal öğrenme	15 31,91
	Etkinlik ve deney	13 27,66
	Yaraticılığını geliştirme	10 21,28
	Ürün oluşturma	6 12,77

Tablo 23 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca görüşlerin okul dışı öğrenmenin dinleme (%95,74), soru-cevap (%80,85) ve konu tekrarı-test çözme (%72,34) olduğu görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okul dışı öğrenme alanları ile ilgili daha önce gerçekleşen deneyimleri ve deneyimlerini diğer öğrencilerle paylaşımı nelerdir?” şeklinde tanımlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri alınmıştır.

Okul dışı öğrenme alanında gerçekleşen öğrenme süreci ile ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri bütün halinde Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Öğrenme İle İlgili Görüşleri

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Öğrenme
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Gözlem (349), Araştırma-İnceleme (331), Dinleme (296), Sosyal Öğrenme (279), Okuma (244), Konu Tekrarı-Test (234), Bireysel Öğrenme (233), Soru-Cevap (194)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	Aktif Öğrenme (337), Kendiliğinden Öğrenme (97)
Öğrenci, Öğretmen, Veli	Etkinlik Deney (169), Yaratıcılığı Geliştirme (112), Ürün Oluşturma (93)
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Eğlenerek Öğrenme (210)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	
Öğretmen	Grup Tartışması Yapma (46)
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 24 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme deneyimleri ortak görüşlerinin gözlem, araştırma-inceleme, dinleme, sosyal öğrenme, okuma, konu tekrarı-test, bireysel öğrenme, ve soru-cevap olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme deneyimleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme deneyimleri ile ilgili görüşleri. Öğrencilerin okul dışı öğrenme deneyimleri ile ilgili görüşleri Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 25

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf (N=42) %	6.Sınıf (N=45) %	7.Sınıf (N=51) %	8.Sınıf (N=55) %	Toplam (N=193) %
Okul dışı öğrenme deneyimi	Var	11 26,19	16 35,56	19 37,25	21 38,18	67 34,72
	Yok	31 73,81	29 64,44	32 62,75	34 61,82	126 65,28

Tablo 25 incelendiğinde okul dışı öğrenme deneyimi olan öğrencilerin (%34,72), olmayan öğrencilere (%65,28) göre daha az olduğu görülmektedir. 8. Sınıf öğrencilerinin (%38,18) okul dışı öğrenme deneyimleri, 5. Sınıf öğrencilerine (%26,19) göre daha fazladır. Sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin okul dışı deneyimlerinin arttığı görülmektedir.

Tablo 26

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Öğrenme Alanı ve Konuları

Tema	Alt Tema	Konu/Etkinlik	5. Sınıf (N=11) %	6.Sınıf (N=16) %	7.Sınıf (N=19) %	8.Sınıf (N=21) %	Toplam (N=67) %
Okul dışı öğrenme alanı	Fuar	Kitap okumanın önemi	6 54,55	11 68,75	14 73,68	16 76,19	47 70,15
		12 Şubat Maraş'ın Kurtuluşu görsel sunumu	8 72,73	9 56,25	12 63,16	13 61,90	42 62,69
	Maraş müzesi	TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği	5 45,45	10 62,50	11 57,89	14 66,67	40 59,70
		Müze eserlerinin tanınması	4 36,36	8 50,00	8 42,11	9 42,86	29 43,28
	Ortaokul	TÜBİTAK 4006 Bilim Fuarı		2 12,50	5 26,32	3 14,29	10 14,93
	Halk kütüphanesi	Değerler eğitimi		2 12,50	4 21,05	2 9,52	8 11,94

Tablo 26 incelendiğinde okul dışı öğrenme deneyimi olan öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı deneyimlerinin fuarda kitap okumanın önemi (%70,15), Maraş Kalesi'nde 12 Şubat Maraş'ın Kurtuluşu görsel sunumu (%62,69) ve alışveriş merkezinde TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği (%59,70) olduğu görülmektedir. Öğrenci deneyimleri sınıf seviyelerine göre incelendiğinde 6. Sınıf (%68,75), 7. Sınıf

(%73,68) ve 8. Sınıf (%76,19) öğrencilerinin en fazla fuarda kitap okumanın önemi deneyimine, 5. Sınıf öğrencilerinin ise (%72,73) Maraş Kalesi'nde 12 Şubat Maraş'ın Kurtuluşu görsel sunumu deneyimine sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme deneyimleri ile ilgili görüşleri.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme deneyimleri ile ilgili görüşleri Tablo 27'de sunulmuştur.

Tablo 27

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme deneyimi	Var	18 41,86	13 34,21	7 18,42	12 46,15	2 6,90	5 19,23	3 30,00	3 15,79	6 37,50	2 25,00	2 28,57	73 28,08
	Yok	25 58,14	25 65,79	31 81,58	14 53,85	27 93,10	21 80,77	7 70,00	16 84,21	10 62,50	6 75,00	5 71,43	187 71,92

Tablo 27 incelendiğinde okul dışı öğrenme deneyimi olan öğretmenlerin (%28,08), olmayan öğretmenlere (%71,92) göre daha az olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler (%46,15) ve Türkçe (%41,86) öğretmenlerinin okul dışı öğrenme deneyimlerinin daha fazla, beden eğitimi ve spor (%15,79) ve İngilizce (%6,90) öğretmenlerinin okul dışı öğrenme deneyimlerinin ise daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 28

Öğretmenlerin Öğrenme Deneyimlerinin Öğrenme Alanı ve Konuları

Tema	Alt Tema	Konu/Etkinlik	Türkçe (N=18)	Matematik (N=13)	Fen Bilimleri (N=7)	Sosyal Bilgiler (N=12)	İngilizce (N=2)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=6)	Bilişim Teknolojileri (N=3)	Beden Eğitimi ve Spor (N=3)	Teknoloji ve Tasarım (N=6)	Görsel Sanatlar (N=2)	Müzik (N=2)	Toplam (N=73)
			%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme alanı	Fuar	Kitap okumanın önemi	16 88,89	5 38,46	2 28,57	7 58,33		4 80,00			2 33,33			36 49,32
	Alışveriş merkezi	TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği	2 11,11	1 7,69	6 85,71	2 16,67		2 40,00	2 66,67	1 33,33	3 50,00			19 26,03
	Fen lisesi	Okulların tanınması	1 5,56		2 28,57	1 8,33	1 50,00		1 33,33	2 66,67	2 33,33		1 50,00	11 15,07
	Kültür merkezi	Çanakkale Destanı tiyatrosu	2 11,11			2 16,67	1 50,00		1 33,33	1 33,33	2 33,33	1 50,00	1 50,00	11 15,07
		Sınav motivasyon semineri		3 23,08			1 50,00							4 5,48
	Ortaokul	TÜBİTAK 4006 Bilim Fuarı		2 15,38	4 57,14				2 66,67		1 16,67	1 50,00	1 50,00	11 15,07
	Halk kütüphanesi	Verimli ders çalışma semineri		2 15,38	1 14,29		1 50,00	1 20,00	1 33,33		1 16,67	1 50,00	1 50,00	9 12,33
		Değerler eğitimi semineri	2 11,11					2 40,00		1 33,33	1 16,67	1 50,00		7 9,59
	Maraş kalesi	12 Şubat Maraş'ın Kurtuluşu görsel sunumu				8 66,67		1 20,00						9 12,33
	Yedi güzel adam müzesi	Edebiyatımızın isimlerinin tanınması	5 28,00			2 16,67								7 9,59
	Cami	Dini mekânların tanınması						5 100,00						5 6,85
	Maraş müzesi	Müze eserlerinin tanınması				2 16,67						1 50,00		3 4,11

Tablo 28 incelendiğinde okul dışı öğrenme deneyimi olan öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı deneyimlerinin fuarda kitap okumanın önemi (%49,32), alışveriş merkezinde TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği (%26,03) ve fen lisesinde okullarının tanınması (%15,07), ortaokulda TÜBİTAK 4006 Bilim Fuarı (%15,07) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerden bazıları çoğunlukla kendi alanı ile ilgili okul

dışı öğrenme alanlarını ziyaret etmiştir. Türkçe öğretmenleri fuarda kitap okumanın önemi (%88,89), fen bilimleri öğretmenleri alışveriş merkezinde TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği (%85,71) ve ortaokullarda TÜBİTAK 4006 Bilim Fuarı (%57,14) ziyaretini en fazla gerçekleştirmiştir. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin camilerde dini mekânların tanınması (%100,00), sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise Maraş Kalesi'nde 12 Şubat Maraş'ın Kurtuluşu görsel sunumu (%66,67) ziyaretini gerçekleştirdiği görülmektedir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme deneyimleri ile ilgili görüşleri.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme deneyimleri ile ilgili görüşleri Tablo 29'da sunulmuştur.

Tablo 29

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Deneyimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi (N=27) %
Okul dışı öğrenme deneyimi	Var	10 37,04
	Yok	17 62,96

Tablo 29 incelendiğinde okul dışı öğrenme deneyimi olan okul yöneticilerinin (%37,04), olmayan yöneticilere (%62,96) göre daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 30

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Öğrenme Alanı ve Konuları

Tema	Alt Tema	Konu/Etkinlik	Okul Yöneticisi (N=10) %
Okul dışı öğrenme alanı	Fen lisesi	Okulların tanınması	10 100,00
	Fuar	Kitap okumanın önemi	7 70,00
	Alışveriş merkezi	TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği	6 60,00
	Ortaokul	TÜBİTAK 4006 Bilim Fuarı	4 40,00
	Halk kütüphanesi	Değerler eğitimi	3 30,00
	Kültür merkezi	Masal saati ve gölge oyunu	3 30,00
	Cami	Dini mekânların tanınması	2 20,00

Tablo 30 incelendiğinde okul dışı öğrenme deneyimi olan okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme deneyimlerinin fen lisesinde okulların tanınması (%100,00), fuarda kitap okumanın önemi (%70,00) ve alışveriş merkezinde TÜBİTAK 4007 Bilim şenliği (%60,00) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme deneyimleri ile ilgili görüşleri. Velilerin okul dışı öğrenme deneyimleri ile ilgili görüşleri Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 31

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli (N=47) %
Okul dışı öğrenme deneyimi	Var	21 44,68
	Yok	26 55,32

Tablo 31 incelendiğinde okul dışı deneyimi olan öğrencilerin velilerinin (%44,68), olmayan velilere (%55,32) göre daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 32

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı ve Konuları Deneyimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Konu/Etkinlik	Veli (N=21) %
Okul dışı öğrenme alanı	Fuar	Kitap okumanın önemi	17 80,95
	Alışveriş merkezi	TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği	16 76,19
	Maraş kalesi	12 Şubat Maraş'ın Kurtuluşu görsel sunumu	12 57,14
	Ortaokul	TÜBİTAK 4006 Bilim Fuarı	11 52,38
	Maraş müzesi	Müze eserlerinin tanınması	10 47,62
	Halk kütüphanesi	Değerler eğitimi	7 33,33

Tablo 32 incelendiğinde okul dışı öğrenme deneyimi olan öğrenci velilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme öğrenci deneyimlerinin fuarda kitap okumanın önemi (%80,95), alışveriş merkezinde TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği (%76,19) ve Maraş Kalesi'nde 12 Şubat Maraş'ın Kurtuluşu görsel sunumu (%57,14) olduğu görülmektedir.

Tablo 33

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Deneyimleri Öncesi Hazırlıklar İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	5. Sınıf (n=11) %	6.Sınıf (n=16) %	7.Sınıf (n=19) %	8.Sınıf (n=21) %	Toplam (n=67) %
Okul dışı öğrenme alanı ziyareti öncesi hazırlık	Okul yöneticisi	Öğretmenleri ve öğrencileri belirlenmek	10 90,91	14 87,50	13 68,42	13 61,90	50 74,63
		Ulaşım aracını temin edilmek	9 81,82	12 75,00	15 78,95	11 52,38	47 70,15
	Öğretmen	Öğrencileri belirlenmek	11 100,00	12 75,00	10 52,63	15 71,43	48 71,64
		Ortam ile ilgili öğrencilere bilgi vermek	10 90,91	10 62,50	12 63,16	11 52,38	43 64,18
		Ortamın kurallarını ve özelliklerini öğrenmek	11 100,00	15 93,75	13 68,42	10 47,62	49 73,13
	Öğrenci	Ortamda sorulacak soruları hazırlanmak	8 72,73	9 56,25	5 26,32	4 19,05	26 38,81
		Veli	İzin belgesini imzalamak	11 100,00	16 100,00	19 100,00	17 80,95

Tablo 33 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme deneyim hazırlıklarının velilerin izin belgesini imzalaması (%94,03), okul yöneticilerinin öğretmenleri ve öğrencileri belirlemesi (%74,63) ve öğretmenlerin öğrencileri belirlemesi (%71,64) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde 5, 6 ve 7. Sınıf öğrencilerinin tamamı (%100,00) velilerin izin belgesinin imzalaması hazırlığını yaptığını belirtirken, 8. Sınıf öğrencilerinin bu konudaki görüşü (%80,95) diğer öğrencilere göre daha azdır. Okul yöneticilerinin öğretmen ve öğrencileri belirlemesi ve ulaşım aracı temin etmesi, öğrencilerin ortam kurallarını-özelliklerini öğrenmesi ve ortamda sorulacak soruları hazırlaması ile ilgili görüşlerin sınıf seviyesi arttıkça azaldığı görülmektedir.

Okul dışı öğrenme alanı deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ile ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri bütün halinde Tablo 34'te sunulmuştur.

Tablo 34

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı Konusundaki Görüşleri

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Benzer uygulamayı yapmak (130), Konu hakkında tartışmak (93), Okulun web sitesinden paylaşmak (73)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	Fotoğraf veya video sunusu ile anlatmak (193), Broşür veya afiş dağıtımı (68)
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Sohbet ortamında anlatmak (150)
Öğrenci, Okul Yöneticisi,	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	Proje geliştirmek (11)
Öğretmen	
Okul Yöneticisi	
Veli	Konuyu okulda tekrar etmek (16)

Tablo 34 incelendiğinde okul dışı öğrenme alanı deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ortak görüşlerinin benzer uygulamayı yapmak, konu hakkında tartışmak ve okulun web sitesinden paylaşmak olduğu görülmektedir.

Tablo 35

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Deneyimi Sonrası Çalışmalar İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	5. Sınıf (N=11) %	6.Sınıf (N=16) %	7.Sınıf (N=19) %	8.Sınıf (N=21) %	Toplam (N=67) %
Okul dışı öğrenme alanı ziyareti sonrası çalışma	Ziyaretin okulun web sitesinde haber olarak paylaşılması	8	12	14	10	44
	Diğer öğrencilere bilgilerin verilmesi	72,73	75,00	73,68	47,62	65,67
	Çalışma yok	5	7	10	5	27
	Okul panosuna bilgilerin asılması	45,45	43,75	52,63	23,81	40,30
		2	3	5	7	17
		18,18	18,75	26,32	33,33	25,37
		3	5	3	2	13
		27,27	31,25	15,79	9,52	19,40

Tablo 35 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanı ziyareti sonrası çalışmaların ziyaretin okulun web sitesinde haber olarak paylaşılması (%65,67) ve diğer öğrencilere bilgilerin verilmesi (%40,30) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde okul dışı alan ziyareti sonrası çalışmanın olmadığını belirten en fazla 8. Sınıf (%33,33), en az ise 5. Sınıf öğrencilerinin (%18,18) olduğu görülmektedir.

Tablo 36

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Öncesi Hazırlıklar İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Türkçe (N=18)	Matematik (N=13)	Fen Bilimleri (N=7)	Sosyal Bilgiler (N=12)	İngilizce (N=2)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=5)	Bilişim Teknolojileri (N=3)	Beden Eğitimi ve Spor (N=3)	Teknoloji ve Tasarım (N=6)	Görsel Sanatlar (N=2)	Müzik (N=2)	Toplam (N=73)	
			%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Okul yöneticisi	Öğretmenleri ve öğrencileri belirlemek		8 44,44	3 23,08	6 85,71	12 100,00	2 100,00	5 100,00	2 66,67	3 100,00	5 83,33	2 100,00	2 100,00	50 68,49	
	Ulaşım aracını temin etmek		5 27,78	2 15,38	4 57,14	3 25,00		3 60,00	1 33,33	1 33,33	2 33,33	2 100,00	1 50,00	24 32,88	
Okul dışı öğrenme alanı ziyareti öncesi hazırlık	Velilerden izinleri almak		8 44,44	3 23,08	7 100,00	11 91,67	2 100,00	4 80,00	3 100,00	2 66,67	5 83,33	1 50,00	2 100,00	48 65,75	
	Öğretmen	Ortam ile ilgili öğrencilere bilgi vermek	7 38,89	3 23,08	5 71,43	10 83,33	2 100,00	3 60,00	2 66,67	2 66,67	4 66,67	1 50,00	2 100,00	41 56,16	
	Öğrenci	Ortam kurallarını ve özelliklerini öğrenmek	7 38,89	3 23,08	6 85,71	8 66,67	1 50,00	2 40,00	2 66,67	2 33,33	1 33,33	4 66,67	2 100,00	1 50,00	37 50,68
		Ortamda sorulacak soruları hazırlamak	5 27,78	1 7,69	2 28,57	2 16,67					1 33,33	2 33,33		1 50,00	14 19,18
Veli	İzin belgesini imzalamak		8 44,44	3 23,08	5 71,43	8 66,67	2 100,00	3 60,00	3 100,00	2 66,67	4 66,67	1 50,00	2 100,00	41 56,16	
	Maddi kaynak sağlamak		5 27,78	2 15,38	4 57,14	5 41,67	1 50,00	2 40,00	2 66,67	2 66,67	5 83,33	1 50,00	1 50,00	30 41,10	

Tablo 36 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme deneyim hazırlıklarının okul yöneticilerinin öğretmenleri ve öğrencileri belirlemesi (%68,49), öğretmenlerin velilerden izin alması (%65,75), öğrencilerin ortam kurallarını ve özelliklerini öğrenmesi (%50,68) ve velilerin izin belgesini imzalaması (%56,16) olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin öğretmenleri ve öğrencileri belirlediği okul dışı öğrenme hazırlığı deneyimine sosyal bilgiler, İngilizce, din kültürü ve ahlak bilgisi, beden eğitimi ve spor, görsel sanatlar ve müzik öğretmenlerinin tamamı (%100,00) sahiptir. Öğretmenlerin velilerden izin alması fen bilimleri,

İngilizce, bilişim teknolojileri, müzik öğretmenlerinin tamamının (%100,00) okul dışı öğrenme hazırlığı deneyimidir. Öğrencilerin ortam kurallarını ve özelliklerini öğrenmesi görsel sanatlar öğretmenlerinin tamamının (%100,00) okul dışı öğrenme hazırlığı deneyimidir. Velilerin izin belgesini imzalaması ise İngilizce, bilişim teknolojileri ve müzik öğretmenlerinin tamamının (%100,00) okul dışı öğrenme hazırlığı deneyimi olduğu görülmektedir.

Tablo 37

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Sonrası Çalışmalar İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Türkçe (N=18)	Matematik (N=13)	Fen Bilimleri (N=7)	Sosyal Bilgiler (N=12)	İngilizce (N=2)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=5)	Bilişim Teknolojileri (N=3)	Beden Eğitimi ve Spor (N=3)	Teknoloji ve Tasarım (N=6)	Görsel Sanatlar (N=2)	Müzik (N=2)	Toplam (N=73)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme alanı ziyareti sonrası çalışma	Ziyaretin okulun web sitesinde haber olarak paylaşılması	6 33,33	3 23,08	5 71,43	5 41,67	2 100,00	3 60,00	2 66,67	3 100,00	5 83,33	2 100,00	2 100,00	38 52,05
	Diğer öğrencilere bilgilerin verilmesi	5 27,78	3 23,08	3 42,86	4 33,33	2 100,00	4 80,00	2 66,67	2 66,67	5 83,33	1 50,00	1 50,00	32 43,84
	Okul panosuna bilgilerin asılması	6 33,33	2 15,38	3 42,86	3 25,00		3 60,00	2 66,67		2 33,33	1 50,00	2 100,00	24 32,88
	Çalışma yok	2 11,11	5 38,46	2 28,57	4 33,33		1 20,00	1 33,33		1 16,67			16 21,92

Tablo 37 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanı ziyareti sonrası çalışmaların ziyareti okulun web sitesinde haber olarak paylaşılması (%52,05) ve diğer öğrencilere bilgilerin verilmesi (%43,84) olduğu görülmektedir. Ziyaretin okulun web sitesinde haber olarak paylaşılması İngilizce, beden eğitimi ve spor, görsel sanatlar ve müzik öğretmenlerinin tamamının (%100,00) deneyimidir. Diğer öğrencilere bilgilerin verilmesi İngilizce, okul

panosuna bilgilerin asılması ise müzik öğretmenlerinin tamamının (%100,00) deneyimi olduğu görülmektedir.

Tablo 38

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Öncesi Hazırlıklar İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Okul Yöneticisi (N=10) %
Okul dışı öğrenme alanı ziyareti öncesi hazırlık	Okul yöneticisi	Öğretmenleri ve öğrencileri belirlenmek	10 100,00
		Ulaşım aracını temin etmek	7 70,00
	Öğretmen	Ortam ile ilgili öğrencilere bilgi vermek	10 100,00
		Velilerden izinleri almak	6 60,00
	Öğrenci	Ortamın kurallarını ve özelliklerini öğrenmek	9 90,00
		Veli	İzin belgesini imzalanmak
	Maddi kaynak sağlamak		4 40,00

Tablo 38 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı deneyim hazırlıklarının okul yöneticilerinin öğretmenleri ve öğrencileri belirlemesi (%100,00), öğretmenlerin ortam ile ilgili öğrencilere bilgi vermesi (%100,00), öğrencilerin ortamın kurallarını ve özelliklerini öğrenmesi (%90,00) ve velilerin izin belgesi imzalanması (%90,00) olduğu görülmektedir.

Tablo 39

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanı Ziyareti Sonrası Çalışmalar İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Okul Yöneticisi (N=10) %
Okul dışı öğrenme alanı ziyareti sonrası çalışma	Ziyaretin okulun web sitesinde haber olarak paylaşılması	100,00
	Diğer öğrencilere bilgilerin verilmesi	80,00
	Ziyaretler ile ilgili raporları öğretmenlerin hazırlaması	70,00
	Okul panosuna bilgilerin asılması	40,00

Tablo 39 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanı ziyareti sonrası çalışmaların ziyaretin okulun web sitesinde haber olarak paylaşılması (%100,00) ve diğer öğrencilere bilgilerin verilmesi (%80,00) olduğu görülmektedir.

Tablo 40

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Ziyareti Öncesi Hazırlıklar İle İlgili Velilerin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Veli (N=21) %	
Okul dışı öğrenme alanı ziyareti öncesi hazırlık	Okul yöneticisi	Ulaşım aracını temin etmek	57,14	
		Öğretmenleri ve öğrencileri belirlemek	47,62	
	Öğretmen	Öğrencileri belirlemek	61,90	
		Ortam ile ilgili öğrencilere bilgi vermek	38,10	
	Öğrenci	Ortamın kurallarını ve özelliklerini öğrenmek	17	80,95
			İzin belgesini imzalamak	90,48
	Veli	Maddi kaynak sağlamak	16	76,19

Tablo 40 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca öğrencilerin okul dışı deneyim hazırlıklarının okul yöneticilerinin ulaşım aracını temin etmesi (%57,14),

öğretmenlerin öğrencileri belirlemesi (%61,90), öğrencilerin ortamın kurallarını ve özelliklerini öğrenmesi (%80,95) ve velilerin izin belgesi imzalaması (%90,48) olduğu görülmektedir.

Tablo 41

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Ziyareti Sonrası Çalışmaları İle İlgili Velilerin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Veli (N=21) %
	Ziyaretin okulun web sitesinde haber olarak paylaşılması	13 61,90
Okul dışı öğrenme alanı ziyareti sonrası çalışma	Bilgim yok	9 42,86
	Okul panosuna bilgilerin asılması	8 38,10
	Diğer öğrencilere bilgilerin verilmesi	3 14,29

Tablo 41 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca öğrencilerin okul dışı öğrenme alanı ziyareti sonrası çalışmaların ziyaretin okulun web sitesinde haber olarak paylaşımı (%61,90) ve bilgim yok (%42,86) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı konusundaki görüşleri Tablo 42'deki gibi özetlenmiştir.

Tablo 42

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı Konusundaki Görüşleri

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Benzer uygulamayı yapmak (130), Konu hakkında tartışmak (93), Okulun web sitesinden paylaşmak (73)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	Fotoğraf veya video sunusu ile anlatmak (193), Broşür veya afiş dağıtımı (68)
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Sohbet ortamında anlatmak (150)
Öğrenci, Okul Yöneticisi,	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	Proje geliştirmek (11)
Öğretmen	
Okul Yöneticisi	
Veli	Konuyu okulda tekrar etmek (16)

Tablo 42 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ortak görüşlerinin benzer uygulamayı yapmak, konu hakkında tartışmak ve okulun web sitesinden paylaşmak olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı konusundaki görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ile ilgili görüşleri. Öğrencilerin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ile ilgili görüşleri Tablo 43'te sunulmuştur.

Tablo 43

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	5. Sınıf (N=42) %	6.Sınıf (N=45) %	7.Sınıf (N=51) %	8.Sınıf (N=55) %	Toplam (N=193) %	
Okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı	Konu anlatmak	Sohbet ortamında anlatmak	30 71,43	28 62,22	17 33,33	14 25,45	89 46,11	
		Fotoğraf veya video sunusu ile anlatmak	12 28,57	19 42,22	27 52,94	24 43,64	82 42,49	
	Bilgi paylaşımı	Benzer uygulamayı yapmak	6 14,29	11 24,44	19 37,25	13 23,64	49 25,39	
		Broşür veya afiş dağıtımı			12 23,53	18 32,73	30 15,54	
		Okulun web sitesinden paylaşmak			2 3,92	10 18,18	12 6,22	
	Tasarım	Proje geliştirmek	Konu hakkında tartışmak			8 15,69	4 7,27	12 6,22
					6 11,76	5 9,09	11 5,70	

Tablo 43 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı görüşlerinin sohbet ortamında anlatmak (%46,11), fotoğraf veya video sunusu ile anlatmak (%42,49) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde sohbet ortamında anlatmak 5. Sınıf (%71,43) ve 6. Sınıf öğrencileri (%62,22), fotoğraf veya video sunusu ile anlatmak 7. Sınıf (%52,94) ve 8. Sınıf öğrencileri (%43,64) tarafından en fazla belirtilen görüş olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ile ilgili görüşleri. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ile ilgili görüşleri Tablo 44'te sunulmuştur.

Tablo 44

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
			%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı	Konu anlatmak	Fotoğraf veya video sunusu ile anlatmak	19	12	26	15	18		3	5	5			103
		Benzer uygulamayı yapmak	8	19	10		9		6	4	3	2	2	63
	Bilgi paylaşımı	Sohbet ortamında anlatmak	5	3	8	10	6	4		11	9		5	61
		Konu hakkında tartışmak	20	8	12	13	2	6					3	64
	Bilgi paylaşımı	Okulun web sitesinden paylaşmak	9	2	8	3		9				4	2	37
		Broşür veya afiş dağıtımı	20,93	5,26	21,05	11,54		34,62					5	28,57
					4	7	9	3				5		28
					10,53	26,92	34,62	30,00				62,50		10,77

Tablo 44 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı görüşlerinin fotoğraf veya video sunusu ile anlatmak (%39,62) ve konu hakkında tartışmak (%24,62) olduğu görülmektedir. Fotoğraf veya video sunusu ile anlatmak fen bilimleri (%68,42), benzer uygulamayı yapmak bilişim teknolojileri (%60,00), sohbet ortamında tartışmak müzik (%71,43) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. Konu hakkında tartışmak sosyal bilgiler (%50,00), okulun web sitesinde paylaşmak görsel sanatlar (%50,00), broşür veya afiş dağıtımı görsel sanatlar (%62,50) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilen görüş olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ile ilgili görüşleri. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ile ilgili görüşleri Tablo 45'te sunulmuştur.

Tablo 45

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Okul Yöneticisi (N=27) %
Okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı	Bilgi paylaşımı	Okulun web sitesinden paylaşmak	18 66,67
		Broşür veya afiş dağıtımı	10 37,04
		Konu hakkında tartışmak	7 25,93
	Konu anlatmak	Fotoğraf veya video sunusu ile anlatmak	8 29,63
		Benzer uygulamayı yapmak	6 22,22

Tablo 45 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı görüşlerinin okulun web sitesinden paylaşmak (%66,67), broşür veya afiş dağıtımı (%37,04) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ile ilgili görüşleri. Velilerin okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı ile ilgili görüşleri Tablo 46'da sunulmuştur.

Tablo 46

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Deneyimlerinin Diğer Öğrencilerle Paylaşımı İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Veli (N=47) %
Okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı	Konu anlatmak	Konuyu okulda tekrar etmek	16 34,04
		Benzer uygulamayı yapmak	12 25,53
	Bilgi paylaşımı	Konu hakkında tartışmak	10 21,28
		Okulun web sitesinden paylaşmak	6 12,77

Tablo 46 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımı görüşlerinin konuyu okulda tekrar etmek (%34,04) ve benzer uygulamayı yapmak (%25,53) olduğu görülmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Okul dışı öğrenme alanları seçimleri ve alanların seçimindeki kriterleri nelerdir?” şeklinde tanımlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri alınmıştır.

Okul dışı öğrenme alanı seçimleri ile ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri bütün halinde Tablo 47’de sunulmuştur.

Tablo 47

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Alanı
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Müze (224), Kütüphane (110)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Öğretmen, Veli	Hayvanat bahçesi (82)
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Botanik park (44)
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Doğa (207), Laboratuvar (69), Fuar (45), Tiyatro (40), Meteoroloji müdürlüğü (40), Spor salonu (34)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	Konferans salonu (30)
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	Kale (8)
Öğrenci	Rasathane (46), Atölye (11), Konservatuvar (8)
Öğretmen	Bilim merkezi (42), Huzur evi (22), Cami (18)
Okul Yöneticisi	
Veli	Kurs (41)

Tablo 47 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ortak görüşlerinin müze ve kütüphane olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki ders seçimleri Tablo 48’te sunulmuştur.

Tablo 48

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Ders Seçimleri

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Alanındaki Ders
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Fen bilimleri (262), Sosyal Bilgiler (178), Türkçe (129)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	Görsel Sanatlar (57)
Öğrenci, Öğretmen, Veli	Matematik (97), İngilizce (74)
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Beden Eğitimi ve Spor (51), Teknoloji ve Tasarım (40), Müzik (22)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	
Öğretmen	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (58), Bilişim Teknolojileri (14)
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 48 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki ders seçimleri ortak görüşlerinin fen bilimleri, sosyal bilgiler ve Türkçe olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 49’da sunulmuştur.

Tablo 49

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	5. Sınıf (N=42) %	6.Sınıf (N=45) %	7.Sınıf (N=51) %	8.Sınıf (N=55) %	Toplam (N=193) %
Okul dışı öğrenme alanları ve ders seçimleri	Öğrenme alanı	Doğa	27 64,29	23 51,11	25 49,02	22 40,00	97 50,26
		Müze	7 16,67	17 37,78	29 56,86	19 34,55	72 37,31
		Rasathane	5 11,90	8 17,78	16 31,37	17 30,91	46 23,83
		Laboratuvar	8 19,05	12 26,67	10 19,61	15 12,73	45 23,32
		Hayvanat bahçesi	16 38,10	9 20,00	6 11,76	7 12,73	38 19,69
		Kütüphane	17 40,48	8 17,78	8 15,69	4 7,27	37 19,17
		Fuar		3 6,67	9 17,65	8 14,55	20 10,36
		Stadyum-spor salonu	2 4,76	4 8,89	2 3,92	7 12,73	15 7,77
		Meteoroloji müdürlüğü			5 9,80	8 14,55	13 6,74
		Atölye			4 7,84	7 12,73	11 5,70
	Tiyatro			4 7,84	5 9,09	9 4,66	
	Konservatuvar			2 3,92	6 10,91	8 4,15	
	Fen bilimleri		31 73,81	34 75,56	39 76,47	19 34,55	123 63,73
	Sosyal bilgiler		12 28,57	18 40,00	21 41,18	20 36,36	71 36,79
	Matematik		6 14,29	9 20,00	5 9,80	8 14,55	28 14,51
	Beden Eğitimi ve Spor		5 11,90	7 15,56	4 7,84	9 16,36	25 12,95
	Ders	Türkçe	4 9,52	4 8,89	5 9,80	11 20,00	24 12,44
	Görsel sanatlar		2 4,76	3 6,67	6 11,76	8 14,55	19 9,84
	Müzik				2 5,88	7 12,73	9 4,66
	Teknoloji ve Tasarım				3 5,88	5 9,09	8 4,15
İngilizce		3 7,14	2 4,44	2 3,92	1 1,82	8 4,15	

Tablo 49 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarının doğa (%50,26) ve müze (%37,31) olduğu görülmektedir. Öğrenciler başlıca fen bilimleri (%63,73) ve sosyal bilgiler (%36,79) derslerini belirtmişlerdir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde müzeyi 7. Sınıf öğrencileri (%56,86), 5, 6 ve 8. Sınıf öğrencilerinin aksine öğrenme alanı olarak en fazla belirtmiştir. Doğa en

fazla 5. Sınıf (%64,29), en az 8. Sınıf öğrencileri (%40,00) tarafından ifade edilmiştir. Meteoroloji müdürlüğü, atölye, tiyatro ve konservatuarın ise sadece 7. ve 8. Sınıf öğrencileri tarafından belirtilen öğrenme alanları olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 50’de sunulmuştur.

Tablo 50

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Türkçe (n=43)	Matematik (n=38)	Fen Bilimleri (n=38)	Sosyal Bilgiler (n=26)	İngilizce (n=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (n=26)	Bilişim Teknolojileri (n=10)	Beden Eğitimi ve Spor (n=19)	Teknoloji ve Tasarım (n=16)	Görsel Sanatlar (n=8)	Müzik (n=7)	Toplam (n=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme alanları seçimleri	Müze	15	12	17	25	12	14	7		13	8		123
		34,88	31,58	44,74	96,15	41,38	53,85	70,00		81,25	100,00		47,31
	Doğa	16	16	24	19	13			10		6	6	110
		37,21	42,11	63,16	73,08	44,83			52,63		75,00	85,71	42,31
	Bilim merkezi			24				4		8	4	2	42
				63,16				40,00		50,00	50,00	28,57	16,15
	Hayvanat bahçesi			20		16							36
				52,63		55,17							13,85
	Tiyatro	22					6				3		31
		51,16					23,08				37,50		11,92
	Kütüphane	10	15				5						30
		23,26	39,47				19,23						11,54
	Botanik park			18		10							28
				47,37		34,48							10,77
	Meteoroloji müdürlüğü			4	16	7							27
				10,53	61,54	24,14							10,38
	Fuar		5	6						9	5		25
			13,16	15,79						56,25	62,50		9,62
	Laboratuvar			21				3					24
				55,26				30,00					9,23
Konferans salonu	16			8								24	
	37,21			30,77								9,23	
Huzurevi				7		15						22	
				26,92		57,69						8,46	
Stadyum-spor salonu								16		3		19	
								84,21		37,50		7,31	
Cami						18						18	
						69,23						6,92	
Konservatuar									2	4	5	11	
									12,50	50,00	71,43	4,23	

Tablo 50 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarının müze (%47,31), doğa (%42,31) ve bilim merkezi (%16,15) olduğu

görülmektedir. Müze ise sosyal bilgiler (%96,15), doğa müzik (%85,71), bilim merkezi fen bilimleri (%63,16), hayvanat bahçesi İngilizce (%55,17), tiyatro Türkçe (%51,16) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. Kütüphane matematik (%39,47), botanik park fen bilimleri (%47,37), meteoroloji müdürlüğü sosyal bilgiler (%61,54), fuar görsel sanatlar (%62,50), laboratuvar fen bilimleri (%15,79), konferans salonu Türkçe (%37,21), huzurevi din kültürü ve ahlak bilgisi (%57,69) öğretmenleri tarafından en fazla ifade edilmiştir. Stadyum-spor salonu beden eğitimi ve spor (%84,21), cami din kültürü ve ahlak bilgisi (%69,23), konservatuvar müzik (%71,43) öğretmenleri tarafından en fazla görüş olarak belirtilmiştir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 51’de sunulmuştur.

Tablo 51

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Okul Yöneticisi (N=27) %
Okul dışı öğrenme alanları ve ders seçimleri	Öğrenme alanı	Müze	14 51,85
		Kütüphane	7 25,93
		Konferans salonu	6 22,22
		Kale	5 18,52
		Botanik park	5 18,52
		Sosyal bilgiler	18 66,67
		Fen bilimleri	11 40,74
	Ders	Türkçe	9 33,33
		Görsel sanatlar	5 18,52

Tablo 51 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarının müze (%51,85), kütüphane (%25,93) ve konferans salonu (%22,22) olduğu görülmektedir. Okul yöneticileri başlıca sosyal bilgiler (%66,67) ve fen bilimleri (%40,74) derslerini belirtmişlerdir.

Velilerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri. Velilerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 52’de sunulmuştur.

Tablo 52

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Veli (N=47) %
Okul dışı öğrenme alanları ve ders seçimleri	Öğrenme alanı	Kurs	41 87,23
		Kütüphane	36 76,60
		Müze	15 31,91
		Botanik park	11 23,40
		Hayvanat bahçesi	8 17,02
		Kale	3 6,38
		Matematik	21 44,68
	Ders	Fen bilimleri	18 38,30
		Türkçe	17 36,17
		Sosyal bilgiler	14 29,79
		İngilizce	8 17,02

Tablo 52 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarının kurs (%87,23), kütüphane (%76,60) ve müze (%31,91) olduğu görülmektedir. Veliler başlıca matematik (%44,68) ve fen bilimleri (%38,30) derslerini belirtmişlerdir.

Okul dışı öğrenme alanı seçim kriterleri ile ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri bütün halinde Tablo 53’te sunulmuştur.

Tablo 53

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçim Kriterlerini

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Alanı
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Dikkat çeken (232), Konuya uygun (200)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	Aktif öğrenme imkanı (200)
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Öğrenmeyi destekleyen (158), Ulaşımı kolay (73), Sessiz (62), Güvenli (55)
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Sosyal (128)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	Öğrenci seviyesine uygun (59)
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	Esnek (77), Açık alan (58)
Öğretmen	Yöneticilerin tutumu (42)
Okul Yöneticisi	
Veli	Zengin kaynak (17)

Tablo 53 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanları seçim kriterleri ortak görüşlerinin dikkat çeken ve konuya uygun olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanları seçim kriterleri ile ilgili görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanları seçimindeki kriterler ile ilgili görüşleri. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 54'te sunulmuştur.

Tablo 54

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimindeki Kriterler İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
		(N=42)	(N=45)	(N=51)	(N=55)	(N=193)
		%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme alanı seçimi kriteri	Dikkat çeken	30	26	13	23	92
		71,43	57,78	25,49	41,82	47,67
	Esnek	18	15	16	28	77
		42,86	33,33	31,37	50,91	39,90
	Aktif öğrenme imkânı	21	25	29	17	76
		50,00	55,56	56,86	30,91	39,38
	Eğlenceli	21	20	11	16	68
		50,00	44,44	21,57	29,09	35,23
	Açık alan	19	17	12	10	58
		45,24	37,78	23,53	18,18	30,05
Sosyal	6	9	13	15	43	
	14,29	20,00	25,49	27,27	22,28	
Konuya uygun	5	6	12	12	35	
	11,90	13,33	23,53	21,82	18,13	

Tablo 54 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanları seçim kriterlerinin dikkat çeken (%47,67), esnek (%39,90) ve aktif öğrenme imkânı (%39,38) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde dikkat çeken 5. Sınıf (%71,43) ve 6. Sınıf (%57,78), aktif öğrenme imkânı 7. Sınıf (%56,86), esnek 8. Sınıf (%50,91) öğrencileri tarafından en fazla belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları seçimindeki kriterler ile ilgili görüşleri. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 55'te sunulmuştur.

Tablo 55

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimindeki Kriterler İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod												
		Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Okul dışı öğrenme alanı seçimi kriteri	Konuya uygun	6	27	19	17	16	9	4	12	9	2	3	124
		13,95	71,05	50,00	65,30	55,17	34,62	40,00	63,16	56,25	25,00	42,86	47,69
	Öğrenmeyi destekleyen	27	13	15	16	14	12	2	10			3	112
		62,79	34,21	39,47	61,54	48,28	46,15	20,00	52,63			42,86	43,08
	Aktif öğrenme imkânı	4	10	33	10	15	11	6	7	9	5		110
		9,30	26,32	86,84	38,46	51,72	42,31	60,00	36,84	56,25	62,50		42,31
	Dikkat çeken	10	11	15	14	15	5	5	10	6	7	3	103
		23,26	28,95	39,47	53,85	51,72	19,23	50,00	52,63	37,50	87,50	42,86	39,62
	Sosyal	6	8	6	10	17	8	5	5	12	4	4	85
		13,95	28,95	15,79	38,46	58,62	30,77	50,00	26,32	75,00	50,00	57,14	32,69
	Ulaşımı kolay	5	7	9	4	13		4	7	3		3	55
		11,63	18,42	23,68	15,38	44,83		40,00	36,84	18,75		42,86	21,15
	Öğrenci seviyesine uygun	7	8	10	8	6	8	5					52
		16,28	21,05	26,32	30,77	20,69	30,77	50,00					20,00
	Yöneticilerin tutumu	2	5	5	3	5	10	2	3	2	3	2	42
	4,65	13,16	13,16	11,54	17,24	38,46	20,00	15,79	12,50	37,50	28,57	16,15	
Güvenli	3	5	6	9	5	5	4				2	39	
	6,98	13,16	15,79	34,62	17,24	19,23	40,00				28,57	15,00	
Ailenin sosyoekonomik düzeyi	3	6	5	3		2	2	5		4	3	33	
	6,98	15,79	13,16	11,54		7,69	20,00	26,32		50,00	42,86	12,69	
Sessiz	14	6	4	4	3							31	
	32,56	15,79	10,53	15,38	10,34							11,92	

Tablo 55 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanları seçimi kriterlerinin konuya uygun (%47,69), öğrenmeyi destekleyen (%43,08) ve aktif öğrenme imkânı (%42,31) olduğu görülmektedir. Konuya uygun matematik (%71,05), öğrenmeyi destekleyen Türkçe (%62,79), aktif öğrenme imkânı fen bilimleri (%86,84), dikkat çeken görsel sanatlar (%87,50), sosyal teknoloji ve tasarım (%75,00) öğretmenleri tarafından en fazla ifade edilmiştir. Ulaşımı kolay İngilizce (%44,83), öğrenci seviyesine uygun bilişim teknolojileri (%50,00), yöneticilerin tutumu din kültürü ve ahlak bilgisi (%38,46), güvenli bilişim teknolojileri (%40,00), ailenin sosyoekonomik düzeyi görsel sanatlar (%50,00), sessiz Türkçe (%32,56) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanları seçimindeki kriterler ile ilgili görüşleri. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 56'da sunulmuştur.

Tablo 56

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimindeki Kriterler İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Okul Yöneticisi (N=27) %
Okul dışı öğrenme alanı seçimi kriteri	Öğrenmeyi destekleyen	20 74,07
	Konuya uygun	16 59,26
	Aktif öğrenme imkânı	14 51,85
	Dikkat çeken	14 51,85
	Sessiz	13 48,15
	Ulaşımı kolay	11 40,74
	Öğrenci seviyesine uygun	7 25,93
	Güvenli	6 22,22
	Ailenin sosyoekonomik düzeyi	3 11,11

Tablo 56 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanları seçimi kriterlerinin öğrenmeyi destekleyen (%74,07), konuya uygun (%59,26) ve aktif öğrenme imkânı (%51,85) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme alanları seçimindeki kriterler ile ilgili görüşleri. Velilerin okul dışı öğrenme alanları seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 57'de sunulmuştur.

Tablo 57

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanları Seçimindeki Kriterler İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli (N=47) %
Okul dışı öğrenme alanı seçimi kriteri	Öğrenmeyi destekleyen	26 55,32
	Konuya uygun	25 53,19
	Dikkat çeken	23 48,94
	Sessiz	18 38,30
	Zengin kaynak	17 36,17
	Güvenli	10 21,28
	Ulaşımı kolay	7 14,89

Tablo 57 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanları seçimi kriterlerinin öğrenmeyi destekleyen (%55,32), konuya uygun (%53,19) ve dikkat çeken (%48,94) olduğu görülmektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ve faaliyetlerin gerçekleştirme süreci ile ilgili görüşleri nelerdir?” şeklinde tanımlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri alınmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanları faaliyet seçimleri Tablo 58'deki gibi özetlenmiştir.

Tablo 58

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanındaki Faaliyet Seçimleri

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Faaliyet Seçimi
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Gözlem (273), Araştırma-inceleme (272), Okuma (139)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Canlı türlerini öğrenme (161), Farklı kültürleri tanıma (141), Farklı malzemeleri tanıma (114)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	Konu tekrarı (38), Soru çözme (29)
Öğrenci	
Öğretmen	Bilimi uygulama (31), Sosyal sorumluluk (29)
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 58 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanındaki faaliyet seçimleri ortak görüşlerinin gözlem, araştırma-inceleme, okuma olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ile ilgili görüşleri. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 59'da sunulmuştur.

Tablo 59

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Faaliyet Seçimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	5. Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
		(n=42)	(n=45)	(n=51)	(n=55)	(n=193)
		%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimi	Gözlem	25	22	17	21	85
		59,52	48,89	33,33	38,18	44,04
	Canlı türlerini öğrenme	20	20	25	19	84
		47,62	44,44	49,02	27,27	43,52
	Araştırma-inceleme	18	16	19	27	80
		42,86	35,56	31,37	49,09	41,45
	Farklı kültürleri tanıma	11	14	16	17	58
		26,19	31,11	31,37	30,91	30,05
	Farklı malzemeleri tanıma	17	14	13	10	54
		40,48	31,11	25,49	18,18	27,98
Okuma	8	11	10	15	44	
	19,05	24,44	19,61	27,27	22,80	

Tablo 59 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimlerinin gözlem (%44,04), canlı türlerini öğrenme (%43,52) ve araştırma-inceleme (%41,45) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde gözlem 5. Sınıf (%59,52) ve 6. Sınıf öğrencileri (%48,89), canlı türlerini öğrenme 7. Sınıf öğrencileri (%49,02), araştırma-inceleme ise 8. Sınıf öğrencileri (%49,09) tarafından en fazla belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ile ilgili görüşleri. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 60'da sunulmuştur.

Tablo 60

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Faaliyet Seçimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimi	Araştırma-inceleme	27	25	32	20	18	12	5	9	12	4	3	167
		62,79	65,79	84,21	76,92	62,07	46,15	50,00	47,37	75,00	50,00	42,86	64,23
	Gözlem	18	14	24	21	22	14	8	10	13	5	5	154
		41,86	36,84	63,16	80,77	75,86	53,85	80,00	52,63	81,25	62,5	71,43	59,23
	Farklı kültürleri tanıma	13	15	15	18	13				6	3		83
		30,23	39,47	39,47	69,23	44,83				37,5	37,5		31,92
	Canlı türlerini öğrenme	11	12	21	13	20							77
		25,58	31,58	55,26	50,00	68,97							29,62
	Okuma	11	21	5	7	9	6	2					61
		25,58	55,26	13,16	26,92	31,03	23,08	20,00					23,46
	Farklı malzemeleri tanıma	7	6	10	14			6	7	6	4		60
		16,28	15,79	26,32	53,85			60,00	36,84	37,5	50,00		23,08
Bilimi uygulama			20					4	7			31	
			52,63					21,05	43,75			11,92	
Sosyal sorumluluk		3	2	7		17						29	
		7,89	5,26	26,92		65,38						11,15	

Tablo 60 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimlerinin araştırma-inceleme (%64,23), gözlem (%59,23) ve farklı kültürleri tanıma (%31,92) olduğu görülmektedir. Araştırma-inceleme fen bilimleri (%84,21), gözlem teknoloji ve tasarım (%81,25), farklı kültürleri tanıma sosyal bilgiler (%69,23), canlı türlerini öğrenme İngilizce (%68,97) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. Okuma matematik (%55,26), farklı malzemeleri tanıma bilişim teknolojileri (%60,00), bilimi uygulama fen bilimleri (%52,63), sosyal sorumluluk din kültürü ve ahlak bilgisi (%65,38) öğretmenleri tarafından en fazla ifade edilen görüş olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ile ilgili görüşleri. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 61'de sunulmuştur.

Tablo 61

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Faaliyet Seçimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Okul Yöneticisi (N=27)
		%
Okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimi	Gözlem	18 66,67
	Okuma	17 62,96
	Araştırma-inceleme	14 51,85
	Konu tekrarı	10 37,04
	Soru çözme	9 33,33

Tablo 61 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlardaki faaliyet seçimlerinin gözlem (%66,67), okuma (%62,96) ve araştırma-inceleme (%51,85) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ile ilgili görüşleri. Velilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri ile ilgili görüşleri Tablo 62'de sunulmuştur.

Tablo 62

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarındaki Faaliyet Seçimleri İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Veli (N=47)
		%
Okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimleri	Konu tekrarı	28 59,57
	Soru çözme	20 42,55
	Okuma	17 36,17
	Gözlem	16 34,04
	Araştırma-inceleme	11 23,40

Tablo 62 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlardaki faaliyet seçimlerinin konu tekrarı (%59,57), soru çözme (%42,55) ve okuma (%36,17) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirilme süreci görüşleri Tablo 63'teki gibi özetlenmiştir.

Tablo 63

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerinin Gerçekleştirilme Süreci

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerinin Gerçekleştirilme Süreci
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Öğretmenlerin sorumluluğu (194), Okul yöneticilerinin sorumluluğu (78), Kurum ve kuruluşların desteği (57)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	Öğrencilerin deneyimi (61), Velilerin bilgisi (50)
Öğretmen, Okul Yöneticisi	Okul yöneticilerinin bilgisi (82), Öğretmen ve öğrencilerin deneyimi (71), Okul yöneticileri ve öğretmenlerin işbirliği (35)
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	
Öğretmen	
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 63 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirilme süreci ortak görüşlerinin öğretmenlerin sorumluluğu, okul yöneticilerinin sorumluluğu, kurum ve kuruluşların desteği olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirilme süreci görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerin gerçekleştirilme süreci ile ilgili görüşleri. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerinin gerçekleştirilme süreci ile ilgili görüşleri Tablo 64'te sunulmuştur.

Tablo 64

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Faaliyet Gerçekleştirme Süreci İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	5. Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam	
		(N=42)	(N=45)	(N=51)	(N=55)	(N=193)	
		%	%	%	%	%	
Okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet gerçekleştirme süreci	Öğrencilerin deneyimi	6 14,29	8 17,78	17 33,33	26 47,27	57 29,53	
	Öğretmenlerin sorumluluğu	15 35,71	14 31,11	12 23,53	10 18,18	51 26,42	
	Okul yöneticilerinin sorumluluğu	9 21,43	10 22,22	8 15,69	7 12,73	34 17,62	
	Velilerin bilgisi	12 28,57	11 24,44	8 15,69	2 3,64	33 17,10	
	Kurum ve kuruluşların desteği			2 4,44	6 11,76	10 18,18	18 9,33

Tablo 64 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet gerçekleştirme süreci görüşlerinin öğrenci deneyimi (%29,53), öğretmen sorumluluğu (%26,42) ve okul yöneticilerinin sorumluluğu (%17,62) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde 5. Sınıf (%35,71) ve 6. Sınıf öğrencileri (%31,11) öğretmen sorumluluğunu, 7. Sınıf (%33,33) ve 8. Sınıf öğrencileri (%47,27) ise öğrenci deneyimini en fazla belirtmiştir. Okul dışı öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirilme sürecini 8. Sınıf öğrencileri (%47,27) 5. Sınıf öğrencilerine (%14,29) göre daha fazla öğrenci deneyimi olduğunu belirtirken, 5. Sınıf öğrencileri (%35,71) ise 8. Sınıf öğrencilerine (%18,18) göre daha fazla öğretmen sorumluluğunda olduğunu belirtmiştir. 5. Sınıf öğrencileri (%28,57) 8. Sınıf öğrencilerine (%3,64) göre öğrenme sürecinde velilerin bilgisini daha fazla ifade etmiştir. Kurum ve kuruluş desteğinin yalnızca 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencileri tarafından en fazla ifade edilen görüş olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerin gerçekleştirilme süreci ile ilgili görüşleri. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerinin gerçekleştirilme süreci ile ilgili görüşleri Tablo 65'te sunulmuştur.

Tablo 65

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Faaliyet Gerçekleştirme Süreci İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet gerçekleştirme süreci	Öğretmenlerin sorumluluğu	11 25,58	14 36,84	15 39,47	10 38,46	13 44,83	10 38,46	7 70,00	7 36,84	8 50,00	6 75,00	5 71,43	106 40,77
	Okul yöneticilerinin bilgisi	18 41,86	4 10,53	3 7,89	7 26,92	5 17,24	5 19,23	4 40,00	3 15,79	10 62,50	3 37,50	3 42,86	72 27,69
	Öğretmen ve öğrencilerin deneyimi	7 16,28	5 13,16	21 55,26	15 57,69	4 13,79	3 11,54	3 30,00	2 10,53	3 18,75	3 37,50	2 28,57	68 26,15
	Kurum ve kuruluşların desteği			13 34,21	1 3,85	2 6,90	4 15,38	1 10,00	6 31,58	2 12,50	2 25,00		31 11,92
	Okul yöneticilerinin sorumluluğu	2 4,65	5 13,16	3 7,89	5 19,23	11 37,93	2 7,69	1 10,00		2 12,50			31 11,92
	Okul yöneticileri ve öğretmenlerin işbirliği	14 32,56	2 5,26	5 13,16	3 11,54	4 13,79	2 7,69						30 11,54

Tablo 65 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet gerçekleştirme süreci görüşlerinin öğretmen sorumluluğu (%40,77), okul yöneticilerinin bilgisi (%27,69) öğretmen ve öğrencilerin deneyimi (%26,15) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin sorumluluğu görsel sanatlar (%75,00), okul yöneticilerinin bilgisi teknoloji ve tasarım (%62,50), öğretmen ve öğrencilerin deneyimi sosyal bilgiler (%57,69) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. Kurum ve kuruluşların desteği fen bilimleri (%34,21), okul yöneticilerinin sorumluluğu İngilizce (%37,93), okul yöneticileri ve öğretmenlerin işbirliği Türkçe (%32,56) öğretmenleri tarafından en fazla ifade edilen görüş olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerin gerçekleştirilme süreci ile ilgili görüşleri. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme

alanlarında faaliyetlerinin gerçekleştirilme süreci ile ilgili görüşleri Tablo 66'da sunulmuştur.

Tablo 66

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Faaliyet Gerçekleştirme Süreci İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Okul Yöneticisi (N=27)
		%
Okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet gerçekleştirme süreci	Okul yöneticilerinin bilgisi	10 37,04
	Öğretmenlerin sorumluluğu	8 29,63
	Okul yöneticileri ve öğretmenlerin işbirliği	5 18,52
	Kurum ve kuruluşların desteği	3 11,11
	Öğretmen ve öğrencilerin deneyimi	3 11,11

Tablo 66 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet gerçekleştirme süreci görüşlerinin okul yöneticilerinin bilgisi (%37,04), öğretmenlerin sorumluluğu (%29,63), okul yöneticileri ve öğretmenlerin işbirliği (%18,52) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerin gerçekleştirilme süreci ile ilgili görüşleri. Velilerin okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerinin gerçekleştirilme süreci ile ilgili görüşleri Tablo 67'de sunulmuştur.

Tablo 67

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Alanlarında Faaliyet Gerçekleştirme Süreci İle İlgili Görüşleri

Tema	Alt Tema	Veli (N=47)
		%
Okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet gerçekleştirme süreci	Öğretmenlerin sorumluluğu	29 61,70
	Velilerin bilgisi	17 36,17
	Okul yöneticilerinin sorumluluğu	13 27,66
	Kurum ve kuruluşların desteği	5 10,64
	Öğrencilerin deneyimi	4 8,51

Tablo 67 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet gerçekleştirme süreci görüşlerinin öğretmenlerin sorumluluğu (%61,70), velilerin bilgisi (%36,17) ve okul yöneticilerinin sorumluluğu (%27,66) olduğu görülmektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi “Okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci ve veli sorumlulukları ile ilgili görüşleri nelerdir?” şeklinde tanımlanmıştır.

Okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri. Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 68'deki gibi özetlenmiştir.

Tablo 68

Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Süreci gözlemek (221), Öğrenci-öğretmen seçimi (214), Ulaşımı sağlamak (153), Harcamalara maddi destek sağlamak (76)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	Ön bilgi vermek (79)
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Güvenlik önlemleri almak (63), Süreci planlamak (49)
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	Kişi ve kurum izinlerini almak (97), Süreci rapor etmek ve değerlendirmek (50), İlgi ve motivasyonu sağlamak (21)
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	
Öğretmen	
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 68 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ortak görüşlerinin süreci gözlemek, öğrenci-öğretmen seçimi, ulaşımı sağlamak ve harcamalara maddi destek sağlamak olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 69'da sunulmuştur.

Tablo 69

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf (N=42)	6.Sınıf (N=45)	7.Sınıf (N=51)	8.Sınıf (N=55)	Toplam (N=193)
		%	%	%	%	%
Okul yöneticilerinin sorumluluğu	Süreci gözlemek	20 47,62	25 55,56	32 62,75	36 65,45	113 58,55
	Öğretmen-öğrencileri seçmek	32 76,19	29 64,44	20 39,22	19 34,55	100 51,81
	Ulaşımı sağlamak	17 40,48	15 33,33	13 25,49	13 23,64	58 30,05
	Ön bilgi vermek	11 26,19	12 26,67	16 31,37	17 30,91	56 29,02
	Harcamalara maddi destek sağlamak	10 23,81	6 13,33	7 13,73	4 7,27	27 13,99

Tablo 69 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme süreci öncesindeki sorumluluklarının süreci gözlemek (%58,55) ve öğretmen öğrencileri seçmek (%51,81) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde öğretmen-öğrencileri seçmek 5. Sınıf (%76,19) ve 6. Sınıf öğrencileri (%64,44) tarafından en fazla belirtilirken, süreci gözlemek 7. Sınıf (%62,75) ve 8. Sınıf öğrencileri (%65,45) tarafından en fazla belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 70'de sunulmuştur.

Tablo 70

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul yöneticilerinin sorumluluğu	Kişi ve kurum izinlerini almak	9 20,93	8 21,05	11 28,95	6 23,08	8 27,59	14 53,85	4 40,00	9 47,37	5 31,25	5 62,50	1 14,29	80 30,77
	Süreci gözlemek	6 13,95	11 28,95	9 23,68	10 38,46	8 27,59	4 15,38	5 50,00	10 52,63	7 43,75	2 25,00	1 14,29	73 28,08
	Öğretmen-öğrencileri seçmek	7 16,28	10 26,32	5 13,16	12 46,15	11 37,93	5 19,23	2 20,00	6 31,58	3 18,75	3 37,50	2 28,57	66 25,38
	Ulaşımı sağlamak	4 9,30	5 13,16	9 23,68	7 26,92	5 17,24	7 26,92	3 30,00	5 26,32	9 56,25	3 37,50		57 21,92
	Süreci rapor etmek ve değerlendirmek	4 9,30	11 28,95	4 10,53	7 26,92	3 10,34	2 7,69		6 31,58	5 31,25		3 42,86	45 17,31
	Harcamalara maddi destek sağlamak	6 13,95	4 10,53	8 21,05	5 19,23	3 10,34			2 10,53	3 18,75			31 11,92
	Süreci planlamak	10 23,26	3 7,89	4 10,53			2 7,69		2 12,50				21 8,08
	Güvenlik önlemleri almak	3 6,98	6 15,79	5 13,16			3 11,54	1 10,00				2 28,57	20 7,69
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	9 20,93	2 5,26		5 19,23	1 3,45					2 25,00		19 7,31
	Ön bilgi vermek	3 6,98	2 5,26		6 23,08	5 17,24			1 5,26				17 6,54

Tablo 70 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme süreci öncesindeki sorumluluklarının kişi ve kurum izinlerini almak (%30,77) ve süreci gözlemek (%28,08) olduğu görülmektedir. Kişi ve kurum izinleri almak görsel sanatlar (%62,50), süreci gözlemek beden eğitimi ve spor (%52,63), öğretmen-öğrencileri seçmek sosyal bilgiler (%46,15) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. Ulaşımı sağlamak teknoloji ve tasarım (%56,25), süreci rapor etmek ve değerlendirmek müzik (%42,86), harcamalara maddi destek sağlamak fen bilimleri (%21,05), süreci planlamak Türkçe (%23,26), güvenlik

önlemleri almak müzik (%28,57), ilgi ve motivasyonu sağlamak görsel sanatlar (%25,00), ön bilgi vermek sosyal bilgiler (%23,08) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilen görüş olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 71’de sunulmuştur.

Tablo 71

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi
		(N=27) %
Okul yöneticilerinin sorumluluğu	Kişi ve kurum izinlerini almak	17 62,96
	Öğretmen-öğrencileri seçmek	16 59,26
	Güvenlik önlemleri almak	14 51,85
	Ulaşımı sağlamak	14 51,85
	Süreci gözlemek	10 37,04
	Süreci planlamak	9 33,33
	Ön bilgi vermek	6 22,22
	Süreci rapor etmek ve değerlendirmek	5 18,52
	Harcamalara maddi destek sağlamak	3 11,11
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	2 7,41

Tablo 71 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumluluklarının kişi ve kurum izinlerini almak (%62,96) ve öğretmen-öğrencileri seçmek (%59,26) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 72’de sunulmuştur.

Tablo 72

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli (N=47)
		%
Okul yöneticilerinin sorumluluğu	Öğretmen-öğrencileri seçmek	32 68,09
	Güvenlik önlemleri almak	29 61,70
	Süreci gözlemek	25 53,19
	Ulaşımı sağlamak	24 51,06
	Süreci planlamak	19 40,43
	Harcamalara maddi destek sağlamak	15 31,91

Tablo 72 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumluluklarının öğretmen-öğrencileri seçmek (%68,09) ve güvenlik önlemleri almak (%61,70) olduğu görülmektedir.

Okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 73'teki gibi özetlenmiştir.

Tablo 73

Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmenlerin Sorumlulukları

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmenlerin Sorumlulukları
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Güvenlik önlemleri almak (272), Ulaşımı sağlamak (232), Ön bilgi vermek (227), İlgı ve motivasyon sağlamak (169)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Öğretmen, Veli	Kişi ve kurum izinlerini almak (236),
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Kuralları öğretmek (139), Malzemeleri hazırlamak (98)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	Süreci Planlamak (49)
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	Ortamı düzenlemek (36)
Öğretmen	Veli ile işbirliği yapmak (55)
Okul Yöneticisi	Velilerden izinleri almak (15), Harcamalara maddi destek sağlamak (3)
Veli	Öğrencileri seçmek (42)

Tablo 73 incelendiğinde okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumlulukları ortak görüşlerinin güvenlik önlemleri almak, ulaşımı sağlamak, ön bilgi vermek, ilgi ve motivasyon sağlamak olduğu görölmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmen sorumlulukları görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 74'te sunulmuştur.

Tablo 74

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
		(N=42)	(N=45)	(N=51)	(N=55)	(N=193)
		%	%	%	%	%
Öğretmenlerin sorumluluğu	Kişi ve kurum izinlerini almak	35	28	12	10	85
		83,33	62,22	23,53	18,18	44,04
	Ön bilgi vermek	20	21	15	14	70
		47,62	46,67	29,41	25,45	36,27
	Ulaşımı sağlamak	19	16	15	10	60
		45,24	35,56	29,41	18,18	31,09
	Kuralları öğretmek	17	17	14	12	60
		40,48	37,78	27,45	21,82	31,09
	İlgi ve motivasyon sağlamak	8	10	17	21	56
		19,05	22,22	33,33	38,18	29,02
Güvenlik önlemleri almak	18	15	11	10	54	
	42,86	33,33	21,57	18,18	27,98	
Malzemeleri hazırlamak	11	14	6	9	40	
	26,19	31,11	11,76	16,36	20,73	
Ortamı düzenlemek	10	12	9	5	36	
	23,81	26,67	17,65	9,09	18,65	

Tablo 74 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumluluklarının kişi ve kurum izinlerini almak (%44,04) ve ön bilgi vermek (%36,27) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde kişi ve kurum izinleri almak 5. Sınıf (%83,33) ve 6. Sınıf (%62,22), ilgi ve motivasyon sağlamak 7. Sınıf (%33,33) ve 8. Sınıf (%38,18) öğrencileri tarafından en fazla belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 75'te sunulmuştur.

Tablo 75

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Öğretmenlerin sorumluluğu	Güvenlik önlemleri almak	27 62,79	23 60,53	28 73,68	18 69,23	20 68,97	22 84,62	4 40,00	5 26,32	10 62,50	5 62,50	3 42,86	165 63,46
	Ulaşımı sağlamak	18 41,86	22 57,89	27 71,05	20 76,92	13 44,83	10 38,46	5 50,00	8 42,11	5 31,25		4 57,14	132 50,77
	Ön bilgi vermek	15 34,88	15 39,47	22 57,89	14 53,85	12 41,38		9 90,00	11 57,89	6 37,50	7 87,50	4 57,14	115 44,23
	Kişi ve kurum izinlerini almak	15 34,88	12 31,58	17 44,74	5 19,23	21 72,41	10 38,46	5 50,00	12 63,16	8 50,00	6 75,00	2 28,57	113 43,46
	Kuralları öğretmek	20 46,51	11 28,95	15 39,47	11 42,31	8 27,59				10 52,63	4 25,00		79 30,38
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	6 13,95	7 18,42	9 23,68	15 57,69	16 55,17	9 34,62	4 40,00	6 31,58	5 31,25			77 29,62
	Malzemeleri hazırlamak	5 11,63		11 28,95	6 23,08	4 13,79	12 46,15	4 40,00	8 42,11	3 18,75	5 62,50		58 22,31
	Veli ile işbirliği yapmak	8 18,60	3 7,89	17 44,74	9 34,62		4 15,38	3 30,00	3 15,79	5 31,25		3 42,86	55 21,15
	Süreci Planlamak	7 16,28	4 10,53	13 34,21				4 40,00	2 10,53				30 11,54

Tablo 75 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumluluklarının güvenlik önlemleri almak (%63,46) ve ulaşımı sağlamak (%50,77) olduğu görülmektedir. Güvenlik önlemlerini almak din kültürü ve ahlak bilgisi (%84,62), ulaşımı sağlamak sosyal bilgiler (%76,92), kişi ve kurum izinlerini almak görsel sanatlar (%75,00), ön bilgi vermek bilişim teknolojileri (%90,00) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. Kuralları

öğretmek beden eğitimi ve spor (%52,63), ilgi ve motivasyonu sağlamak sosyal bilgiler (%57,69), malzemeleri hazırlamak görsel sanatlar (%62,50), veli ile işbirliği yapmak fen bilimleri (%44,74), süreci planlamak bilişim teknolojileri (%40,00) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilen görüş olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmen sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 76'da sunulmuştur.

Tablo 76

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmen Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi (N=27)
		%
Öğretmenlerin sorumluluğu	Güvenlik önlemleri almak	20 74,07
	Süreci planlamak	19 70,37
	Velilerden izinleri almak	15 55,56
	Ön bilgi vermek	12 44,44
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	9 33,33
	Ulaşımı sağlamak	8 29,63
	Harcamalara maddi destek sağlamak	3 11,11

Tablo 76 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumluluklarının güvenlik önlemleri almak (%74,07) ve süreci planlamak (%70,37) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmen sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 77'de sunulmuştur.

Tablo 77

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğretmen Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli
		(n=47)
		%
Öğretmenlerin sorumluluğu	Öğrencileri seçmek	42 89,36
	Kişi ve kurum izinlerini almak	38 80,85
	Güvenlik önlemleri almak	33 70,21
	Ulaşımı sağlamak	32 68,09
	Ön bilgi vermek	30 63,83
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	27 57,45

Tablo 77 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumluluklarının öğrencileri seçmek (%89,36), kişi ve kurum izinlerini almak (%80,85) olduğu görülmektedir.

Okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 78'deki gibi özetlenmiştir.

Tablo 78

Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Konu çalışmak (251), Kuralları öğrenmek (176)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi,	
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Veliden izin almak (171)
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	Gidilecek ortamı araştırmak (113)
Öğrenci, Öğretmen	İlgili ve meraklı olmak (151), Malzemeleri hazırlamak (90)
Öğrenci, Okul Yöneticisi,	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	
Öğretmen	Konu araştırmak ve incelemek (127)
Okul Yöneticisi	
Veli	Soru hazırlamak (10)

Tablo 78 incelendiğinde okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin konu çalışmak ve kuralları öğrenmek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrenci sorumlulukları görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 79'da sunulmuştur.

Tablo 79

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf (N=42)	6.Sınıf (N=45)	7.Sınıf (N=51)	8.Sınıf (N=55)	Toplam (N=193)
		%	%	%	%	%
Öğrencilerin sorumluluğu	Konu çalışmak	20 47,62	22 48,89	28 54,90	31 56,36	101 52,33
	İlgili ve meraklı olmak	17 40,48	18 40,00	22 43,14	26 47,27	83 43,01
	Gidilecek ortamı araştırmak	10 23,81	28 62,22	19 37,25	24 43,64	81 41,97
	Kuralları öğrenmek	25 59,52	21 46,67	16 31,37	13 23,64	75 38,86
	Malzemeleri hazırlamak	8 19,05	12 26,67	16 31,37	17 30,91	53 27,46

Tablo 79 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumluluklarının konu çalışmak (%52,33), ilgili ve meraklı olmak (%43,01) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde kuralları öğrenmek 5. Sınıf (%59,52), gidilecek ortamı araştırmak 6. Sınıf (%62,22), malzemeleri hazırlamak 7. Sınıf (%31,37), konu çalışmak 8. Sınıf (%56,36) öğrencileri tarafından en fazla belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 80'de sunulmuştur.

Tablo 80

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Öğrencilerin sorumluluğu	Veliden izin almak	22 51,16	12 31,58	18 47,37	17 65,38	26 89,66	14 53,85	7 70,00	15 78,95	9 56,25	5 62,50	6 85,71	151 58,08	
	Konu araştırmak ve incelemek	14 32,56	25 65,79	27 71,05	10 38,46	20 68,97	10 38,46	8 80,00	3 15,79	3 18,75	2 25,00	5 71,43	127 48,85	
	Konu çalışmak	11 25,58	21 55,26	24 63,16	20 76,92	17 58,62	10 38,46	4 40,00	2 10,53	2 12,50	3 37,50	4 57,14	118 45,38	
	Kuralları öğrenmek	5 11,63	8 21,05	9 23,68	9 34,62	11 37,93	15 57,69	4 40,00	4 21,05	5 31,25	2 25,00	2 28,57	74 28,46	
	İlgili ve meraklı olmak	3 6,98		6 15,79	10 38,46	13 44,83	9 34,62			6 31,58	12 75,00	4 50,00	5 71,43	68 26,15
	Malzemeleri hazırlamak	7 16,28	15 39,47	9 23,68						6 31,58				37 14,23

Tablo 80 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumluluklarının veliden izin almak (%58,08), konu araştırmak ve incelemek (%48,85) olduğu görülmektedir. Veliden izin almak İngilizce (%89,66), konu araştırmak ve incelemek bilişim teknolojileri (%80,00), konu çalışmak sosyal bilgiler (%76,92) öğretmenlerinin görüşüdür. Kuralları öğrenme din kültürü ve ahlak bilgisi (%57,69), ilgili ve meraklı olmak teknoloji ve tasarım (%75,00), malzemeleri hazırlamak matematik (%39,47) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilen görüş olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 81'de sunulmuştur.

Tablo 81

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi
		(N=27) %
Öğrencilerin sorumluluğu	Konu çalışmak	16 59,26
	Gidilecek ortamı araştırmak	10 37,04
	Veliden izin almak	9 33,33
	Kuralları öğrenmek	9 33,33

Tablo 81 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumluluklarının konu çalışmak (%59,26) ve gidilecek ortamı araştırmak (%37,04) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 82’de sunulmuştur.

Tablo 82

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli
		(N=47) %
Öğrencilerin sorumluluğu	Gidilecek ortamı araştırmak	22 46,81
	Kuralları öğrenmek	18 38,30
	Konu çalışmak	16 34,04
	Veliden izin almak	11 23,40
	Soru hazırlamak	10 21,28

Tablo 82 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumluluklarının gidilecek ortamı araştırmak (%46,81) ve kuralları öğrenmek (%38,30) olduğu görülmektedir.

Okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 83'teki gibi özetlenmiştir.

Tablo 83

Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Öğrenciye izin vermek (202), Harcamalara destek olmak (148)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	İlgi ve motivasyonu sağlamak (138)
Öğrenci, Öğretmen, Veli	Öğretmenden bilgi almak (202)
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Okul yöneticilerinden bilgi almak (121)
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Malzemeleri hazırlamak (102)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	Öğretmenlere destek olmak (113), Öğrenciye konuları araştırırken yardımcı olmak (43)
Öğretmen, Veli	Ortam ile ilgili araştırma yapmak (113)
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	Kuralları hatırlatmak (25)
Öğretmen	
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 83 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin öğrenciye izin vermek, harcamalara destek olmak olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde veli sorumlulukları görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 84'te sunulmuştur.

Tablo 84

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
		(N=42) %	(N=45) %	(N=51) %	(N=55) %	(N=193) %
Velilerin sorumluluğu	Öğrenciye izin vermek	20 47,62	17 37,78	19 37,25	22 40,00	78 40,41
	Öğretmenden bilgi almak	18 42,86	15 33,33	22 43,14	20 36,36	75 38,86
	Harcamalara destek olmak	19 45,24	15 33,33	12 23,53	19 34,55	64 33,16
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	10 23,81	12 26,67	14 27,45	23 41,82	59 30,57
	Malzemeleri hazırlamak	17 40,48	13 28,89	13 25,49	11 20,00	54 27,98
	Kuralları hatırlatmak	10 23,81	8 17,78	4 7,84	3 5,45	25 12,95

Tablo 84 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumluluklarının öğrenciye izin vermek (%40,41) ve öğretmenden bilgi almak (%38,86) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde öğrenciye izin vermek 5. Sınıf (%47,62) ve 6. Sınıf (%37,78), öğretmen bilgi almak 7. Sınıf (%43,14), ilgi ve motivasyonu sağlamak 8.Sınıf (%41,82) öğrencileri tarafından en fazla belirtilen görüştür. 5. Sınıf öğrencilerinin harcamalara destek olmak (%45,24) ve kuralları hatırlatmak (%23,81) görüşlerini en fazla belirten öğrenciler olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 85'te sunulmuştur.

Tablo 85

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
Velilerin sorumluluğu	Öğretmenlerden bilgi almak	15 34,88	22 57,89	14 36,84	14 53,85	10 34,48	8 30,77	6 60,00	6 31,58	6 37,50		4 57,14	105 40,38
	Ortam ile ilgili araştırma yapmak	13 30,23	12 31,58	18 47,37	19 73,08	6 20,69	13 50,00		3 15,79	6 37,50	5 62,50	3 42,86	98 37,69
	Öğrenciye izin vermek	13 30,23	10 26,32	11 28,95	12 46,15	9 31,03	14 53,85	5 50,00	10 52,63	2 12,50	4 50,00	3 42,86	93 35,77
	Öğretmenlere destek olmak	12 27,91	13 34,21	13 34,21	11 42,31	7 24,14	5 19,23	4 40,00	6 31,58	10 62,50	4 50,00	6 85,71	91 35,00
	Okul yöneticilerinden bilgi almak	22 51,16	8 21,05	13 34,21	9 34,62	10 34,48	8 30,77	3 30,00	5 26,32	3 18,75	2 25,00		83 31,92
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	21 48,84	9 23,68	10 26,32	3 11,54		8 30,77		8 42,11		6 60,00		65 25,00
	Harcamalara destek olmak	8 18,60	11 28,95	12 31,58	11 42,31	5 17,24	3 11,54	4 40,00	6 31,58				60 23,08
	Malzemeleri hazırlamak	4 9,30	5 13,16	10 26,32	5 19,23	4 13,79	2 7,69			15 93,75	3 37,50		48 18,46
	Öğrenciye konuları araştırırken yardımcı olmak	2 4,65	3 7,89	8 21,05	7 26,92	8 27,59			3 15,79				31 11,92

Tablo 85 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumluluklarının öğretmenlerden bilgi almak (%40,38) ve ortam ile ilgili araştırma yapmak (%37,69) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerden bilgi almak bilişim teknolojileri (%60,00), ortamla ilgili araştırma yapmak sosyal bilgiler (%73,08), öğrenciye izin vermek din kültürü ve ahlak bilgisi (%53,85), öğretmenlere destek olmak müzik (%85,71) öğretmenlerinin en fazla görüşüdür. Okul yöneticilerinden bilgi almak Türkçe (%51,16), ilgi ve motivasyonu sağlamak görsel sanatlar (%60,00), harcamalara destek olmak sosyal bilgiler (%42,31), malzemeleri hazırlamak teknoloji ve tasarım (%93,75), öğrenciye konuları

araştırırken yardımcı olmak İngilizce (%27,59) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilen görüş olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 86'da sunulmuştur.

Tablo 86

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi (N=27) %
Velilerin sorumluluğu	Öğretmenlere destek olmak	22 81,48
	Öğrenciye izin vermek	18 66,67
	Okul yöneticilerinden bilgi almak	17 62,96
	Harcamalara destek olmak	14 51,85
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	14 51,85
	Öğrenciye konuları araştırırken yardımcı olmak	12 44,44

Tablo 86 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumluluklarının öğretmenlere destek olmak (%81,48) ve öğrenciye izin vermek (%66,67) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 87'de sunulmuştur.

Tablo 87

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Süreci Öncesinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli
		(N=47) %
Velilerin sorumluluğu	Öğretmenlerden bilgi almak	22 46,81
	Okul yöneticilerinden bilgi almak	21 44,68
	Ortam ile ilgili araştırma yapmak	15 31,91
	Öğrenciye izin vermek	13 27,66
	Harcamalara destek olmak	12 25,53
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	10 21,28

Tablo 87 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumluluklarının öğretmenlerden bilgi almak (%46,81) ve okul yöneticilerinden bilgi almak (%44,68) olduğu görülmektedir.

Yedinci Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi “Okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci ve veli sorumlulukları ile ilgili görüşleri nelerdir?” şeklinde tanımlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri alınmıştır.

Okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 88’deki gibi özetlenmiştir.

Tablo 88

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Harcamalara destek olmak (136)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Öğretmenlere destek sunmak (130), Öğretmenlerden bilgi almak (102), İzin belgelerini işleme dâhil etmek (104)
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	İlgi ve motivasyonu sağlamak (95)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	Süreci gözlemek (98)
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	Öğretmen ve öğrencilere izin vermek (94), Gidilecek aracı temin etmek (72), Güvenlik önlemleri almak (60), Malzemeleri hazırlamak (48)
Öğretmen	
Okul Yöneticisi	
Veli	Süreci organize etmek (16)

Tablo 88 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ortak görüşlerinin harcamalara destek olmak olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 89'da sunulmuştur.

Tablo 89

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
		(N=42)	(N=45)	(N=51)	(N=55)	(N=193)
		%	%	%	%	%
Okul yöneticilerinin sorumluluğu	Öğretmen ve öğrencilere izin vermek	15 35,71	17 37,78	29 56,86	33 60,00	94 48,70
	Gidilecek aracı temin etmek	16 38,10	21 46,67	18 35,29	17 30,91	72 37,31
	Harcamalara destek olmak	18 42,86	18 40,00	13 25,49	14 25,45	63 32,64
	Güvenlik önlemleri almak	25 59,52	17 37,78	11 21,57	7 12,73	60 31,09
	Malzemeleri hazırlamak	18 42,86	15 33,33	7 13,73	8 14,55	48 24,87
	İlgi ve motivasyonu sağlamak	5 11,90	8 17,78	13 25,49	17 30,91	43 22,28

Tablo 89 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumluluklarının öğretmen ve öğrencilere izin vermek (%48,70) ve gidilecek aracı temin etmek (%37,31) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde öğretmen ve öğrencilere izin vermek 7. Sınıf (%56,86) ve 8. Sınıf (%60,00), gidilecek aracı temin etmek 5. Sınıf (%38,10) ve 6. Sınıf (%46,67) öğrencileri tarafından en fazla belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 90'da sunulmuştur.

Tablo 90

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Okul yöneticilerinin sorumluluğu	Öğretmenlere destek sunmak	20	11	18	15	12	11	4	6	6	3	2	108
		46,51	28,95	47,37	57,69	41,36	42,31	40,00	31,58	37,50	37,50	28,57	85,71
	Süreci gözlemlemek	11	10	12	9	11	13	4	5	2	2	3	82
		25,58	26,32	31,58	34,62	37,93	50,00	40,00	26,32	12,50	25,00	42,86	65,08
	Öğretmenlerden bilgi almak	30	14	10		5	4		8	5	3	2	81
		69,77	36,84	26,32		17,24	15,38		42,11	31,25	37,50	28,57	64,29
	İzin belgelerini işleme dâhil etmek	10	8	11	10	12	10	3	9	3	2	2	80
	23,26	21,05	28,95	38,46	41,38	38,46	30,00	47,37	18,75	25,00	28,57	63,49	
Harcamalara destek sunmak	8	5	4	8	9	9		3	7			53	
	18,6	13,16	10,53	30,77	31,03	34,62		15,79	43,75			42,06	
İlgi ve motivasyonu sağlamak	10	13	9	4	3	2	3	2			4	2	52
	23,26	34,21	23,68	15,38	10,34	7,69	30,00	10,53			50,00	28,57	41,27

Tablo 90 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumluluklarının öğretmenlere destek olmak (%85,71) ve süreci gözlemlemek (%65,08) olduğu görülmektedir. Öğretmenlere destek sunmak sosyal bilgiler (%57,69), süreci gözlemlemek din kültürü ve ahlak bilgisi (%50,00), öğretmenlerden bilgi almak Türkçe (%69,77) öğretmenleri tarafından en fazla belirtilmiştir. İzin belgelerini işleme dâhil etmek beden eğitimi ve spor (%47,37), harcamalara destek sunmak teknoloji ve tasarım (%43,75), ilgi ve motivasyonu sağlamak görsel sanatlar (%50,00) öğretmenlerinin en fazla görüşüdür.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 91'de sunulmuştur.

Tablo 91

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi
		(N=27) %
Okul yöneticilerinin sorumluluğu	Süreci gözlemek	16 59,26
	İzin belgelerini işleme dâhil etmek	15 55,56
	Öğretmenlere destek sunmak	10 37,04
	Öğretmenlerden bilgi almak	8 29,63
	Harcamalara destek olmak	8 29,63

Tablo 91 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumluluklarının süreci gözlemek (%59,26) ve izin belgelerini işleme dâhil etmek (%55,56) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 92'de sunulmuştur.

Tablo 92

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli
		(N=47) %
Okul yöneticilerinin sorumluluğu	Süreci organize etmek	16 34,04
	Öğretmenlerden bilgi almak	13 27,66
	Öğretmenlere destek sunmak	12 25,53
	Harcamalara destek olmak	12 25,53
	İzin belgelerini işleme dâhil etmek	9 19,15

Tablo 92 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumluluklarının süreci organize etmek (%34,04) ve öğretmenlerden bilgi almak (%27,66) olduğu görülmektedir.

Okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 93'teki gibi özetlenmiştir.

Tablo 93

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Kitaptaki bilgileri anlatmak (272), Motive etmek (256), Güvenlik (232)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	Araştırma-inceleme yaptırmak (92), Kuralları anlatmak (47)
Öğrenci, Öğretmen, Veli	Düzeni sağlamak (159)
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	Etkinlik/Deney yaptırmak (86)
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	Soru-cevaplarla anlatmak (58)
Öğretmen, Okul Yöneticisi	Süreci yönlendirmek ve rehberlik (175)
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	Etkinliklerle anlatmak (98), Örneklerle anlatmak (42), Teknolojiyle anlatmak (37)
Öğretmen	Ölçme ve değerlendirme yapmak (48)
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 93 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumlulukları ortak görüşlerinin kitaptaki bilgileri anlatmak, motive etmek ve güvenlik olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 94'te sunulmuştur.

Tablo 94

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam
		(N=42)	(N=45)	(N=51)	(N=55)	(N=193)
		%	%	%	%	%
Öğretmenlerin sorumluluğu	Motive etmek	18 42,86	21 46,67	29 56,86	34 61,82	102 52,85
	Etkinliklerle anlatmak	25 59,52	23 51,11	26 50,98	24 43,64	98 50,78
	Kitaptaki bilgileri anlatmak	31 73,81	20 44,44	15 29,41	18 32,73	84 43,52
	Etkinlik/Deney yaptırmak	11 26,19	15 33,33	18 35,29	24 43,64	68 35,23
	Düzeni sağlamak	19 45,24	17 37,78	9 17,65	5 9,09	50 25,91
	Araştırma-inceleme yaptırmak	3 7,14	7 15,56	16 31,37	20 36,36	46 23,83
	Güvenlik	14 33,33	10 22,22	11 21,57	11 20,00	46 23,83
	Örneklerle anlatmak	15 35,71	12 26,67	6 11,76	9 16,36	42 21,76
	Soru cevaplarla anlatmak	10 23,81	13 28,89	8 15,69	10 18,18	41 21,24
	Teknolojiyle anlatmak	4 9,52	7 15,56	13 25,49	13 23,64	37 19,17

Tablo 94 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarının motive etmek (%52,85) ve etkinliklerle anlatmak (%50,78) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde motive etmek 7. Sınıf (%56,86) ve 8. Sınıf (%61,82), etkinliklerle anlatmak 5. Sınıf (%59,52) ve 6. Sınıf (%51,11) öğrencileri tarafından en fazla belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 95'te sunulmuştur.

Tablo 95

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (n=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Öğretmenlerin sorumluluğu	Süreci yönlendirmek ve rehberlik	22 51,16	17 44,74	25 65,79	21 72,41	22 75,86	21 80,77	9 90,00	5 26,32	9 56,25	7 87,50	7 100,00	165 63,46
	Güvenlik	16 37,21	21 55,26	17 44,74	23 88,46	21 72,41	18 69,23	2 20,00	12 63,16	14 87,50	4 50,00	6 85,71	154 59,23
	Kitaptaki bilgileri anlatmak	22 51,16	28 73,68	20 52,63	14 53,85	12 41,38	23 88,46	3 30,00	9 47,37	7 43,75	5 62,50	3 42,86	146 56,15
	Motive etmek	19 44,19	21 55,26	28 73,68	20 76,92	12 41,38	17 65,38	4 40,00		4 25,00	5 62,50	3 42,86	133 51,15
	Düzeni sağlamak	12 27,91	10 26,32	15 39,47	13 50,00	9 31,03		8 80,00	6 31,58	12 75,00	4 50,00	5 71,43	94 36,15
	Ölçme ve değerlendirme yapmak		17 44,74	9 23,68		9 31,03	5 19,23	2 20,00	6 31,58				48 18,46
	Araştırma inceleme yaptırmak	14 32,56	13 34,21	14 36,84									41 15,77
	Kuralları anlatmak	13 30,23		10 26,32		11 37,93							34 13,08
	Etkinlik/Deney yaptırmak			18 47,37									18 6,92

Tablo 95 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarının süreci yönlendirmek ve rehberlik (%63,46), güvenlik (%59,23) olduğu görülmektedir. Süreci yönlendirmek ve rehberlik müzik (%100,00), güvenlik sosyal bilgiler (%88,46), kitaptaki bilgileri anlatmak din kültürü ve ahlak bilgisi (%88,46), motive etmek sosyal bilgiler (%76,92) öğretmenlerinin en fazla görüşüdür. Düzeni sağlamak bilişim teknolojileri (%80,00), ölçme ve değerlendirme yapmak matematik (%44,74), araştırma inceleme

yaptırmak fen bilimleri (%36,84), kuralları anlatmak İngilizce (%37,93), etkinlik deney yaptırmak fen bilimleri (%47,37) öğretmenlerinin en fazla görüşüdür.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 96'da sunulmuştur.

Tablo 96

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi
		(N=27) %
Öğretmenlerin sorumluluğu	Güvenlik	12 44,44
	Kitaptaki bilgileri anlatmak	10 37,04
	Süreci yönlendirmek ve rehberlik	10 37,04
	Kuralları anlatmak	9 33,33
	Motive etmek	6 22,22
	Araştırma inceleme yaptırmak	5 18,52

Tablo 96 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarının güvenlik (%44,44) ve kitaptaki bilgileri anlatmak (%37,04) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 97'de sunulmuştur.

Tablo 97

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli
		(N=47) %
Öğretmenlerin sorumluluğu	Kitaptaki bilgileri anlatmak	32 68,09
	Güvenlik	20 42,55
	Soru cevaplarla anlatmak	17 36,17
	Düzeni sağlamak	15 31,91
	Motive etmek	15 31,91

Tablo 97 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarının kitaptaki bilgileri anlatmak (%68,09) ve güvenlik (%42,55) olduğu görülmektedir.

Okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 98'deki gibi özetlenmiştir.

Tablo 98

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Konuları öğrenmek (270), Öğretmenini dinlemek (243), Malzemeleri hazırlamak (213)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	Araştırma- inceleme yapmak (213)
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Harcamalar için para getirmek (91)
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	Etkinlik/deney yapmak (69)
Öğretmen, Okul Yöneticisi	Kurallara uymak (109)
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	
Öğretmen	
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 98 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin konuları öğrenmek, öğretmenini dinlemek ve malzemeleri hazırlamak olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 99'da sunulmuştur.

Tablo 99

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
		(N=42) %	(N=45) %	(N=51) %	(N=55) %	(N=193) %
Öğrencilerin sorumluluğu	Öğretmenini dinlemek	21 50,00	18 40,00	14 27,45	10 18,18	63 32,64
	Konuları öğrenmek	11 26,19	14 31,11	17 33,33	19 34,55	61 31,61
	Malzemeleri hazırlamak	22 52,38	17 37,78	11 21,57	10 18,18	60 31,09
	Etkinlik/deney yapmak	8 19,05	13 28,89	16 31,37	20 36,36	57 29,53
	Araştırma- inceleme yapmak	18 42,86	15 33,33	7 13,73	8 14,55	48 24,87

Tablo 99 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumluluklarının öğretmenini dinlemek (%32,64), konuları öğrenmek (%31,61) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde öğretmenini dinlemek 5. Sınıf (%50,00) ve 6. Sınıf (%40,00), konuları öğrenmek 7. Sınıf (%33,33) ve 8. Sınıf (%34,55) öğrencileri tarafından en fazla belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 100'de sunulmuştur.

Tablo 100

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod													
	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)		
	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
Öğrencilerin sorumluluğu	Konuları öğrenmek	18 41,86	34 89,47	31 81,58	22 84,62	23 79,31	19 73,08	4 40,00	7 36,84	12 75,00	7 87,50	5 71,43	182 70,00	
	Araştırma-inceleme yapmak	15 34,88	17 44,74	35 92,11	19 73,08	20 68,97	18 69,23	5 50,00	14 73,68	12 75,00		4 57,14	159 61,15	
	Öğretmenini dinlemek	19 44,19	15 39,47	29 76,32	20 76,92	24 82,76	16 61,54	8 80,00	6 31,58	6 37,50	5 62,50	4 57,14	152 58,46	
	Kurallara uymak	28 65,12	11 28,95	19 50,00	12 46,15	13 44,83	16 61,54							99 38,08
	Malzemeleri hazırlamak	7 16,28	10 26,32	14 36,84	11 42,31	7 24,14	12 46,15			10 62,50		2 28,57		84 32,31
	Harcamalar için para getirmek	7 16,28	16 42,11	15 39,47	14 53,85	11 37,93	10 38,46			8 50,00	3 37,50			72 27,69

Tablo 100 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumluluklarının konuları öğrenmek (%70,00), araştırma-inceleme yapmak (%61,15) olduğu görülmektedir. Konuları öğrenmek matematik (%89,47), araştırma-inceleme yapmak fen bilimleri (%92,11), öğretmenini dinlemek İngilizce (%82,76), kurallara uymak Türkçe (%65,12), malzemeleri hazırlamak teknoloji ve tasarım (%62,50), harcamalar için para getirmek sosyal bilgiler (%53,85) öğretmenlerinin en fazla görüşüdür.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 101'de sunulmuştur.

Tablo 101

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi
		(N=27) %
Öğrencilerin sorumluluğu	Konuları öğrenmek	14 51,85
	Öğretmenini dinlemek	13 48,15
	Kurallara uymak	10 37,04
	Harcamalar için para getirmek	10 37,04
	Araştırma- inceleme yapmak	6 22,22
	Malzemeleri hazırlamak	5 18,52

Tablo 101 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumluluklarının konuları öğrenmek (%51,85), öğretmenini dinlemek (%48,15) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 102'de sunulmuştur.

Tablo 102

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli
		(N=47) %
Öğrencilerin sorumluluğu	Öğretmenini dinlemek	15 31,91
	Konuları öğrenmek	13 27,66
	Etkinlik/deney yapmak	12 25,53
	Harcamalar için para getirmek	9 19,15

Tablo 102 incelendiğinde velilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumluluklarının öğretmenini dinlemek (%31,91), konuları öğrenmek (%27,66) olduğu görülmektedir.

Okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları ile ilgili okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 103'teki gibi özetlenmiştir.

Tablo 103

Öğrencilerin, Öğretmenlerin, Okul Yöneticilerinin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları

Paydaşlar	Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	Öğretmen ile iletişim kurmak (220), Öğrenci ile iletişim kurmak (180), Okul yönetimi ile iletişim kurmak (172), Harcamalara destek olmak (133)
Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Öğretmen, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci, Öğretmen	
Öğrenci, Okul Yöneticisi	
Öğrenci, Veli	
Öğretmen, Okul Yöneticisi	
Öğretmen, Veli	
Okul Yöneticisi, Veli	
Öğrenci	Malzemeleri satın almak (23)
Öğretmen	Motive etmek (55)
Okul Yöneticisi	
Veli	

Tablo 103 incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ortak

görüşlerinin öğretmen ile iletişim kurmak, öğrenci ile iletişim kurmak, okul yönetimi ile iletişim kurmak ve harcamalara destek olmak olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları görüşleri ayrı bölümler halinde gösterilmiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 104'te sunulmuştur.

Tablo 104

Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	5. Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
		(N=42)	(N=45)	(N=51)	(N=55)	(N=193)
		%	%	%	%	%
Velilerin sorumluluğu	Öğretmen ile iletişim kurmak	20 47,62	18 40,00	16 31,37	17 30,91	71 36,79
	Öğrenci ile iletişim kurmak	15 35,71	16 35,56	19 37,25	20 36,36	70 36,27
	Okul yönetimi ile iletişim kurmak	16 38,10	15 33,33	15 29,41	13 23,64	59 30,57
	Harcamalara destek olmak	5 11,90	8 17,78	9 17,65	11 20,00	33 17,10
	Malzemeleri satın almak	8 19,05	7 15,56	4 7,84	4 7,27	23 11,92

Tablo 104 incelendiğinde öğrencilerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumluluklarının öğretmenle iletişim kurmak (%36,79), öğrenci ile iletişim kurmak (%36,27) olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre incelendiğinde öğretmenle iletişim kurmak 5. Sınıf (%47,62) ve 6. Sınıf (%40,00), öğrenci ile iletişim kurmak 7. Sınıf (%37,25) ve 8. Sınıf (%36,36) öğrencileri tarafından en fazla belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 105'te sunulmuştur.

Tablo 105

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Türkçe (N=43)	Matematik (N=38)	Fen Bilimleri (N=38)	Sosyal Bilgiler (N=26)	İngilizce (N=29)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (N=26)	Bilişim Teknolojileri (N=10)	Beden Eğitimi ve Spor (N=19)	Teknoloji ve Tasarım (N=16)	Görsel Sanatlar (N=8)	Müzik (N=7)	Toplam (N=260)	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Velilerin sorumluluğu	Öğretmen ile iletişim kurmak	13 30,23	16 42,11	12 31,58	10 38,46	14 48,28	13 50,00	10 100,00	8 42,11	10 62,50	7 87,50	5 71,43	118 45,38	
	Öğrenci ile iletişim kurmak	33 76,74	10 26,32	8 21,05	7 26,92	10 34,48			8 42,11	11 68,75			87 33,46	
	Okul yönetimi ile iletişim kurmak	8 18,60	27 71,05	11 28,95	7 26,92	11 37,93	9 34,62			5 31,25	5 62,50	3 42,86	86 33,08	
	Harcamalara destek olmak	10 23,26	9 23,68	12 31,58	18 69,23	10 34,48	9 34,62	6 60,00			3 37,50			77 29,62
	Motive etmek	5 11,63	5 13,16	25 65,79	4 15,38				6 60,00	6 31,58		2 25,00	2 28,57	55 21,15

Tablo 105 incelendiğinde öğretmenlerin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumluluklarının öğretmen ile iletişim kurmak (%45,38), öğrenci ile iletişim kurmak (%33,46) olduğu görülmektedir. Öğretmenle iletişim kurmak bilişim teknolojileri (%100,00), öğrenci ile iletişim kurmak Türkçe (%76,74), okul yönetimi ile iletişim kurmak matematik (%71,05), harcamalara destek olmak sosyal bilgiler (%69,23), motive etmek fen bilimleri (%65,79) öğretmenlerinin en fazla görüşüdür.

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 106'da sunulmuştur.

Tablo 106

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Okul Yöneticisi
		(N=27) %
Velilerin sorumluluğu	Öğretmen ile iletişim kurmak	13 48,15
	Okul yönetimi ile iletişim kurmak	10 37,04
	Öğrenci ile iletişim kurmak	9 33,33
	Harcamalara destek olmak	9 33,33

Tablo 106 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumluluklarının öğretmen ile iletişim kurmak (%48,15), okul yönetimi ile iletişim kurmak (%37,04) olduğu görülmektedir.

Velilerin okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları ile ilgili görüşleri Tablo 107’de sunulmuştur.

Tablo 107

Velilerin Okul Dışı Öğrenme Sürecinde Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri

Tema	Kod	Veli
		(N=47) %
Velilerin sorumluluğu	Öğretmen ile iletişim kurmak	18 38,30
	Okul yönetimi ile iletişim kurmak	17 36,17
	Öğrenci ile iletişim kurmak	14 29,79
	Harcamalara destek olmak	14 29,79

Tablo 107 incelendiğinde okul yöneticilerinin belirttikleri başlıca okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumluluklarının öğretmen ile iletişim kurmak (%38,30), okul yönetimi ile iletişim kurmak (%36,17) olduğu görülmektedir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularından yola çıkılarak ulaşılan sonuçlar, tartışma ve öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın alt problemlerinden ulaşılan sonuçlar öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin görüşleri bütüncül bir yaklaşımla ele alınarak sunulmuştur.

Okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre öğrenciler okul dışı öğrenme alanları olarak çoğunlukla kütüphaneleri, kursları, arkadaş ortamlarını ve interneti düşünmektedir. Öğrencilerin kurslarla ilgili görüşlerini araştırdıkları çalışmalarında İncirci, İlğan, Sirem ve Bozkurt (2017) öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarını önemli ve yararlı buldukları sonucuna ulaşırken, kursların müfredatı desteleyen ve öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlayan özellikte olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça okul dışı öğrenme alanı olarak kütüphaneyi daha az, interneti ise daha fazla belirttikleri görülmektedir. Bu durum öğrencilerin bilgiye ulaşma yolu olarak sınıf seviyesi yükseldikçe kütüphaneler yerine internetin daha kullanışlı olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Sınıf seviyesi arttıkça ders dışı etkinlikler olarak internet kullanımının yaygınlaştığı Karakuş, Aksoy ve Gündüz (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da açığa çıkarılmıştır. Coğrafya öğretmenlerinin en çok uyguladıkları ders dışı etkinliğin internet araştırmaları olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin interneti yaygın olarak kullandığını ortaya çıkaran ve kullanım amaçlarını araştıran Duman ve Karademir (2020) çalışmalarında öğrencilerin sosyal medya, ödev ve araştırma yapma, oyun oynama nedenlerinden dolayı interneti kullandıklarını belirlemişlerdir. Atal (2010) ise yüksek lisans tez çalışmasında 8. Sınıf öğrencilerinin güzel vakit geçirmek ve paylaşımlar yapıp sosyalleşmek amacıyla interneti kullandıklarını ortaya çıkarmıştır. Günümüzde öğrencilerin interneti daha fazla kullanma sebeplerinden biri de COVID-19 salgını sebebiyle gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreci olduğu söylenebilir. Uzaktan eğitim ile ilgili öğrencilerin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında Kaynar, Kurnaz, Doğrukök ve Şentürk Barışık (2020)

devlet okullarındaki öğrencilerin internet ve donanım eksikliklerinin özel okullardaki öğrencilere göre daha fazla olduğunu ve bu durumun öğrencilerin EBA aracılığıyla derse katılımlarını olumsuz etkilediğini belirlemişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinin öğrenciler üzerindeki duygusal etkilerini açığa çıkaran çalışmalarında Akgül ve Oran (2020) ise öğrencilerin yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime göre daha faydalı bulunduğunu ve öğrencilerin okulunu özlediğini belirlemiştir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanları olarak sanat alanlarından tiyatro ve sosyal alanlardan alışveriş merkezi-çarşı-market görüşlerini sınıf seviyesi arttıkça daha fazla belirttikleri görülmektedir. Bu duruma 8. Sınıf öğrencilerinin 5. Sınıf öğrencilerine göre yaş seviyelerinin gerektirdiği sosyalleşme istediğinin de etkisinin olduğu söylenebilir. Okul dışı öğrenme alanı ve gelişim alanı arasındaki ilişki ile ilgili olarak Melber (2008) çalışmasında okul dışı öğrenme alanlarının seçiminde öğrencilerin gelişimsel özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini önermektedir. Cemaloğlu (2020) akademik başarının artması ve öğrencilerden beklenen üst düzey becerilerin kazandırılmasında öğrenci ilgilerine ve ihtiyaçlarına göre ortam düzenlemelerinin gerektiğini belirtmiştir. Bu açıdan eğitimin okulun dışında sosyal alanları da bünyesinde bulunduran ve öğrenmeyi pekiştiren alanları da kendine dâhil eden özelliği olmalıdır (Cemaloğlu, 2020, s.164).

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre öğretmenler okul dışı öğrenme alanları olarak çoğunlukla kütüphaneleri, kursları, interneti ve müzeleri düşünmektedir. Destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşlerini araştırdıkları çalışmalarında Nartgün ve Dilekçi (2016) öğretmenlerin ve öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarının öğrenciyi motive eden ve öğrencinin ders başarısını arttıran özellikte olduğunu düşündüklerini belirlemişlerdir.

Öğretmenlerin çoğunlukla belirttiği okul dışı öğrenme alanlarından biri de müzelerdir. Müzelerin okul dışı öğrenme alanı olarak yaygın bir şekilde düşünüldüğünü ortaya çıkaran benzer çalışmalar (Öner, 2015; Selanik Ay ve Erbasan, 2016; Dilli, 2017; Ocak ve Korkmaz, 2018) bulunmaktadır. Müzelerin tercih edilmesi ile ilgili olarak Türkmen (2018) çalışmasında müzelerin derste öğrenilen konuların pekiştirmesine yardımcı olan bir alan olarak düşünüldüğü, Akay (2019) yüksek lisans tez çalışmasında bilim müzelerinin eğlenceli ve öğretici olarak düşünüldüğü sonuçlarına ulaşmıştır. Çalışkan ve Çerkez (2012) ise müzelerin tercih edilmesinde öğrencilerde olumlu duygular uyandıran ve sosyal becerileri geliştiren özelliklerinin düşünüldüğünü belirlemişlerdir. Ayrıca çalışmalarında müzelerin farklı

derslerde de kullanımının yaygınlaştırılması yönünde görüşler belirtmişlerdir. Müzelerin sosyal bilgiler dersinde kullanımına etkilerini araştıran Ulu (2019) yüksek lisans tez çalışmasında uzmanların müzeler ile ilgili olarak sosyal bilgiler dersindeki konulara uygun olan ve konuların öğrenilmesine imkân tanıyan görüşlere sahip olduklarını belirlemiştir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarını genellikle branşları ile ilişkili olarak düşündükleri görülmektedir. Benzer şekilde Ocak ve Korkmaz (2018) da çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin daha çok kamu kuruluşları, üretim atölyeleri, tiyatro ve oyun parkları gibi öğrencilerin meslekleri eğlenerek öğrenebilecekleri yerleri okul dışı öğrenme alanı olarak tercih ettiklerini belirlemiştir.

Farklı branşlardan öğretmenlerin kütüphane ve kurs gibi alanları okul dışı öğrenme alanı olarak belirtme sebebi, öğrencilerin bu alanları okuldan kalan zamanlarını geçirebildikleri alanlar olarak düşündüğü şeklinde yorumlanabilir. Alan yazını incelendiğinde benzer sonuçların olduğu çalışmalar bulunmaktadır (Bostan Sarıoğlan ve Küçüközer, 2017).

Fen bilimleri öğretmenleri hayvanat bahçeleri, bilim merkezleri ve laboratuvarları çoğunlukla okul dışı öğrenme alanları olarak düşünmektedir. Benzer şekilde Ocak ve Korkmaz (2018) da çalışmalarında fen bilimleri öğretmenlerinin fen bilimleri program kazanımlarıyla ilişkili olan hayvanat bahçesi, bilim ve teknoloji merkezi, botanik bahçesi, doğa parkı, atık su ve geri dönüşüm fabrikası gibi yerleri öğrenme alanı olarak tercih ettiklerini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca hayvanat bahçeleri Karakuş, Aksoy ve Gündüz (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da fen bilimleri öğretmenlerinin derslerinde kullanılabilir olduğuna inandıkları okul dışı öğrenme alanlarıdır. Bilim merkezlerinin kullanımı ile ilgili olarak Ok ve Aslan (2020) çalışmasında bilim merkezlerinin günlük hayatta feni uygulayabilme imkânı sunan, eğlenceli ve aktif öğrenme alanları olarak var olduğuna dikkat çekmiştir. Çalışmalarında fen bilimleri dışında diğer derslerde de farklı temalar oluşturularak bilim merkezlerinin kullanılabileceğini önermektedirler.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı seçimleri görev yaptıkları okul bölgesinin sosyo-ekonomik düzeyi ile ilişkili olabilir. Sosyo-ekonomik düzey ve okul dışı öğrenme alanları arasındaki ilişkiyi çalışmada açığa çıkaran Çengelci (2013) alt sosyo-ekonomik düzey okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin

aileyi, yakın çevreyi, medyayı ve interneti okul dışı öğrenme alanı olarak değerlendirdiğini belirlemiştir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre yalnızca öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı seçimleri bilim merkezleri ve atölyelerdir. Atölye etkinlikleri hazırladıkları çalışmalarında Bulut ve Uzun (2021) uzaktan eğitim sürecinde gerçekleşen sanal müze gezilerine atölyeler yoluyla öğrencilerin aktif katılmalarının sağlanacağını belirtmişlerdir. Atölyelerin bireylerin beceriler kazanmasını sağladığını ortaya çıkaran Aykac ve Aykaç (2021) ise çalışmalarında geçmişten günümüze halk evlerinde gerçekleşen atölye etkinliklerini incelemiştir.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı seçimleri ortak görüşleri laboratuvar, hastane-itfaiye, stadyum-spor salonudur. Tay ve Uçuş Güldalı, (2017) çalışmalarında ilkokulda hayat bilgisi derslerinde okul dışı öğrenme alanları olarak hastanelerin kullanılmasını önermektedir. Spor salonlarının öğrencilerin gelişimleri açısından önemli olduğunu belirten Çetin, Göloğlu Demir ve İlhan (2020) ise çalışmalarında spor etkinliklerinin gerçekleşmesine velilerin olumlu baktıklarını ortaya çıkarmışlardır.

Okul yöneticileri okul dışı öğrenme alanları olarak çoğunlukla kursları, kütüphaneleri, interneti ve konferans salonlarını düşünmektedir. Benzer şekilde okul yöneticilerinin destekleme ve yetiştirme kurslarını önemseyi ile ilgili görüşlerini açığa çıkaran Dönmez, Gürbüz ve Tekçe (2018) çalışmalarında okul yöneticilerinin destekleme ve yetiştirme kursları ile ilgili olarak öğrenci başarısını arttırdığını ve fırsat eşitliğini sağladığını düşündüklerini belirlemiştir. Yeşilyurt (2019) tezinde destekleme ve yetiştirme kurslarının ulusal sınavlara hazırlık sürecindeki öneminden bahsetmiştir. Ayrıca Kara ve Bozbayındır (2020) ise çalışmalarında okul yöneticilerinin kursları öğretmenleri mesleki anlamda geliştiren ve ekonomik olarak destekleyen, sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelere katkı sunan alanlar olarak düşündüklerini belirlemiştir. Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre öğrencilerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanı seçimleri ortak görüşleri alışveriş merkezi-çarşı-markettir. Alışveriş merkezlerinin okul dışı öğrenme ortamlarından biri olduğunu çalışmalarında belirten Demiral ve Yavuz (2016) yabancı dil öğretiminde alışveriş merkezlerinden Türkçeyi konuşma ortamı olarak faydalanılabileceğini ifade etmiştir.

Veliler okul dışı öğrenme alanları olarak çoğunlukla kütüphaneleri, kursları, interneti ve konferans salonlarını düşünmektedir. Okul dışı öğrenme alanlarından

olan kütüphaneleri Vostrovski (1899) “öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandıran, kaynaklara ücretsiz ulaşma imkânı sunan ve kütüphane kültürünü var eden alanlar” olarak betimlemiştir (Akt. Karatay, Külah ve Kaya, 2020).

Öğretmenlerin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı seçimleri ortak görüşleri kültürel gezi ve kültür merkezidir. Kültürel geziler yoluyla öğrencilere somut olmayan kültürel mirasın aktarılabilceğini çalışmasında öneren Hakkoymaz (2021) ders kitaplarında bu konuda daha fazla etkinliklerin yer almasının süreci destekleyebileceğini belirtmiştir.

Öğrencilerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı ortak görüşleri oyun parkıdır. Tenikeci ve Cevher Kalburan (2021) çalışmalarında velilerin oyun parklarını öğrencilerin doğal olarak gelişimlerini destekleyen alanlar olarak önemli bulduklarını ve öğrencilerin gelişim düzeylerine göre parklarda materyal düzenlemesi yapılması gerektiğini düşündüklerini ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı ortak görüşleri orman ve cami-mescit olmuştur. Proje çalışmalarında okuldan camiye gerçekleşen ziyaret sürecini inceleyen Çelik ve Evcimik (2021) öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin camiye gerçekleşen ziyaretler konusunda olumlu görüşlerinin olduğunu açığa çıkarmışlardır. Eğitimciler hizmet içi eğitimler gerçekleştirilmesini ve projelerin zenginleştirilerek din derslerinin camilerde işlenmesini önermektedir. Orman okullarının potansiyel rollerini inceleyen Harris (2021) çalışmasında orman okullarının öğrencilerin keşfetme, sorgulama ve liderlik becerilerini kullanmalarını sağlayan, öğrencilerde uzun vadede kalıcı davranışların oluşmasına katkı sunan alanlar olduğunu belirtmiştir. Öztürk Aynal (2013) ise çalışmasında öğretmenlerin öğrencileri küçük yaşlardan itibaren okul bahçesi, orman, park ve deniz kenarı gibi öğrenme alanları ile tanıştırmalarının öneminden bahsetmiştir.

Veliler ve okul yöneticileri öğrencilerin aksine okul dışı öğrenme alanı olarak arkadaş ortamını daha az düşünmektedir. Çalışmanın sonuçlarından farklı olarak öğrencilerin arkadaş ortamında öğrenmeleri ile ilgili olumsuz öğretmen görüşlerinin olduğunu gösteren Çağan (2019) yüksek lisans tez çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin arkadaş ortamını öğrencilerin öğrenmelerini olumsuz etkileyen alan olarak düşündüklerini açığa çıkarmıştır. Cemaloğlu (2020) ise aksine arkadaş ortamının öğrenmeleri olumlu yönde etkileyen özelliğini vurgulayıp mahalleyi bazen çocuğun arkadaşlarıyla birlikte bilye oyunu ile kesir sayılarını kullandığı bir ortam

olarak örneklendirmiştir. Örneği ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin yaklaşık 3 metre uzaklıktan bir kuyuya sırasıyla bilye attığı bir oyun ile açıklamıştır. Oyun sırasında çocukların diyaloglarının “5’te 1, 5’te 2, 5’te 3...” olarak sürdüğünü, bu diyalogun çocuklara göre 5 atış hakkından kuyuya giren bilye sayısını anlatan ifadeler olduğunu belirtmiştir. Bu çocukların oyunda farkında olmasa da kesir sayılarını kullandığı açıklamasını yapmıştır.

Öğretmenlerin çoğunlukla kendi branşı ile ilgili olabileceğini düşündüğü alanları okul dışı öğrenme alanı olarak belirtmesi göz önünde bulundurularak; okul dışı öğrenme alanları hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve okul dışı öğrenme alanlarının farklı branşlarla ilgili olma özelliğini düşünmedikleri söylenebilir. Matematik öğretmenlerinin okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin görüşlerini araştıran Kır, Kalfaoğlu ve Aksu (2021) çalışmalarında matematik öğretmenlerinin okul dışı öğrenme alanları ve ders kazanımları arasındaki ilişkiyi kurma konusunda bilgi ve deneyim eksikliklerinin bulunduğunu açığa çıkarmışlardır.

Öğretmenler okul dışı öğrenme alanı belirleme konusunda kendilerini yeterince bilgi ve deneyim sahibi olarak düşünmemektedir. Öğretmenlere ders kitabı etkinlikleri, kazanımlarla ilişkili olacak şekilde okul dışı öğrenme alanı fikri sunabilir. Ders kitaplarındaki etkinliklerin farklı kazanımlar ve farklı okul dışı öğrenme alanları ile ilişkilendirildiğini gösteren çalışmada Aktın (2020) 4, 5, 6 ve 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında ev, aile, okul, yakın çevre, masa başı ve sanal öğrenme alanları ile ilgili etkinliklerin bulunduğunu göstermiştir. Ayrıca okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilere çok uzak olmadığını ve öğrencilerin yakın çevresinde bulunabileceğini örneklendirmiştir. Öğrencilerin yakın çevresinde bulunan kütüphane, eski okul, medrese, cami, han, kervansaray, su kemeri, çeşme, tarihi kalıntılar gibi çok sayıda tarih ile ilgili mekânları bu duruma örnek olarak vermiştir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin genel olarak kütüphane, kurs, internet, ev, TV, müze, mahalle, fuar, doğa, tiyatro, sinema, fabrika, hayvanat bahçesi okul dışı öğrenme alanları konusundaki ortak fikirde birleştikleri görülmektedir. Bu alanlardan kütüphane, kurs ve internet okul dışı öğrenme alanları çoğunlukla seçilmiştir. Okul dışı öğrenme alanlarını okuldan kalan zaman ve bilgi edinme ağırlıklı alan olarak düşündükleri söylenebilir. Katılımcıların bu düşüncelerini destekleyen nitelikte ders kitaplarının varlığını gösteren Aktın (2020) çalışmada 5, 6 ve 7. Sınıf sosyal bilgiler kitaplarında ev ödevleri ağırlıklı etkinliklerin yer aldığını belirtmiştir. Bu durumu okuldan kalan zamanda öğrencilere

araştırma becerisi kazandırma olarak yorumlamıştır. Altıntaş (2014) ise yüksek lisans tez çalışmasında öğrencilerin okuldan sonra en fazla bilimsel bilgi kaynağı olarak interneti gördüklerini açığa çıkarmıştır.

Okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre öğrenciler çoğunlukla okul dışı öğrenme alanlarını; araştırma imkânı veren, bilgiyi paylaşmayı sağlayan, zengin bilgi içeren ve konu tekrarı imkânı sağlayan alanlar olarak düşünmektedir. 5. Sınıf öğrencileri en fazla okul dışı öğrenme alanlarının eğlenceli olduğunu düşünürken, öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça bu alanları genellikle araştırma ve konu tekrarı yapılan öğrenme alanları olarak düşündüğü söylenilebilir. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin duygularını açığa çıkaran Avcı ve Gümüş (2019) çalışmalarında 4. Sınıf öğrencilerinin okul dışı öğrenme alanlarında eğlenme, heyecanlanma ve sevinme gibi olumlu duyguları hissettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Braund ve Reiss (2006) ise çalışmalarında öğrencilerin daha önce görmedikleri alanları gördüklerinde heyecan duyduklarını ve bu heyecanlarının öğrenmelerini olumlu yönde etkileyen özellikte olduğunu açığa çıkarmıştır. Okul dışı öğrenme alanlarının aynı zamanda öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu etkileyebileceğini belirleyen Büyükkaynak, Ok ve Aslan (2016) çalışmalarında okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilerin fen bilimleri dersi kaygısını azaltabileceği, dersi eğlenceli ve ilgi çekici kılabilceği sonuçlarına ulaşmışlardır. Okul dışı öğrenme alanlarının bireyleri geliştiren özelliğini çalışmasında açığa çıkaran Demirhan (1998) bu alanların bireylerin özgür olmasına imkân tanıyan özellikte olduğunu açıklamıştır.

Öğretmenler okul dışı öğrenme alanlarını; gözlem yapılan, zengin bilgi içeren, yaparak yaşayarak öğrenme olan ve sessiz alanlar olarak düşünmektedir. Okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin öğretmen görüşlerini araştırdıkları çalışmalarında Karamustafaoğlu, Ayvalı ve Ocak (2018) öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin öğrencilerin en fazla gözlem becerisini geliştirdiğini düşündüklerini belirlemişlerdir. Çalışmalarda öğretmenler gözlem becerisini somut yaşantılar aracılığıyla geliştiren okul dışı öğrenme alanları örneklerini planetaryumlar (Demir ve Öner Armağan, 2018) ve mobil cihazlar (Akay, 2019) olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin gözlem becerisi ile ilgili olarak Dönel Akgül ve Arabacı (2020) çalışmalarında fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı

öğrenme ortamlarında öğrencilerin gözlem becerisini geliştirmeyi amaçladıklarını ortaya çıkarmıştır.

Öğretmenler okul dışı öğrenme alanlarının yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağladığı düşüncesindedir. Bayburtlu (2020) çalışmasında okul dışı öğrenme alanlarının yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat tanıdığını belirtmiştir. Tatar ve Bağrıyanık (2012) çalışmalarında öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağladığı için okul dışı öğrenme aktivitelerini fen ve teknoloji öğretmenlerinin tercih ettiklerini, Çengelci (2013) ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ile geziler yoluyla yaparak yaşayarak öğrenmenin sağlanabileceği görüşüne sahip olduğunu belirlemiştir.

Öğretmenlerin okul dışı alan seçimlerinde okul dışı alanın özelliğini düşündükleri söylenilebilir. Okul dışı öğrenme alanlarının sahip olduğu özelliklerin öğrencilere sunduğu fırsatı Altıntaş (2014) çalışmasında günlük yaşam problemlerinin çözümüne katkı sağlayan başlıca kaynak olarak ifade etmiştir. Karakaş Özür ve Şahin (2017) ise çalışmalarında okul dışı öğrenme alanları olarak müzelerin, doğal ortamların ve işyerlerinin etkinlikler yoluyla gözlem ve uygulama olanağı sunduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarını açık alan olarak az nitelendirmiş olmalarından yola çıkılarak, öğretmenlerin çoğunlukla okul dışı öğrenme alanlarını kapalı alanlar olarak düşündüğü söylenebilir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı bilgilerini açığa çıkaran Mertoğlu (2019) çalışmasında öğretmenlerin farklı okul dışı öğrenme ortamlarından daha önce haberdar olmadıklarını ve yaşadıkları deneyimlerini öğretmenlik mesleğinde de öğrencileriyle birlikte gerçekleştirmek istediklerini düşündüklerini belirlemiştir.

Ders kitaplarının öğretmenlere farklı okul dışı öğrenme etkinliklerini derslerinde kullanmaları konusunda yol gösterici olabileceği söylenebilir. Bu konu ile ilgili olarak Aktın (2020) çalışmasında sosyal bilgiler ders kitabı etkinliklerinin öğrencilerin gözlem ve araştırma becerilerini geliştirmeyi amaçlayan çeşitli okul dışı öğrenme alanlarından oluştuğunu belirtmiştir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre okul yöneticileri okul dışı öğrenme alanlarını sessiz ve zengin araç gereç içeren alanlar olarak düşünmektedir. Okul dışı öğrenme alanlarındaki zengin araç gereçlerin varlığını yüksek lisans tez çalışmasında belirten Yıldırım (2019) 5. Sınıf öğrencilerinin günlük hayatta kolayca karşılaşılabileceği basit malzemelerden oluşan etkinlikler geliştirmiştir. Etkinliklerin

öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyen ve kalıcılığı sağlayan özellikleri ile farklı ortamlarda kullanılmasını önermiştir. Nanoteknoloji ile ilgili bilim merkezleri atölyelerini zengin araç gereç ortamı olarak nitelendirdiği doktora tez çalışmasında Bilici (2019) bilim merkezlerindeki atölyelerin öğrenme sürecinde kullanımının ortaokul öğrencilerinin nanoteknoloji kavramını öğrenmelerine katkı sunacağını ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin ve öğretmenlerin bu okul dışı öğrenme alanlarından yararlanmalarını önermiştir.

Veliler okul dışı öğrenme alanlarını zengin bilgi içeren, bilgiyi paylaşmayı sağlayan ve sessiz alanlar olarak düşünmektedir. Okul dışı öğrenme sürecinde bilgi paylaşımı yoluyla veli görüşlerinin alınmasının süreci destekleyen bir unsur olduğunu Altuntaş, Demirdağ ve Ertem (2020) çalışmalarında okulun hedeflerine daha kısa sürede ulaşmaları hususunda velilerin öğrenme sürecine dâhil olacakları ve katkı sağlayacakları etkinliklerin yaygınlaştırılması önerisi ile sunmuştur.

Yalnızca öğrenciler okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkını eğlenceli olarak düşünürken, öğrenciler ve öğretmenler okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkını esnek ve rahat olarak düşünmektedir. Öğretmenler ve okul yöneticileri ise öğrenme alanları arasındaki farkı anında dönüt alma olarak düşünmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarının diğer alanlardan farkı düşüncelerinin zengin bilgi, zengin araç-gereç, sessiz, açık alan, bilgi paylaşılan, araştırma imkânı, konu tekrarı imkânı, merak uyandıran ve ilgi çekici, yaparak yaşayarak öğrenme, bireysel ve grup öğrenme olduğu konusunda hem fikir oldukları görülmektedir. Öğretmenler, veliler ve okul yöneticileri öğrencilerin aksine okul dışı öğrenme alanlarının sessiz olduğunu düşünmektedir. Bu durum göz önünde bulundurularak öğretmenler, veliler ve okul yöneticileri açısından okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilerin konuya odaklanmalarını sağlayan alanlar olarak düşünüldüğü söylenebilir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarını diğerlerinin aksine çoğunlukla gözlem ve yaparak yaşayarak öğrenme gibi öğrenme süreci odaklı olarak nitelendirdiği görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanını öğrenme süreci farklılıklarına göre nitelendirdikleri söylenebilir.

Okul dışı öğrenme alanlarında öğrenmeye ilişkin sonuçlar ve tartışma.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre öğrenciler okul dışı alanlarda öğrenmeyi

en fazla aktif öğrenme olarak düşünmektedir. 5. ve 6. Sınıf öğrencileri çoğunlukla okul dışı öğrenmenin eğlenerek öğrenme olduğunu belirtmişlerdir. Benzer sonuçlara çalışmalarında ulaşan Bakıoğlu ve Karamustafaoğlu (2020) 5. Sınıf öğrencilerinin okul dışı öğrenme alanlarında eğlenerek öğrendikleri için bulunmayı istediklerini belirlemişlerdir.

7. ve 8. Sınıf öğrencileri çoğunlukla okul dışı alanda öğrenmeyi sosyal öğrenme olarak düşünmektedir. Okul dışı öğrenme alanlarında sosyal öğrenmenin gerçekleştiğini belirleyen Kartal ve Şeyihoğlu (2020) çalışmalarında 8. Sınıf öğrencilerinin yaşadığı çevre ile iletişimi ve sosyal medya bağlantılarının öğrencilerin yaratıcı müze fikirlerine katkı sunduğunu belirtmişlerdir. Sanal okul dışı öğrenme ortamlardaki sosyal öğrenmenin etkisini inceleyen Aktın (2020) ise çalışmasında sosyal bilgiler ders kitabındaki etkinliklerde sanal ortamlara öğretim seviyesi arttıkça daha fazla yer verildiğini gözlemlemiştir. Bu durumla ilgili 7. Sınıf öğrencilerinin, 4. ve 5. Sınıf öğrencilerine göre dijital okur-yazarlık, gözlem ve inceleme bilgileri konusunda gelişimlerine daha fazla önem verildiği yorumunu yapmıştır.

Öğretmenler okul dışı alanlarda öğrenmeyi en fazla araştırma-inceleme olarak düşünmektedir. Araştırma-incelemenin sosyobilimsel konulara yaklaşıma etkisini belirledikleri çalışmalarında Yavuz Topaloğlu ve Balkan Kıyıcı (2017) ortaokul öğrencilerinin hidroelektrik santrali gezilerinde yapmış oldukları etkinlikler sonunda sosyobilimsel konulara yaklaşımlarının değiştiğini belirlemişlerdir. Sosyobilimsel konular ile ilgili eksik veya yanlış bilgilerin okul dışı öğrenme alanı gezileri ile değişebileceği, öğrencilerin kendi araştırma-incelemelerinden oluşan yeni bilgilerle farklı bir tutuma sahip olabileceği yorumu yapılabilir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre yalnızca öğretmenler okul dışı alanlarda öğrenmeyi grup tartışması olarak düşünmektedir. Grup tartışmalarının öğrencilerde derinlemesine öğrenme imkânı sunduğunu çalışmalarında ortaya çıkaran Çalışkan ve Kapucu (2021) öğrenciyi merkeze alan benzer etkinliklerin gerçekleştirilmesini önermektedir.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul dışı alanlarda öğrenme ortak görüşlerinin eğlenerek öğrenme olduğu belirlenmiştir. Demir ve Öner Armağan (2018) öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarını eğlenerek öğrenmeyi sağlayan ve kalıcı öğrenme oluşturan alanlar olarak düşündüğünü açığa çıkarmıştır. Erduran Nemutlu

(2017) da çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin okul dışı öğrenme alanlarından parkta eğlenerek öğrendiklerini belirlemiştir. Okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilerin sosyal gelişimleri destekleyen özelliğinden dolayı derslerde kullanılmasını önermektedir.

Okul yöneticileri okul dışı alanlarda öğrenmeyi en fazla konu tekrarı-test çözme olarak düşünmektedir. Test temelli öğrenme ile ilgili çalışmasında Semerci (2004) test temelli gerçekleşen öğrenmelerin öğrencileri yeterince motive etmediğini, öğrencilerin çoğunlukla kendi kendisinin motivasyonunu sağladığını ve öğretmenlerin öğrencileriyle gerçekleştirdiği görüşmelerinin odak noktasının sınavın önemi üzerine olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin sınıf seviyesindeki artış ile birlikte test temelli öğrenmelerin de arttığını vurgulayan Er Türküresin (2018) çalışmasında öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça gerçekleşen sınav odaklı öğrenme ortamı etkinliklerinin, 8. Sınıf öğrencilerinin kurslara olan tutumlarını olumsuz yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı alanlarda öğrenme ortak görüşleri aktif öğrenme ve kendiliğinden öğrenmedir. Okul dışında kendiliğinden öğrenme ile ilgili olarak Duman ve Karademir (2020) çalışmalarında dijital bilim radyolarının öğrencilerin bilim ve teknolojiyi takip etmelerine imkân tanıyan, boş vakitlerini verimli değerlendirebilecekleri bir alan olarak ifade etmişlerdir.

Veliler okul dışı alanlarda öğrenmeyi en fazla dinleme olarak düşünmektedir. Öğrenme sürecindeki dinlemenin yeri ve önemini araştıran Öztürk ve Kavas (2019) çalışmalarında dinleme/izleme kazanımlarının 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan öğrencilerde okuma becerilerini geliştiren kazanımlar olduğunu belirtmektedirler. Dinlemenin öğrenci üzerinde etkisini bir örnekle açıklayan Cemaloğlu (2020) ise çocukların radyoda hikâye dinlediği zaman hikâyeyi zihinlerinde canlandırmaya çalıştığını, bu süreçte çocukların hayal güçlerinin geliştiğini ve soyut düşünebilme becerisine sahip olduklarını ifade etmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin okul dışı alanlarda öğrenme ortak görüşleri etkinlik deney, yaratıcılığı geliştirme ve ürün oluşturmadır. Uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri derslerinde gerçekleştirilen deneylere ilişkin veli görüşlerini incelediği çalışmasında Ayaz (2021) velilerin uzaktan eğitim derslerindeki fen deneylerini önemli bulduklarını ve öğrencilerin ders esnasındaki deneyimlerini kendileri de paylaştığı için bazı deneylerin içeriği hakkında bilgi sahibi olduğunu

belirlemiştir. Ürün oluşturma becerilerine okul dışı öğrenme ortamlarının etkileri araştıran Özçelik ve Akgündüz (2018) çalışmalarında okul dışı öğrenme ortamında STEM eğitiminin öğrencilerin mühendislik becerilerine katkı sunarak ürün oluşturmalarını desteklediği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarında öğrenmeye ilişkin ortak düşünceleri incelendiğinde genel olarak gözlem, araştırma-inceleme, dinleme, sosyal öğrenme, okuma, konu tekrarı-test, bireysel öğrenme ve soru-cevap olduğu görülmektedir. Öğrenciler aktif öğrenme, öğretmenler araştırma-inceleme, okul yöneticileri konu-tekrarı-test çözme ve veliler dinleme yoluyla en fazla okul dışında öğrenmenin gerçekleştiğini düşünmektedir. Ayrıca öğrenciler ve okul yöneticileri okul dışı öğrenme alanlarında kendiliğinden öğrenmenin daha az gerçekleştiğini düşünmektedir. Bu görüşlerine göre okul dışı alanlarda öğrenme sürecinde öğrencilerin desteklenmesi gerektiğine inandıkları söylenebilir. Bu durumu bir örnekle ifade eden Cemaloğlu (2020) öğrencilere açılı konuları öğretmek istenildiğinde sallanan salıncağın direk yapıldığı gibi günlük hayattan bir örnekle anlatılmaya başlanılabileceği, öğrencilerin açılı ölçümü yapma ve açılı ölçer tasarlama deneyimlerine sahip olabileceği açıklamasını yapmıştır.

Katılımcıların okul dışı öğrenme deneyimlerine ilişkin sonuçlar ve tartışma. Okul dışı öğrenme deneyimleri olan öğrenciler, öğretmenler, okul yöneticileri ve veliler olmayanlara göre daha azdır. Öğrencilerin en fazla fuarda kitap okumanın önemi okul dışı deneyimi vardır. 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencileri en fazla fuarda kitap okumanın önemi deneyimine sahip iken, 5. Sınıf öğrencileri Maraş Kalesi'nde 12 Şubat Maraş'ın Kurtuluşu görsel sunumu deneyimine sahiptir. Belirli gün ve haftaların öğrencilere katkısından çalışmasında bahseden Köse (2013) belirli gün ve hafta kutlamalarının öğrencilerin milli ve evrensel değerlerle ilgili bilgi, beceri ve tutumlarının oluşmasında önemli olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin en fazla fuarda kitap okumanın önemi okul dışı öğrenme deneyimi vardır. Öğretmenlerin ağırlıklı olarak kendi branşları ile ilgili olan ve il genelinde gerçekleştirilen etkinlikleri okul dışı öğrenme deneyimi olarak nitelendirdikleri söylenilebilir. Fuarda kitap okumanın önemi Türkçe, Maraş Kalesi'nde 12 Şubat Kahramanmaraş'ın Kurtuluşu görsel sunumu sosyal bilgiler, alışveriş merkezinde TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği ve ortaokullarda TÜBİTAK 4006

Bilim Fuarı fen bilimleri öğretmenlerinin deneyimleridir. Bilim fuarlarının katkılarını ortaya çıkardıkları çalışmalarında Çavuş, Balçın ve Yılmaz (2018) bilim fuarı etkinliklerinin öğrencilerin fene algılarını ve problem çözme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Akay (2013) ise çalışmasında bilimsel projelerin öğrencilerin bilimin hayatı kolaylaştıran yönünü görmelerini sağladığını ifade etmiştir.

Bilim fuarı katılımcılarının fuarlar ile ilgili görüşlerini ortaya çıkardıkları çalışmalarında Atalmış, Selçuk ve Ataç (2018) öğrencilerin, proje yürütücülerinin ve okul yöneticilerinin 4006 Bilim Fuarının öğrencilerin derslere motivasyonlarını ve ilgilerini sağladığı konusunda aynı fikirde olduğunu belirlemiştir. TÜBİTAK 4006 Bilim Fuarlarının sosyal ve ekonomik katkılarının göz önünde bulundurularak araştırmacılar tarafından sürekliliği tavsiye edilmiştir. Ural Keleş ve Soyuçok (2020) de çalışmalarında öğrencilerin bilim fuarına katılmalarının bilim insanı olma düşüncelerinin oluşumunu ve günlük hayat problemlerini çözmelerini destekleyeceğini ifade etmiştir. Fen okuryazarı olmak ile bilim fuarları arasındaki güçlü ilişkinin varlığını yüksek lisans tez çalışmasında belirten Keskin (2019) bilim fuarlarının öğrenciyi merkeze alan proje tabanlı ders dışı etkinlikler olduğunu ve öğrencilerin fen okuryazarı olmalarına katkı sunabileceğini belirtmiştir. Çağan (2019) ise yüksek lisans tez çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilim fuarlarının öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme ile dersi destekleyen özellikte olduğu düşüncesine sahip olduğunu açığa çıkarmıştır. Bilim fuarlarının tüm okullarda yaygınlaştırılmasını önermektedir. Ayrıca Ertaş, Şen ve Parmaksızoğlu (2011) çalışmalarında okul dışı bilimsel etkinliklerin yıl içerisinde gerçekleşmesinin konuların günlük yaşam ile ilişkilendirilmesini sağlayabileceğini belirtmişlerdir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre yalnızca öğretmenlerin Fen Lisesi ve Yedi Güzel Adam Müzesi deneyimleri vardır. Kültürel mirasın okul öncesi dönemde öğrencilere kazandırılması ile ilgili öğretmenlerin gerçekleştirdikleri etkinliklerini inceleyen Mutlu Öztürk, Güngör ve Ogelman (2021) çalışmalarında öğretmenlerin kültürel mirası önemsediklerini ve müzenin kültürel mirası yansıtan önemli bir konumda olduğunu belirtmişlerdir.

Okul yöneticilerinin en fazla fen lisesinde okulların tanınması okul dışı öğrenme deneyimi vardır. Okul tanıtma etkinliklerinin veliler ve öğrenciler için önemini çalışmasında vurgulayan Hesapçioğlu ve Nohutçu (1999) velilerin okul tercihinde okulun eğitim kadrosu, fiziki özellikleri, ulaşım gibi faktörleri ele aldığını

belirlemişlerdir. Velilerin okulların tanıtımlarından yararlanma ve okulları gözlemlene imkânlarından yeterince yararlanmadığı çıkarımına ulaşarak, okulların tanınma etkinliğinin bir yıla yayılmış bir süreç olmasını önermektedirler.

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanı ortak deneyimlerinin cami ve kültür merkezi olduğu belirlenmiştir. Kültür merkezlerinin öğrenme sürecine katkıları ile ilgili olarak Khan ve Takkac (2021) çalışmalarında Kanada'da ikinci dil olarak İngilizce öğrenmede kültür merkezlerinin katkılarının önemli olduğunu açığa çıkarmıştır.

Velilerin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin en fazla fuarda kitap okumanın önemi deneyimi vardır. Kitap fuarlarının kitap okuma deneyimi kazandıran alanlar olduğunu çalışmalarında belirten Karatay ve Dilekçi (2020) kitap okumanın öğrencilerde anlama ve anlatma becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Sınıf içi ve dışı etkinliklerin öneminden bahsederek kitap fuarına aile ve sınıf ile gezi düzenlenmesini önermektedirler.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin ağırlıklı olarak bahsettikleri okul dışı öğrenme deneyimi olan fuarda kitap okumanın önemi, il geneli belli tarihlerde farklı kurumlar tarafından gerçekleştirilen bir etkinliktir. Katılımcıların görüşlerinden etkinliğe katılımlarını bir kazanım ile ilişkilendirmedikleri ve bu gezilerin planlı gerçekleşmeyen geziler olduğu söylenilebilir. Örneğin planlı gerçekleşmeyen bir bilim merkezi gezisi eğlence boyutu fazla olan, oyun niteliği taşıyan ve rastgele deneme yanılma ile geçirilen zaman olarak ifade edilebilir (Laçın Şimşek, 2019, s.268). Dolayısıyla okul dışı öğrenme ortamlarından daha fazla faydalanılmasını sağlamak için eğitim programı kazanımları ve okul dışı ortam kazanımlarının kodları eşleştirilmelidir. Bu durum öğrenci, öğretmen ve velilere bildirilmelidir (Çolakoğlu, 2019, s.40-41).

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin Maraş Kalesi ve Maraş Müzesi okul dışı öğrenme alanı ortak deneyimleri vardır. Bir ildeki tarihi mekânların önemi ile ilgili olarak Dere (2021) çalışmasında tarihi mekânların bir ilin kültürel mirasını yaşatan önemli alanlar olduğunu belirtmiştir. Ayrıca okul dışı alanlarda gerçekleşen eğitimlerin bireylerin kültürel mirasa ilgilerine olan olumlu etkisinden bahsetmiştir.

Okul yöneticileri ise çoğunlukla lise giriş sınavı hazırlığı bünyesinde gerçekleştirdikleri motivasyon ve bilgilendirme amacıyla olan ziyaretleri okul dışı

öğrenme deneyimi olarak nitelendirmişlerdir. Katılımcıların görüşlerinden mekân olarak okulun dışında bulunan yerlere ziyaretleri okul dışı öğrenme deneyimi olarak düşündükleri söylenilebilir. Okul dışı öğrenme alanı ziyaretlerini okul yöneticilerinin gözünden değerlendiren Füz ve Korom (2019) çalışmalarında okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarının öğrenciyi motive ettiği düşüncesinde olduklarını açığa çıkarmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı ortak deneyimlerinin fuar, alışveriş merkezi, ortaokul ve halk kütüphanesi olduğu belirlenmiştir.

Okul dışı öğrenme deneyimleri öncesi hazırlıklara ilişkin sonuçlar ve tartışma. Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre okul dışı öğrenme ziyaretleri deneyimleri öncesi okul yöneticilerinin öğretmenleri ve öğrencileri belirlediğini çoğunlukla öğrenciler, öğretmenler ve okul yöneticileri belirtmiştir. Veliler ise çoğunlukla okul yöneticilerinin ulaşım aracı temin ettiğinden bahsetmiştir. Velilerin diğer katılımcıların aksine okul yöneticilerinin süreçte katılımcıları belirleyen değil, kaynak sunan bir rolde olduğunu gözlemledikleri söylenebilir. Karaküçük (1999) çalışmasında okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklere öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin katılımları hususunda yönelimi sağlamada, süreci organize etmede ve yönetmede önemli bir konumda olduğundan bahsetmiştir.

Öğretmenlerin öğrencileri belirlediğini öğrenciler ve veliler, velilerden izin aldığını öğretmenler, ortamla ilgili öğrencilere bilgi verdiğini okul yöneticileri belirtmiştir. Katılımcıların süreçte öğretmenlerin gerçekleştirdikleri çalışmalara göre katılımcıları belirleyen, izinleri alan ve bilgiler sunan farklı rollerde gözlemledikleri söylenilebilir. Eğitim ortamındaki öğretmen rollerini Oktar Ergür (2010) çalışmalarında eğitim ortamında öğretmenlerin bilgi aktaran rolünden sıyrılarak öğrenci ihtiyaçlarını belirleyen, öğrenme yöntemlerini tespit eden ve geri bildirimler sunan rehber olarak ifade etmiştir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme deneyimleri öncesi hazırlıkları ortak görüşlerinin öğrencilerin ortam kurallarını ve özelliklerini öğrendiği, velilerin izin belgesi imzaladığı olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların bu süreçte genellikle öğrencilerin öğrenme sürecine hazırlık yaptığını ve velilerin resmi durumlara destek sunduğunu gözlemledikleri söylenebilir. Okul

dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu desteği çalışmalarında vurgulayan Kır, Kalfaoğlu ve Aksu (2021) matematik öğretmenlerinin okul dışı öğrenme sürecindeki gerekli resmi izinleri alma konusunda yakındıklarını, bu süreçte desteğe ihtiyaç duyduklarını açığa çıkarmıştır.

Okul dışı öğrenme deneyimleri sonrası çalışmalara ilişkin sonuçlar ve tartışma. Öğrenciler, öğretmenler, okul yöneticileri ve veliler okul dışı öğrenme alanı ziyareti sonrası deneyimlerin çoğunlukla ziyaretin okulun web sitesinden haber olarak paylaşıldığından bahsetmiştir. Okulların web sitesindeki içeriği çalışmalarında araştıran Ergün ve Ergün (2008) okulların web sitelerinin kullanıcılarının çoğunlukla öğrenciler olması sebebiyle web sitelerinde genellikle öğrencilerle gerçekleştirilen faaliyetlerin ve değerlendirmelerin yayınlandığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre en az gerçekleştirilen okul dışı öğrenme ziyareti sonrası çalışma genellikle okul panosuna bilgilerin asılmasıdır. Okul panolarının öğrenme ortamında kullanımı ile ilgili çalışmalarında Malkoç ve Kaya (2015) sosyal bilgiler öğretmenlerinin koridor panolarını ve sergi alanlarını öğrencilerde kalıcı öğrenmeyi sağladığını düşündükleri için sınıf dışı etkinliklerde kullandıklarını ortaya çıkarmıştır. Çaçan (2019) da yüksek lisans tez çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunlukla okul panolarını derslerinde informal öğrenme alanı olarak kullandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluklara ilişkin sonuçlar ve tartışma. Öğrenciler okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluğu en fazla öğretmen tutumu olarak düşünmektedir. Öğretmen tutumlarının öğrenme sürecine etkisini araştıran Hançer, Şensoy ve Yıldırım (2003) çalışmalarında eğitim sürecinde öğrencilerin verimli çalışma ve araştırma yapma tekniklerini kazanmalarında öğretmenlerin önemli bir konumda olduğunu belirtmişlerdir. Bu açıdan öğretmenlerin yakın çevrelerinde bulunan bilgi kaynaklarını kullanmalarını ve meslektaşlarıyla işbirliği halinde olmalarını önermişlerdir. Yakın çevredeki alanların öğrencilere bilgi sağlayan önemli kaynaklar olduğunu vurguladıkları çalışmalarında Erten ve Taşçı (2006) ise botanik bahçeleri, bilim merkezleri ve doğa gibi öğrencilerin yakın çevrelerindeki okul dışı alanlara geziler düzenlenebileceğini önermiştir. Yine benzer şekilde okul bahçesinde oluşturulan yenilenebilir enerji

kaynakları ile elektrik üretimi gerçekleştirmek amacıyla kurulan ekolojik bahçenin öğrencilere enerjinin teknik ve pratik yönlerini gösterdiğini Friman (2017) çalışmasında belirtmiştir.

Okul dışı alan gezilerinin düzenlenmesinde öğretmen rolü ile ilgili olarak Karakuş, Aksoy ve Gündüz (2012) çalışmalarında öğrenme sürecinde özellikle uygulanması önemli olan okul dışı alan gezilerinin varlığından bahsederek, gezilerin öğretmen isteğinden ziyade sene içerisinde gerçekleştirilmesi zorunlu etkinlikler içerisinde yer almasını önermektedir. Yıllık planlarda okul dışı öğrenme alanlarına ne düzeyde yer verildiğini belirlemeye çalışan Bayburtlu (2020) ise çalışmasında Türkçe dersi yıllık planlarında 5, 6 ve 7. Sınıf yıllık planlarında bulunan toplam 4 tane planın okul dışı öğrenme alanı ile ilgili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Çalışmasında 5. Sınıflarda okul dışı öğrenme alanları ile uyumlu olan doğa ve evren, bilim ve teknoloji, sağlık ve spor, milli kültürümüz, erdemler gibi temalar olmasına rağmen planlamada bu temalarla ilgili okul dışı öğrenme alanlarına yer verilmediğini tespit etmiştir.

Yıllık planlarda okul dışı öğrenme alanlarına yer verilme düzeyini çalışmasında araştıran Bayburtlu (2020) okul dışı öğrenme ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın bir kılavuz yayınladığını ve milli eğitim müdürlüklerine insiyatif tanındığını ifade etmiştir. Benzer şekilde Karademir (2013) doktora tezi çalışmasında öğretmenlerle ilgili olarak okul dışı öğrenme etkinliklerini gerçekleştirirken referans kişilerin (okul yönetimi, Milli Eğitim yetkilileri vb.) beklentilerini önemsediklerini belirlemiştir. Ayrıca bu beklentilerin öğretmenlerin okul dışı öğrenme ile ilgili çalışmalar yapma konusundaki tutumlarında yeterince etkili olmadığını, okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma konusunda süreklilik göstermediklerini ortaya çıkarmıştır. Öğretmen tutumları ile ilgili çalışmasında Bay, vd. (2014) öğretmenlerin geleneksel ve yapılandırmacı öğrenmeye ilişkin yaklaşımlarında almış oldukları lisans, lisansüstü ve hizmet içi eğitimlerin etkili olduğunu açığa çıkarmıştır. İhtiyaç duyulan niteliklerdeki öğretmenlerin yetiştirilmesinde hizmet içi eğitime yönlendirmelerin gerekliliğini öneri olarak sunmuştur.

5, 6 ve 7. Sınıf öğrencileri en fazla öğretmen tutumunu, 8. Sınıf öğrencileri ise müfredat ve sınavların yoğunluğunu okul dışı alanların seçilmesindeki zorluk

olarak ifade etmiştir. Öğrencilerin sınıf seviyelerindeki özellikleri düşünüldüğünde 8. Sınıf öğrencileri Lise Giriş Sınavı'na hazırlanmaktadır. 8. Sınıf öğrencilerinin sınav hazırlık sürecindeki müfredatı yoğun buldukları ve sınava odaklanıldığı için okul dışı öğrenme alanların seçilmediğini düşündüğü söylenilebilir. 8. Sınıflarda okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin bir yıllık planlama olup olmadığını çalışmasında araştıran Bayburtlu (2020) 8. Sınıflarda okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin bir yıllık planlamanın bulunmadığını ortaya çıkarmıştır. Bu tespitini okul dışı öğrenme alanlarının yararları konusunda gerçekleştirilen alan yazını çalışmaları ile yıllık planlar arasındaki uyumsuzluğu dikkate alarak açıklamıştır. Farklı sınıf seviyelerindeki fen bilimleri dersi program içeriğini ve öğrencilerin derse olan yaklaşımlarını inceleyen Dönmez (2017) yüksek lisans tez çalışmasında 5. ve 6. Sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersini eğlenceli bulunduğunu, 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin ise zor bulunduğunu açığa çıkarmıştır. Bu durumu fen bilimleri derslerindeki Temel eğitimden ortaöğretime geçiş (TEOG) sınavına hazırlık süreci ile ilişkilendirerek açıklamıştır.

Öğretmenler okul dışı alanların seçilmesindeki zorluğu en fazla güvenlik olarak düşünmektedir. Okul dışı öğrenme alanlarında öğretmenlerin zorlandığı durumları çalışmalarında açığa çıkaran Büyükkaynak, Ok ve Aslan (2016) öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarında disiplini ve güvenliğini sağlama, öğrencilerin ilgi ve istek azlığı görüşlerine sahip olduğunu belirlemiştir.

Matematik öğretmenleri çoğunlukla müfredat ve sınavların yoğunluğunu okul dışı öğrenme alanlarının kullanılmasındaki zorluk olarak düşünmektedir. Matematik öğretmenlerinin sınavlara ve müfredata odaklı oldukları, öğrenme ortamı olarak sadece sınıf içini düşündükleri söylenilebilir. Benzer sonuçlara ulaşan Büyükkaynak, Ok ve Aslan (2016) çalışmalarında fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme alanlarında ders işlemeyi fen bilimleri müfredatı ile uyumlu bulmadıklarını, sınav odaklı bir eğitim sistemi olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Merkezi sınav hazırlığı sürecinde görev alan öğretmenlerin duygu durumunu çalışmalarında inceleyen Çetin ve Ünsal (2019) merkezi sınav hazırlığı sürecinde görev alan öğretmenlerin okul yöneticilerinin, velilerin ve öğrencilerin beklentilerinden kaynaklı olarak baskı hissettiklerini, sosyalleşme süreçlerinin de aksadığını ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre matematik öğretmenlerinin sadece sınıf içini öğrenme ortamı olarak düşünmelerinin sebeplerinden biri de okul dışı öğrenme alanlarını kendi branşı ile uyumsuz bulduklarıdır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders konuları ile öğrenme alanları arasındaki ilişkiyi kurabilme durumunu inceledikleri çalışmalarında Malkoç ve Kaya (2015) sosyal bilgiler öğretmenlerinin konu ile öğrenme alanları arasındaki ilişkiyi kurma konusunda yetersiz olduklarını ve somut örneklere ihtiyaç duyduklarını ortaya çıkarmışlardır. Matematik dersinin okul dışı öğrenme alanında öğrenilmesi durumunu araştıran Sözer (2013) çalışmasında doğada matematik öğrenmenin, öğrencilerin yaşam ile matematik arasında bağ kurmalarını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmasında öğrenciler doğayı anlarken ve doğa ile ilgili bilinçlenirken matematikten faydalanmışlardır.

Bilişim teknolojileri öğretmenleri okul dışı öğrenme alanlarının öğrenme sürecinde yeterince kullanılmamasını çoğunlukla okul dışı öğrenme alanlarının yetersizliği olarak düşünmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin buldukları illerdeki okul dışı öğrenme alanları farkındalığını araştıran Öner (2015) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin bulunduğu illerdeki okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadığını belirlemiştir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre bilişim teknolojileri öğretmenlerinin farklı illerdeki okul dışı öğrenme alanlarının sayısını ve çeşidini dikkate aldıkları, bu konuda buldukları bölgenin yetersizliğini düşündükleri söylenilebilir. Okul dışı öğrenme alanı sayısı ve çeşidinin, alanların öğrenme sürecinde kullanımında belirleyici olduğunu düşünmüş olabilirler. Ortak bir ders kitabının okul dışı öğrenme alanlarının kullanımına olan rehberliğini inceleyen Karakuş, Aksoy ve Gündüz (2012) çalışmalarında ders dışı etkinliklerin yer aldığı ortak bir ders kitabının varlığının sosyo-ekonomik olarak farklı özelliklerde olan okullarda okul dışı öğrenme alanlarının kullanımını kolaylaştırmada yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Fen bilimleri öğretmenleri çoğunlukla resmi izinlerin alınmasındaki zorluğu okul dışı öğrenme alanlarının kullanılmasındaki zorluk olarak düşünmektedir. Kartal ve Şeyihoğlu (2020) çalışmalarında okulların bürokratik zorluklardan dolayı müze gezilerine sıcak bakmadığını, Çengelci (2013) ise çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları sınıf dışı öğrenme sorunlarından birinin de bürokratik engel olduğunu ortaya çıkarmıştır. Okul dışı öğrenme sürecine öğretmen

yaklaşımlarını araştıran Çaçan (2019) yüksek lisans tez çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin en fazla resmi izinler konusunda zorluk yaşadığını belirlemiştir. Alan yazınındaki çalışmaların benzer sonuçlarına göre öğretmenlerin öğrenme sürecindeki görev ve sorumlulukları düşünüldüğünde, gerekli resmi işlemlerin zorluğunun öğrenme sürecinde öğretmene bir yük olarak yansıdığı söylenilebilir.

Okul dışı öğrenme alanlarına ziyaret için gerekli olan izin işlemlerinin alınmasındaki zorlukları çalışmasında araştıran Topçu (2017) resmi izinlerin alınmasındaki zorluğu daha önce gerçekleştirilen okul dışı etkinliklerde yaşanan kazaların oluşturduğu etkileri uzun süre ve önemle yansıtan medyanın, bireylerde oluşturduğu hassasiyet ve duygu durumu ile açıklamıştır. Bu soruna çözüm önerisi olarak İnce (2017) çalışmasında öğretmenlerin informal öğrenme ortamlarını kullanımlarını teşvik edecek şekilde okul yöneticilerinin resmi izinleri hafifletmeleri gerektiğini belirtmiştir.

Resmi işlemlerin okul dışı öğrenme etkinliklerinin gerçekleşmesine etkisini gösteren çalışmalarında Karakuş, Aksoy ve Gündüz (2012) coğrafya öğretmenlerinin ders dışı etkinliklerden coğrafya haritası etkinliğini resmi prosedürler, zaman ve maliyet kısıtlaması sebeplerinden dolayı gerçekleştiremediğini belirlemiştir. Dönel Akgül ve Arabacı (2020) ise çalışmalarında fen bilimleri öğretmenlerinin öğrenciyi kontrol etme, zaman ve maliyet durumlarını okul dışı öğrenme alanlarının kullanılmasındaki dezavantaj olarak düşündüklerini açığa çıkarmışlardır. Sınıf dışı öğretim etkinliklerinin uygulanmasındaki zorlukları Omca Çobanoğlu vd. (2018) ise öğretim programlarında sınıf dışı etkinliklere daha az yer verilmesini sebep olarak ileri sürmüşlerdir. Okul dışı öğrenme alanlarına ziyaretlerde öğretmenlerin karşılaşılabilecekleri zorluklar düşünüldüğünde Dönel Akgül ve Arabacı (2020) çalışmalarında fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme sürecinde planlama yapmalarının önemli olduğunu, maliyetin uygunluğunu sağlayabileceklerini ve ulaşım aracını önceden hazırlayabileceklerini belirtmektedir.

Türkçe öğretmenleri okul dışı öğrenme deneyimi eksikliğini okul dışı alanların seçilmesindeki zorluk olarak düşünmektedir. Okul dışı öğrenme alanlarındaki bilgi ve deneyim eksikliğinin etkisini araştıran Durel (2016) öğretmenlerin okul dışı öğrenme bilgi ve deneyim eksikliğinin öğretmenlerde süreci planlama ve uygulama konusunda kaygı oluşturduğunu vurgulamıştır. Bayburtlu (2020) ise çalışmasında

Türkçe dersi yıllık planlarında okul dışı öğrenme alanlarına çok az yer verilmesini Türkçe öğretmenlerinin bu konudaki bilgi eksikliği olarak yorumlamıştır.

Öğrenciler ve veliler okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluğu en fazla öğretmen tutumu olarak belirtirken, öğretmenler ve okul yöneticileri ise güvenliği belirtmiştir. Katılımcıların öğrenme sürecindeki görev ve sorumluluklarını, buldukları pozisyonları düşünerek okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluğu yanıtladıkları görülmektedir. Öğrenme sürecini düzenleyen öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin öğrencilerin güvenliğinden endişe duydukları, velilerin ve öğrencilerin ise sürecin sorumluluğunu en fazla öğretmende gördükleri ve öğrenme alanı seçiminin sebebi olarak da yine öğretmeni düşündükleri söylenilebilir. Öğrenme sürecinde öğretmen sorumluluklarını araştıran Sezer, Çoban ve Akşit (2017) çalışmalarında eğitim sürecinde öğretmenlerin en fazla akademik ve kişilerarası ilişki sorumluluğunda kendilerini hissettiklerini açığa çıkarmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesindeki zorluk ile ilgili ortak görüşlerinin okul yöneticilerinin tutumu, velilerin tutumu olduğu belirlenmiştir. İnce ve Akcanca (2021) çalışmalarında velilerin okul dışı öğrenme ortamlarını faydalı bulduklarını ancak bu konuda yeterince etkinliklerin okullarda gerçekleştirilmediğini düşündüklerini belirlemiştir. Bu durumun sebebini veliler öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin süreçte sorumluluk almak istemeyişleri olarak açıklamışlardır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesinde zorlukla ilgili ortak görüşlerinin okul dışı öğrenme ortamı yetersizliği, müfredat ve sınav yoğunluğu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı yetersizliğinden dolayı okul dışı öğrenme alanlarını kullanmadıklarını ortaya çıkaran benzer çalışmalar bulunmaktadır (Şensoy, 2014; Ocak ve Korkmaz, 2018). Müfredata uyulmasına ve sınav hazırlığına okul yöneticilerinin önem verdiğini çalışmalarında açığa çıkaran Aydemir ve Toker Gökçe (2016) sınava hazırlanmayan öğrencilerin okul dışı öğrenme alanları ziyaretini gerçekleştirmesini önermektedir.

Okul dışı öğrenme alanları seçimlerine ilişkin sonuçlar ve tartışma. 5, 6 ve 8. Sınıf öğrencileri okul dışı öğrenme alanı olarak en fazla doğayı belirtmiştir. Doğada gerçekleşen eğitimin öğrencilere katkılarını araştıran Altıntaş (2014) yüksek

lisans tez çalışmasında Toprak Bilim Okulunun öğrencilerin doğa ve toprak başarılarına katkı sunduğunu açığa çıkarmıştır. Becker vd. (2017) ise çalışmalarında açık havada gerçekleşen eğitimlerin bireylerin doğa bilgisini, kişisel ve sosyal becerilerini, liderlik yapma, hayatta kalma, doğa sporlarını öğrenme ve geliştirme gibi katkılarının olduğunu sunmuştur.

7. Sınıf öğrencileri en fazla okul dışı öğrenme alanı olarak müzeyi belirtmiştir. Müzelerin yıllık planlamadaki yerini çalışmasında ortaya çıkaran Bayburtlu (2020) 7. Sınıf Türkçe dersi yıllık planında sanat teması içerisinde müze gezisine yer verildiğini belirtmiştir. Yalnızca 7. ve 8. Sınıf öğrencileri meteoroloji müdürlüğü, atölye, tiyatro ve konservatuarı okul dışı öğrenme alanı olarak seçmiştir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre yalnızca öğrenciler okul dışı öğrenme alanı olarak rasathaneyi ve atölyeyi seçmiştir. Rasathanelerin okul dışı öğrenme alanı olarak fen öğretmenleri tarafından seçildiğini Dönel Akgül ve Arabacı (2020) çalışmalarında belirlemiştir. Bodur ve Yıldırım (2018) çalışmalarında astronomi ile ilgili sınıf dışı gözlem ve tasarım etkinliklerinin öğrencilerin başarılarını ve bilimsel süreç becerilerini geliştirdiğini ortaya çıkarmıştır.

Türkçe öğretmenleri çoğunlukla tiyatro ve konferans salonlarını okul dışı öğrenme alanı olarak seçmiştir. Tiyatronun öğrenmeye katkılarını çalışmalarında belirten Kara, Özdemir, Özkan ve Demir (2017) tiyatronun yabancı dilin kültürünü ve iletişim becerilerini öğrenme konusunda önemli bir yer tuttuğunu belirterek, Türkçenin dil olarak öğrenilmesinde de tiyatronun kullanılmasını önermişlerdir.

Matematik öğretmenlerinin okul dışı öğrenme alanı seçimi kütüphane olmuştur. Karatay, Külah ve Kaya (2020) çalışmalarında kütüphanelerde öğrencilerin ilgilerini çeken kitapları incelemelerine ve seçmelerine imkân bulabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca kitap fuarlarında kitap sergisinin yanında şiir dinletisi, söyleşi ve panel gibi öğrencilerin kitap okuma sevgisini arttıran etkinliklerin de gerçekleştirilebileceği bilgisini sunmuşlardır. Okul dışı öğrenme alanlarından kütüphaneye okuma kültürü teması ile 6. Sınıf Türkçe dersi yıllık planında yer verildiği Bayburtlu (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada belirtilmiştir. Yıllık planlarla ilişkili olarak gerçekleştirilen kütüphane gezilerin önemini çalışmasında ifade eden Öztürk (2020) bireylere okuma alışkanlığının kazandırılması hususunda okulların kütüphanelere düzenli geziler düzenlemesini, kütüphanelerdeki kitapların

zenginleştirmesini ve kütüphanelerin ilgi çeken ortamlara dönüştürülmesini önermektedir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre bilim merkezleri, botanik park ve laboratuvar çoğunlukla fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme alanı seçimi olmuştur. Günay (2019) yüksek lisans tez çalışmasında öğrencilerin botanik bahçeleri eğlenerek öğrenmeyi ve sosyalleşmeyi sağlayan okul dışı öğrenme alanı olarak düşündüklerini ortaya çıkarmıştır. Şahin ve Sağlamer Yazgan (2013) ise çalışmalarında sınıf dışı laboratuvarla yıllık planların bir bütün halinde olmasını önermektedir.

İngilizce öğretmenlerinin çoğunlukla okul dışı öğrenme alanı seçimleri hayvanat bahçesidir. Hayvanat bahçesi gezilerinin eğitim süreci içerisinde planlı olarak gerçekleşmesinin önemli olduğunu çalışmalarında vurgulayan Lukas ve Ross (2005) hayvanat bahçelerine gerçekleşen gelişigüzel gezilerin eğitim fonksiyonuna sahip olmadığı, dolayısıyla öğrencilerin bilgi ve tutumlarında değişiklik oluşturmadığını ifade etmiştir.

Müze ve meteoroloji müdürlüğü çoğunlukla sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı öğrenme alanı seçimi olmuştur. Avcı ve Gümüş (2020) çalışmalarında sınıf dışı etkinliklerinden birini meteoroloji müdürlüğünde gerçekleştiren öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olumlu yönde tutumlar geliştirdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri çoğunlukla stadyum-spor salonunu okul dışı öğrenme alanı olarak seçmiştir. Malkoç (2020) çalışmasında okul dışı deneyimlerin spor öğrencilerinin bilgi ve becerilerinin arttığını ve bu avantajın iş hayatında olumlu yansımalarının olduğunu belirlemiştir. Sportif faaliyetlerin katkılarının araştıran Erkaya (2016) yüksek lisans tez çalışmasında sportif faaliyetlerin bireyin toplum ve aile ilişkilerini arttıran, benliğinin gelişimine katkı sunan özelliklerini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca okul içerisinde spor alanlarının oluşturulmasını ve spor tesislerinin arttırılmasını önermiştir. Spor alanlarının ve tesislerinin gerekliliği ile ilgili olarak Keskin (2015) yüksek lisans tez çalışmasında yeterli tesisin ve araç-gerecin öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını etkileyen durumlardan biri olduğunu belirlemiştir.

Huzurevi ve cami din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin çoğunlukla okul dışı öğrenme alanı seçimidir. Kaya (2001) çalışmasında aile ortamından ve camiden

din eğitimi alan öğrencilerin din kültürü ve ahlak bilgisi derslerine tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Müzik öğretmenleri çoğunlukla doğa ve konservatuar öğrenme alanlarını okul dışı öğrenme alanı olarak seçmiştir. Karppinen (2012) çalışmasında okul dışı macera eğitimi ile gerçekleştirilen etkinliklerden ortaya çıkan sonuçlardan yola çıkarak okul dışı macera eğitiminin deneyimsel öğrenmeyi geliştirdiğini, doğayı öğrenme ve ekolojik farkındalığı kazanma katkılarını sunduğunu belirtmiştir.

Yalnızca öğretmenler bilim merkezi, huzur evi ve cami okul dışı öğrenme alanlarını seçmiştir. Dönel Akgül ve Arabacı (2020) çalışmalarında fen öğretmenlerinin bilim merkezlerinin uygulama yapılabilir özelliğe sahip okul dışı öğrenme alanlarından olduğunu düşündüğünü belirlemiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak öğrenme sürecinde öğretmenlerin botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, planetaryumlar, doğal yaşam alanları, sanayi bölgeleri gibi farklı okul dışı öğrenme alanlarından da faydalanabilecekleri önerilerinde bulunmuşlardır. Biyoteknoloji laboratuvarında gerçekleşen öğrenme sürecinin etkilerini inceleyen Karamustafaoğlu ve Ermiş (2020) öğrencilerin çalışma sonunda biyoteknolojiye ilgilerinin ve marakının arttığını, kalıcı bilgiler edindiklerini belirlemiştir. Bilim fuarları ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini Çetinkaya ve Ayartepe (2020) çalışmalarında çoğunlukla olumlu olarak saptamıştır. Öğretmenlerin fuarları motive edici ve ilgi oluşturan alan olarak nitelediklerini açığa çıkarmışlardır.

Okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı ortak görüşleri kaledir. Tarihi kale ve diğer tarihi yapılar ile ilgili öğretmenlerin farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadığını belirleyen Binekci ve Öner (2019) çalışmalarında öğretmenlerin yaşadıkları bölgedeki tarihi yapılar hakkında çok az bilgi sahibi olduğunu açığa çıkarmıştır.

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanı ortak görüşlerinin konferans salonları olduğu belirlenmiştir. Nalkıran ve Karamustafaoğlu (2020) çalışmalarında doğal afetler konusunda eğitim alanına düzenlenen gezide konferans salonundaki sunum ve tanıtımları izleyen öğrencilerin doğal afetler konusunda bilinçlenmelerinin sağladığını belirtmiştir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı ortak görüşleri hayvanat bahçeleridir. Öğrencilerin hayvanat bahçeleri ile ilgili görüşlerini

inceleyen Yavuz ve Balkan Kıyıcı (2013) hayvanat bahçesi gezisi öncesinde okula benzer kurumları öğrencilerin okul dışı öğrenme alanı olarak ifade ettiklerini, gezi sonrası ise öğrencilerin açık alan ve doğa gibi alanları da okul dışı öğrenme alanları olarak düşündüklerini ortaya çıkarmıştır.

Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı ortak görüşlerinin botanik parkları olduğu belirlenmiştir. Botanik parkların öğrenme sürecinde kullanımının önemini vurgulayan Karadoğan (2016) botanik parkların öğrencilere bitki çeşitliliğini öğrenme, günlük yaşamın stresini atma, bitki bakımı bilinci kazandırma ve yaşama pozitif bakma katkılarının bulunduğunu ifade etmiştir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre öğrenciler doğayı, öğretmenler ve okul yöneticileri müzeyi, veliler kursları en fazla okul dışı öğrenme alanı olarak seçmişlerdir. Ayrıca okul dışı öğrenme alanlarında farklı derslerin seçildiği görülmektedir. Fen bilimleri öğrenciler, sosyal bilgiler okul yöneticileri, matematik ise veliler tarafından en fazla seçilen okul dışı öğrenme alanı dersidir. Velilerin matematik dersine olan hassasiyetini çalışmasında açığa çıkaran Güneş ve Baki (2011) velilerin merkezi sınavlarda öğrencilerin matematik dersi başarıları konusunda endişe duyduklarını ve bu konuda bilgilendirilmeleri gerektiğini önermiştir. Velilerin matematik dersine verdikleri önemi ödevlere yaklaşımları ile ilişkilendiren Erdoğan (2020) ise çalışmasında ilköğretim öğrencileri velilerinin matematik dersini dışarıdan destek alınması gereken bir ders olarak düşündüklerini ve en fazla matematik dersi ödevlerinde öğrencilere yardımcı olma ihtiyacı hissettiklerini açığa çıkarmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı seçimleri ortak görüşlerinin müzeler ve kütüphaneler olduğu görülmektedir. Farklı branşlardan öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarından müzeyi derslerinde kullanmaları konusunda ılımlı oldukları sonucuna ulaşan Binekci ve Öner (2019) çalışmalarında müze ile ilgili öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenmesini önermektedir.

Okul dışı öğrenme alanları seçimi kriterlerine ilişkin sonuçlar ve tartışma. Öğrenciler okul dışı öğrenme alanları seçimi kriterini en fazla dikkat çeken olarak belirtmişlerdir. 5. ve 6. Sınıf öğrencileri dikkat çeken, 7. Sınıf öğrencileri aktif öğrenme imkânı, 8. Sınıf öğrencileri esnek kriterlerine göre okul dışı öğrenme

alanlarını seçmektedir. Avcı ve Gümüş (2019) çalışmalarında öğrencilerin faydalı buldukları okul dışı öğrenme alanlarını açıklarken kriterlerinin ilgi çeken ve keşfetme imkânı veren olduğunu belirlemişlerdir. Altıntaş (2014) ise yüksek lisans tez çalışmasında öğrencilerin kısa bir zaman dilimine sığdırılan eğitimde ilginç veya önemli buldukları etkinlikleri daha sık hatırladığını açığa çıkarmıştır.

Yalnızca öğrenciler esnek ve açık alan kriterlerine göre okul dışı öğrenme alanlarını seçmektedir. Karşlı, Karamustafaoğlu ve Kurt (2019) çalışmalarında açık alanda gerçekleşen okul dışı öğrenme etkinliklerine katılmaktan öğrencilerin mutluluk duyduğunu ve heyecanlandıklarını belirlemişlerdir.

Öğretmenler okul dışı öğrenme alanları seçimi kriterini en fazla konuya uygun olarak belirtmişlerdir. Türkçe öğretmenleri öğrenmeyi destekleyen ve sessiz kriterlerine göre okul dışı öğrenme alanlarını seçmektedir. Öğrenme ortamındaki sessizliğin önemini çalışmalarında vurgulayan Mut ve Gelişli (2021) öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını kazanmalarındaki bir faktörün ortamda oluşturulan sessizlik olduğunu açığa çıkarmışlardır.

Matematik öğretmenleri okul dışı öğrenme alanı seçimlerinde öğrenme ortamının konuya uygunluğunu dikkate almaktadır. Konu ve zengin materyale sahip olan öğrenme alanlarının belirleyiciliğini Büyükkaynak, Ok ve Aslan (2016) çalışmalarında fen bilimleri öğretmenlerinin tamamına yakının okul dışı öğrenme alanını seçerken konu ve zengin materyal seçimini düşündükleri sonucu ile ortaya çıkarmıştır.

Fen bilimleri öğretmenleri öğrencilere aktif öğrenmelerine imkân veren alanları seçmektedir. Aktif öğrenme ile ilgili olarak Altıntaş (2014) yüksek lisans tez çalışmasında öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarında aktif olarak bilimsel bilgiyi yapılandırdıklarını belirtmiştir.

İngilizce öğretmenleri ulaşımın kolaylığı kriterine göre okul dışı öğrenme alanı seçimi yapmaktadır. Ulaşım sıkıntısının öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları seçimini etkilediğini araştırmasında gösteren Çaçan (2019) yüksek lisans tez çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulaşım sıkıntısı yaşadığını ortaya çıkarmıştır. Okul dışı öğrenme alanlarının kullanılmasındaki ulaşım engeline çözüm önerileri sunan Ulu (2019) yüksek lisans tez çalışmasında müzelerin okul dışı alan olarak kullanımının sağlanması için MEB, belediyeler ve müzeler arasında işbirliği

ile ulaşım engeline çözümün sağlanabileceği belirtmiştir. Öğrenme alanlarının öğrenciye fiziksel yakınlığının önemini Çağlar vd. (2018) çalışmalarında öğrencilerin ulaşabileceği ve faydalanabileceği okul dışı öğrenme alanlarının seçilmesi ile ifade etmişlerdir.

Bilişim teknolojileri öğretmenleri öğrenme ortamlarının öğrenci seviyesine uygun ve güvenli olmasına göre seçim yapmaktadır. Aydemir ve Toker Gökçe (2016) çalışmalarında öğrenme ortamının öğrenci seviyesine uygun olmamasının disiplin sorunları oluşturan ve amacına uygun gerçekleşmeyen etkinliklere sebep olarak belirtmişlerdir. Bu açıdan planlamanın doğru yapılması için bu durumun da göz önünde bulundurulmasını önermektedirler. Öğrenci seviyesine okul dışı öğrenme alanlarının katkılar sunan özelliğini çalışmalarında vurgulayan Ocak ve Korkmaz (2018) okul dışı öğrenme alanlarının öğrencinin gelişim seviyesine katkı sunduğunu avantaj olarak ifade ederken, ortam güvenliğinin ise dezavantaj olabilecek özellikler arasında olduğunu belirtmişlerdir.

Teknoloji ve tasarım öğretmenleri okul dışı öğrenme alanı seçimlerinde öğrenme ortamının sosyalliğini dikkate almaktadır. Benzer şekilde Füz ve Korom (2019) da öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarının sosyalliği sağlayan yapısını düşündüklerini çalışmalarında açığa çıkarmıştır.

Görsel sanatlar öğretmenleri dikkat çeken ve ailenin sosyoekonomik düzeyine uygun alanları okul dışı öğrenme alanı olarak seçmektedir. Ekonominin öğrenme alanı kullanımında belirleyiciliği ile ilgili olarak Çağan (2019) yüksek lisans tez çalışmasında okulun bütçesinin okul dışı alanların kullanımında kısıtlayıcı olduğunu belirlemiştir. Okul dışı öğrenme alanının uygulanma sürecinde kullanımında ekonomik sıkıntılarla karşılaşıldığını araştırmasında gösteren Günay (2019) yüksek lisans tez çalışmasında botanik bahçelerinin kullanımında ekonomik sıkıntılarla karşılaşıldığını belirtmiş ve bu yönde gerçekleşecek çalışmalar için destek sağlanmasını önermiştir.

Yalnızca öğretmenler okul dışı öğrenme alanlarını okul yöneticilerinin tutumu kriterine göre seçmektedir. Karademir (2013) çalışmasında öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı seçimlerinde okul yöneticilerinin isteğini dikkate aldıklarını ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı seçim kriteri ortak görüşlerinin sosyallik olduğu belirlenmiştir. Okul dışı öğrenme alanlarının sosyalliği sağlayan alanlar olduğu (Kisiel, 2003), sosyal etkileşimi sağladığı (Balkan Kıyıcı ve Atabek Yiğit, 2010) çalışmalarda belirtilmiştir.

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanı seçim kriteri ortak görüşleri öğrenci seviyesine uygunluktur. Nalkıran ve Karamustafaoğlu (2020) çalışmalarında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak aktif katılım sağladıkları doğal afetler konusundaki okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenciler için olumlu etkiler bırakan bir deneyim oluşturduğunu ortaya çıkarmıştır.

Okul yöneticileri ve veliler okul dışı öğrenme alanları seçim kriterinde en fazla öğrenmeyi destekleyen özelliğini belirtmişlerdir. Akay (2019) çalışmasında kelebekler vadisi gezisinin öğrencilerin kelebeklerin yaşam döngülerini incelemelerini ve daha yakından tanıma fırsatı kazanmalarını sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanları seçimine ilişkin düşünceleri incelendiğinde çoğunlukla öğrencilerin öğrenme alanının dikkat çeken, öğretmenlerin konuya uygun, okul yöneticileri ve velilerin ise öğrenmeyi destekleyen özelliklerine göre seçim yaptığı görülmektedir. Okul dışı öğrenmenin öğrenmeyi destekleyen özelliği ile ilgili olarak Lucas (2000) çalışmasında okul dışı öğrenme alanlarının okul müfredatını pekiştirme ya da genişletme fırsatı sunabileceğini, bu alanlarda öğrencilere farklı bakış açıları kazandırılabilceğini belirtmiştir (Akt. Eshach, 2007, 175-176).

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı seçim kriterleri ortak görüşlerinin öğrenmeyi destekleyen, ulaşımı kolay, sessiz ve güvenli olduğu görülmektedir.

Okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet seçimlerine ilişkin sonuçlar ve tartışma. Öğrencilerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet seçimleri en fazla gözlemdir. 5. ve 6. Sınıf öğrencileri gözlemi, 7. Sınıf öğrencileri canlı türlerini öğrenmeyi, 8. Sınıf öğrencileri araştırma-inceleme okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet olarak seçmiştir. Erten (2016) çalışmasında okul dışı öğrenme alanlarının fen bilgisi, matematik, tarih ve sanat gibi birçok alan ile ilişkili olduğunu ancak bu alanlar içerisinde en fazla fen bilgisinin avantajlı konumda olduğunu

belirtmiştir. Bu durumu fen bilgisinin canlı ve cansız varlıkları konu alan zengin konu içeriği, araştırma-inceleme yöntemine elverişliliği ve yaşam ile daha fazla ilişkili olması sebepleri ile açıklamıştır. Şahin ve Sağlamer Yazgan (2013) ise çalışmalarında okul dışı öğrenme alanlarında doğada gözlem ve incelemeler yapılmasını önermektedir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarında faaliyet seçimleri en fazla araştırma-incelemedir. Öğretmenlerin araştırma-inceleme konusundaki yeterliliğini araştıran Büyüköztürk (1999) çalışmasında öğretmenlerin lisans eğitiminde almış oldukları araştırma ve inceleme bilgisini öğrenme sürecine aktarma hususunda kendilerini yeterli hissetmediklerini belirlemiştir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerine yalnızca bireysel ya da grup araştırma ödevi verdikleri sonucuna ulaşırken, bu sonucun sebeplerinden birini araştırma yöntemi konusunda öğretmenlerin okul idaresi tarafından desteklenmeyişi olarak ifade etmiştir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre matematik öğretmenleri okumayı, fen bilimleri öğretmenleri araştırma-incelemeyi, sosyal bilgiler öğretmenleri farklı kültürleri tanımayı, İngilizce öğretmenleri canlı türlerini öğrenmeyi, din kültürü öğretmenleri sosyal sorumluluğu, bilişim teknolojileri öğretmenleri farklı malzemeleri tanımayı faaliyet olarak düşünmektedir. Sonuç olarak farklı branşlardan öğretmenlerin okul dışı öğrenme sürecindeki faaliyet seçimlerinde farklılıklar olduğu görülmektedir. Faaliyetlerin niteliği düşünüldüğünde öğretmenlerin kendi branş derslerinde daha kullanışlı olduğuna inandıkları ve genel olarak gerçekleştirilen faaliyetler olduğu söylenebilir. Wilhelmsson, Ottander ve Lidestav (2012) çalışmalarında farklı branşlardan öğretmenlerin okul dışı öğrenme süreci ile ilgili görüşlerinin alınmasının farklı fikirlere ulaşabilme hususunda önemli olduğundan bahsetmiştir.

Yalnızca öğretmenler okul dışı öğrenme alanlarında bilimi uygulama ve sosyal sorumluluk faaliyetlerini düşünmektedir. Okul dışı öğrenme alanlarındaki sosyobilimsel konular ile ilgili etkinliklerin öğrencilerde çevre bilincini oluşturduğunu Karanlı, Karamustafaoğlu ve Kurt (2019) çalışmasında belirlemiştir. Yavuz Topaloğlu (2016) ise sosyobilimsel konular ile ilgili etkinliklerin öğrencilerin kavramsal anlamalarını olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Kır, Kalfaoğlu ve Aksu (2021) çalışmalarında matematik öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarında çoğunlukla

geometri ve ölçme gibi öğrenme alanlarını uygulama fırsatı sunan faaliyetleri seçtiğini ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanı faaliyet seçimleri ortak görüşlerinin canlı türlerini öğrenme, farklı kültürleri tanıma ve farklı malzemeleri tanıma olduğu belirlenmiştir. Kızılcaoğlu ve Önal (2008) çalışmalarında öğrencilere farklı zamanlardaki coğrafi özelliklere ve kültürel yapılara ilişkin etkinlikler gerçekleştirilmesinin öğrencilerin yerel çevresini daha iyi tanımasını sağladığını ifade etmiştir.

Okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı faaliyet seçimleri ortak görüşlerinin konu tekrarı ve soru çözme olduğu belirlenmiştir. Çağlar vd. (2018) çalışmalarında okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilerin konu tekrarı yapma durumlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanı faaliyetleri ortak görüşlerinin gözlem, araştırma-inceleme ve okuma olduğu görülmektedir. Metin (2009) bilim kamplarının öğrencilerin araştırma-inceleme, gözlem yapma becerilerini geliştirdiğine çalışması sonucunda ulaşmıştır.

Okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerin gerçekleştirilme sürecine ilişkin sonuçlar ve tartışma. Öğrenciler okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyetlerin en fazla öğrenci deneyimi ile gerçekleştiğini düşünmektedir. Bozdoğan ve Kavcı (2016) çalışmalarında öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki öğrenme sürecinde daha fazla aktif olduğunu belirtmişlerdir.

5. ve 6. Sınıf öğrencileri öğretmen sorumluluğunda, 7. ve 8. Sınıf öğrencileri öğrenci deneyiminde ağırlıklı olarak okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerin gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça öğrenme sürecinin öğretmen sorumluluğunda ve veli bilgisi dâhilinde gerçekleştiğine ilişkin görüşlerinin azaldığı görülmektedir. Buna göre öğrencilerin gelişim seviyesi arttıkça okul dışı öğrenme süreci sorumluluğunu daha fazla üstlendiği söylenilebilir. Öğrenme sürecinde sorumluluk alma isteği Turhan, Aydoğdu, Şensoy ve Yıldırım (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada gelişim düzeyleri ile ilişkili olarak açıklanmıştır. Öğrencilerin gelişim düzeyindeki artışın derslere yönelik tutumlarını ve başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmenlerin tamamı okul dışı öğrenme alanlarında faaliyetlerin gerçekleştirilmesinin en fazla öğretmen sorumluluğunda olduğunu düşünmektedir. Öğretmen bilgisi ve okul dışı faaliyet arasındaki ilişkiyi gösteren çalışmasında Güler (2009) ekoloji temelli çevre eğitimine katılan öğretmenlerin eğitim sürecinin sonunda doğa eğitimi verecek düzeyde doğa bilgisi kazandığını, bilgilerini yakın çevrelerini oluşturan aileleri ve arkadaşları ile paylaşmak istediklerini açığa çıkarmıştır. İnfomal öğrenme ortamlarının derslerde kullanımının yaygınlaşması ile ilgili olarak İnce (2017) çalışmasında öğretmen adaylarına fakültelerde, öğretmenlere ise hizmet içi eğitimlerde informal öğrenme ortamlarının kullanımına ilişkin bilgi ve beceri kazandırılmasını önermiştir.

Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre öğretmenlerin okul dışı öğrenme sürecinde sorumluluğu tek başına alması okul dışı alanların sınırlı olarak kullanımındaki sebeplerden biri olduğu söylenilebilir. Büyükkaynak, Ok ve Aslan (2016) çalışmalarında fen bilimleri öğretmenlerinin okul idaresinden okul dışı öğrenmeye ilişkin yeterli destek görmediği ve tüm sorumluluk öğretmende olduğu için derslerinde okul bahçesi gibi yakın ve yorucu olmayan alanları seçtiği sonucuna ulaşmıştır. Okul bahçelerinin derslerde kullanımı ile ilgili olarak Çağan (2019) yüksek lisans tez çalışmasında okul bahçelerinin öğrencilere deneyim sağlayan birincil kaynaklar olarak düzenlemesini önermektedir.

Okul yöneticileri okul dışı öğrenmenin okul yöneticileri bilgisi dâhilinde gerçekleştiğini düşünmektedir. Akbaşı ve Diş (2019) çalışmalarında okul yöneticilerinin öğrenme ortamında okulun misyonu ve vizyonu doğrultusunda planlı hareket eden, girişimci ve kararlı özellikleri ile sürece dâhil olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet süreci ortak görüşlerinin öğrencilerin deneyimi ve velilerin bilgisi olduğu belirlenmiştir. Bilim merkezleri ziyareti gerçekleştiren ailelerin davranışlarını çalışmalarında inceleyen Öztürk ve Laçın Şimşek (2019) velilerin deney düzenekleri etiketlerini daha fazla okuduğunu ve çocuğuna deney ile ilgili açıklamalar yaptığını, çocukların ise deney düzeneklerini hemen deneme isteği içerisinde olduğunu açığa çıkarmışlardır.

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet süreci ortak görüşlerinin okul yöneticilerinin bilgisi, öğretmen ve öğrencilerin deneyimi, okul yöneticileri ve öğretmenlerin işbirliği olduğu belirlenmiştir. Brynjegard

(2001) çalışmasında gerçek bir okul bahçesi projesinde öğrencilerin sürece dâhil olmalarına, projeye kendilerini adayan bir öğretmen grubuna ve öğretmenleri destekleyen okul yöneticilerine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet süreci ortak görüşlerinin okul yöneticilerinin sorumluluğu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarındaki faaliyet süreci ortak görüşlerinin öğretmenlerin sorumluluğu, kurum ve kuruluşların desteği olduğu görülmektedir. Kurumların desteği ile ilgili olarak Yavuz (2012) çalışmasında kurumların okul dışı öğrenme sürecinde ulaşım maliyetini sağlama konusunda destek sunabileceğinden bahsetmiştir.

Okul dışı öğrenme deneyimlerinin diğer öğrencilerle paylaşımına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Okul dışı deneyimlerin diğer öğrencilerle paylaşılmasını öğrenciler sohbet ortamında bilgilerin paylaşılması olarak düşünmektedir. Öğrencilerin okul dışı öğrenme alanlarından bilim merkezi ziyareti sırasında öğrendiği bilimsel bilgiler ile ilgili olarak ziyaret sonunda başkalarıyla tartışması sağlanmalı, öğrencilerde konu ile ilgili derinlemesine düşünme cesareti oluşturulmalı ve öğrencilere öğrenme sürecinin devamını sağlayacak deneyimler sunulmalıdır (Aydeniz, 2019, s.95).

Yalnızca öğrenciler okul dışı deneyimlerin diğer öğrencilerle paylaşılmasını proje geliştirmek olarak düşünmektedir. Akay (2013) çalışmasında proje geliştirmenin öğrencilere bilimi eğlenerek öğrenme fırsatı sunduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenler fotoğraf veya video sunusu ile konuların anlatılmasını okul dışı deneyimlerin diğer öğrencilerle paylaşılması olarak düşünmektedir. Akpınar (2009) çalışmasında görsel sunumların öğrencilerin görseli okuma ve yorumlama, iletişim kurma, duygu ve düşünceleri yorumlama becerilerini kazanmalarını sağladığını belirtmiştir.

Okul yöneticileri okul dışı deneyimlerin diğer öğrencilerle paylaşılmasını okulun web sitesinden ziyaretin haber olarak paylaşılması olarak düşünmektedir. Okulun web sitesinin kullanım amacını Buluç (2007) çalışmasında okul yöneticilerinin güncel bilgileri paylaşma hususunda okulun web sitesinden çoğunlukla faydalandıkları olarak ifade etmiştir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı deneyimlerin diğer öğrencilerle paylaşılması ortak görüşlerinin fotoğraf veya video sunusu ile

anlatmak, broşür veya afiş dağıtımını olduğu belirlenmiştir. Çavuş, Umdu Topsakal ve Öztuna Kaplan (2013) çalışmalarında öğretmenlerin geziler yoluyla öğrencilere çevre bilinci kazandırma etkinliğinin yanında fotoğraf ve pano oluşturma çalışmalarına da yer verdiğini ortaya çıkarmıştır.

Yalnızca veliler konuların okulda tekrar edilmesini okul dışı deneyimlerin diğer öğrencilerle paylaşılması olarak düşünmektedir. Konu tekrarı ve öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi Tosun, İlhan, Tatar, Tüysüz ve Karakuyu (2015) çalışmalarında öğrencilerin fen başarısını etkileyen öğrenci kaynaklı faktörlerden birinin öğrencilerin konu tekrarı yapması olarak belirtmiştir. Konu tekrarı imkanı veren alanlardan biri olarak düşünülen destekleme ve yetiştirme kursları ile ilgili olarak çalışmalarında Dönmez, Gürbüz ve Tekçe (2018) kurslar konu tekrarı imkanı sağladığı için öğrenci başarısına katkı sunduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı deneyimlerin paylaşılması konusunda ortak görüşlerinin benzer uygulamayı yapmak, konu hakkında tartışmak, okulun web sitesinden paylaşmak olduğu görülmektedir. Okul dışı öğrenme deneyimleri sonrasında gezideki çalışma yaprakları ve öğrenci notlarından oluşan sınıf kitabı, gözlemlerle ilgili öykü yazma ve resim yapma gerçekleştirilebilir. Ayrıca gezi deneyimleri ile ilgili sunum, gezi fotoğraf ve videolarından oluşan belgesel, gezi fotoğraflarından oluşan broşür, gezi sonrası gezi alanı ile ilgili sınıf içi tartışma da deneyimlerin paylaşılmasındaki farklı etkinliklerdendir (Melber, 2008, s.6; Akt. Sözer, 2015).

Okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Öğrenciler okul yöneticilerinin sorumluluğunu çoğunlukla süreci gözlemek olarak düşünmektedir. Gözlem sürecinin öğrenme ortamındaki önemini Bozdoğan ve Kavcı (2016) çalışmalarında sınıf dışında işlenen derslerde soyut bilgilerin somutluğunu sağlamaya yarayan işlevi ile belirtmektedir. Erdoğan Denizer (2018) çalışmasında okul yöneticilerinin öğrenme ortamındaki gözlem ve denetimlerinin okulun düzeni ve gelişimi konusunda önem arz ettiğini belirlemiştir.

Öğretmenler okul yöneticilerinin sorumluluklarını çoğunlukla kişi ve kurum izinleri almak olarak belirtmişlerdir. Cerit (2008) çalışmasında okul yöneticilerinin ve

öğretmenlerin okul müdürlerini betimlerken insan ve madde kaynaklarını ihtiyaç doğrultusunda etkili ve verimli kullanan olarak ifade ettiklerini belirlemiştir.

Veliler okul yöneticilerinin sorumluluğunu çoğunlukla öğretmen-öğrencilerin seçimi olarak belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin öğrenme sürecindeki seçimlerinin önemini Akbaşı ve Diş (2019) çalışmalarında okul yöneticilerinin aldığı kararlarla eğitim ortamında gerekli koşulları sağlayan, yeniliklere açık, verimli ve kaliteli eğitim zamanı oluşturan özellikleri ile belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ortak görüşlerinin kişi ve kurum izinlerini almak, süreci rapor etmek ve değerlendirmek, ilgi ve motivasyonu sağlamak olduğu görülmektedir. Toker Gökçe (2016) çalışmasında okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme uygulamalarının gerçekleşmesi hususunda ilgi ve motivasyonu sağlayan önemli bir faktör olduğunu ifade etmiştir. Okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin motivasyon desteği ile ilgili olarak Büyükkaynak, Ok ve Aslan (2016) çalışmalarında okul dışı öğrenme ile ilgili yöneticilerinden destek görmeyen öğretmenlerin okul bahçesi ve okula yakın alanları tercih ettiklerini belirlemiştir.

Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ortak görüşlerinin güvenlik önlemleri almak ve süreci planlamak olduğu belirlenmiştir. Sürecin planlanması ile ilgili olarak Aydemir ve Toker Gökçe (2016) çalışmalarında okul yöneticilerinin izin işlemlerinin zaman alması, aracın hazırlanması ve kurumlardan randevu talep etme konularında okul dışı öğrenme sürecinin başında sorunlar yaşadığını açığa çıkarmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ortak görüşlerinin ön bilgi vermek olduğu belirlenmiştir. Melber (2008) çalışmasında gezinin amacına uygun bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla ortam özelliklerinin ve ortam kurallarının olduğu broşürlerin öğrencilere dağıtımının sağlanmasını önermektedir. Bu konuda okul yöneticileri ilgili broşürlerle öğrencileri bilgilendirebilirler.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ortak görüşlerinin süreci gözlemek, öğrenci-öğretmen seçimi, ulaşımı sağlamak, harcamalara maddi destek sağlamak olduğu görülmektedir. Erdoğan Denizer (2018) çalışmasında okul

yöneticilerinin en fazla okulda maddi kaynak sağlama konusunda zorlandıklarını açığa çıkarmıştır.

Okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre öğretmenlerin sorumluluklarını öğrenciler çoğunlukla kişi ve kurum izinleri almak olarak düşünmektedir. Kutlu Abu (2019) çalışmasında öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları ile ilgili resmi izinleri alma konusunda okul idaresinden yeterince destek görmediği ve bu durumda okul dışı öğrenme uygulamaları noktasında kendilerini yalnız hissetmelerine sebep olan bir duygu yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Yalnızca öğrenciler okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumluluklarını ortamı düzenlemek olarak belirtmiştir. Melber (2008) çalışmasında gezi öncesinde mekânın fiziksel şartlarının geziye katılacak öğrencilerin sağlığı ile ilgili alerji gibi özel durumlarına göre araştırılıp düzenlenmesini önermektedir.

Öğretmenlerin sorumluluklarını öğretmenler ve okul yöneticileri çoğunlukla güvenlik önlemleri almak olarak düşünmektedir. Karakütük, Özdoğan Özbal ve Sağlam (2017) çalışmalarında öğrenme ortamında güvenliğin sağlanması hususunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin önemli bir konumda olduğunu belirtmişlerdir. Güvenlik ile ilgili öğretmenlere ve okul yöneticilerine hizmet içi seminerler düzenlenmesini önermektedirler. Bu çalışmanın araştırma bulgularına göre veliler öğretmenlerin sorumluluklarını öğrencileri seçmek olarak düşünmektedir.

Yalnızca öğretmenler okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmen sorumluluklarını veli ile işbirliği yapmak olduğunu belirtmiştir. Okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissettiklerini ve öğrencilere rehber olma konusunda eksik olduklarını belirttikleri çalışmalar mevcuttur (Bozdoğan, 2012; Kisiel, 2005). Bu eksikliğin giderilmesi hususunda veli desteği alınabilir.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmen sorumlulukları ortak görüşlerinin kuralları öğretmek, malzemeleri hazırlamak olduğu belirlenmiştir. Rivkin (1999) çalışmasında gezi alanında öğrencilere zarar verebilme olasılığı olan canlı ya da cansız faktörlerin gezi öncesinde tespiti edilmesinin önemli

olduğunu ifade etmiştir. Gezi alanı ile ilgili analizlerin öğrencilerle birlikte yapılmasını önermektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmen sorumlulukları ortak görüşlerinin kişi ve kurum izinlerini almak olduğu belirlenmiştir. Yalnızca okul yöneticileri okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmen sorumluluklarının velilerden izinleri almak, harcamalara maddi destek sağlamak olarak belirtmişlerdir. Aydemir ve Toker Gökçe (2016) çalışmalarında eğitimcilerin resmi yazılar, velilerin izinlerinin alınması, kurum ve kuruluş izinleri gibi işlemlerin sorumluluğundan dolayı okul dışı öğrenme sürecini gerçekleştirmeye istekli olmadıklarını ifade etmiştir.

Yalnızca öğretmenler ve okul yöneticileri okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmen sorumluluklarını süreci planlamak olarak belirtirken, yalnızca veliler öğrencileri seçmek olduğunu belirtmişlerdir. Okul dışı öğrenme sürecinin planlanmasında gezi ile ilgili zaman-akış planlaması yapılmalı ve gidiş-dönüş ulaşım planı hazırlanmalıdır. Ayrıca maliyet hesaplamalarının yapılması ve ulaşım süresinin belirlenmesi de önemlidir (Şen, 2019, s.11).

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğretmenlerin sorumlulukları ortak görüşlerinin güvenlik önlemleri almak, ulaşımı sağlamak, ön bilgi vermek, ilgi ve motivasyon sağlamak olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin gezi öncesi hazırlıkları ile ilgili Önder, Abacı ve Kamaraj (2009) çalışmasında gezi ile ilgili konuyu oluşturan ilgili kavramlara ve durumlara öğrencilerin gezi öncesinde hazır olmasını sağlamak amacıyla gezi öncesi sınıf içerisinde öğretmen tarafından bir tartışma ortamının oluşturulabileceğini önermektedirler.

Okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Yalnızca öğretmenler okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrenci sorumluluğunu konu araştırmak ve incelemek olarak belirtirken, yalnızca veliler soru hazırlamak olarak düşünülmektedir. Benzer şekilde öğrencilerin öğrenme sürecindeki konu araştırma sorumluluğunun önemini Şen Yılmaz ve İnan

Yosun (2019) çalışmalarında öğrencilerin yeni bilgileri araştırmasının ve konu ile ilgili sorular sormasının öğrenmede başarıyı sağlayacağını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin ilgili ve meraklı olmak, malzemeleri hazırlamak olduğu belirlenmiştir. Ok, Güney, Koyuncu ve Bilici (2019) çalışmalarında okul dışı öğrenme alanı gezisi öncesinde öğrenme alanında gerekli olacak malzemelerin eksiksiz ve ihtiyaç duyulan miktarlarda önceden hazırlanmasını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin gidilecek ortamı araştırmak olduğu belirlenmiştir. Ortam özelliklerinin araştırılıp hazırlanması ile ilgili olarak Ok, Güney, Koyuncu ve Bilici (2019) ortamın temizliği, sıcaklığı ve aydınlatması gibi fiziksel hazırlıkların yapılmasının öneminden bahsetmiştir. Ayrıca internet bağlantısı ve bilgisayar programı gibi ihtiyaç duyulan teknik durumların önceden kurulup kontrol edilmesinin gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin veliden izin almak olduğu belirlenmiştir. Velilerin izin verme sürecine okul dışı öğrenme alanı ile ilgili bilgi sahibi olmalarının etkisinin olduğu söylenilebilir. Dolayısıyla velilerin okul dışı öğrenme alanları konusunda bilgilenmelerini sağlamak amacıyla öğretmenlerin gezinin gerçekleşeceği alan ile ilgili tanıtım broşürlerini almaları, bu broşürleri velilerin incelemesini sağlamaları önerilmektedir (Laçın Şimşek, 2019, s.267).

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin konu çalışmak ve kuralları öğrenmek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin öğrenme sürecinde konu çalışma durumlarını araştıran Akarçay, Demirezen ve Akhan (2013) çalışmalarında öğrencilerin konu çalışma konusunda istekli olmadığını, iyi bir liseye ya da üniversiteye devam için gerekli olduğuna inandıklarını belirlemiştir. Ayrıca konu çalışma konusunda velilerin öğrencilere olan disiplinli tavırları karşısında öğrencilerin velilere hak verdiklerini, ancak ödev yapma isteği konusunda olumsuz duygular oluşturduğunu açığa çıkarmışlardır.

Okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Yalnızca öğrenciler okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumluluklarını kuralları hatırlatmak olarak belirtmişlerdir. Gezi sırasında uyulması gereken kurallar ile ilgili olarak Ok, Güney, Koyuncu ve Bilici (2019) çalışmalarında uyulması gereken kuralların ve sürecin işleyişinin katılımcılara çalışma öncesinde bilgilendirilmesinin gerekliliğini ifade etmişlerdir.

5. Sınıf öğrencileri diğer sınıf seviyelerindeki öğrencilere göre çoğunlukla okul dışı öğrenme süreci öncesinde veli sorumluluklarını harcamalara destek olmak ve kuralları hatırlatmak olarak belirtmiştir.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin malzemeleri hazırlamak olduğu belirlenirken, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşlerinin öğretmenlere destek olmak ve öğrenciye konuları araştırırken yardımcı olmak olduğu belirlenmiştir. Okul dışı öğrenme sürecinde veli desteğinin önemli olduğunu ve velilerin okul dışı öğrenme sürecine dâhil edilmesinin gerekliliğini ifade eden çalışmalar bulunmaktadır (Can, 2019; İnce ve Akcanca, 2021;Yavuz Topaloğlu, 2016). Ailelerin okul dışı öğrenme sürecine dâhil edilmesi ilgili olarak Öztürk ve Laçın Şimşek (2019) çalışmalarında bilim merkezlerindeki tanıtım broşürleri ile ailelerin de sürece dahil edilebileceğini önermektedirler.

Öğretmenlerin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin ortam ile ilgili araştırma yapmak olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin öğretmenden bilgi almak olduğu belirlenmiştir. Egüz ve Öntaş (2018) çalışmalarında öğretmen kavramı ile ilgili “bilgi kaynağı” metaforuna en fazla sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme süreci öncesinde velilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin öğrenciye izin vermek, ilgi ve motivasyonu sağlamak, harcamalara destek olmak olduğu görülmektedir. Brynjegard (2001) çalışmasında velilerin okul dışı öğrenme sürecine sadece maddi olarak destek vermelerinin yeterli olmadığını, öğrenme sürecinde bizzat bulunmalarının da önemli olduğundan bahsetmiştir.

Okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumluluklarını öğrenciler çoğunlukla öğretmen ve öğrencilere izin vermek, öğretmenler öğretmenlere destek olmak, okul yöneticileri süreci gözlemek, veliler süreci organize etmek olarak düşünmektedir. Yönetim “insanlara hayatı kolaylaştırabilme sanatı” olarak betimlenirken okul yönetimi eylemlerine bu durum içerik, biçim ve şekil yönünden yansiyacaktır (Cemaloğlu, 2019, s.1).

Yalnızca öğrenciler okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumluluklarını öğretmen ve öğrencilere izin vermek, gidilecek aracı temin etmek, güvenlik önlemleri almak, malzemeleri hazırlamak olarak düşünmektedir.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ortak görüşlerinin ilgi ve motivasyonu sağlamak olduğu belirlenmiştir. Erdoğan Denizer (2018) çalışmasında öğrencilerin ve öğretmenlerin okul yöneticileri tarafından kendilerinin önemli olduğunu hissetmelerini önemsediklerini belirlemiştir. Okul yöneticilerinin kendilerinden beklenen rolleri yerine getirme hususunda öğrencilerin ve öğretmenlerin hazır hissettiklerini ortaya çıkarmıştır.

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları ortak görüşlerinin süreci gözlemek olduğu belirlenmiştir. Yalnızca veliler okul dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumluluklarının süreci organize etmek olduğunu düşünmektedir.

Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul yöneticilerinin sorumlulukları ortak görüşlerinin öğretmenlere destek sunmak, öğretmenlerden bilgi almak, izin belgelerini işleme dâhil etmek olduğu belirlenmiştir. Dönüşümcü lider özelliğine sahip okul yöneticileri çalışanların bir amaç doğrultusunda motive olmalarını ve kendilerine güvenmelerini sağlar. Çalışanlara sunduğu bireysel destek ile kendilerinin çalışma potansiyellerini fark etmelerini ve etkili kullanabilmelerini sağlama hususunda onlara koçluk yapar (Cemaloğlu, 2019, s.119-121)

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin dışı öğrenme sürecinde okul yöneticilerinin sorumlulukları konusundaki ortak görüşlerinin harcamalara destek olmak olduğu görülmektedir. Erdoğan Denizer (2018) velilerin okul dışında gerçekleşen spor ve sanat alanlarındaki öğrenci öğrenmelerini yetersiz

bulduğunu belirlemiştir. Veliler bu durumun nedenini okul yöneticilerinin bu konudaki organizasyonlarının yetersizliği olarak açıklamıştır.

Okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Yalnızca öğrenciler okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarını etkinliklerle anlatmak, örneklerle anlatmak ve teknolojiyle anlatmak olduğunu düşünürken, yalnızca öğretmenler ölçme ve değerlendirme yapmak olarak düşünmektedir. Oğuz Ünver, Arabacıoğlu ve Okulu (2019) okul dışı öğrenme sürecinde bireylere eğlenerek bilimi öğrenme deneyimi yaşatılmasını önermektedir. Dolayısıyla yerel kuruluşlar ile sağlanan işbirliği sayesinde katılımcıların gelişmiş teknolojik cihazları tanımalarının sağlanabileceğini ifade etmişlerdir.

Okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili öğrencilerin ve öğretmenlerin ortak görüşlerinin etkinlik-deney yaptırmak, öğrencilerin ve velilerin ortak görüşlerinin soru-cevaplarla anlatmak, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin ortak görüşlerinin süreci yönlendirmek ve rehberlik olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerle ilgili olarak Doğan, Çetin ve Ürkmez (2019) çalışmalarında okul dışı etkinlikler hazırlanırken önceden hazırlanmış ve süreçte değişmeyen bir yapıda olmamasına dikkat edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ziyaretçilerin değişkenlerini kendilerinin belirleyeceği ve üzerinde değişiklikler yapacağı düzeneklerin oluşturulmasını önermektedirler.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin ortak görüşlerinin düzeni sağlamak olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin ortak görüşlerinin ise araştırma-inceleme yaptırmak olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları konusundaki ortak görüşlerinin kitaptaki bilgileri anlatmak, motive etmek, güvenlik olduğu görülmektedir. Tatar ve Bağrıyanık (2012) çalışmalarında fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinlikleri ile ilgili olarak süreçte karşılaşılabilecek güvenlik sorunlarını düşünerek çoğunlukla kendilerinin aktif olduğu etkinlikleri yaptıklarını belirlemiştir. Öğretmenlerin bu sorumlulukları ile ilgili oluşan imajlarını Cemaloğlu, Sezgin, Şahin ve Sönmez (2017) çalışmalarında okul müdürlerinin çoğunlukla öğretmenleri öğrenme sürecinde koruyan ve gözeten olarak düşündüğünü belirlemiştir.

Okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Öğretmenini dinlemek 5. ve 6. Sınıf öğrencilerinin görüşü, konuları öğrenmek ise 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin görüşüdür. Öğrencilerin sınıf seviyelerine göre okul dışı öğrenme sürecindeki sorumluluk düşüncelerindeki farklılıkların gelişim düzeyi ve merkezi sınavlara yakınlık durumlarından kaynaklandığı söylenebilir. 7. ve 8. Sınıf öğrencileri için öğrenme sürecinde konuyu anlamak asıl sorumluluk olarak düşünülürken, 5. ve 6. Sınıf öğrencileri öğretmen faktörünün dinlenilmesinin önemli olduğunu düşünmektedir.

Öğrencilerin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşleri etkinlik-deney yapmak, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin ortak görüşleri kurallara uymaktır. Bozdoğan (2011) okul dışı öğrenme alanlarının öğrencilerin tüm duyularla etkileşime girmesini ve bilgiyi eğlenerek kendi kendilerine keşfetmesini sağlayan niteliklerinden bahsetmiştir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin araştırma-inceleme yapmak olduğu belirlenmiştir. Araştırma-inceleme ile ilgili olarak Griffin (1998) bilim merkezi ziyaretçilerinin etkileşim kurmak istedikleri içeriği ekrandan seçebildiğini, statik gösteri izleyebildiğini, uygulamalı ve etkileşimli sergileri deneyimleyebildiğini, konu ile ilgili video ve multimedya içeriğine ulaşabildiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin harcamalar için para getirmek olduğu belirlenmiştir. Okul dışı öğrenme sürecinde maddi harcamalar konusunda yeterli olamayacak durumda olan öğrenciler için alternatif öneriyi Wünschmann, Wüst-Ackermann, Randler, Vollmer and Itzek-Greulich (2018) çalışmalarında örneğin omurgasız canlılar ile ilgili konu öğrenilecekse canlıların sınıfa getirilebileceğini belirtmişlerdir. Ancak bu yöntemin okul dışı öğrenmeye alternatif olduğunu, materyal sınırlamalarından dolayı okul dışı öğrenme kadar verim alınamayabileceğini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin konuları öğrenmek, öğretmenini dinlemek ve malzemeleri hazırlamak olduğu görülmektedir.

Okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumluluklarına ilişkin sonuçlar ve tartışma. Yalnızca öğrenciler okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumluluklarını malzemeleri satın almak olarak düşünürken, yalnızca öğretmenler motive etmek olarak düşünmektedir. Velilerin okul dışı öğrenme sürecindeki sorumluluğunu 5. ve 6. Sınıf öğrencileri öğretmenle iletişim kurmak, 7. ve 8. Sınıf öğrencileri ise öğrenci ile iletişim kurmak olarak düşünmektedir. Sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin öğrenme sürecinde velileri ile iletişimlerine önem verdikleri söylenebilir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları ortak görüşlerinin öğretmen ile iletişim kurmak, öğrenci ile iletişim kurmak, okul yönetimi ile iletişim kurmak, harcamalara destek olmak olduğu görülmektedir. Veliler ile iletişimin eğitim ortamına yansımalarını Cemaloğlu, Sezgin, Şahin ve Sönmez (2017) çalışmalarında okul yöneticilerinin velilerin öğrenme sürecinde zorluk, sıkıntı ve şikâyetler sunan özellikleri ile yöneticilerde olumsuz duygular oluşturduğunu belirlemişlerdir. Bu düşüncelerin sebebini toplumsal varsayımlar, geçmiş yaşantılar gibi etkenlerle yorumlamışlardır. Ünüvar (2010) ise çalışmasında velilerin öğrenme sürecinde öğretmen tarafından gerçekleştirilen etkinlikler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını açığa çıkarmıştır. Bu durumun sebebini ise öğrenme sürecinde öğretmen ve veli arasındaki iletişim eksikliği olarak yorumlamıştır. İnaltekin ve Akçay (2020) ise çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin okul dışı öğrenme ortamında fen bilimleri öğrenmelerine aile katılımlarının sınıf seviyesi arttıkça azaldığını belirlemişlerdir. Başarıyı ve motivasyonu aile desteğinin etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Eğitim sürecine aile katılımının yeterli olmadığını çalışmasında belirten Erdoğan Denizer (2018) okul yönetimi tarafından velilerin eğitim sürecine daha fazla katılımlarının sağlanmasını önermektedir.

Öğrenme sürecinde ailenin önemini vurgulayan Aktın (2020) çalışmasında ailelerin öğrencilerin yaşadığı topluma ilişkin tarih, coğrafya, sosyo-kültür alanlardaki bilgi ve becerilerinin oluşmasında önemli rolünün olduğunu belirtmiştir. Ders kitaplarında ailelerin rolünü de arttıran etkinliklerin bulunmasının gerekliliği ve önemini vurgulamıştır. Bu durumla ilgili olarak Turan (2017) çalışmasında velilerinin çocuklarının nitelikli yetiştirilmesi sürecinde öğretmenler ve okul yöneticileri ile işbirliği halinde olmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde

Durel (2008) çalışmasında okul dışı öğrenme ile ilgili velilerin, okul yönetiminin ve öğretmenlerin işbirliği halinde sürece katılmasının öneminden bahsedilmiştir.

Okul dışı öğrenme etkinliklerinin sağladığı imkânları Moser ve Hanson (1996) sınıf dışında gerçekleşen etkinliklerin öğrencilerin problem çözme, yaratıcı düşünme, kritik düşünme ve sorgulama becerilerini geliştirme fırsatı sunan olarak yorumlamıştır. Okul dışı öğrenme alanlarının sağlamış olduğu gerçek hayatta öğrenilenleri uygulama imkânları ve okul dışı öğrenmenin katkıları düşünüldüğünde Karakuş, Aksoy ve Gündüz (2012) çalışmalarında eğitim paydaşları tarafından zaman, maliyet, izin gibi okul dışı öğrenme alanlarının kullanılmasına engel olarak düşünülebilecek durumların bu alanların kullanılmasında çok da fazla engel teşkil etmediğini belirtmişlerdir.

Akbaşı ve Diş (2019) çalışmalarında öğrencinin eğitimin merkezinde yer alan bir konumda olduğunu belirtmişlerdir. Okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin ortak bir sorumluluk duygusu ile hareket etmelerinin önemini ve gerekliliğini vurgulamışlardır. Cemaloğlu, Sezgin, Şahin ve Sönmez (2017) ise çalışmalarında okul yöneticilerinin eğitimin paydaşlarından öğrenci ve öğretmenlerin birbirine katkıları sunan ilişkiler halinde olumlu düşünce içerisinde olduklarını düşündüklerini belirlemiştir. Bu ilişki ile ilgili olarak Eshach (2007) çalışmasında okul dışı öğrenme sürecinin öğrenme alanının çevresine ilişkin fiziksel, öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci iletişimini oluşturan sosyal, konunun işleniş ve yöntemlerinden oluşan öğretim, öğrencilerin tutumları ve ön bilgilerinden oluşan kişisel değişkenlerden etkilendiğini belirtmiştir. Okul dışı öğrenmeyi etkileyen faktörleri Köse (2013) çalışmasında öğrenci özellikleri, öğretmen yeterlilikleri, veli tutumları ve okul yönetimi etkilerinin yanı sıra kamu desteğinin de okul dışı öğrenme etkinliklerini etkilediği olarak ifade etmiştir.

Öneriler

Bu çalışmanın sonuçlarına bağlı olarak okul dışı öğrenme sürecinin yaygınlaştırılması hususunda öneriler sunulmaktadır;

- 1- Öğretmenlerin yaşadıkları bölgedeki okul dışı öğrenme alanları ve öğrenme arasında yeterince ilişki kuramadığı, öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları farkındalıklarının yeterli olmadığı belirlenmiştir. Bu açıdan farklı bölgelerdeki öğretmenlerin, bir arada bulanacağı bilgi ve

deneyimlerini paylaşabilecekleri bir okul dışı öğrenme platformu oluşturulabilir. Platformda öğretmenlerin okul dışı öğrenme deneyimlerini birbirleriyle paylaşmaları ve farklı bakış açıları kazanmaları sağlanabilir. Ayrıca platforma konu alanı uzmanları dâhil edilerek öğretmenlerin ihtiyaç duydukları okul dışı öğrenme süreci ile ilgili akademik ve güncel bilgilere ulaşmaları sağlanabilir.

- 2- Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ile ilgili bilgi ve deneyim eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir. Bu açıdan üniversite ile milli eğitim arasında kurulacak ortak bir çalışma dâhilinde okul dışı öğrenme ile ilgili hizmet içi eğitimler verilebilir.
- 3- Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları ve ders konuları arasında ilişki kurma konusunda bilgi ve deneyimlerinin yeterli olmadığı belirlenmiştir. Bu açıdan ders kitaplarındaki konular farklı okul dışı öğrenme alanları ile ilişkilendirilerek öğretmenlere uygulama sürecinde rehber olabilecek farklı alternatiflerden oluşan etkinlikler şeklinde sunulabilir.
- 4- Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarının kullanılması ile ilgili gerekli izinleri alma konusunda zorluklar yaşadıkları belirlenmiştir. Bu açıdan okul dışı öğrenme sürecinde gerekli izinlerin alınması hususunda kolaylık sağlamada kurumlar ile planlamalar ve görüşmeler yapılabilir.
- 5- Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarını okuldan uzak mesafeler olarak genellikle düşündükleri belirlenmiştir. Bu açıdan öğretmenlerin sınıf ve okul dışı öğrenme alanlarına ilişkin farkındalıklarının oluşması sağlanarak öğrenme sürecine bu alanlar da dâhil edilebilir.
- 6- Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanları ile ilgili gerekli resmi evrakları hazırlama konusunda bilgi ve deneyim eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir. Bu açıdan öğretmenlerin ihtiyaç duydukları okul dışı öğrenme alanlarının kullanımında gerekli olan resmi evraklara, planlamalara, örnek uygulamalara il milli eğitim müdürlüklerinin web sitelerinde yer verilebilir.
- 7- Öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarında personel desteğine ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Bu açıdan kurum ve kuruluşlarla gerçekleştirilecek ortak çalışmalarda zaman planlamasının yapılması,

izinlerin önceden alınması ve kurum personellerinin bilgilendirilerek öğretmene süreçte destek sunmaları sağlanabilir.

- 8- Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ile ilgili bilgi ve deneyim eksikliklerinin olduğu ve bu konudaki güncel yaklaşımları takip etmede yeterli olmadıkları belirlenmiştir. Bu açıdan eğitimcilerin okul dışı öğrenme ile ilgili güncel yaklaşımları ve çalışmaları dergi, kitap ve eğitimler aracılığıyla takip etmeleri sağlanabilir.
- 9- Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme ile ilgili bütünsel bakış açılarının yeterli olmadığı belirlenmiştir. Bu açıdan yıl içerisinde gerçekleştirilecek çalışmalar ile ilgili sene başında okul idaresi-öğretmen-öğrenci-veli bilgisi ve ortak görüşü ile planlamalar yapılabilir.
- 10-Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme alanlarının kullanımında velilerin bilgilenebilmesi ve sürece dâhil olmasının önemli olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Bu açıdan velilere okul dışı öğrenmenin önemi ile ilgili bilgiler verilebilir, örnek çalışmalar gösterilebilir. Okul dışı öğrenme sürecine velilerin de dâhil olmalarını sağlayacak etkinliklere yer verilebilir.
- 11-Okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin bütünsel bakış açılarının yeterli olmadığı belirlenmiştir. Bu açıdan ders kitabındaki okul dışı öğrenme etkinlikleri hazırlanırken farklı sınıf seviyelerindeki öğrenciler, farklı branş öğretmenleri, okul yöneticileri ve veliler sürece dâhil edilebilir.
- 12-Okul dışı öğrenme ile ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin süreç deneyimi eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir. Bu açıdan akademisyenler tarafından okul dışı öğrenme ile ilgili uygulamaların ağırlıklı olduğu projeler hazırlanabilir ve projelere eğitim paydaşlarının katılımları sağlanabilir.

Kaynaklar

- Adadan, E., & Kabapınar, F. (2019). Okul dışı öğrenme ortamı olarak bilim merkezlerinde fen eğitimi: öğrenme ve öğretim. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.99-120). Ankara: Nobel.
- Akarçay, G., Demirezen, S., & Akhan, N. (2013). İlköğretim öğrencilerinin ders çalışma üzerine algıları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (8), 169-183.
- Akay, C. (2013). Ortaokul öğrencilerinin yaparak-yaşayarak öğrenme temelli TÜBİTAK 4004 bilim okulu projesi sonrası bilim kavramına yönelik görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 326-338.
- Akay, F. (2019). *Kelebeğin yaşam döngüsünün mobil araçlarla informal ortamda öğrenilmesi: kelebekler vadisi örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akgül, G., & Oran, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37.
- Akın, F. (2012). *Okul içi ve okul dışı öğrenmelerin öğrenci başarısına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Akpınar, B. (2009). İlköğretim 1–5. sınıflar Türkçe öğretim programları görsel okuma ve sunu öğrenme alanının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 37-49.
- Aktın, K. (2020). Sosyal bilgiler ders kitaplarında okul dışı öğrenme ortamları ve bu ortamlarda kazandırılacak beceriler. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(64), 2505-2522.
- Akyüz, E. (2021). Extra scholastic applications in teaching turkish: An example of educational attainment. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 9(1), 33-41.
- Altıntaş, F. (2014). *Doğa ve toprağa yönelik hazırlanan informal öğrenme ortamının ilköğretim öğrencileri üzerine etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Altun, A., & Kasalak, İ. (2019). Bilişim teknolojileri-robotik kodlama. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.69-89). Ankara: Pegem.
- Altuntaş, B., Demirdağ, S., & Ertem, H. Y. (2020). Velilerin algılarına göre okul yöneticilerinin yönetim becerileri ile okul iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 254-269.
- Anderson, D., Lucas, K.B., Ginns, I. S., & Dierking, L. D. (2000). Development of knowledge about electricity and magnetism during a visit to a science museum and related post-visit activities. *Science Education*, 84, 658-679.
- Arabacı, S., & Dönel Akgül, G. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 276-291.
- Armağan, B. (2015). *İlkokul dördüncü sınıf fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: bir eylem araştırması* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Aslan, A. (2015). *Etkileşimli sınıf dışı kimya ortamı tasarımı ve etkililiğinin değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Atabek Yiğit, E. (2011). Sanayi Kuruluşları. Laçın Şimşek, C. (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.105-116). Ankara: Pegem.
- Atal, D. (2010). *İnformal öğrenme bağlamında öğrencilerin teknoloji kullanım durumları, beklentileri ve WEB 2.0 uygulamaları konusundaki görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atalmış, E. H., Selçuk, G., & Ataç, A. (2018). TÜBİTAK 4006 projelerine ilişkin yönetici, yürütücü ve öğrenci görüşleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 1999-2020.
- Avcı, G., & Gümüş, N. (2019). Sınıf dışı eğitim etkinliklerine yönelik öğrenci görüşleri. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 14(3), 351-377.
- Avcı, G., & Gümüş, N. (2020). Sınıf dışı eğitime dayalı etkinliklerle işlenen sosyal bilgiler dersine yönelik ilköğretim 4 . Sınıf öğrenci tutumlarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 89-106.

- Ayaz, E. (2021). İlkokul fen bilimleri dersinin pandemi dönemi uzaktan eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 298-342.
- Aydemir, İ., & Toker Gökçe, A. (2016). Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri. *International Ejer Congress 2016*, 630-638.
- Aydeniz, M. (2019). Bilim merkezlerinin pedagojik amaç ve faaliyetleri. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.83-98). Ankara: Nobel.
- Aydın, M. (2019). *Evsel atıklar ve geri dönüşüm konusunun okul dışı öğrenme ortamları ile desteklenmesinin 7. sınıf öğrencilerinin çevre tutumuna etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Aykac, M., & Aykaç, N. (2021). Hayat boyu öğrenme bağlamında Türkiye'nin modernleşmesinde halkevleri ve halkodaları (1932-1951). *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 532-549
- Bakioğlu, B. (2017). *5. sınıf vücudumuz bilmecesini çözelim ünitesinin okul dışı öğrenme ortamı destekli öğretiminin etkililiği* (Doktora Tezi). Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Bakioğlu, B., & Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretim sürecinde kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 80-94.
- Balkan Kıyıcı, F., & Atabek Yiğit, E. (2010). Science education beyond the classroom: A field trip to wind power plant. *International Online Journal of Science Education*, 28(12), 1373-1388.
- Balkan Kıyıcı, F. (2011). Hayvanat bahçeleri. Laçın Şimşek, C. (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.51-64). Ankara: Pegem.
- Ballantyne, R., Packer, J., Hughes, K., & Dierking, L. (2007). Conservation learning in wildlife tourism settings: lessons from research in zoos and aquariums. *Environmental Education Research*, 13(3), 367-383.

- Barrable, A., & Arvanitis, A. (2019). Flourishing in the forest: looking at forest school through a self-determination theory lens. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 22, 39-55.
- Bay, E., İlhan, M., Aydın, Z., Kinay, İ., Yiğit, C., Kahramanoğlu, R., Kuzu, S., & Özyurt, M. (2014). An investigation of teachers' beliefs about learning. *Croatian Journal of Education*, 16(3), 55-90.
- Bayburtlu, Y. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının Türkçe dersi ünitelendirilmiş yıllık planlarına yansımaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(5), 3835-3852.
- Becker, C., Lauterbach, G., Spengler, S., Dettweiler, U., & Mess, F. (2017). Effects of regular classes in outdoor education settings: a systematic review on students' learning, social and health dimensions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(5), 485.
- Bell, P., Lewenstein, B., Shouse, A., & Feder, M. (Eds.). (2009). *Learning science in informal environments: people, places, and pursuits*. Washington, DC: National Academies Press.
- Bilici, E. (2019). *Bir bilim merkezinde gerçekleştirilen nanoteknoloji atölye çalışmasının ortaokul öğrencilerinin nanobilim kavramlarını anlamaya etkisinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Binekci, Ö., & Öner, G. (2019). Ortaokul branş öğretmenlerinin derslerinde müzelerden yararlanma durumları ile müze ve tarihi mekâna ilişkin görüşleri. *Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi*, 1(1), 32-49.
- Blair, D. (2009). The child in the garden: an evaluative review of the benefits of school gardening. *Journal of Environmental Education*, 40(2), 15-38.
- Bodur, Z., & Yıldırım, M. (2018). Sınıf dışı etkinliklerinin ortaokul yedinci sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ve bilimsel süreç becerileri üzerine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 47, 125-140.

- Bostan Sariođlan, A., & Kűcűkűzer, H. (2017). Fen bilgisi ۆđretmen adaylarının okul dıřı ۆđrenme ortamları ile ilgili gűrűřlerinin arařtırılması. *Informal Ortamlarda Arařtırmalar Dergisi*, 2(1), 1-15.
- Bozdođan, A. E. (2011). Műzeler. Laçın řimřek, C. (Ed.), *Fen ۆđretiminde okul dıřı ۆđrenme ortamları* içinde (s.25-50). Ankara: Pegem.
- Bozdoğan, A.E. (2012). Eğitim amaçlı gezilerin planlanmasına ilişkin fen bilgisi ۆđretmen adaylarının uygulamaları: altı farklı alan gezisinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1049-1072.
- Bozdoğan, A. E., & Kavcı, A. (2016). Sınıf dışı ۆđretim etkinliklerinin ortaokul ۆđrencilerinin fen bilimleri dersindeki akademik başarılarına etkisi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 13-30.
- Braund, M., & Reiss, M. (2006). Towards a more authentic science curriculum: the contribution of out-of-school learning. *International Journal of Science Education*, 28(12), 1373-1388.
- Briseño-Garzón, A., D. Anderson, & A. Anderson. (2007). Adult learning experiences from an aquarium visit: the role of social interactions in family groups." *Curator*, 50, 299-318.
- Brynjegard, S. (2001). School gardens: raising environmental awareness in children. ERIC Document Reproduction Service No ED 452 085.
- Bulca, Y., & Demirhan, G. (2019). Spor merkezleri. şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı ۆđrenme ortamları* içinde (s.361-378). Ankara: Pegem.
- Bulu, B. (2007). İlk ve ortaۆđretim kurumlarında okul yűneticilerinin bilgilendirme iřlevini gerçekleřtirme dűzeyleri. *Tűrk Eđitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-25.
- Bulut, P., & Uzun, E. (2021). Sanal Műzeler ve yaratıcı drama için bir atűlye ۆnerisi: műze sınıfa geliyor!. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 16(1), 131-156.
- Bűyűkkaynak, E., Ok, Z., & Aslan, O. (2016). Fen bilimleri ۆđretmenlerinin fen eđitiminde okul dıřı ۆđrenme ortamlarına yűnelik gűrűřleri. *Kafkas űniversitesi Sosyal Bilimler Enstitűsű Dergisi*, 1, 43-60.
- Bűyűkűztűrk, D. (1999). İlkۆđretim okulu ۆđretmenlerinin arařtırma yeterlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eđitim Yűnetimi*, 18(18), 257-269.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi. 26. Baskı. Ankara.
- Cabello, V. M., & Ferk Savec, V. (2018). Out of school opportunities for science and mathematics learning: Environment as the third educator. *LUMAT: International Journal on Math, Science and Technology Education*, 6(2), 3-8.
- Can, N. S. (2019). *Geri dönüşüm ve çevreye etkileri konusunda okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin ilkökul öğrencilerinde farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Cemaloğlu, N., Sezgin, F., Şahin, F., & Sönmez, E. (2017). Okul müdürlerinin okul, öğretmen, öğrenci ve veli kavramına ilişkin metaforik algıları. *Millî Eğitim Dergisi*, 46(216), 79–101.
- Cemaloğlu, N. (2019). *Yönetimin pin kodu*. 4. Baskı. Ankara: Pegem.
- Cemaloğlu, N. (2020). Okul öğrenmeye engel mi? Cemaloğlu, N. (Ed.), *Eğitimin pin kodu* içinde (s.161-164). Ankara: Pegem.
- Cerit, Y. (2008). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin müdür kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 3-13.
- Chang, Y.Y., & Chang, C.Y. (2010). The benefits of outdoor activities for children with autism. *6th International Symposium on Society and Resource Management (ISSRM)*, June, 1-10.
- Chmiliar, I. (2010). Multiple-case designs. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583). USA: SAGE Publications.
- Clarke Vivier, S., & Lee, J. C. (2018). Because life doesn't just happen in a classroom: elementary and middle school teacher perspectives on the benefits of, and obstacles to, out-of-school learning. *Issues in Teacher Education*, 27(2), 55-72.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). USA: SAGE Publications.

- Cronbach L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Çaçan, F. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin informal öğrenme ortamlarının kullanımı ile ilgili görüşlerinin incelenmesi (Ağrı ili örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Çağlar, S., Ünal, Y., Çalışkan, B., Gürel, R., & Durmaz, B. (2018). İnfomal öğrenme ortamlarının ortaokul öğrencilerinin matematik tutumuna etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(23), 11-26.
- Çakan, M. (2019). Bilim müzeleri/merkezlerinin tarihçesi ve gelişimi. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.1-12). Ankara: Nobel.
- Çakır İlhan, A. (2019). Müzeler. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.21-46). Ankara: Pegem.
- Çakır İlhan, A. (2019). Bilim merkezlerinde sanat eğitimi. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul Duvarlarının Ötesine Öğrenme Yolculuğu* içinde (s.749-762). Ankara: Nobel.
- Çalışkan, H., & Çerkez, S. (2012). Sosyal bilgiler derslerindeki müzeyle eğitim uygulamalarının öğrenci görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(1), 162-173.
- Çalışkan, T., & Kapucu, S. (2021). Astronomi konusunda argümantasyon tabanlı bilim öğrenme yaklaşımının öğrencilerin fen öğrenme anlayışlarına ve fen öğrenme yaklaşımlarına etkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 316-353.
- Çavaş, B., Oral, Ö. L., & Karagöz, E (2019). Bilim merkezlerinde Avrupa bilim insanları gecesi programı. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.355-370). Ankara: Nobel.
- Çavuş, R., Balçın, M. D., & Yılmaz, M. M. (2018). Bilim fuarı etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin fen ve problem çözme becerilerine yönelik algılarına etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 1–17.
- Çavuş, R., Topsakal, Ü. U., & Kaplan, A. Ö. (2013). İnfomal Öğrenme Ortamlarının Çevre Bilinci Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri: Kocaeli Bilgievleri Örneği. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(1), 15-26.

- Çebi, H. (2018). *Farklı okul dışı öğrenme ortamlarının, öğrencilerin fen bilimleri dersine karşı ilgi ve tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, A., Özdemir, S., & Orkun, S. (2019). Doğaçaypma. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.213-244). Ankara: Nobel.
- Çelik, R., & Evcimik, S. (2021). Okul-cami buluşması projesi üzerine nitel bir araştırma. *Diyanet İlmî Dergi*, 57, 457-486.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1823–1841.
- Çetin, M. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitiminde müze ortamının kullanılması* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Çetin, A., & Ünsal, S. (2019). Merkezi sınavların öğretmenler üzerinde sosyal, psikolojik etkisi ve öğretmenlerin öğretim programı uygulamalarına yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 304–323.
- Çetin, M, Göloğlu Demir, C., & İlhan, L. (2020). Bilim ve sanat merkezi eğitim programına beden eğitimi ve spor etkinliklerinin dâhil edilmesine yönelik ebeveyn görüşleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25(4), 365-386.
- Çetinkaya, E., & Ayartepe, S. (2020). TÜBİTAK 4006 bilim fuarları hakkında öğretmen görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 159–198.
- Çifçi, T., & Dikmenli, Y. (2016). Coğrafya öğretmenlerinin okul dışı coğrafya öğretimine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 363–382.
- Çolakoğlu, M. H. (2019). Okul eğitim programlarına STEM yaklaşımı ve okul dışı öğrenme ortamlarının entegrasyonu. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.27-44). Ankara: Nobel.
- Davey, Lynn. (2009). The application of case study evaluations.(Çev: Tuba Gökçek). *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3.

- Davidson, S.K., Passmore, C., & Anderson, D. (2010). Learning on zoo field trips: The interaction of the agendas and practices of students, teachers, and zoo educators. *Science Education*, 94(1), 122-141.
- DeMarie, D. (2001). A trip to the zoo: children's words and photographs. *Early Childhood* 31 Research and Practice, 3(1).
- Demir, N., & Öner Armağan, F. (2018). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri: planetaryum. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(30), 4241-4248.
- Demiral, H., & Yavuz, Ş. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders dışı öğrenme ortamları. *Eğitim Ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama*, 7 (13),129-146.
- Demirhan, G. (1998). Önderlik, güvenlik ve çevre koruma bütünlüğü içinde doğa sporları eğitimi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. *I. Doğa Sporları ve Bilim Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitapçığı*.
- Dere, İ. (2021). Learning the cultural heritage by documenting: field experiences of teacher candidates of social studies. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 43, 108-121.
- De Wilde V., Brysbaert M., & Eyckmans J. (2020). Learning English through out-of-school exposure. Which levels of language proficiency are attained and which types of input are important? *Bilingualism: Language and Cognition*, 23(1), 171 –185.
- De White T. G., & Jacobson, S. K. (1994). Evaluating conservation education programs at a South American zoo. *The Journal of Environmental Education*, 25(4), 18-22.
- Dilli, R. (2017). Öğretmenlerin müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 303–316.
- Dilli, R., & Gözcelioğlu, B. (2019). Bilim üzerine eğlenceli konuşmalar: bilim kafeler Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.117-134). Ankara: Pegem.

- Doğan, T., etin, T., & rkmez, İ. (2019). Bilim merkezlerinde bilimin doğası eğitimi ve örnek etkinlikler. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.193-212). Ankara: Nobel.
- Dohn (2013). Upper secondary students' situational interest: a case study of the role of a zoo visit in a biology class. *International Journal of Science Education*, 35(16), 2732-2751.
- Doldur, M. (2019). *Bilim merkezinde gerçekleştirilen fen bilimleri dersinin öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik algılarına ve derse yönelik tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.
- Dönel Akgül, G., & Arabacı, S. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik fen bilgisi ğretmenlerinin görüşleri. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 276-291.
- Dönmez, G. (2017). *Ortaokul ğrencilerinin fen bilimleri dersine, bilime, fen bilimleri öğretmenine ve bilim insanına yönelik metaforik algıları ve imajları* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Dönmez, İ., Pekcan, N., & Tekçe, M. (2016). Destekleme ve yetiştirme kurslarının yönetici, ğretmen ve ğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi [zet bildiri]. 25. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Nisan 21-24. Antalya, Türkiye.
- Dönmez, İ., Gürbüz, S., & Tekçe, M. (2018). Destekleme ve yetiştirme kurslarının fırsat eşitliği açısından yönetici, ğretmen ve ğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi*, 3(2), 45-58.
- Druger, M. (1988). Science for the fun of it. A guide to informal science education. *NW, Washington: National Science Teachers Association*.
- Duman, H., & Karademir, E. (2020). Okul dışı öğrenme aracı olarak fen bilimleri dersinde bilim radyosu kullanımı: ortaokul ğrencilerinin görüşleri. *Anadolu ğretmen Dergisi*, 4(1), 61-74.
- Dumitru Tabacaru, C. (2018). Impact of non-formal education on the efficacy of school learning. *Studia Universitatis Moldaviae*, 9(119), 229-233.

- Durel, E. (2018). *Okul dışı fen etkinliklerinin fen bilimleri öğretmen ve öğretmen adayları ile öğrenciler üzerine etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Egüz, Ş., & Öntaş, T. (2018). Ortaokul öğrencilerinin “Öğretmen” kavramına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 79-91.
- English, L. (2016). STEM education K-12: perspectives on integration. *International Journal of STEM Education*, 3(3), 1–8.
- Engel, A., Coll, C., Membrive, A., & Oller, J. (2018). Information and communication technologies and students’ out of-school learning experiences. *Digital Education Review*, 33, 130–149.
- Er Türküresin, H. (2018). Destekleme ve yetiştirme kurslarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi; kütahya ili örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 73–85.
- Erar, H. (2019). Bilim merkezlerinde akıl oyunları uygulamaları. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu içinde* (s.727-748). Ankara: Nobel.
- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Educational Administration: Theory and Practice*, 16(3), 399-431.
- Erduran Nemutlu, F. (2017). Doğa ve bitki tanıma eğitiminde etkileşimli uygulama: Çanakkale örneği. *Uluslararası Peyzaj Mimarlığı Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 2602-4322,
- Ergün, M., & Ergün, E. (2008). Web sitelerinin çeşitli özellikleri ve eğitim kurumları web sitelerine yansımaları. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(1), 2–19.
- Ergün, A. (2018). Türk ortaokul öğrencilerinin mühendislik ve teknoloji algıları: sınıf düzeyi ve cinsiyetin etkisi. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 2657-2673.
- Erkaya, S. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin sosyalleşmesinde sportif faaliyetlerin etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Ertaş, H., & Şen, A. İ. (2011). Planetaryumlar. Laçın Şimşek, C. (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.85-104). Ankara: Pegem.
- Ertaş, H., Şen, A. İ., & Parmaksızoğlu, A. (2011). Okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. Sınıf öğrencilerinin enerji konusunu günlük hayatla ilişkilendirme düzeyine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(2), 178–198.
- Ertaş Kılıç, H. (2019). Milli parklar. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.187-214). Ankara: Pegem.
- Erdoğdu Denizer, O. (2018). *Okul yöneticisi, öğretmen ve veli görüşlerine göre öğrenci denetlenmesinin okul iklimine olan etkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Erten, Z. (2016). *Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Erten, Z., & Taşçı, G. (2016). Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 638-657.
- Eshach, H. (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: formal, non-formal, and informal education. *Journal of Science Education and Technology*, 16(2), 171–190.
- Eşmekaya, H. E. (2017). *Matematik öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarında görevli olan öğretmenlerin rolleri* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2000). Learning from museums: visitor experiences and the making of meaning. Walnut Creek CA: Rowman & Littlefield.
- Falk J. H. (2005) Free-choice environmental learning: framing the discussion. *Environmental Education Research*, 11, 265–280.

- Faris, H. M. (2012). Fostering attitudes of empathy towards animals in youth ages 47 through play experiences in a zoo setting. *21st Biennial Conference of IZE*, Chester Zoo, United Kingdom.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımı* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Friman, H. (2017). New trends in the higher education: renewable energy at the faculty of electrical engineering. *In Proceedings of the International Conference-Alternative and Renewable Energy Quest, Barcelona, Spain*, 1-3 February 2017.
- Füz, N., & Korom, E. (2017). The cognitive and non-cognitive effects of out-of-school learning. *Electronic Proceedings of the ESERA 2017 Conference. Research, Practice and Collaboration in Science Education*, 9(9), Dublin City University, Ireland.
- Gafoor, K. A. (2017). Influence of out-of-school experiences and learning styles on interest in biology, chemistry and physics among higher secondary boys and girls in Kerala. *Two Day National Conference on Quality Education in Present Educational Scenario*, February 23-24, 2017, North, 53(9), 1689-1699.
- Gerring, J. (2007). *Case study research: Principles and practices*. New York: Cambridge University Press.
- Griffin, J. (1998). Learning science through practical experiences in museums. *International Journal of Science Education*, 20(6), 655-663.
- Guardino, C., Hall, K.W., Wight, L. E., & Hubbuch, C. (2019). Teacher and student perceptions of an outdoor classroom. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 22, 113–126.
- Güler, T. (2009). Ekoloji temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitimine karşı görüşlerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 1300-1337.
- Günay, B. (2019). *İnformal öğrenme ortamının sorgulama yaklaşımının akademik başarıya etkileri: ege üniversitesi botanik bahçesi ve herbaryum uygulama ve araştırma merkezi örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Güneş, G., & Baki, A. (2011). Dördüncü sınıf matematik öğretim programının uygulanmasından yansımalar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 192-205.
- Hakkoymaz, S. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının gözünden ilkököl Türkçe derslerinde somut olmayan kültürel mirasın aktarımı. *Temel Eğitim*, 3(2), 15-25.
- Halonen, J., & Aksela, M. (2018). Non-formal science education: The relevance of science camps. *LUMAT: International Journal on Math, Science and Technology Education*, 6(2), 64-85.
- Hancock, R.D., & Algozzine, B. (2006). Doing case study research. New York: Teachers College Press.
- Hançer, A. H., Şensoy, Ö., & Yılıdırım, H. İ. (2003). İlköğretimde çağdaş fen bilgisi öğretiminin önemi ve nasıl olması gerektiği üzerine bir değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(13), 80–88.
- Hatipoğlu, A., & Kavas, E. (2016). Veli yaklaşımlarının öğretmen performansına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1012-1034.
- Henriksson, A. C. (2018). İlköğöl öğretmenlerinin fen eğitimi içinde okul dışı öğrenme algıları. *LUMAT: Uluslararası Matematik, Fen ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 6(2), 9–26.
- Hodson, D. (1994). Redefining and reorienting practical work in school science. In R. Levinson (Ed.), *Teaching science* (s.159-163). London: Routledge.
- İnaltekin, T., & Akçay, H. (2020). Ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri öğrenme süreçlerine ailelerinin katılımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 4(1), 1-7.
- İnce, M. C. (2017). *İnformal öğrenme ortamlarının öğrencilerin fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkisini anlamalarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İnce, S., & Akcanca, N. (2021). Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik ebeveyn görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58),172-197.

- İncirci, A., İlğan, A., Sirem, Ö., & Bozkurt, S. (2017). Ortaöğretim destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (42), 50–68.
- Kanlı, U. (2019). Bilim merkezlerinin bilim iletişimindeki rolü ve öneriler. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu içinde* (s.13-25). Ankara: Nobel.
- Kanlı, U., Çiğdemoğlu, C., Kahraman, A., & Çelik, M. (2019). Bilim merkezlerinde öğrenme konusunda öğretmenlerle yürütülen mentorluk (yönderlik) uygulamaları. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu içinde* (s.783-809). Ankara: Nobel.
- Kaptan F.(1999). Fen Bilgisi Öğretimi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kaptan S.(1998). Bilimsel Araştırma Ve İstatistik Teknikleri. İstanbul: Tekişik Basımevi.
- Kara, F., Özdemir, A., Özkan, T. Y., & Demir, K. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin öğrenim ve uyum sürecinde kullanılan tiyatro çalışmaları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(45), 293–301.
- Kara, M., & Bozbayındır, F. (2020). Support and training courses according to the opinions of school administrators: contributions, problems and solution offers. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 5(12), 1074-1132.
- Karadoğan, S. (2016). Eğitimde sınıf-okul dışı öğrenme uygulamaları ve yaşanan sorunlar.
- Karademir, E. (2013). *Öğretmen ve öğretmen adaylarının fen ve teknoloji dersi kapsamında “okul dışı öğrenme etkinliklerini” gerçekleştirme amaçlarının planlanmış davranış teorisi yoluyla belirlenmesi* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakaş Özür, N., & Şahin, S. (2017). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 324–347.

- Karakuş, U., Aksoy, B., & Gündüz, İ. (2012). Dokuzuncu sınıf coğrafya derslerinde ders dışı etkinliklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 489-513.
- Karaküçük, S. (1999). Okul yöneticilerinin ders dışı etkinliklere yaklaşımları. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 51-62.
- Karakütük, K., Özdoğan Özbal, E., & Sağlam, A. (2017). Okul yönetiminde okul güvenliğini sağlamak için yapılan uygulamalar konusunda öğretmen ve okul müdürlerinin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1214-1232.
- Karamustafaoğlu, S., Ayvalı, L., & Ocak, Y. (2018). Okul öncesi eğitimde informal ortamlara yönelik öğretmenlerin görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 38-65.
- Karamustafaoğlu, O., & Bakioğlu, B. (2019). Sanayi kurum ve kuruluşları. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.331-360). Ankara: Pegem.
- Karatay, H., & Dilekçi, A. (2020). Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine göre okuma alışkanlığı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1269-1290.
- Karatay, H., Külah, E., & Kaya, S. (2020). Okuma alışkanlığını geliştirme yöntem, teknik ve modelleri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 8(1), 89-107.
- Karpinnen, J. A. (2012). Outdoor adventure education in a formal education curriculum in Finland: Action research application. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 12(1), 41-62.
- Karslı, G., Karamustafaoğlu, O., & Kurt, M. (2019). Botanik bahçesinin öğretim sürecinde öğrencilerin sosyobilimsel konulara olan bakışlarına etkisi: sürdürülebilir çevre. *Journal of Computer and Education Research*, 7(14), 437-463.
- Kartal, A., & Şeyihoğlu, A. (2020). Öğrenci bakış açısıyla sosyal bilgilerde okul dışı öğrenme ortamları bağlamında "müzeler." *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 128-146.
- Katırcioğlu, G. (2019). *Okul dışı öğrenme ortamlarının 7. sınıf öğrencilerinin geri dönüşüm konusundaki doğa algısı ve bilinç düzeyine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

- Kaya, M. (2001). İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin din kültürü ve ahlak bilgisi dersine karşı tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(13), 43-78.
- Kayabaş, B. T. (2019). *Probleme dayalı okul dışı STEM etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve karar verme becerilerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Kaynar, H., Kurnaz, A., Doğrukök, B., & Şentürk Barışık, C. (2020). Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(7), 3269-3292.
- Kazan, Y. (2014). *Öğrenme ortamlarında, fen ve teknoloji öğretmenlerinin motivasyon uygulamaları ve karşılaştıkları sorunların belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Keleş, Ö. (2011). Doğa eğitimleri. Laçın Şimşek, C. (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.133-152). Ankara: Pegem.
- Kesicioğlu, O. S., & Alisinanoğlu, F. (2013). Okul öncesi dönem çocukların okul dışı (informal) matematik öğrenme süreçlerine ilişkin aile görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(7), 671-685.
- Keskin, Ö. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Sakarya ili örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Khan, S. S., & Takkac, M. (2021). Motivational factors for learning English as a second language acquisition in canada. *Higher Education Studies*, 11(1), 160.
- Kılıç, H. (2020). *Okul dışı öğrenme ortamlarının 5. Sınıf öğrencilerinin güneş, dünya ve ay ünitesine yönelik akademik başarı ve tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Kır, H., Kalfaoğlu, M., & Aksu, H. H. (2021). Mathematics teachers' opinions on the use of out-of-school learning environments. *International Journal of Educational Studies in Mathematics*, 8(1), 59-76.
- Kırgız, H. (2019). Bilim merkezlerinde matematik eğitimi. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.707-726). Ankara: Nobel.

- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 336-353.
- Köseoğlu, F., & Eren Şişman, E. N. (2019). Okul ve okul dışı öğrenme ortamlarında bilimin doğası öğretimi ve uygulama örnekleri. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.159-192). Ankara: Nobel.
- Köseoğlu, P., & Mercan, G. (2019) Botanik bahçeleri. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.215-244). Ankara: Pegem.
- Kisiel, J. F. (2003). Teachers, Museums and worksheets: a closerlook at a learning experience. *Journal of Science Teacher Education*, 14(1), 3-21.
- Kisiel, J. (2005). Understanding elementary teacher motivations for science fieldtrips. *Science Education*, 89(6), 936-955.
- Kucuk, A., & Yildirim, N. (2020). The effect of out-of-school learning activities on 5th grade students' science, technology, society and environment views. *Turkish Journal of Teacher Education*, 9(1), 37-63.
- Kulalıgil, A. (2016). *Sınıf dışı öğrenme ortamlarında gerçekleşen öğretim uygulamalarının 5. sınıf fen bilimleri dersinde öğrencilerinin akademik başarı, yaratıcılık ve motivasyonlarına etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Kuş, D. (2009). *İlköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin 8. Sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kutlu Abu, N. (2019). Üstün yetenekli çocuklara yönelik okul dışı öğretim uygulamaları hakkında öğretmen algıları. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 144-165.
- Küçük, A., & Yıldırım, N. (2019). Doğa eğitimi ve doğa okulları. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.245-274). Ankara: Pegem.
- Laçın Şimşek, C. (2011). Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi. Laçın Şimşek, C. (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.1-24). Ankara: Pegem.

- Laçin Şimşek, C. (2019). Bilim merkezleri ve sınıf gezileri. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.265-285). Ankara: Nobel.
- Lucas, K. B. (2000). One teacher's agenda for a class visit to an interactive science center. *Science Education*, 84(4), 524–544.
- Luehmann, A. L., & Markowitz, D. (2007). Science teachers' perceived benefits of an out-of-school enrichment programme: Identity needs and university affordances. *International Journal of Science Education*, 29(9), 1133–1161. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/09500690600944429>
- Lukas, K. E., & Ross, S. R. (2005). Zoo visitor knowledge and attitudes toward gorillas and chimpanzees. *The Journal of Environmental Education*, 36(4), 33-48.
- Malkoç, S., & Kaya, E. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanımı. *İlköğretim Online*, 14(3), 1079–1095.
- Malkoc, N. (2020). A systematic review of out-of-school learning experience of sports professionals. *African Educational Research Journal*, 8(2), 286–291. Retrieved from <https://doi.org/10.30918/aerj.82.20.050>
- Marino, L., Lilienfeld, S.O., Malamud, R., Nobis, N., & Broglio, R. (2010). Do zoos and aquariums promote attitude change in visitors? A critical evaluation of the American zoo and aquarium study. *Society and Animals*, 18, 126-138.
- Meb. (2023). Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Vizyonu. www.meb.gov.tr adresinden erişilmiştir. (Erişim Tarihi: 5 Eylül 2020).
- Melber, L. M. (2008). Informal learning and field trips: engaging students in standards- based experiences across the K-5 curriculum. Corwin Press.
- Mertoğlu, H. (2019). Fen bilgisi öğretmen adaylarının farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirdikleri okul dışı etkinliklere ilişkin görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 37–60.
- Metin, D. (2009). *Yaz bilim kampında uygulanan yönlendirilmiş araştırma ve bilimin doğası etkinliklerinin ilköğretim 6. ve 7. sınıftaki çocukların bilimin doğası hakkındaki düşüncelerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis, 2nd Ed.* Newbury Park, CA: Sage 10(12).
- Mutanen, J., & Aksela, M. (2018). The relevance of non-formal biology olympiad training for upper secondary school students. *International Journal on Math, Science and Technology Education*, 6(2), 126–145. Retrieved from <https://doi.org/10.31129/LUMAT.6.2.311>
- Miño-Puigcercós, R., & Sancho-Gil, J. M. (2015). Learning by using digital media in and out of school. *International Journal of Media, Technology and Lifelong Learning*, 11(1), 1-17.
- Moser, S., & Hanson, S. (1996). Notes on Active Pedogogy, A Supplement to The Active Learning Modules, Washington DC: Association of American Geographers
- Mut, G., & Gelişli, Y. (2021). Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığının oluşmasında etkili olan faktörlere ilişkin görüşleri. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi (MREFD)*, 3(1), 92–113.
- Mutlu Öztürk, H., Güngör, H., & Gülay Ogelman, H.. (2021). Okul öncesi dönemde kültürel miras eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Denizli ili örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 175-203. DOI: 10.32572/guntad.878268
- Nalkıran, T., & Karamustafaoğlu, O. (2020). Doğal afetler konusunun okul dışı öğrenme ortamında öğretimi: AFAD gezisi. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 9(2), 91-113. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jitte/issue/58463/731224>
- Nartgün, Ş. S., & Dilekçi, Ü. (2016). Eğitimi destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(4), 537-564. doi: 10.14527/kuey.2016.021
- Nuhoğlu, H. (2011). Botanik bahçeleri. Laçın Şimşek, C. (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.65-84). Ankara: Pegem.
- Ocak, İ., & Korkmaz, Ç. (2018). Fen bilimleri ve okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 4(1), 18-38.

- Oğuz Ünver, A., Arabacıoğlu, S., & Okulu, H. Z. (2019). Bilim merkezleri ve doğa bilim kampları etkileşimi. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.483-503). Ankara: Nobel.
- Ok, Z. (2018). *Konya bilim merkezinde gerçekleştirilen atölye çalışmalarının ilkökul ve ortaokul öğrencileri tarafından değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ok, Z., Güney, A., Koyuncu, A., & Bilici, E. (2019). Sergi galerileri ve atölye alanlarının etkili kullanımı. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.505-523). Ankara: Nobel.
- Ok, Z., & Aslan, O. (2020). Konya Bilim Merkezi'nde gerçekleştirilen atölye çalışmalarının ilkökul ve ortaokul öğrencileri tarafından değerlendirilmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 9(1), 28-45. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.522419>
- Oktar Ergür, D. (2010). Öğrenen özerkliğinin kazandırılmasında öğretmenin rolü. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Iconte, 11-13 November, 2010, Antalya, 354-359.
- Omca Çobanoğlu, E., Cirit Gül, A., İrfanoğlu, İ., Erdinç, B., Akgül, B., & Çavuş, B. (2018). Öğretmen adaylarının sınıf dışı eğitim hakkındaki görüşleri. Sınıfdışı Öğrenme Sempozyumu 11-14 Eylül 2018. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 76–91.
- Önder, A., Abacı, O., & Kamaraj, I. (2009). Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi: istanbul arkeoloji müzesi'ndeki marmara örnelemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 103-117.
- Öner, G. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 'okul dışı tarih öğretimi'ne ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4(1), 89–121.
- Oppenheimer (2018). Dr. Frank Oppenheimer. <https://www.exploratorium.edu/about/history/frank> adresinden erişilmiştir. (Erişim Tarihi: 05.09.2020)
- Özçelik, A., & Akgündüz, D. (2018). Üstün/Özel yetenekli öğrencilerle yapılan okul dışı stem eğitiminin değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 334-351. DOI: 10.24315/trkefd.331579

- Özdemir, B. (2019). *7. Sınıf Güneş sistemi ve ötesi ünitesinin öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılmasının akademik başarı, motivasyon ve kalıcılığa etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Özdemir, M., & Doğruöz, E. (2020). Bilimsel Araştırma Desenleri. Cemaloğlu, N. (Ed.), *Bilimsel araştırma teknikleri ve etik içinde* (s.65-98). Ankara: Pegem.
- Özsoy, V. (2019). Sanat galerileri, sanatçı atölyeleri, tasarım stüdyoları ve el sanatları işlikleri. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (s.275-306). Ankara: Pegem.
- Öztürk Aynal, Ş. (2013). Haydi çocuklar doğaya ve bahçelere açılıyor: mekan dışı eğitim İsveç'ten örnekler. *International Journal of Social Science*, 6(1), 371-384.
- Öztürk, A. (2019). *Okul dışı öğrenmeye ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Öztürk, İ. Y., & Kavas, M. (2019). Görsel okuma ve görsel sunu becerileri bağlamında 2018 Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarının incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 23–39. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jena/issue/51495/667745>
- Öztürk, B. (2020). Okuma kültürü oluşturmada çocukların edebiyat çevresini genişletmeye yönelik uygulamalar : İngiltere örneği. *Kastamonu Education Journal*, 28(5), 2112–2124. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.787822>
- Öztürk, M., & Laçın Şimşek, C. (2019). Bilim merkezinde ailelerin davranışlarının ve düzeneklere yönelik ilgilerinin incelenmesi: bilim üsküdar örneği. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 1-21.
- Paris, S. G., Yambor, K. M., & Packard, B.W. (1985). Hands-On biology: a museum-schooluniversity partnership for enhancing students' interest and learning in science. *The Elementary School Journal*, 98(3), 267-288.
- Randler, C. (2010). Animal related activities as determinants of species knowledge. *EURASIA Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 6(4), 237-243.

- Rennie L. J. (2014) Learning science outside of school. In: Lederman NG and Abell SK (Eds.) *Handbook of research on science education* (s.120–144). Vol. 2. New York: Routledge.
- Rivkin, M. S. (1999). The great outdoors. USA, Washington: National Association for the Education of Young Children.
- Scharfenberg, F.-J., Bogner, F., & Klutke, S. (2008). A category-based video-analysis of students' activities in an out-of-school hands-on gene technology lesson. *International Journal of Science Education*, 30(4), 451–467.
- Selanik, T. (2016). Views of classroom teachers about the use of out of school learning environments. *Journal of Education and Future*, 1(10), 35–50.
- Semerci, Ç. (2004). Test temelli öğrenme. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Senemoğlu, N. (2020). Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya. Ankara: Anı.
- Sevim, S., Çevik, S., & Taner, M. S. (2019). Bilim merkezlerinde fen bilimlerine yönelik örnek atölyeler ve bilim gösterileri. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.573-598). Ankara: Nobel.
- Sezer, A., Çoban, O., & Akşit, İ. (2017). Öğretmenlerin sorumluluk değeri algılarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 122-144.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75.
- Sheppard, B. (1993). Aspects of a successful field trip. In B. Sheppard (ed.), *Building Museum and School Partnerships* (Washington: American Association of Museums).
- Silverman, D. (2000). *Doing qualitative research: a practical handbook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Sözer, Y. (2013). Doğada gerçekleştirilen bir matematik yaz kampının lise öğrencileri üzerindeki etkilerinin öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Journal of Educational Sciences*, 4(2), 1–18.

- Sözer, Y. (2015). *Sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı aktif öğrenmeler: bir meta-sentez çalışması* (Doktora Tezi). *Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır*. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Şahin, F., & Sağlamer Yazgan, B. (2013). Araştırmaya dayalı sınıf dışı laboratuvar etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 3(3), 107-122.
- Şahin, Ş. (2012). Bilim şenliklerinin 10. sınıf öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutumlarına olan etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 89-103.
- Şahin, S. (2019). Bilim merkezinde STEM eğitimi Kayseri Bilim Merkezi'nde STEM uygulamaları. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.397-409). Ankara: Nobel.
- Şen, A. İ. (2019). Okul dışı öğrenme nedir?. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.1-20). Ankara: Pegem.
- Şen, A. İ., & Ekinci, S. (2019). Sağlık kuruluşları-Hastaneler. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.307-330). Ankara: Pegem.
- Şen Yılmaz, E., & İnan Yosun, Ö. (2019). Özel gereksinimli bireyler için bilim merkezi sınır tanımayan bilim projesi örneği. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul Duvarlarının Ötesine Öğrenme Yolculuğu* içinde (s.333-354). Ankara: Nobel.
- Şensoy, G. (2014). *Vatandaşlık bilgisi konularının öğretiminde okul dışı sahaların etkili kullanımı (Ordu İli Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Şentürk, E. (2009). *The effect of science centers on students' attitudes towards science/ Bilim merkezlerinin öğrencilerin bilime yönelik tutumları üzerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şentürk, E. (2019). Gökevleri (Planetaryumlar). Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s.90-116). Ankara: Pegem.
- Taner, M. S. (2019). Bilim merkezlerindeki astronomi materyallerinin bilim eğitimi açısından önemi. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.649-672). Ankara: Nobel.

- Taner, M. S., & Sevim, S. (2019). Bilim merkezlerinde ışık kirliliği konusunda bilgilendirme ve uygulamalı öğrenme süreçleri nasıl yürütülmelidir? Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.673-686). Ankara: Nobel.
- Taşpınar, M. (2006). Kuramdan uygulamaya öğretim yöntemleri. Ankara: Nobel.
- Tatar, N., & Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 883-896.
- Tavşancıl, E. (2006). Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi. Ankara: Nobel.
- Tay, B., & Uçuş Güldalı, Ş. (2017). Hayat bilgisi öğretiminde okul dışı öğrenme çevreleri. B. Tay (Ed.), *Etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.225-254). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tekin Karagöz, C. (2020). *Okul dışı öğrenme programlarına yönelik görsel kültür temelli görsel sanatlar etkinliklerinin geliştirilmesi ve uygulanması: bir eylem araştırması* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tenikeci, Z., & Cevher Kalburan, N. (2021). Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 22(1), 87-112. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.641460
- Todaro, M. (1995). University of Oldenburg. Retrieved from University of Oldenburg: <http://www.c3l.unioldenburg.de/cde/OMDE625/Todaro/Todaro%20Chapter%2011.pdf>
- Topçu, E. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: öğretmen adayları ile fenomenolojik bir çalışma. *International Education Studies*, 10(7), 1–27.
- Topsakal, S. (2005). Fen ve teknoloji öğretimi. Ankara: Nobel.
- Turan, E. Z. (2017). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen yeterlikleri: veli beklentileri. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 185-204.
- Turhan, F., Aydoğdu, M., Şensoy, Ö., & Yıldırım, H. İ. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bilişsel gelişim düzeyleri, fen bilgisi başarıları, fen bilgisine

karşı tutumları ve cinsiyet değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 439-450.

Türkmen, H. (2018). İnfomal öğrenme ortamının fosiller konusunun öğrenilmesine etkisi: Tabiat tarihi müzesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 165–175. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.417266>

Türkmen, H. (2019). Hayvanat bahçeleri. Şen, A.İ. (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (s.135-160). Ankara: Pegem.

Uçar, S. (2019). Girişimcilik eğitimi ve okul dışı öğrenme ortamları. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu içinde* (s.45-63). Ankara: Nobel.

Ulu, M. (2019). *Müzedede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanımına ilişkin uzman görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uluhan, N. (2019). Yaşamın sürdürülebilirliği ile ilgili bilim merkezlerinde yürütülen uygulamalar ve faaliyetler. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu içinde* (s.411-424). Ankara: Nobel.

Ural Keleş, P. & Soyuçok, H. (2020). TÜBİTAK 4006 Bilim fuarlarına fen projeleriyle katılan öğrencilerin bilim fuarları hakkındaki görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(2), 361–377. <https://doi.org/10.24315/tred.558052>

Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 719–730. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/49056/625852>

Ürey, M., Göksu, V., & Karaçöp, A. (2017). Serbest etkinlik çalışmaları dersi kapsamında geliştirilen okul bahçesi programına yönelik öğretmen görüşleri. *16(1)*, 1-14. doi: <http://dx.doi.org/10.17051/io.2017.00068>

Vostrovsky, C. (1899). A study of children's reading tastes. *Te Pedagogical Seminary*, 6(4), 523-535. <https://doi.org/10.1080/08919402.1899.10532977>.

Walker, B. N., Godfrey, M. T., Orlosky, J. E., Bruce, C., & Sanford, J. (2006a). Aquarium sonification: soundscapes for accessible dynamic informal learning environments. *Proceedings of the International Conference on Auditory Display (ICAD2006)* (pp. 238241), London, UK.

- Wang, H., & Carlson, S. P. (2011). Factors that influence student ' s satisfaction in an environmental field day experience. *International Electronic Journal of Environmental Education*, 1(2), 129–139.
- Wilhelmsson, B., Lidestav, G., & Ottander, C. (2012). Teachers' intentions with outdoor teaching in school forests: Skills and knowledge teachers want students to develop. *Nordic Studies in Science Education*, 8(1), 26–42. <https://doi.org/10.5617/nordina.357>
- Wüst-Ackermann, P., Vollmer, C., Randler, C., & Itzek-Greulich, H. (2018). The vivarium: Maximizing learning with living invertebrates-An out-of-school intervention is more effective than an equivalent lesson at school. *Insects*, 9(3). <https://doi.org/10.3390/insects9010003>
- Varnacı Uzun, F. (2011). Milli parklar. Laçın Şimşek, C. (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde* (s.117-130). Ankara: Pegem.
- Yanmaz, D. (2017). *Doğa tarihi müzesinde rehber hazırlama ve çalışma yapıları ile öğretimin öğrencilerin akademik başarı ve fen öğrenimine yönelik motivasyonları üzerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yardımcı, E. (2009). *Yaz bilim kampında yapılan etkinlik temelli doğa eğitiminin ilköğretim 4 ve 5. Sınıftaki çocukların doğa algılarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yaşar Çetin, B. (2016). *Fen bilgisi öğretmenliği I. sınıf öğrencilerinin kimyasal denklemler ve hesaplamalar konusu öğrenmeleri üzerine fenomenografik bir çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Yavuz, M. (2012). *Fen eğitiminde hayvanat bahçelerinin kullanımının akademik başarı ve kaygıya etkisi ve öğretmen-öğrenci görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya. <https://doi.org/10.1007/s11837-012-0378-1>
- Yavuz, M., & Balkan Kıyıcı, F. (2013). Hayvanat bahçelerinin fen öğretiminde kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(24), 134-156.

- Yavuz Topaloğlu, M. (2016). *Sosyobilimsel konulara dayalı okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin kavramsal anlamalarına ve karar verme becerilerine etkisi* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yavuz Topaloğlu, M., & Balkan Kıyıcı, F. (2017). Ortaokul öğrencilerin hidroelektrik santrali hakkındaki görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 159–179.
- Yeşilyurt, A. G. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin algıları doğrultusunda destekleme ve yetiştirme kurslarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, H. İ. (2018). Bilim şenliklerinin ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerine etkisi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 390–409. <https://doi.org/10.24315/trkefd.364050>
- Yıldırım, D. (2019). *Fen bilimleri eğitiminde farklı öğrenme ortamları için bilimsel süreç becerilerine dayalı etkinliklerin tasarlanması ve uygulanması* (Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.
- Yılmaz, E. (2019). Bilim merkezlerinde ailelere verilen eğitimin önemi ve uygulama örnekleri. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.383-396). Ankara: Nobel.
- Yin, R. (1984). *Case study research: design and methods*. (3. Basım). California: Sage Publications
- Yürümezoğlu, K., Karabey, B., Yiğit Koyunkaya, M., & Enginoğlu, T. (2019). Okul dışı öğrenme ortamlarında özel yetenekli öğrenciler için eğitim uygulamaları. Köseoğlu, F. (Ed.), *Okul duvarlarının ötesine öğrenme yolculuğu* içinde (s.311-332). Ankara: Nobel.
- Zhanga, D., & Tang, X. (2017). The influence of extracurricular activities on middle school students' science learning in China. *International Journal Of Science Education*, 39(10), 1381-1402.

Zoldosova, K., & Prokop, P. (2006). Education in the field influences children's ideas and interest toward science. *Journal of Science Education and Technology*, 15(3), 304–313. <https://doi.org/10.1007/s10956-006-9017-3>

EK-A: Okul İdarecilerinin Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Görüşleri

Bu çalışma okul dışı öğrenme hakkındaki fikir ve deneyimlerinizi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler akademik anlamda gerçekleştirilecek çalışmalara yön verecektir. Sorulara verdiğiniz içten yanıtlar ve katılımınız için teşekkür ediyorum.

Başak YAŞAR ÇETİN
Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ

Cinsiyetiniz:

Mesleki Deneyiminiz:

OKUL DIŞI ÖĞRENME SORULARI

- Öğrenciler sınıfın dışında nerelerde öğrenebilir? Aklınıza gelen ilk üç ortamı yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
- Yazmış olduğunuz öğrenme ortamlarının diğer ortamlara göre avantajlarından 3 tanesini yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
- Bu ortamlarda öğrenme nasıl gerçekleşir? Öğrenciler ne tür çalışmalar yapar? Kısaca yazınız.
- Daha önce okul dışında bir alanda öğrencileriniz öğretmenleriyle birlikte ders işledi mi?

Cevabınız Evet ise;

 - a. Nerede ve hangi konu ile ilgili çalışmalar yaptılar?
 - b. Ortama gitmeden önce okul idaresi, öğretmenler, öğrenciler ve veliler ne tür hazırlıklar yapmıştı?
 - c. Okul ortamına geri geldiklerinde çalışmanın devamında neler yaptılar?

Cevabınız Hayır ise; Okul dışı öğrenme ortamının kullanılmama sebebini açıkla mısınız?

5. Okulunuzun öğrencilerinin okul dışı bir öğrenme ortamda ders işle mesini isteseydiniz;
 - a. Hangi okul dışı öğrenme ortamında ve hangi konuyu işlerlerdi?
 - b. Nasıl çalışmalar gerçekleştirirdi? Çalışmaları yaparken nelere dikkat ederlerdi?
 - c. Öğrenciler ortamdaki deneyimlerini okuldaki diğer öğrencilerle nasıl paylaşırlardı?
6. Okul dışı öğrenme ortamlarını seçerken dikkat ettiğiniz üç kriteri yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
7. Okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarından üç tanesini yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
8. Okul dışı öğrenme sürecinde okul idaresinin sorumluluklarından üç tanesini yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
9. Okul dışı öğrenme sürecinde veli sorumluluklarından üç tanesini yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
10. Okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumluluklarından üç tanesini yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.

EK-B: Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Görüşleri

Bu çalışma okul dışı öğrenme hakkındaki fikir ve deneyimlerinizi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler akademik anlamda gerçekleştirilecek çalışmalara yön verecektir. Sorulara verdiğiniz içten yanıtlar ve katılımınız için teşekkür ediyorum.

Başak YAŞAR ÇETİN

Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ

Cinsiyetiniz:

Branşınız:

Mesleki Deneyiminiz:

OKUL DIŞI ÖĞRENME SORULARI

- 1- Öğrenciler sınıfın dışında nerelerde öğrenebilir? Aklınıza gelen ilk üç ortamı yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
- 2- Yazmış olduğunuz öğrenme ortamlarının diğer ortamlara göre avantajlarından 3 tanesini yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
- 3- Bu ortamlarda öğrenme nasıl gerçekleşir? Öğrenciler ne tür çalışmalar yapar? Kısaca yazınız.
- 4- Daha önce okul dışında bir alanda öğrencilerinizle birlikte ders işlediniz mi? Cevabınız Evet ise;
 - a. Nerede ve hangi konu ile ilgili çalışmalar yapmıştınız?
 - b. Ortama gitmeden önce öğretmenler, okul idaresi, öğrenciler ve veliler ne tür hazırlıklar yapmıştı?
 - c. Okul ortamına geri geldiğinizde çalışmanın devamında neler yapmıştınız?

Cevabınız Hayır ise; Okul dışı öğrenme ortamını kullanmama sebebinizi açıkla mısınız?

5- Öğrencileriniz ile birlikte dersinizi okul dışı bir öğrenme ortamında işlemek isteseydiniz;

a. Hangi okul dışı öğrenme ortamında ve hangi konuyu işlerdiniz?

b. Nasıl çalışmalar gerçekleştirdiniz? Çalışmaları yaparken nelere dikkat ederdiniz?

c. Bu ortamdaki deneyimlerinizi okuldaki diğer öğrencilerle nasıl paylaştınız?

6- Okul dışı öğrenme ortamlarını seçerken dikkat ettiğiniz üç kriteri yazınız.

a.

b.

c.

7- Okul dışı öğrenme sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarından üç tanesini yazınız.

a.

b.

c.

8- Okul dışı öğrenme sürecinde okul idaresinin sorumluluklarından üç tanesini yazınız.

a.

b.

c.

9- Okul dışı öğrenme sürecinde velilerin sorumluluklarından üç tanesini yazınız.

a.

b.

c.

10-Okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin sorumluluklarından üç tanesini yazınız.

a.

b.

c.

EK-C: Velilerin Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Görüşleri

Bu çalışma okul dışı öğrenme hakkındaki fikir ve deneyimlerinizi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler akademik anlamda gerçekleştirilecek çalışmalara yön verecektir. Sorulara verdiğiniz içten yanıtlar ve katılımınız için teşekkür ediyorum.

Başak YAŞAR ÇETİN

Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

SORULAR

- 1- Çocuğunuz okulun dışında nerelerde öğrenebilir? Aklınıza gelen ilk üç ortamı yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
- 2- Yazmış olduğunuz ortamların diğer ortamlara göre avantajlarından 3 tanesini yazınız.
 - a.
 - b.
 - c.
- 3- Bu ortamlarda öğrenme nasıl gerçekleşir? Çocuğunuz ne tür çalışmalar yapar? Kısaca yazınız.
- 4- Daha önce okul dışında bir alanda çocuğunuz ders işledi mi?
Cevabınız Evet ise;
 - a. Nerede ve hangi konu ile ilgili çalışmalar yapmıştı?
 - b. Ortama gitmeden önce okul idaresi, öğretmenler, öğrenciler ve veliler ne tür hazırlıklar yapmıştı?
 - c. Okul ortamına geri geldiğinde çocuğunuz çalışmanın devamında neler yapmıştı?

Cevabınız Hayır ise; Okulun dışında ders işlememe sebebini açıklar mısınız?

5- a. Çocuğunuzun okulun dışında nerede, hangi derste ve konuda ders işlemesini isterdiniz?

b. Çocuğunuz okulun dışındaki bu ortamda nasıl çalışmalar yapardı?

c. Çocuğunuz öğrendiklerini okuldaki diğer arkadaşlarıyla nasıl paylaştı?

6- Okulun dışındaki öğrenme ortamlarını neye göre seçtiniz? Üç tanesini yazınız.

a.

b.

c.

7- Çocuğunuz okulun dışında öğrenirken öğretmenin görevleri nelerdir? Üç tanesini yazınız.

a.

b.

c.

8- Çocuğunuz okulun dışında öğrenirken okul idaresinin görevleri nelerdir? Üç tanesini yazınız.

a.

b.

c.

9- Çocuğunuz okulun dışında öğrenirken okul idaresinin görevleri nelerdir? Üç tanesini yazınız.

a.

b.

c.

10-Çocuğunuz okulun dışında öğrenirken çocuğunuzun görevleri nelerdir? Üç tanesini yazınız

a.

b.

c.

EK-D: Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme İle İlgili Görüşleri

Bu çalışma okul dışı öğrenme hakkındaki fikir ve deneyimlerinizi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler akademik anlamda gerçekleştirilecek çalışmalara yön verecektir. Sorulara verdiğiniz içten yanıtlar ve katılımınız için teşekkür ediyorum.

Başak YAŞAR ÇETİN

Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Sınıf Seviyeniz:

SORULAR

- 1- Okulun dışında nerelerde öğrenebiliriz? Aklına gelen ilk üç ortamı yazar mısın?
 - a.
 - b.
 - c.
- 2- Yazdığın ortamların diğer ortamlara göre avantajlarından 3 tanesini yazar mısın?
 - a.
 - b.
 - c.
- 3- Bu ortamlarda öğrenme sence nasıl gerçekleşir? Ne tür çalışmalar yapılabilir?
- 4- Daha önce okul dışında bir alanda ders işlediniz mi?
Cevabın Evet ise;
 - a. Nerede ve hangi konu ile ilgili çalışmalar yapmıştınız?
 - b. Ortama gitmeden önce okul idaresi, öğretmenler, öğrenciler ve veliler ne tür hazırlıklar yapmıştı?
 - c. Okul ortamına geri geldiğinde çalışmanın devamında neler yapmıştınız?

Cevabın Hayır ise; Okulun dışında ders işlememe sebebini açıklar mısın?

5- a. Okulun dışında nerede, hangi derste ve konuda ders işlemek isterdin?

b. Okulun dışındaki bu ortamda nasıl çalışmalar yapardın?

c. Öğrendiklerini okuldaki diğer arkadaşlarınla nasıl paylaşırdın?

6- Okulun dışındaki öğrenme ortamlarını neye göre seçtin? Üç tanesini yazar mısın?

a.

b.

c.

7- Okulun dışında öğrenirken öğretmenlerin görevleri nelerdir? Üç tanesini yazar mısın?

a.

b.

c.

8- Okulun dışında öğrenirken okul idaresinin görevleri nelerdir? Üç tanesini yazar mısın?

a.

b.

c.

9- Okulun dışında öğrenirken velilerin görevleri nelerdir? Üç tanesini yazar mısın?

a.

b.

c.

10-Okulun dışında öğrenirken öğrencilerin görevleri nelerdir? Üç tanesini yazar mısın?

a.

b.

c.

EK-E: Gönüllü Katılım Formu

Tarih:/..../2021

Bu araştırmanın amacı, eğitim sürecinin paydaşları olan okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin okul dışı öğrenme, okul dışı öğrenme alanları ve okul dışı öğrenme süreci görüşlerinin bütüncül bir yaklaşım ile belirlenmesidir. Bu sayede, okul dışı alanlarda gerçekleştirilecek çalışmalar konusunda alan çalışanları, öğrenciler, öğretmenler ve veliler bilinçlendirilebilir. Araştırma için gerekli izinler başta Millî Eğitim Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Etik komisyonu olmak üzere gerekli yerlerden alınmıştır. Çalışma tamamen gönüllülük esasına dayalı olup, katılıp katılmamayı seçme hakkınızın bulunduğunu belirtmek isteriz. Katıldıktan sonra istendiğiniz anda vazgeçebilirsiniz ve bu size hiç bir sorumluluk getirmeyecektir. Sizlerin kişisel bilgileri kesinlikle saklı tutulacak ve diğer şahıs veya kurumlarla hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Çalışma öncesinde, süresince ve/veya sonrasında aklınıza gelebilecek bu kapsamda her türlü soruyu aşağıda belirtmiş olduğum e-posta veya adresten bana ulaşarak yöneltebilirsiniz.

Bu çalışmaya katılımınızı onaylıyorsanız, lütfen aşağıdaki ilgili boş yerleri doldurarak imzalayınız.

Prof. Dr. Ahmet İlhan ŞEN

Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

Ankara

Adı-Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK-F: Çocuk/Ergen Formu

Değerli Öğrenci Velisi,

Araştırma kapsamında eğitim sürecinin paydaşlarından olan okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin okul dışı öğrenme, okul dışı öğrenme alanları ve okul dışı öğrenme süreci görüşlerinin bütüncül bir yaklaşım ile ilgili belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla paydaşlardan olan öğrencilerin okul dışı öğrenmeye yönelik görüşlerinin belirlenmesi için uzman görüşü alınarak hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan bir okul dışı öğrenme anketi uygulanacaktır.

Araştırmanın hiçbir aşamasında fiziksel ve psikolojik herhangi bir risk ya da zarar bulunmamaktadır. Araştırma için gerekli izinler başta Millî Eğitim Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Etik komisyonu olmak üzere gerekli yerlerden alınmıştır. Çalışma tamamen gönüllülük esasına dayalı olup katılıp katılmamayı seçme hakkınızın bulunduğunu belirtmek isteriz. Çalışmaya katıldıktan sonra da istediğiniz anda vazgeçebilirsiniz ve bu durum size herhangi bir sorumluluk getirmeyecektir. Araştırma kapsamında velisi olduğunuz öğrencilere açık uçlu sorulardan oluşan bir anket uygulanacaktır. Anket yanıtlarının yanı sıra sizin ve öğrencinizin tüm kişisel bilgileri saklanacak, diğer şahıs ve kurumlarla hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Elde edilen veriler sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır.

Bu araştırmayla ilgili sorularınız için aşağıdaki bilgileri kullanarak iletişime geçebilirsiniz. Velisi olduğunuz öğrencinin bu çalışmaya katılımını onaylıyorsanız, lütfen aşağıdaki ilgili boş yerleri doldurarak imzalayınız.

Prof. Dr. Ahmet İlhan ŞEN

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

Beytepe / Çankaya ANKARA

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Velinin Adı – Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK-G: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-35853172-300-00001402918
Konu : Başak YAŞAR ÇETİN Hk. (Etik Komisyon İzni)

18.01.2021

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 24.12.2020 tarihli ve E-51944218-300-00001373979 sayılı yazı.

Enstitünüz Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden **Başak YAŞAR ÇETİN**'in Prof. Dr. Ahmet İlhan ŞEN danışmanlığında yürüttüğü "Okul Yöneticilerinin, Öğretmenlerin, Öğrencilerin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenmeye İlişkin Görüşleri" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 12 Ocak 2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 0204C257-100B-4FDB-8F08-AD7CDDE72CD4

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Duygu Didem İLERİ

E-posta: yazimdi@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Memur

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992

Telefon: .

Kep: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr

EK-Ğ: Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Yapılacak Araştırmaya Yönelik İzin Belgesi

T.C.
KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-35776031-605.01-24680648
Konu : Uygulama İzni Talebi (Başak YAŞAR ÇETİN)

27.04.2021

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a) 01.04.2021 tarih ve 51944218 sayılı yazınız.
b) Millî Eğitim Bakanlığının 21/01/2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890
(2020/2) sayılı Genelgesi.

İlgi (a) dilekçe ile başvuru Üniârsiteniz Matematik ve Fen Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Başak YAŞAR ÇETİN'in "**Okul Yöneticilerinin, Öğretmenlerin, Öğrencilerin ve Velilerin Okul Dışı Öğrenmeye İlişkin Görüşleri**" konulu tez çalışmasına veri oluşturmak amacıyla, İlimize bağlı Onikişubat ilçesinde bulunan ortaokullarımızda görevli idareci ve öğretmenler ile öğrencilere yönelik ilgi (a) yazınız ekindeki anket ve ölçeklerinin uygulanabilmesi ile ilgili talebiniz Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Denetimi ilçe millî eğitim müdürlüğünde ve okul/kurum idarelerinde olmak üzere, gönüllülük esasına göre; onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten elektronik ortama aktarılmış veri toplama aracının ilgi (b) Genelge doğrultusunda 2020-2021 Eğitim Öğretim döneminde okulların açılması halinde eğitim öğretim aksatılmadan, pandemi kurallarına uygun olarak veya online olarak uygulanmasına izin verilmiştir. Söz konusu veri toplama aracının Bakanlığımız Veri Toplama Modülü üzerinden yayınlanması Müdürlüğümüz görev ve sorumluluğu dahilinde değildir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Cemal YILMAZ
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: Veri Toplama Araçları (12 sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
: Arge/A. KÜÇÜK (Şef) Yenişehir Mah. Cahit Zarifoğlu Cad.
/Kahramanmaraş
n No : 0 (344) 216 46 94
tc: arge46@meh.gov.tr
adres : mecbur@01.kcp.tr
Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meh-ebys>
Bilgi için: H. ŞİMSEK
Ünvan : Memur
İnternet Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>
Faks:3442164709
Başvuru güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meh.gov.tr> adresinden 3/C1-1630-3046-BU14-574C kodu ile teyit edilebilir.

EK

EK-H: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

31/05/2021

Başak YAŞAR ÇETİN

EK-I: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu

01/08/2021

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı : Okul Yöneticilerinin, Öğretmenlerin, Öğrencilerin Ve Velilerin Okul Dışı Öğrenmeye İlişkin Görüşleri

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
01/08/2021	278	63678	21/06/2021	%5	1626582200

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Başak YAŞAR ÇETİN

Öğrenci No.: N19139455

Ana Bilim Dalı: Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi

Programı:

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. Ahmet İlhan ŞEN

EK-İ: Thesis/Dissertation Originality Report

01/08/2021

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Department of Mathematics and Science Education

Thesis Title: Views Of School Managers, Teachers, Students And Parents About Out-Of-School Learning

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
01/08/2021	278	63678	21/06/2021	%5	1626582200

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Başak YAŞAR ÇETİN

Student No.: N19139455

Department: Mathematics and Science Education

Program:

Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
Prof. Dr. Ahmet İlhan ŞEN

EK-J: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına ilişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

31/05/2021

Başak YAŞAR ÇETİN

"*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*"

(1) *Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.*

(2) *Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ay aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.*

(3) *Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

** Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.*

